

భీమా న్యాయ సూత్రాలు

(జీవిత - అగ్ని - సముద్ర - మోటారు - ప్రమాద మరియు గ్రామీణ)

బొడ్డు రత్తయ్య M.B.A., L.L.B., L.I.I.,

సంపాదకులు

కన్నా లక్ష్మీనారాయణ ఐ.ఐ.ఐ.ఎ.

మాజీ సహకార శాఖామాత్యులు

కల సెంట్రల్స్

తెనాలి.

BHEEMA NYASUTRALU

Principles of Insurance Law

with case laws from past to the present.

© B. Rattaiah

Editor : Kanna Lakshminarayana, M.L.A

Idea Creator : Dr. B. Tirupati Rao

June : 2003

Copies : 1000

Cover Design : A. Giridhar

Price : Rs. 150/-

Copies available at :

KALA PUBLICATIONS

02-09-02, Near Kaviraja Park

Gandhi Nagar, **TENALI** - 522 201, A.P.

Phone : (08644) **239968**

E-mail : ratgreen@yahoo.com

Typeset in

SUN Info-Sys,

TENALI - 522 201.

Printed at :

Sri Sri Printers

Peddibhotlavari St.,

Vijayawada - 520 002

Ph. 2571359

ముందుమాట...

ఇలాంటి పుస్తకము సరళమైన తెలుగులో లేకపోవడం దీనిని వ్రాయడం ప్రాముఖ్యత సంతరించుకొన్నది. ఇటీవల మనదేశములో భీమారంగములో వచ్చిన మార్పులకు అనుగుణంగా, ఈ భీమా అంశాలను ప్రతి పాఠకునికి చేర్చుటవలన, భీమాకంపెనీలకన్నా, వినియోగదారులు మరియు అన్ని వర్గాలవారికి లాభం చేకూరుతుంది. ఈ భీమా అంశాలు ప్రతి పాఠకునికి చేర్చుట వలన, ఇప్పటి వరకు భీమా కంపెనీలు సాగించిన ఆగడాలు తెరదించిన వారపుతారని ఆశిస్తాను. ప్రజల కొరకు స్థాపించిన భీమా కంపెనీల నియంతృత్వపు పోకడలు, నిర్లక్ష్యంనకు అలవాటు పడిన భీమా జీవులకు కనువిప్పు కలుగుతుంది అని ఆశిస్తాను. అలాగే అమాయకులైన వినియోగదారులు తమ హక్కులను సమర్థవంతముగా రక్షించుకొనుటకు తప్పనిసరిగా ఉపయోగపడుతుంది అని విశ్వసిస్తాను.

భీమా అనే అంశము ఈరోజున ఎంతో ప్రాధాన్యత ఉన్న ప్రత్యేక అంశముగా ప్రస్తావించవచ్చును. దీనికి కొన్ని స్టాట్యూటరీ చట్టాలను కూడా మార్పు చేసినారు. దీనిలో భాగంగా పబ్లిక్ లయబిలిటీ ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్ 1991, ఇన్సూరెన్సు రెగ్యులేటరీ మరియు డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ యాక్ట్ 1999 వచ్చినవి. భీమా అనేది ఒకవ్యక్తిని మాత్రమే కాకుండా, సాంఘికముగా సమాజానికి రక్షణ కల్పిస్తుంది. మన దేశము భీమా రంగానికి లాభసాటి అయిన ప్రదేశము. ఈ అంశాన్ని ఇతర దేశాలు కూడా గుర్తించాయి. దీని మూలంగా పోటీతత్వాన్ని పెంపొందించుటకొరకు, ప్రభుత్వం వారు ప్రైవేటు రంగాన్ని కూడా అనుమతించారు. దీనిలో భాగంగా బ్రోకర్స్ వ్యవస్థకు ప్రవేశం కల్పించారు. చక్కటి ఫలితాలను అందుకొనుటకు వినియోగదారులుకు అవకాశం ఏర్పడినది. ప్రభుత్వ కంపెనీల వైఫల్యాలే, కొత్త కంపెనీల ఆవిర్భావానికి మచ్చుతునక అని చెప్పవచ్చును.

ఈ పుస్తకంలో సాధారణంగా అమలయ్యే భీమా సూత్రాలే కాకుండా ప్రత్యేక న్యాయసూత్రాల భావనల గూర్చి విపులంగా, అర్థవంతంగా వివరించటానికి ప్రయత్నించాను. దీనివలన ప్రతి పాఠకుడు తమ హక్కులను తెలుసుకుని, భీమా కంపెనీలు వినియోగదారునికి చేసే మోసాలు, దగాలనుండి రక్షింపబడతాడు.

ఇది మీకున్న విజ్ఞానాన్ని మరింతగా పెంపొందించడమే కాకుండా ఏజంట్ పరీక్షలకు, లైసెన్స్ యేట్ పరీక్షలకు, అసోసియేట్ పరీక్షలకు, బ్రోకర్స్ పరీక్షలకు మరియు ఇతర రకాల పరీక్షలకు, ఇంటర్వ్యూలకు ఎంతో ఉపయోగకరం. భీమారంగాలలో అనుభవమైన వారితో పోటీ పడటానికి ఇది ఎంతో ఉపయోగకరం. దీన్ని గురించి మీ విలువైన అభిప్రాయాలను, సూచనలను సంతోషంగా స్వీకరిస్తాను.

అలాగే చక్కని డి.టి.పి. అందించిన మెస్సర్స్ సన్ ఇన్ఫోసిస్ సాంబశివరావు మరియు వారి విద్యార్థినీ విద్యార్థులకు, శ్రీ శ్రీ ప్రింటర్స్ వారికి, దీనికి సహకరించిన సాధారణ భీమా ఎంప్లాయిస్ సొసైటీ గుంటూరు, ఓరియంటల్ శ్రీ పి.వి. రవి మరియు శ్రీ వలి గారికి కృతజ్ఞతలు.

ముఖ్యముగా మానవతా విలువలకు మారుపేరు శ్రీ కన్నా లక్ష్మీనారాయణ (మాజీ మంత్రివర్యులు) ప్రొఫెసర్ ఉమ్మారెడ్డి వెంకటేశ్వర్లు, పార్లమెంట్ సభ్యులు, శ్రీ బొడ్డు రామారావు, నాగేంద్రమ్మలకు, సంగమేశ్వర థియేటర్ యాజమాన్యమునకు మరియు మేనేజర్ సుబ్బరాజు గారికి, శ్రీ కె. పి. దాసు, శ్రీ బి.ఎస్.వసంతకుమార్ (నేపాల్), డాక్టర్ బి. తిరుపతిరావు, శ్రీ గోపాలం నాగేశ్వరరావు, శ్రీ హెచ్. ఆర్. ఎఫ్. చంద్రశేఖర్, శ్రీ శివయ్య, శ్రీ పి. సూరిబాబు మరియు బ్యాంక్ వెంకటేశ్వర్లుకు సవినయ కృతజ్ఞతలు.

తేదీ : 16-6-2003

తెనాలి.

- బొడ్డు రత్నయ్య.

విషయసూచిక

పేజి

1. ప్రాథమిక సూత్రాలు - మౌలికభావనలు	1
2. భీమా కాంట్రాక్ట్	39
3. అగ్ని భీమా	68
4. మోటారు భీమా	77
5. సముద్ర భీమా	106
6. ప్రమాద భీమా	118
7. జీవితభీమా	146
8. గ్రామీణ భీమా పథకాలు	176
9. వినియోగదారుల చట్టం - అంబిడ్స్మన్	198

Bibliography

- Macgillivray and Parkington : *Insurance Law.*
- Raoul Colinvaux : *The Law of Insurance.*
- Ivamy : *General Principles of Insurance Law.*
- Ivamy : *Personal Accident, Life
and other insurances.*
- Ivamy : *Fire and Motor Insurance.*
- Chalmer's : *Marine Insurance Act, 1906.*
- Arnould : *Law of Marine Insurance
and Average-2 Vols.*
- Munkman : *Damages for personal injuries and death.*
- Ivamy : *Case book on Insurance Law.*
- Bingham : *Motor Claim cases.*
- Bingham : *Modern Cases on Negligence.*
- and All England Law Reports.

భీమా న్యాయసూత్రాలు-మౌలిక భావనలు

అనిశ్చిత, అభద్రత భావము అనేవి మానవ జీవితాన్ని వెంటాడుతున్న ప్రధాన సమస్యలు. వీటిని అధిగమించడానికి భీమా ఎంతో ప్రధానం. మానవుడు తన గురించి ఎన్నో జాగ్రత్తలు తీసుకొంటూ వుంటాడు. కాని భవిష్యత్తులో జరిగే అనిశ్చిత గుర్తించే శక్తి మానవునికి పూర్తిగా లేదు . వాటిని నివారించలేదు, కాని వాటి ద్వారా జరిగే నష్టాన్ని కొంతవరకు నివారించగలడు. అయితే మనిషి మరణించకుండా జీవించి వుండటానికి భీమా లేదు.

భీమా కంపెనీ వారు సమాజములోని వివిధ వ్యక్తులు, సంస్థలు ద్వారా సహకార పద్ధతిలో నగదును ప్రీమియం రూపంలో స్వీకరించి ఒక నిధిగా వుంచి, ప్రమాదవశాత్తు జరిగిన సంఘటనకు, నష్ట రూపములో జరిగిన నష్టానికి ద్రవ్య రూపములో బాధితునికి చెల్లింపులు చేస్తారు. దీనివలన వ్యక్తి సంపద, సమాజ సంపద, దేశ సంపద తరగకుండా వస్తు సేవా ఇబ్బందులు లేకుండా సమాజానికి మేలుచేస్తుంది ఈ భీమా విధానము.

అయితే ఇది గుర్రపు స్వారి కాంట్రాక్ట్ (Wagering contract) స్వభావం కూడా వున్నది. అనగా అనూహ్య సంఘటన జరిగితే డబ్బులు ఇవ్వడం లేదా ఇవ్వకపోవడం జరుగుతుంది.

ఈ భీమా విధానము మన భారతదేశములో ఎప్పటినుండో అమలలో వున్నది. నష్టాలను పంచుకొనే పద్ధతిగా భావించబడిన ఇన్నురెన్ను రంగము అంతర్దీనముగా సహకారము అనే పద్ధతిని దానిలో ఇముడ్చుకొని వున్నది. ఈ పద్ధతి నాగరికత ప్రారంభంనుంచి ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. భారతదేశములో ఆర్యనాగరికత వర్ధిల్లుతున్న కాలంలోనే వస్తువులను గ్రామీణ సహకార సంఘాలు ఇన్నురు చేయటం జరిగింది అనే దానికి ఆధారాలున్నాయి. ఇది ముఖ్యముగా లాభాలలోని నష్టాలు ఇన్నురు చేయడం అనేది ఆ కాలంలోని నష్టాలను ఇన్నురు చేయడం అనేది ఆ కాలంలో ఉండేది. క్రీస్తు పూర్వం నాల్గవ శతాబ్దంలోనే మధ్యధర వ్యాపారస్తులు ఇచ్చిన బాటమరీ బండ్స్ రూపంలో ఇన్నూరెన్ను పునాదులున్నట్లు మనకు అవగతమవుతుంది. ఆ కాలంలో అనుహ్య సంఘటనల నుంచి రక్షణ పొందేందుకు ఇన్నురెన్ను అనేది ఒక టెక్నిక్ గా ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. బాటమరీలోన్ అనేది నౌక ప్రయాణమార్గములో ఉన్నప్పుడు ముందుగా చెల్లించే నగదు లోన్ గా పరిగణించడం జరుగుతుంది. ఈ నగదులోన్ ను నౌక క్షేమంగా గమ్యం చేరిన తరువాత ఒప్పందము (కాంట్రాక్ట్) కుదురుచున్న వడ్డీరేటు ప్రకారము తిరిగిచెల్లించడం జరిగేది. నౌక గనుక

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ప్రమాదమునకు గురి అయిన యెడల తీసుకొన్న లోను తిరిగి చెల్లించనవసరములేదు. కాంట్రాక్ట్ లో వసూలు చేసిన వడ్డీని పూర్తి నష్టానికి ప్రీమియంగా భావించడం జరిగేది. ఇటువంటి లోన్ లే మిగతా వస్తు రుణాలలో ఇవ్వడం జరిగేది. వీటిని రెస్పాండీటియూ బాండ్స్ అనే వాళ్ళు. ఈ తరహా పద్ధతులు మనుధర్మ శాస్త్రంలో కూడా కనిపిస్తాయి. మనుధర్మ శాస్త్రంలో సముద్రమైన ఒప్పందాలను బ్రోస్ నుండి సూరత్ అనే నగరాలు వరకు ఉన్న వర్తకులు ఆచరిస్తూ వుండేవారని అర్థమవుతుంది. ఈ నగరాలనుంచి శ్రీలంక, గ్రీస్ ల దేశదేశాల వరకు బయలుదేరిన వర్తక నౌకలకు దీన్ని వర్తింపు చేసినట్లుగా కూడా అర్థమవుతుంది. ఏమైనప్పటికీ ఇవాళ మనము అనుసరిస్తున్న ఇన్స్యూరెన్సు పద్ధతికి సంబంధించిన మూలాలు నాలో శతాబ్దపు ఉత్తర ఇటలీలో ఉన్నట్లు తెలుస్తుంది. కాన్స్టాంటిన్ నోపిల్ ద్వారా భారతీయులలో మధ్యధరా వ్యాపార సంబంధములలో నున్న వ్యాపారాలు ఇంకా ఇతర ఐరోపాదేశాలలో వర్తక సంబంధాలతో వున్న ఇటలీ వర్తకులు మొదటిసారిగా బాటమరీబాండ్స్ ను రెండు అంశాలను కవరుచేసే విధంగా చీల్చడం జరిగింది. ఈ రెండు విధాలలో మొదటిది నౌక సురక్షితంగా తిరిగివచ్చిన తరువాత తిరిగి చెల్లించే నగదు, రెండవది నిర్ధారించిన పాలసీకి చెల్లించే పద్ధతి సముద్ర భీమా రూపొందించడం అనేదానికి ఇదే మొదలు కావచ్చు.

పై తరహా సముద్ర పద్ధతి ఇటలీ, నెదర్లాండ్స్ నుంచి క్రమంగా లండన్ కు వ్యాపించింది. 16 శతాబ్దానికి ఇది స్థిరపడింది. ఆ కాలంలో వ్యాపార లావాదేవీలకి కేంద్రములో నున్న లండన్ లోని లాంబార్డ్ స్ట్రీట్ లో ఇది స్థిరపడటం జరిగింది. ఇన్స్యూరెన్సు లావాదేవీలలో వివాదాలు తలెత్తడటం వల్ల వాటిని పరిష్కరించడానికి 1575 లో చాంబర్ ఆఫ్ ఎన్స్యూరెన్సు ప్రారంభకాలంలో చాలా కీలకమైన పాత్ర లండన్ లో నిర్వహించింది. ఆధునిక నౌక భీమాకి మూలమైన పరిభాష రూపకల్పనకు మూలమైన అంశాలను ఈ చాంబర్ ఆఫ్ ఇన్స్యూరెన్సు నుండి తీసుకోవడం జరిగింది.

అసలు సముద్రభీమా ప్రారంభ చరిత్ర మొత్తం లాయడ్స్ రంగము మీదకు రావడంతో సన్నిహిత సంబంధము వ్యాపారలావాదేవీల గురించి చర్చించడం కోసం కాఫీ హోటళ్ళ దగ్గర సమావేశమవుతుండేవారు. వీళ్ళ క్రమంగా ఈ సముద్రభీమా సంబంధమైన విషయాలన్ని తమకున్న వేరే వ్యాపార రంగాలకు విస్తరించారు. ఇటువంటి కాఫీ హోటళ్ళలో ఒక హోటలు ఇన్స్యూరెన్సు చరిత్రలో చాలా ప్రాముఖ్యతగలది. దీనిని 1680 లో ఎడ్వర్డ్ లాయడ్స్ స్థాపించాడు. ఈ హోటలులోనే వ్యక్తిగత భీమా అనేది 18వ శతాబ్దము మధ్యలో ఈ వ్యక్తులే ఒక సంస్థగా రూపొందారు. వీళ్ళకి ఒక నిర్దేశిత నగదును సభ్యత్వరూపంగా

కట్టల్నివుండేది. అయితే వీళ్ళ 1720లో స్వతంత్రంగా సముద్ర భీమాని నడుపుకొనే అవకాశాన్ని సంపాదించిన రాయల్ ఎక్స్‌ప్లెంజ్ ఎన్ఫ్యూరెన్సు నుంచి తీవ్రపోటీని ఎదుర్కొన్నారు. వీళ్ళ ఈ అధికారాన్ని రాయల్ చార్టర్స్ నుంచి పొందడం జరిగింది. అయితే వీళ్ళ అధిపత్యాన్ని 1824లో జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలు ఏర్పడిన తరువాత, తొలగించడం జరిగింది. ఈ జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలును లాయడ్స్ తో కలిపి నెలకొల్పేరు. లాయడ్స్ మైరెన్స్ ఇన్ఫ్యూరెన్సు మార్కెట్ ను రూపకల్పన చేసేవారు.

లాయడ్స్ కార్పొరేషన్ రూపొందించడానికి 1871లో ఒక చట్టాన్ని చేయడం జరిగింది. 1911 లో సముద్రభీమాకి వెలువల వున్న మిగతా రంగాలకు కూడా ఇన్ఫ్యూరెన్సు చేసే అధికారాలు లాయడ్స్ కంపెనీకి ఇవ్వడం జరిగింది. ఇవాళ ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద అంతర్జాతీయ ఇన్ఫ్యూరెన్సు కేంద్రంగా లాయడ్స్ గుర్తింపబడుతుంది. 1906లో మైరెన్స్ ఇన్ఫ్యూరెన్సును క్రోడీకరించడం జరిగింది. ఇది అంతకు ముందు మూడు శతాబ్దాలపాటు కేసులాను, ఆచార వ్యవహారములను ఇముడ్చుకొనివున్నది. దీని స్థానములోనే 1906 లో మైరెన్స్ ఇన్ఫ్యూరెన్సు లాను ఏర్పరచడం జరిగింది.

ఇవాళ మనము అనుసరిస్తున్న సముద్రభీమా అనేది ఐరోపాలో 15వ శతాబ్దమునకు ముందే అమలలో వున్నది. అలాగే ఫైర్ ఇన్ఫ్యూరెన్సు అనేది ఇంగ్లాండ్ లో 17వ శతాబ్దమునకు ముందే ఉన్నది. అయితే భారతదేశములో మాత్రము ఇన్ఫ్యూరెన్సును నెలకొల్పడం అనేది 19వ శతాబ్దం ప్రారంభంలోనే జరిగింది. 1797, 1810 మధ్య ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ వర్తక వ్యాపారానికి కేంద్రముగా వున్న కలకత్తాలో సముద్రభీమా కంపెనీలు నెలకొల్పబడినట్లు కొన్ని ఆధారాలున్నాయి. దీనిని బట్టి భారతదేశంలో మొదటనెలకొల్పబడిన భీమా పద్ధతి సముద్రభీమా పద్ధతి అని స్పష్టమవుతుంది.

సముద్రభీమా తరువాత భారతదేశంలో అగ్ని భీమాని అలియన్స్ బ్రిటీష్ అండ్ ఫారిన్ ఫైర్ ఇన్ఫ్యూరెన్సు కంపెనీని నెలకొల్పడం జరిగింది. 1825లో మద్రాసులో ఒక ప్రాంతీయ ఏజన్సీ అఫీసుని ఏర్పరచడంతో దీని కార్యకలాపాలు మొదలయినట్లు తెలుస్తుంది. ఇతర విదేశీ భీమా సంస్థలు, ముఖ్యముగా ఆరు బ్రిటీషు భీమా సంస్థలు తమ ప్రతినిధులను భారతదేశంలో నియమిస్తూ వచ్చాయి. ఇవి ప్రధానంగా ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాపారాల మీద దృష్టిపారిస్తూ ఇన్ఫ్యూరెన్సు వ్యాపారాన్ని అనుబంధ వ్యాపారంగా చేస్తూ వచ్చాయి. బ్రిటీషు వ్యాపారసంస్థలు టీ ఎస్టేట్లు, చెక్కెర ఫ్యాక్టరీలు, జూట్ మిల్లులు, కాటన్ మిల్లులులాంటి పెద్దపెద్ద సంస్థలకి మేనేజింగ్ ఏజెంట్లుగా వ్యవహరించారు. బ్రిటీషు ఇన్ఫ్యూరెన్సు కంపెనీల సంబంధముతోనే వీళ్ళ ఈ పై సంస్థలు భీమా వ్యాపారాన్ని నియంత్రిస్తూ

వచ్చారు. 1885 నాటికి దేశపు విదేశీకంపెనీలు ఈ ఏజన్సీ హౌస్ ల ద్వారా తమ భీమా వ్యాపారాన్ని మనదేశంలో కొనసాగించారు. వీటిలో ఎక్కువ బ్రిటన్ కు చెందినవి కాగా మరికొన్ని ఆస్ట్రేలియా న్యూజిలాండ్ ఇంకా కొన్ని ఐరోపా దేశములకు సంబంధించినవి. ఈ సంస్థలలో కొన్ని 1858 లో లండన్ లో నెలకొల్పబడిన ఫైర్ ఆఫీసు కమిటీ సభ్యులు. ఈ కమిటీ మేరకు భారతదేశములోని భీమా కార్యాలయాలను పరిశీలించడం కొరకు ఈస్ట్ ఇండియా టారిఫ్స్ అనే సంస్థ నెలకొల్పింది. అయితే చాలా కార్యాలయాలు ఈస్ట్ ఇండియన్ టారిఫ్స్ లో సభ్యులు కానందున ప్రీమియంరేట్ల విషయంలో వీటిమధ్య ఏకీభావములేదు. ఈ నేపథ్యంలో 1850లో ఇండియన్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీని నెలకొల్పడం జరిగింది. దీని పేరు ట్రెటాన్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ. ఈ కంపెనీ లక్ష్యం సాధారణ భీమా వ్యాపారాన్ని నిర్వహించడం.

19వ శతాబ్దపు చివరికల్లా పశ్చిమ భారతదేశంలోని భారతీయ వర్తకులు బ్రోకర్లుగా ఇన్సూరెన్సు వ్యాపారంలో క్రియశీలక పాత్రను నిర్వహించడం మొదలైనది. ఈ కాలంలో అగ్నిభీమా అనేది కేవలం బొంబాయి, కలకత్తా, మద్రాసు లాంటి మెట్రోపాలిటిన్ నగరాలకు మాత్రమే పరిమితమై వుండేది. అయితే పరిశ్రమలు క్రమంగా ఈ నగరాలకు వెలుపల కూడా విస్తరించడంతో భీమా వ్యాపారము కూడా విస్తరించడం జరిగింది. భారతీయ బ్రోకర్లు మాత్రం ప్రధానంగా పశ్చిమ భారతదేశంలోనే తమ కార్యకలాపాలను కేంద్రీకరించారు. ఆ క్రమంలో వీరు అక్కడి వ్యాపార వర్గాలను, వ్యాపారాన్ని కూడా నియంత్రించే స్థాయికి ఎదిగారు. చాలా ఇన్సూరెన్సు కార్యాలయాలు ఇన్సూరెన్సు వ్యాపారంతో ఎక్కువ కమీషన్ బ్రోకర్లుకు ఇవ్వడం అనివార్యమైనది.

కలకత్తా మద్రాసులాంటి నగరాలలో వ్యాపారంలో మధ్యవర్తులు లేకుండా నిర్వహిస్తున్నారావడంవల్ల బ్రోకర్లు వ్యవస్థ అనేది మొదలుకాలేదు. అయితే ఏజన్సీ సంస్థలకు, బ్రోకర్లకు మధ్య తీవ్రమైన పోటీవుండేది. ఈ పోటీ కొన్ని సందర్భాలలో అనారోగ్య పద్ధతలకు దారి తీసింది. ఏది ఏమైనప్పటికీ ఈ సంస్థలు నిర్వహించిన క్రియాశీలక పాత్రకు భారతీయ ఇన్సూరెన్సు సంస్థలు చాలా ఎక్కువగా ఋణపడివున్నాయి.

పోటీని తట్టుకోలేని బ్రోకర్లు 1882 లో బొంబాయిలో అసోసియేషన్ ఆఫ్ ఫైర్ ఇన్సూరెన్సు ఏజెంట్లు అనే సంస్థను నెలకొల్పారు. ఇటువంటి సంస్థలే క్రమంగా 1888లో కలకత్తాలోను, 1896లో మద్రాసులోను ఏర్పడ్డాయి. మొట్టమొదటి భారతీయ ఫైర్ ఇన్సూరెన్సు టారిఫ్ ను 1894 లో రూపొందించడం జరిగింది. అలాగే 1895లో దిబాంజే సిటీ అండ్ మఫిసిల్ టారిఫ్ ను, 1900లో కలకత్తా టారిఫ్ ను నెలకొల్పారు. 1872లో

మొట్టమొదటి అండర్టైటర్స్ అసోసియేషన్ బొంబాయిలో ఏర్పడింది. ఈ సంస్థ లండన్‌లోని ఫైర్ ఆఫీసర్స్ కమిటీ మరియు యాక్సిడెంట్ ఆఫీసు అసోసియేషన్ అనే సంస్థలతో సన్నిహిత సంబంధాలతో పనిచేసినది. భారతీయ పెట్టుబడితో 1907 లో ఇండియన్ మర్చెంటైల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీని నెలకొల్పడం జరిగింది. రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలమధ్య క్రొత్తగా భారతీయ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీలు తమ పరిమితి వనరుల వలన పెద్దగా అనుభవం లేకపోవుట వలన ఇబ్బందులు పడవలసివచ్చినది. దీనికి తోడు విదేశీ కంపెనీలకి ఎక్కువ నైపుణ్యం అనుభవంవుండుట వలన వీళ్ళతో కూడా దేశీయ కంపెనీలు తీవ్రపోటీ ఎదుర్కొనవలసివచ్చినది. ఈ స్థితి దేశీయ కంపెనీలను ఎక్స్‌ప్లంజ్ బ్యాంకులు గుర్తించకపోవడం, లేక నామమాత్రముగానే సంస్కరణలను గురించి పరిశీలించడానికి 1935లో ఒక ప్రత్యేక అధికారిని నియమించడం జరిగింది. ఆ తరువాత 1938 లో ఇండియన్ ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్‌ను నెలకొల్పడం జరిగింది. ఈ యాక్ట్ 1939 లో అమలులోకి వచ్చినది. ఈ చట్టంలో అన్ని ఇన్సూరెన్సు కంపెనీల మీద ప్రభుత్వ ఐక్య నియంత్రణ కంట్రోలు సూత్రాన్ని పొందవరచడం జరిగింది. దీన్ని విదేశీ కంపెనీలకు వర్తింపుచేసారు. ఈ చట్టం ఇన్సూరెన్సు చరిత్రలో మైలురాయిగా పరిగణించారు.

1940, 1950 మధ్య భారతీయ భీమా సంస్థలు క్రమంగా వృద్ధి చెందడం జరిగింది. 1947 లో జరిగిన దేశ విభజన ఇన్సూరెన్సు పరిశ్రమలో కొన్ని చిహ్నాలను తెచ్చి పెట్టినది. ఆ తరువాత నెలకొన్న ఆనారోగ్యకర వాతావరణంలో, ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్న సోషలిస్టుతరహా వ్యవస్థకి అనుగుణంగా జనరల్ ఇన్సూరెన్స్‌ను కూడా జాతీయం చేయవలెనని ఆలోచన తలెత్తింది. దాన్ని అనుసరించి ప్రభుత్వం జనరల్ ఇన్సూరెన్స్‌లో సామాజిక నియంత్రణ కోసం కొన్ని చర్యలు చేపట్టింది. 1968 లో ఇన్సూరెన్స్ యాక్ట్‌ను మరొకసారి సవరించడంతో ఇన్సూరెన్స్‌రంగమందు ప్రభుత్వానికి విశాలమైన అధికారము లభించింది. ఈచట్టం సర్వేయర్లకు నష్టాన్ని అంచనావేసే వాళ్ళగ నియమించేందుకు అవకాశమిచ్చినది.

1971, మే 13న రాష్ట్రపతి ఆర్డినెన్స్‌తో దేశంలో వున్న ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీలన్నింటిన్ని ప్రభుత్వ అజమాయిషీలోకి తేవడం జరిగింది. ఆతరువాత 1972లో జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ బిజినెస్ (జాతీయీకరణ) చట్టం 1972 అమలులోకివచ్చింది. ఈచట్టం పరిధిక్రింద 1973 జనవరి 1నుండి అమలులోకి వచ్చే విధంగా జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా నెలకొల్పారు. ఆతరువాత దేశంలో వున్న 107 సాధారణభీమా సంస్థలన్నింటిని సంలీనం చేసి జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్‌కు అనుబంధముగా వుండే నాలుగు సంస్థలలో భాగము చేయడం జరిగింది.

అయితే దాదాపు 30 వసంతాలు పూర్తి చేసుకున్న భారతీయ సాధారణభీమా సంస్థల అభివృద్ధి, సేవారంగాల యెడల వున్న లోపాలను సరిదిద్దుటకొరకు, మన ప్రభుత్వం పార్లమెంటు శాసనము ద్వారా ప్రైవేటు కంపెనీలకు కూడా అనుమతి ఇవ్వడం జరిగింది. అలాగే ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ అనే స్వతంత్ర సంస్థను నెలకొల్పడం జరిగింది. దీని చర్యల మూలంగా మరలా భారతీయ భీమారంగంలో శ్రోకర్లు వ్యవస్థను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. ఈశ్రోకర్లు వ్యవస్థ ద్వారా వినియోగదారునికి నైపుణ్యమైన సేవలు, సలహాలు అందుతున్నాయి. అంతేగాక వీరు పాలసీదారునికి కావలసిన విధంగా పాలసీలను రూపొందించి, భీమాకంపెనీలనుండి పాలసీలను అందజేయుచున్నారు. కావున ఈ రోజున మనము ప్రపంచీకరణ మార్పులకు అనుగుణంగా మరియు సాంకేతిక అభివృద్ధి మూలంగా లభించు అవకాశములను సద్వినియోగపరచుటకు అవకాశమేర్పడినది. మనకు దేశీయ విదేశీయ భీమాసంస్థలను తెలుసుకొనుటకు అవకాశమేర్పడి, ప్రీమియం ధరలు తక్కువస్థాయికి చేరడం జరిగింది. దీని మూలంగా ఫైర్ ప్రీమియం రేట్లు తగ్గడం, వ్యక్తిగత, రవాణా భీమాలో టారిఫ్ విధానం రద్దు అవడం జరిగింది. ఫలితంగా భీమా సంస్థలలో పోటీ పెరిగి, ప్రీమియం రేట్లు బాగా తగ్గుముఖం పట్టినవి. అలాగే పాలసీదారునికి మంచి సేవలు, సాంకేతిక విజ్ఞానము అందజేయడానికి అవకాశమేర్పడినది. అదేవిధంగా భీమా శాసనములోను మార్పులు చోటుచేసుకున్నవి. ప్రస్తుత విధానము పాలసీదారునకు ఎంతో అనుకూలమైన భీమా వాతావరణంగా పేర్కొనవచ్చు. అయితే పాలసీదారుడు తన హక్కులను పూర్తిగా తెలుసుకున్న రోజు మాత్రమే, భీమా కంపెనీలు సరిగా సేవలు అందిస్తాయి అనే వాస్తవాన్ని మనమందరం గమనించాలి.

కావున ఇది వివిధ రాష్ట్రాలలో హెచ్చుతగ్గులతో అభివృద్ధి చెందినది. ఇది సమాజంలోని సామాన్య మానవుని స్థాయికి ఇప్పటికీ పూర్తిగా చేరలేకపోయినది. అందువలన ప్రైవేటు భీమా సంస్థలను నెలకొల్పడానికి చట్టాన్ని మార్పు చేసినది. దీనివలన భీమా కంపెనీల మధ్య పోటీతత్వం పెరిగి, ప్రీమియం రేట్లు తగ్గి, సామాన్య మానవునికి అందుబాటులో వున్నది.

ప్రాథమిక భీమా:

1. అసలు భీమా (Insurance) అనగానేమి?

భీమా అనగా ఇది ఒక ఒప్పందము. భీమా వ్యవస్థ ఒక సహకార సంఘము. జీవితం ప్రమాదములతో కూడుకొని ఉన్నది. ఒకేరకమైన ప్రమాదాలు/ అపదలు ఏర్పడగల అవకాశాలు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ఉన్న వ్యక్తులు అందరూ సంఘముగా ఏర్పడి వారు చిన్న చిన్న మొత్తాలు చెల్లించి, ప్రమాదాల వలన/ ఆపదల వలన ఏర్పడే నష్టాలను భర్తీ చేసుకొనవచ్చును. సరాసరి అంచనా ద్వారా ఎంత నష్టం ఏర్పడగలదో అంచనా వేసి ఆ నష్టాన్ని అందరూ కలిసి ఏర్పాటు చేసుకొన్న నిధి ద్వారా భర్తీచేసుకొనవచ్చును. దీనివలన నష్టపడ్డ వ్యక్తికి లేక ఆయన కుటుంబ సభ్యులకు ఆర్థిక సహాయం లభించడమే కాకుండా నష్టపడని వ్యక్తికి కూడా తనకు, తన కుటుంబమునకు రక్షణ ఉన్నదన్న భద్రతా భావముతో ప్రశాంతముగా ఉండవచ్చును. ఈ ప్రశాంతత నుండే భీమా సంస్థల పుట్టుకకు ప్రధాన సూత్రముగా చెప్పవచ్చును.

ఏదేని ఒక ఊహించని సంఘటన జరిగినపుడు లేక అనుకోకుండా జరిగే సంఘటనకు జరిగే నష్టానికి పరిహారము చెల్లించే పద్ధతిని భీమా అంటారు. నష్టాన్ని భీమా కంపెనీకి ట్రాన్స్ఫర్ చేయడం జరుగుతుంది. భీమా అనేది ఎక్కువ మంది మీద జరిగే పంపిణీ అనే సూత్రము మీద ఆధారపడి వుంటుంది.

2. జీవిత భీమా మరియు సాధారణ భీమా అంటే ఏమిటి?

వ్యక్తుల జీవితాలకు వారు అనుకొని సంఘటనలు జరిగినపుడు ఇచ్చే నష్టపరిహార కాంట్రాక్ట్ ను జీవిత భీమా అంటారు. ఇందులో వ్యక్తుల మరణములు అనగా సహజ మరణములకు, ప్రమాద మరణములకు చెల్లింపు జరుపుతారు. ఉదాహరణకు ఒక వ్యక్తి సహజమరణము అనగా జ్వరము వలన చనిపోవుట, గుండె ఆగిపోవుట, శ్వాససరిగా లేకపోవుట మొదలగు కారణములకు మాత్రమే గాకుండా ప్రమాదముల వలన అంటే ఎలక్ట్రిక్ షాట్ సర్క్యూట్ ప్రమాదము, అగ్నిప్రమాదము, దాబా పైనుండి జారిపడుట, నీటమునుగుట, పాముకాటు వలన జరిగే ప్రమాదములకు కూడా చెల్లింపులు చేస్తారు. దీనిలో ప్రాణమున్న వ్యక్తులకు మాత్రమే భీమా చేస్తారు.

సాధారణ భీమా అనగా వ్యక్తులకు, యితర వస్తువులకు, సరుకులకు, ఆస్తులకు, పంటలకు మరియు యితర జీవులైన పశువులకు, పక్షులకు, తేనెటీగలు మొదలైన వాటికి చేయు భీమాను సాధారణ భీమా అంటారు.

1. దీనిలో ప్రాణులకు మరియు ప్రాణము లేనివాటికి కూడా భీమా చేస్తారు.

2. మరియు ప్రమాదముతో కూడిన నష్టాలకు మాత్రమే నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.

3. భారత దేశంలో భీమా వ్యాపారము ఏవిధంగా జరుగుతుంది?

1972 కు పూర్వము 107 భీమా కంపెనీలుండేవి. తరువాత అవి జాతి పరమయినవి.

దీని తరువాత జీవిత భీమా కొరకు, జీవిత భీమా కార్పొరేషన్, మరియు సాధారణ భీమా వ్యాపారము కొరకు నాలుగు కంపెనీలు వచ్చినవి. అయితే వీటి పనితీరు సరిగాలేనందున మరియు ప్రపంచ మార్పులకు అనుగుణంగా పార్లమెంటు ఒక చట్టం ద్వారా ప్రైవేటు కంపెనీలను కూడా వ్యాపారము చేసేందుకు 1999 లో అనుమతించడం జరిగింది.

దీని మూలంగా ప్రైవేటు కంపెనీలు స్థాపించడం జరుగుతుంది. అలాగే ఇప్పటి వరకు కొనసాగిన ఏజెంట్ల ద్వారా వ్యాపారము రాబట్టుకోవడం అనేది పాత పద్ధతి అయినది. బ్రోకర్ల రావడం వారు పాలసీదారునకు నుంచి సర్వీసు అందించడం, భీమా కంపెనీ ద్వారా వారికి కావలసిన సేవలు అందించుటకు నిర్ణయాలు త్వరత్వంగా జరిగిపోతున్నాయి.

మౌలిక భావనలు

4. జీవిత భీమాకు సాధారణ భీమాకు తేడాలు

1. జీవిత భీమా అనేది నష్టము గురించి చేసే కాంట్రాక్ట్ కాదు. ఇది ముందు అనుకొన్న నష్టాలు లేక మెట్టురిటి కాలానికి ఇచ్చే మొత్తం.

సాధారణ భీమాలో వ్యక్తిగత ప్రమాదపాలసీ మినహా (Personal Accident Policy) అన్ని ప్రమాదాలలో జరిగే నష్టాలన్ని నష్టము నుంచి కాపాడు పాలసీలే. ఆ నష్టాలు మీరు భీమా చేసుకున్న మొత్తమునకు (sum insured) లోబడి వుంటుంది.

2. జీవిత భీమాలో అనుకొన్న సమయాలలో అనుకున్న మొత్తాలను చెల్లించునపుడు పాలసీ మాములుగానే (Automatic) రెన్యూవల్ అవుతుంది. సరియైన అనుకొన్న సమయాలలో ప్రీమియంను చెల్లింపులు చేసిన యెడల, పాలసీని తిరస్కరించే హక్కు భీమా కంపెనీలకు వుండదు.

కాని సాధారణ భీమాలో సాధారణంగా సంవత్సరిక కాంట్రాక్ట్లు (annual contracts) ఎక్కువగా ఉంటాయి. వాటిని ప్రతి సంవత్సరము రెన్యూవల్ చేసుకొనవలెను. ప్రతి రెన్యూవల్ కాంట్రాక్ట్ ఒక కొత్త ఒప్పందము మాత్రమే. దీనిలో భీమా చేయువ్యక్తి (Insurer) చేయించుకొన్న వ్యక్తికి పాలసీ రెన్యూవల్ చేయాలా వద్దా అనేది యిద్దరి ఇష్టానుసారంపై పూర్తిగా ఆధారపడి వుంటుంది.

3. జీవిత భీమా పాలసీలలో ప్రారంభ సమయాలలో మాత్రమే అత్యంత నమ్మకము (Insurable Interest) అనే ప్రాథమిక సూత్రము సాధారణంగా వుంటుంది.

కాని సాధారణ భీమాలో ప్రతి రెన్యూవల్ సమయములో అత్యంత నమ్మకము వుండాలి మరియు కాంట్రాక్ట్ కాలములో జరిగే ముఖ్యమైన మరియు భౌతికమైన

మార్పులను భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి.

4. జీవిత భీమాలో ప్రీమియం ధరలు కాంట్రాక్ట్ మొత్తం కాలానికి ఒకటిగా వుంటుంది.

కాని సాధారణ భీమాలలో ప్రతి రెన్యూవల్ మరియు మధ్యకాలములలో ప్రీమియం ధరలు ఒకే రకంగా వుండవు. పరిస్థితులకు అనుగుణంగా హెచ్చుతగ్గులు కన్పిస్తూ వుంటాయి.

5. భీమా పరిధి, దాని విధులు :

సాధారణ భీమా వ్యాపారాన్ని ఆచరణ సరళిలో మూడు తరగతులుగా విభజించారు. వీటిని భీమాచట్టం 1938లో సెక్షను2లో ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించారు.

1. అగ్ని భీమా వ్యాపారము (Fire Insurance Business)
2. సముద్ర సంబంధ భీమా వ్యాపారము (Marine Insurance Business)
3. వివిధ రకాలైన భీమా వ్యాపారము (Miscellaneous Insurance Business)

సాధారణ భీమా వ్యాపారము అంటే అగ్ని, సముద్ర సంబంధ మరియు వివిధ రకాలైన భీమా వ్యాపారమును ఏకముగ గాని లేక ఒకటి లేక ఒకటికన్నా ఎక్కువ కలయికలతో చేయు దానిని సాధారణ భీమా వ్యాపారము అంటారు. ఉదాహరణకు పావు కీపర్సు భీమా పాలసీ. ఇది వివిధ నష్టాలు కల్పించే వాటికి రక్షణ ఇస్తుంది.

6. అగ్ని భీమా వ్యాపారము

ఇతర తరగతికి చెందని భీమా వ్యాపారానికి కాకుండా, అగ్ని భీమా కాంట్రాక్ట్లో ఒప్పుకొన్న నష్టాలకు మరియు ఇతర ఆపదలకు సంబంధించిన భీమాయే అగ్ని భీమా వ్యాపారము అంటారు.

7. సముద్ర సంబంధ భీమా వ్యాపారము:

భీమా కాంట్రాక్ట్లో వ్యాపారాన్ని చేయు, వ్యాపారాన్ని కలుగచేయు ఓ విధమైన వర్తనగల ఓడ మరియు సరుకులను, మనుష్యులను రవాణా చేయడానికి అద్దెకిచ్చు ఓడలను, ఓడలమీద సరుకులను, వస్తువులను అమ్మడానికి తయారు చేసిన వస్తువులను, వ్యాపార వస్తువులను మరియు ఇతరములను న్యాయ సంబంధముగా భీమా చేయు వాటిని, ఇతర వస్తువులను రవాణాకు వాటిని భూనూర్గము, నీటి మార్గము లేక రెండింటి ద్వారా అవి గిడ్డంగి ఆపదలతో వున్నా లేకపోయినా, ఇతర ఆపదలు కలిపి వున్నా లేకపోయినా సముద్ర భీమాపాలసీలో ఉపద్రవాలు కూడా నిమిడీకృతమై వుంటాయి.

వీటిలో అగ్ని, ధీకొనుట, ఓడ మొరకపట్టుకొనుట మొదలగు వాటిని కవరు చేస్తూ వుంటాయి.

వస్తువులను ఎగుమతి లేక దిగుమతి చేయుటలో జరిగే ప్రమాదాలు, ఓడ యంత్ర సామాగ్రిలో జరిగే ప్రమాదాలు కవరు చేస్తూ వుంటారు. ది ఇనుస్ట్రాట్ ఆఫ్ లండన్ అండరైటర్స్ వారు మరియొక రిస్క్ను కూడా కవరు చేస్తున్నారు. అది ఏమంటే అజాగ్రత్తగా ఓడను నడుపుట వలన సంభవించు నష్టాలను కూడా కవర్ చేయటం. ఉదాహరణకు ఒక ఓడను అజాగ్రత్తగా నడుపుటవలన ఇంకొక ఓడను ఢీకొనుట వలన వచ్చు నష్ట పరిహారములు.

అంతేగాక : 1. ఓడకు బాడుగలు లేకపోవుటవలన వచ్చు నష్టాలు ,

2. చెల్లింపులు: బాడుగలు లేకపోవుట వలన, ఓనరు చేయవలసిన చెల్లింపులు.

వెస్టర్ను కట్టుట లేక తయారు చేసిన దగ్గరనుండి అది పూర్తిగా తయారై అసలు ఓనరుకు చేరు సమయము వరకు కూడా హాల్ పాలసీలో చెల్లింపులు వుంటాయి.

ఎ. సరుకు రవాణా భీమా (Transit Insurance):

సరుకు ఒక స్థలము నుండి మరొక స్థలముకు చేరు వరకు చేసే భీమాను సరుకు రవాణా భీమా అంటారు. అది సముద్రం, విమానయానము, రైలు మార్గము, రోడ్ రవాణా లేక రిజిష్టరు పార్శిలు ద్వారా కూడా చేయవచ్చును. దీనిలో సరుకుల ఎగుమతుల, దిగుమతుల వ్యాపారము కూడా వుంటుంది.

హాల్ పాలసీలు సముద్ర ప్రమాదములు గురించి మాత్రమే వుంటాయి. పరోక్షముగా పాలసీకి అనుబంధముగా వుంటాయి.

ది ఇనుస్ట్రాట్ ఆఫ్ కార్గో క్లాజెస్లో సముద్ర ప్రమాదాలు, యుద్ధ నష్టాలు, సమ్మెలు, గొడవలు మొదలైనవి వీటిక్రిందకు వస్తాయి. ఉదా సముద్ర, నదుల, చెరువులు, కాలువలు, రైలు, రోడ్, విమానయానం మరియు రిజిష్టర్ పోస్ట్ ద్వారా పంపిన వస్తువులు చేరకపోవటం లాంటి అంశాలు కూడా ఈ పాలసీలో వుంటాయి.

8. వివిధ రకాలైన భీమా వ్యాపారము (Miscellaneous Insurance): భీమా వ్యాపారాన్ని కలుగజేయు అన్ని భీమా వ్యాపారము మరియు సముద్ర భీమా వ్యాపారాన్ని ఏ రకమైన పూర్తి లేక చాలావరకు లేని దానిని వివిధ రకాలయిన భీమా వ్యాపారము అంటారు. ఉదాహరణ: యంత్రభీమా, వ్యక్తిగత భీమా, విమానభీమా, ఇంజనీరింగ్ భీమా.

9. ప్రమాదభీమా : ఊహించకుండా జరిగే ప్రతి సంఘటనను 'ప్రమాదము' అని చెప్పవచ్చు. ప్రమాదములకు లేక ఆపదలకు చేసే భీమాను ప్రమాదభీమా అంటారు. దీనినే భారతభీమా చట్టం 1938 లో మిస్లేనియస్ ఇన్సూరెన్సు బిజినెస్ క్రింద సెక్షన్ 2 (13) నిర్వచించబడినది. అన్ని, సముద్ర మరియు జీవితభీమా వ్యాపారము కాకుండా,

మిగతా వ్యాపారభీమా ఒప్పందాలుగా అనుమతించే దానిని ప్రమాదభీమాగా చెప్పుకొనవచ్చును. మోటారు వాహనాల భీమాను ప్రమాద భీమాగా పేర్కొనవచ్చును. అయితే ప్రమాదభీమాను దాదాపుగా నాలుగు రకాలుగా విభజించవచ్చును.

1. వ్యక్తులకు 2. ఆస్తులకు 3. ఆర్థికమైన ఆపదలు 4. చెల్లింపులు

1. వ్యక్తులకు భీమాచేయుట అనగా ప్రమాదభీమా లేక ఆరోగ్యభీమా క్రింద వ్యక్తులకు మరియు సమూహములకు . అలాగే నాగరిక సురక్షా భీమా మొదలైనవి.

2. ఆస్తులకు భీమా అనగా పెంపుడు జంతువులు , ఫ్లేట్‌గ్లాసు, బర్గలరీ హౌస్‌బ్రేకింగ్ మొదలగు వాటిని పేర్కొనవచ్చును.

3. ఆర్థికభీమా అనగా ఫిడిలిటీ గ్యారంటీ పథకాలను ఆర్థికభీమాగా చెప్పుకొనవచ్చును.

4. న్యాయబద్ధ చెల్లింపుల భీమా (Liability Insurance) : యజమానులు ప్రజల ఆస్తులకు, ప్రాణాలకు, శరీర గాయాలకు జరుగు నష్టాలకు చేయవలసిన చెల్లింపులు గురించి పబ్లిక్ లయబిలిటీ భీమా చెల్లిస్తుంది. ఉదా దాక్టర్లు, లాయర్లు ప్రొఫిషనల్ లయబిలిటీ గురించి పేర్కొనవచ్చును. వీటిని భీమా ద్వారా రక్షించుకొనవచ్చును.

10. నిర్దిష్ట అగ్ని పాలసి (The Standard Fire Policy) ఈ క్రింది ఆపదలను కాపాడును.

1. అగ్ని మరియు పేలుడు వలన, అగ్ని వలన జరిగే ప్రమాదాలు

(Fire including fire resulting from explosion)

2. మెరుపు (ఉరుములు) .

3. ఇంటి అవసరమైన గృహ సంబంధమైన బాయిలర్ నుండి వచ్చే మెరుపులు.

(Explosion of Boiler used for domestic purpose only)

4. గృహ అవసరాలకు కాంతి లేక వేడిచేయుటకు ఉపయోగించే గ్యాస్ ద్వారా వచ్చే మెరుపులు.

5. విమాన ప్రమాదాలు సంభవించినపుడు, వాటి విడి భాగాలు వల్ల కలిగే నష్టాలు జరిగే నష్టాలు. (Riot & Strike risks)

7. తీవ్రమైన ద్వేషం, ఒకరి పట్ల పగబూని చేయు నష్టం (Malicious Damage).

8. ఉరుములు పెనుగాలులు, వాన లేక మంచు లేదా వడగళ్ళ వాన,

9. గాలివాన, వరద మరియు నీటి ముంపు. (Storm, Tempest, flood and Imundation)

10. సహజ దహనము. (Spantaneous Combustion)

11. సముద్రభీమాలో రకాలు

సముద్ర భీమాలో రెండ రకాలైన విభాగములున్నవి.

1. ఓడల భీమా (Hull or Insurance of Ships)
2. ఓడమీద సరుకు రవాణా భీమా(Transit Cargo Insurance)

సముద్ర ఓడల భీమా అనగా హల్. అనగా ఓడ యొక్క బాడీ అని అర్థము. ఇది ఓడ బాడీని వాటి యంత్రాలను, సామాగ్రిని, నిల్వలను వాటి అధికారులకు, ఉద్యోగులకు మరియు వాటి అప్పలను కూడా కవరు చేస్తుంది.

ఈ భీమా పాలసీకి నిబంధనలు వుంటాయి. వీటిని ది ఇనుస్ట్రబుట్ ఆఫ్ టైమ్ క్లాజెస్ అంటారు. వీటిని ఇనిస్ట్రబుట్ ఆఫ్ లండన్ అండర్ రైటర్స్ (Institute of London Under Writers) పిపేరు చేస్తారు. వీటిని మన సాధారణ జీవిత భీమా పరిశ్రమ వాడుకొంటుంది.

12. ప్రమాద భీమా (Accident Insurance) మరియు ఇతరాలు

మోటారు వాహనాల భీమా: మోటారు వాహనాల చట్టము 1988 ప్రకారము పబ్లిక్ స్థలములో నడిచే ప్రతి వాహనమునకు యాక్ట్ మాత్రమే అనే భీమా పాలసీ తప్పనిసరి. దీని వలన వాహనాలకు, ప్రజలకు జరిగే ప్రాణ నష్టములకు, శరీరభాగాలకు జరిగే గాయాలకు మరియు వారి ఆస్తులకు జరిగే నష్టాలకు రక్షణ కల్పిస్తుంది. దీనిలో భీమా తీసుకొన్న వ్యక్తికి వాహనము నడిపే సమయంలో జరిగే ప్రమాదాలకు ప్రస్తుత టారిఫ్ ప్రకారము నష్టపరిహారము చెల్లించు పద్ధతి వున్నది. భీమా చేపే వ్యక్తికి జరిగే నష్ట పరిహారములకు ఇది వర్తించదు.

దర్ట్ పార్టీ పాలసీ: మొదట పార్టీ భీమా పాలసీ తీసుకొన్న వ్యక్తి అని, రెండవ పార్టీ భీమా ఇచ్చు వ్యక్తి అని అంటారు. అనగా పైన తెలిపిన ఇద్దరు కాకుండా ఎవరైనా కూడా ధర్ట్ పార్టీ అంటారు.

సమగ్రభీమా పాలసీ: (Comprehensive Policy) ఇది యాక్ట్ పాలసీ కాకుండా దానికి అనుగుణంగా వాహనమునకు సంబంధించిన నష్టమును కూడా కవరు చేస్తుంది. అనగా వాహనము ప్రమాదము వలన మన వాహనము అదుపుతప్పి ఇతరుల వాహనములను ఢీకొనినపుడు, అగ్ని ప్రమాదం వలన జరుగు నష్టము దొంగతనము మరియు చిల్లరమల్లర వనుల వలన జరిగే నష్టాలు.

వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా(Personal Accident) : ఇది వ్యక్తిగతముగా జరిగే ఏ విధమైన

ప్రమాదమైనను వర్తిస్తుంది. కాని ఇది సహజముగా జరిగే ఆపదలనుండి కాపాడదు. ఉదా: దగ్గు, జలుబు, జ్వరము ద్వారా వచ్చే ఆపదలకు రక్షణ వుండదు. ఇది ప్రమాదమవలన సంభవించు గాయాలకు, అంగవైకల్యములకు, రక్షణ ఇస్తుంది. ఇది పాలసీలో పేర్కొనబడిన మరియు మందుల ఖర్చులతో కూడిన నియమిత హద్దులు వరకు మాత్రమే చెల్లించబడతాయి.

13.బర్గలరీ భీమా: అనగా చాటుగా ఇంట్లోకి చొరబడి దొంగతనం చేయుట.

దీనిని ఈ క్రింది విధంగా విభజించారు.

1. బర్గలరీ భీమాలో ఆఫీసులో, షాపులో, (Burglary Business Premises) గోడౌనులో మరియు ఇతర వాటిలో జరిగే దొంగతనములకు జరిగే నష్టములకు కవరు చేస్తుంది. కాని దొంగతనము అనేది బలప్రయోగము ద్వారా లేదా బలవంతపు ప్రయత్నం ద్వారా ప్రవేశము జరిగినదిగా వుండాలి.

2. బర్గలరీ భీమా సొంత నివాసములు (Private Residences):

ఇది నివాస ప్రాంతములకు కవరు చేస్తుంది. అంటే దొంగతనములకు మాత్రమే కాకుండా తన ఉపయోగము కోసం ఇతరుల వస్తువులను అపహరించడం వంటివి కవరు చేస్తుంది. ముఖ్యముగా మనము గుర్తుంచుకోవలసినది ఏమనగా దీనిలో ఏ విధమైన బలప్రయోగము లేక ప్రయత్నము లేకుండా అందరు మనుష్యులు వుండగా వస్తువులను దొంగతనము చేయడము. ఉదాహరణ, పగలు స్త్రీలు వంటగదిలో వంటచేసుకొనే ప్రయత్నంలో వుండగా దొంగవచ్చి టీవిని, టేపురికార్డరును మరియు ఇతర వస్తువులను తీసుకొని పోవడం జరిగింది. దీన్ని కవర్ చేసే భీమాన్ని బర్గలరీ భీమా అంటారు.

అన్ని ఆపదల పాలసీ: (All risks policy) ఇది మిగతా పాలసీల కన్నా ఎక్కువ రక్షణ ఇస్తుంది. ఇది ఖరీదైన వస్తువులు (రత్నాలు, మణులు) ఆభరణములు, కెమేరాలు మరియు కళాత్మకవస్తువులకు కవరు చేస్తూంది. దీనిలో అగ్ని ప్రమాదములకు, దొంగతనాలకు, మరియు ఇతర ప్రమాదములకు కూడా వర్తిస్తుంది.

14.నగదు రవాణా పాలసీ (Cash -in-Transit policy)

దీనిలో దొంగతనములకు మరియు దారి దోపిడిలకు జరిగే నష్టాలకు నష్ట పరిహారము చెల్లిస్తారు. అనగా భీమా చేసుకొన్న వ్యక్తి లేక అతని ద్వారా జరిపే వ్యక్తుల నుండి జరిగే కార్యకలాపములకు. అనగా యజమాని లేక గుమస్తాలు వారి నగదును ఒక ప్రదేశము నుండి వేరొక ప్రదేశమునకు రవాణా చేయు సమయంలో జరిగే దొంగతనములకు,

భీమా న్యాయసూత్రాలు

దారి దోపిడీలకు నష్ట పరిహారము చెల్లిస్తారు. ఆ నగదు వేతనములకు లేక ఇతర చెల్లింపులకు కొరకు చేయు కార్యకలాపములు మొదలగునవి. ఇనప్పైట్లలో దాచి వుంచిన నగదుకు కూడా రక్షణ వుంటుంది. దీనిని ప్రత్యేక భాగంగా వుంచుతారు. ఉదాహరణ 1. రామచంద్రుడు అతని షాపు నుండి సంచిలో నగదు తీసుకొని మధ్యలో ట్రాఫిక్ ఆగినపుడు సిగ్నల్ చూస్తూ వుండగా, దొంగ సంచిని లాక్కొని వెళ్ళినాడు. దీనిని దొంగతనము అంటారు.

2. ఒక వ్యక్తి బ్యాంకు నుండి 10 లక్షలు నగదు మార్చుకొని తీసుకొని స్కూటర్ కు నగదు సంచి తగిలించుకొని వస్తున్నపుడు, దారిలో ఇద్దరు ముగ్గురు వ్యక్తులు కత్తి చూపి లేక నకిలీ తుపాకీ చూపించి నగదు సంచిని తీసికొని పోయినారు. దీనిని దారిదోపిడి అంటారు. ఇలాంటి నష్టపరిహారమును భీమా కంపెనీ నుంచి పొందవచ్చును.

15. ప్రయాణపు సామానుల భీమా:- మనుష్యులు ప్రయాణం చేయునపుడు వారితో వుండే లగేజీకి భీమా వుంటుంది. దీనిలో అగ్నిప్రమాదము, దొంగతనము, ఇతర ప్రమాదములకు కూడా వర్తింస్తుంది. ఉదాహరణ, ఒక వ్యక్తి స్టూడియోకు వెళ్ళుదారిలో తన లగేజీలోని చేతిగడియారము బట్టలు దొంగతనము ద్వారా ప్రమాదములో పోయినవి. అట్లాంటి వాటిని తిరిగి భీమా ద్వారా నష్టపరిహారము పొందవచ్చును.

16. ప్రజాహిత చెల్లింపు బాధ్యత భీమా (Liability Insurance):- ఈ ప్రజాహిత భీమా ద్వారా భీమా కర్త లేదా వారియొక్క ఉద్యోగస్తులు యొక్క అశ్రద్ధ వలన వారి వ్యాపార స్థలముల చుట్టు వుండే ఇతరుల ఆస్తులకు జరిగే నష్టాలుకు, ప్రజల ప్రాణ నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తుంది. చట్టబద్ధమైన ఖర్చులు కూడా చెల్లిస్తారు. దీని పరిధి చాలా ఎక్కువ. వాటిని ఈక్రింది విధమైన భాగాలుగా విభజించి చెప్పుకోవచ్చును.

1. ఆస్తుల అసలుదారులు.
2. షాపులు, గౌడౌనులు, ఫ్యాక్టరీలు, డిపార్టుమెంటల్ స్టోర్స్.
3. నిర్మాణదారులు మరియు కాంట్రాక్టర్లు.
4. లిఫ్ట్.
5. హోటల్స్ మరియు రెస్టారెంటులు.
6. ఆసుపత్రులు మరియు నర్సింగ్ హోమ్స్.
7. చిత్రాలు మరియు థియేటర్లు.

ఉదాహరణ, 1. ఓనర్స్ ఇండల్లో లేక ఇతర ప్రాంతములలో వున్న ఆస్తులలో కార్మికులు, పనిమనుష్యులు పనిచేయునపుడు జరిగే ప్రమాదములకు భీమా వారు పరిహారము చెల్లిస్తారు.

2. షాపులలో, వేర్హౌస్‌లలో, ఫ్యాక్టరీలలో, మరియు డిపార్ట్‌మెంటల్ స్టోర్‌లలో పనిచేయు కార్మికులకు, పనిమనుష్యులకు మరియు వాటిని సందర్శించే వినియోగదారులకు జరిగే ప్రమాద నష్టపరిహారము మరియు వారి ఆస్తులకు కూడా నష్టపరిహారము చెల్లించవలసి వుంటుంది. ఫ్యాక్టరీలో లేక షాపులో కరెంటు షార్ట్ సర్క్యూటు వలన వినియోగదారునికి గాయాలు, చనిపోవటం వలన వారు కొంత నష్టపరిహారము చెల్లించవలసివస్తుంది. దీనిని భీమా సంస్థవారు చెల్లించ వలసివుంటుంది.

17.వ్యక్తిగత చెల్లింపు: ఇది వ్యక్తులకు విడివిడిగా ఇవ్వబడుతుంది. దీనిలో వ్యక్తులు లేక వారి యొక్క కుటుంబసభ్యులు చేయు సొంత అశ్రద్ధ లేక అశ్రద్ధవలన జరుగు తప్పులకు న్యాయ చెల్లింపులు చేయబడతాయి.

18.ఉత్పత్తులు చెల్లింపు: వీటిని ఉత్పత్తిదారులకు ప్రత్యేక పాలసీలుగా ఇవ్వబడతాయి. ఇది వస్తువులు తయారు చేయునపుడు జరిగే ప్రమాదపు మరణాలు, శారీరక గాయాలు ఇతరుల ఆస్తులకు ప్రమాదపు నష్టాలను ఇతరులకు న్యాయ చెల్లింపులు చేస్తారు. ఈ చెల్లింపులు ఉత్పత్తిదారుడు ఉత్పత్తి చేసిన వస్తువు యొక్క లోపము వలన జరిగే ప్రమాదములకు లోబడి వుంటుంది. ఇది తయారు చేసిన, అమ్మిన లేక పంపిణీ చేయబడిన వాటికి కూడా వర్తిస్తుంది.

ఈ క్రింది వాటిని ఉదాహరణగా చెప్పవచ్చు.

1. మందులు తయారు చేసే కంపెనీలు వారి ఉత్పత్తుల వలన వస్తులోపాలు జరిగే ప్రమాద నష్టాలు.
2. విద్యుత్తు ఉపకరణాలు వాటిద్వారా జరిగే లోపాలవల్ల ప్రమాదాలు.
3. ఆసుపత్రుల యంత్రాల లోపము వల్ల జరిగే ప్రాణ ప్రమాద నష్టాలు లేక ఆస్తి నష్టాలు.
4. కూల్‌డ్రీంక్స్‌లో వచ్చే ఫంగస్ వల్ల ఆనారోగ్యములు కలుగుట, చనిపోవుట.

19.వృత్తి పరముగా చెల్లింపులు(Professional Indemnity):

ఈ పాలసీలను డాక్టర్స్ అయిన ఫిజిషియన్స్, సర్జన్లుకు, అడ్వకేటులకు లేదా లాయరులకు, చార్టర్డ్ ఎంప్లొయీలకు, ఆర్కిటెక్ట్‌లకు, ఆసుపత్రులకు, నర్సింగ్ హోమ్ లకు ఇస్తారు. వీరు వృత్తిపరముగా చేసే అశ్రద్ధ వలన జరిగే న్యాయ చెల్లింపులకు భీమా సంస్థ వారు చెల్లింపులు చేస్తారు. అయితే పైన తెల్పినవారు అర్థవంతమైన జాగ్రత్త మరియు నైపుణ్యము ప్రదర్శించ లేకపోవుట వలన జరిగే ఆర్థిక నష్టాలకు చెల్లింపులు చేయవలసి వుంటుంది. ఉదాహరణ 1. డాక్టరుగారు పేషంటుకు కుడి కన్ను ఆపరేషన్‌కు బదులు ఎడమ

భీమా న్యాయసూత్రాలు

కన్నుకు చేశారు అనుకొందాము. దానివలన దృష్టి లోపం జరిగింది. అందువలన ఆ పేషంట్‌కు నష్టపరిహారమును డాక్టర్స్ నుండి పొందుటకు న్యాయస్థానమును ఆశ్రయించవచ్చును. ఆవిధమైన న్యాయపరిహారమును డాక్టరు తరుపున భీమా సంస్థ చెల్లిస్తుంది.

20. కార్మికుల నష్టపరిహార భీమా:

దీనినే యజమానుల చెల్లింపు భీమా అనికూడా అంటారు. ఇది యజమానులకు వారు చెల్లించవలసిన న్యాయ చెల్లింపులకు రక్షణని కల్పిస్తుంది. అనగా కార్మికులు చనిపోవడం, శారీరక గాయాలకు, అంగవైకల్యము మొదలగున్నవి, ఉద్యోగ భాద్యతలు ముందు తరువాత జరిగే ప్రమాదాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించవలసి వుంటుంది. దీనిలో న్యాయ ఖర్చులు కూడా చెల్లిస్తారు. ఉదాహరణ, ఒక కార్మికుడు ఫ్యాక్టరీలో పనిచేస్తున్నప్పుడు ప్రమాదవశాత్తు కరెంటు షాక్ తగిలి చనిపోయాడు అనుకొందాం. అతనికి యజమాని కొంత నష్టపరిహారము చెల్లించవలసి వుంటుంది. ఆవిధముగా చెల్లింపులు భీమా సంస్థ చెల్లిస్తుంది.

21. విశ్వాస పూచీ భీమా: ఇది యజమానికి, తమ ఉద్యోగుల ద్వారా అపనమ్మక అవిశ్వాస పనుల వల్ల జరిగే నష్టాలకు భీమా సంస్థ యజమానికి నష్టపరిహారము చెల్లిస్తుంది. ఉదాహరణ, ఉద్యోగులు నగదును సొంత పనులకు వాడుకోవడం లేదా సరుకులను దొంగతనముగా అమ్ముకోవడం మొదలగు వాటి అవిశ్వాసపు పనుల ద్వారా యజమానికి నష్టం రావడం.

వివిధ రకాలైన భీమా విధానాలు: ప్రస్తుత పరిస్థితులకు అనుగుణంగా, కొత్త రిస్కులకు వివిధ రకాలయిన పాలీసీలు మార్కెటుకు వస్తున్నాయి. ఇవి వినియోగదారుని అవసరాలకు, ఆలోచనలకు అనుగుణంగా వస్తుంటాయి.

22. బ్యాంకు వారు చెల్లింపుల భీమా ప్రత్యేక పాలీసీలు: దీనిలో బ్యాంక్‌లకు జరిగే ప్రత్యక్ష ఆర్థిక నష్టాలును చెల్లిస్తారు. వాటిలో బ్యాంకు ప్రిమిసెస్‌లో అగ్నిప్రమాదం, దొంగిలక్క, కోలాహలము వల్ల, కన్నువేసి దొంగతనము చేయుట, ఇంటిని పగలగొట్టి దొంగతనము చేయుట, దోపిడీ వలన పట్టుకొని పోవుట మొదలగున్నవి, బ్యాంకు ఉద్యోగి లేక ఉద్యోగులు లేదా ఇతర వ్యక్తులు ద్వారా జరిగే నష్టాలకు నష్టపరిహార చెల్లింపు చేస్తారు.

1. మార్గదర్శకముతో జరిగే ప్రమాదాలు డబ్బు మరియు సెక్యూరిటీలు పోవుట. అది దొంగతనము ద్వారా పోవుటగావచ్చు, ఉద్యోగుల మోసము ద్వారా పోవుట, ఉద్యోగుల అశ్రద్ధ వలన పోవుట జరుగవచ్చు. ఇది అనుకొన్న స్థలము వరకు చేరే వరకు

కవరు చేస్తారు. ఉదా, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఉద్యోగి రెండు కోట్లు నగదు తీసుకొని విజయవాడ నుండి గుంటూరుకు కారులో బయలుదేరినాడు. కాని కారు అడ్డగించి నగదును వ్యక్తులు తీసుకువెళ్ళినారు. భీమా కంపెనీ ఇలాంటి నష్టాన్ని చెల్లిస్తుంది.

అదే విధంగా బ్యాంక్ ఉద్యోగి స్వప్రయోజనాలకు వాడుకొన్నా కూడా, భీమా సంస్థ చెల్లింపు చేయవలసి వుంటుంది.

2. దొంగరాత మరియు మార్పు చేయుడం.

బోగస్ గా సృష్టించబడిన, దొంగరాతలు మూలముగా చెక్కులు, డ్రాఫ్ట్లు, ట్రావెలర్స్ చెక్కులు, గిఫ్ట్ చెక్కులు, ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లుకు (బిల్లు ఆఫ్ డిస్కంట్ మరియు ఇతర క్రెడిట్ సౌకర్యాలు మినహా) చెల్లింపులు చేయడం వలన వచ్చిన నష్టాలకు నష్టపరిహారం లభిస్తుంది. అయితే ఆ డాక్యుమెంట్లు బ్యాంక్ కౌంటరు ద్వారా గాని, క్లియరింగ్ ద్వారా గాని, మెయిల్ ద్వారా గాని జరగాలి.

బ్యాంక్ ఉద్యోగులు అపనమ్మకం ద్వారా, లేదా మోసం ద్వారా జరిగే నష్టాలకు మరియు వారు చేసే నేరపూరిత చర్యలు మూలంగా వచ్చే నష్టాలకు కూడా పరిహారము చెల్లిస్తారు.

3. ఫ్లేటు గ్లాస్ భీమా:

ఇది ప్రత్యేకంగా గ్లాస్ లు ఫిక్స్ చేసిన వాటికి చేస్తారు. దీనిలో ఏ విధమైన ప్రమాదములకైనా చెల్లింపులు చేస్తారు. అయితే అగ్ని ప్రమాదములకు మరియు ప్రేలుళ్ళకు మాత్రం పరిహారము చెల్లించరు. ఉదాహరణ, 1. పోర్టామ్లకు, సినిమా హాళ్ళకు ప్రత్యేకంగా చేసిన ఫిక్స్ చేసిన గ్లాస్ లు.

4. పెడలు సైకిలు భీమా: సొంత సైకిలుకు, వ్యాపారపు సైకిలుకు మరియు సైకిలు రిక్షాలకు భీమా చేస్తారు. దీనిలో ఏవిధమైన ప్రమాదాల వల్ల జరిగే నష్టాలకు, దొంగతనములకు మరియు ఇతరులకు జరిగే ప్రమాద చెల్లింపులకు కవరు చేస్తారు. అయితే భీమా తీసుకొన్న వ్యక్తికి మరియు వారి కుటుంబ సభ్యులకు జరిగే ప్రమాదాలకు ఇందులో చెల్లింపులు చేయరు.

5. కనపడకుండా పోయిన డాక్యుమెంట్ భీమా చెల్లింపు: ఇది విలువైన పత్రాలకు భీమా చేస్తారు. ఈ పత్రాలు పోయినందువల్ల జరిగే నష్టాన్ని భర్తీ చేస్తారు. ఉదాహరణ: 1. షేర్ సర్టిఫికేట్స్ 2. బ్యాంకు డిపాజిట్ రశీదులు 3. ఇందిరా వికాస పత్రాలు 4. యూనిట్ ట్రస్ట్ ఆఫ్ ఇండియా పత్రాలు మొదలగునవి.

6. తనఖా వస్తువులు: బ్యాంకరు ఆధ్వర్యములో తనఖాలో వున్న వస్తువులను బ్యాంకు ఉద్యోగులే వారి మోసపూరిత లేక అవిశ్వాసపు పనులతో వచ్చు నష్టాలను భీమా సంస్థ

భీమా న్యాయసూత్రాలు

చెల్లింపులు చేస్తుంది.

7. రిజిష్టరు పోస్టల్ ద్వారా: రిజిష్టరు పోస్టు ద్వారా పంపే పార్శ్వకు దొంగతనము దారితీపిడిలు ద్వారా జరిగే నష్టాలకు భీమా సంస్థ చెల్లింపులు చేస్తుంది.

8. అప్రైజరులు: అప్రైజరులు అనగా బంగారు నగలు యొక్క నాణ్యతను పరీక్ష చేసి, తూకం వేసి ఎంత మొత్తం విలువ చేస్తుందో దానిని గురించి చెప్పి దానిని అప్రైజరు అంటారు. వీరు చేసే అవిశ్వాసపు పనులతో వచ్చు నష్టాలను చెల్లింపులు చేస్తుంది.

9. చిన్న మొత్తాల వసూలు చేసే వ్యక్తులు: బ్యాంకు తరపు పనిచేసే చిన్న మొత్తాల వసూలు చేసే ఏజంట్లు చేసే అవిశ్వాసపు పనులు లేక చట్టవ్యతిరేక కలాపాలు ద్వారా జరిగే నష్టాలను భీమా సంస్థ చెల్లింపు చేస్తుంది.

10. మిశ్రమ పాలసీ : మనిషి ప్రత్యేక అవసరాలు మేరకు వివిధ రకాలు భీమా అవసరాలు అన్ని కలిపి ఒక కాంట్రాక్ట్ ఒప్పందము క్రింద ఇచ్చే దానిని ప్రత్యేక ప్యాకేజ్ పాలసీ అంటారు. దీనిలో ఎక్కువ డిస్కాంట్ కూడా వస్తుంది. దీనికి ఉదాహరణగా పాప్ కీపర్స్ పాలసీ, హౌస్ హోల్డర్స్ పాలసీ.

23. ఇంజనీరింగ్ ఇన్సూరెన్సు భీమా:

(ఎ) కాంట్రాక్టర్స్ ఆల్ రిస్క్ పాలసీ:

ఇందులో కాంట్రాక్టరు మరియు ఎంప్లాయిర్ పేరు మీద కలిపి భీమా పాలసీ తీసుకుంటారు. అయితే దీనిని ఆల్ రిస్క్ పాలసీ అంటారు. కాని కొన్ని రిస్క్లు కవరు చేయరు. పేరుకు నేతిబీరకాయ లాంటిది. దీనిలో అగ్ని, ఉరుములు మెరుపులు,

వరదలు, ముంపులు, భూకంపాలు, కొండచర్యలు విరిగి పడుట, దొంగతనము మరియు ప్రమాద నష్టాలు కవరు చేస్తారు. అంతేగాకుండా దర్డ్ పార్టీలకు జరిగే నష్టాలకు పరిహారము చెల్లింపులు వుంటాయి.

దర్డ్ పార్టీ అంటే మొదటి వారు భీమా తీసుకున్న వ్యక్తి లేదా వ్యక్తులు, రెండవ వారు భీమా పాలసీని ఇచ్చే వ్యక్తులు లేక సంస్థలు.

(బి) బాయిలర్ ప్రెసర్ ఫ్లాంటు భీమా

1. దీనిలో బాయిలర్ కు జరిగే నష్టమును పరిహారము చెల్లించడం జరుగుతుంది.
2. బాయిలర్ ద్వారా జరిగే ప్రమాదముల వల్ల నష్టపోయే పరిసరాల ప్రాంత ఆస్తినిష్టానికి చెల్లింపులు వుంటాయి.

3. దీని ప్రమాదము వల్ల ఇతరుల ప్రాణాలకు, ఆస్తులకు జరిగే నష్టాలను పరిహారము చెల్లిస్తుంది.

(సి) కట్టడాలు భీమా:

దీనిని ఆల్రిస్క్ పాలసీ అంటారు. దాదాపు అన్ని రిస్క్లు కవరుచేస్తారు. క్రొత్తగా ప్యాక్షరీ లేక సంస్థను ప్లాంటు మరియు యంత్ర పరికరాలతో స్థాపించేటప్పుడు ఈ పాలసీ తీసుకుంటారు. యంత్రపరికరాలు పరీక్ష జరిగేటప్పుడు వచ్చేనష్టాలను మరియు ఇతర ప్రమాద నష్టాలకు ఇందులో పరిహారము చెల్లిస్తారు.

(డి) సముద్ర మరియు నిర్మాణము

దీనిలో యంత్రపరికరాలకు, రవాణాలో జరిగే ప్రమాదములకు మరియు నిర్మాణములో జరిగే ప్రమాదములకు నష్టపరిహారం భీమా కంపెనీ చెల్లిస్తుంది.

(ఇ) యంత్ర భీమా:

దీనిలో యంత్రాలకు అకస్మాత్తుగా, ఊహించని విధంగా జరిగే ప్రమాదాలకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు. అవి 1. అంతరకారణాలు: తప్పుడు ముడిపదార్థాలు, పార్ట్ సర్క్యూట్ వలన జరిగే ప్రమాదాలను ఈ భీమా కవరు చేస్తుంది. 2. బాహ్యకారణాలు: సరియైన నైపుణ్యత, బయట వస్తువుల వల్ల యంత్రాలకు నష్టము, యజమానుల మీద కోపంతో కార్మికుడు యజమానిని నష్టపరచడం. ధర్డ్ పార్టీనష్టపరిహారము కలిపి కూడా ఈ భీమా పాలసీ తీసుకొనవచ్చును.

లాభాలను నష్టపోయే భీమా:

దీనిలో యంత్రాలు మరియు బాయిలర్లు పనిచేయక పోవడము వలన ఉత్పత్తి ఆగి యజమానులకు నష్టము సంభవించవచ్చును. అట్లాంటి లాభాలను కూడా లెక్కించి నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు. ఉదాహరణ: విద్యుత్తు ఉత్పత్తి చేయు యంత్రాలు ఆగిపోయినపుడు, వాటి వలన విద్యుత్ ఉత్పత్తి ఆగిపోయి నష్టము వాటిల్లును. అట్లాంటి నష్టాలను భీమా కంపెనీ చెల్లిస్తుంది.

24. విమానయాన భీమా:

విమానయాన భీమా అనేది వివిధ రకాలుగా చెప్పుకోవచ్చును.

1. ఇది విమానములకు జరుగు నష్టాలకు భీమా కల్పిస్తుంది.

2. ఇది విమాన ప్రమాదముల వల్ల ఇతరులకు జరిగే నష్టాలకు భీమా కల్పిస్తుంది.

ఉదాహరణ, విమానము అనుకోకుండా ప్రమాదము జరిగి బంజారాహిల్స్ ప్రాంతంలో పడిపోవుట వలన ప్రాణ, ఆస్తి నష్టము జరుగు దానిని ధర్డ్ పార్టీ లాస్ అంటారు.

3. విమానములో సరుకు రవాణా చేయునపుడు, విలువైన పత్రాలను తీసుకొని వెళ్ళునపుడు ప్రమాదము జరిగితే, వాటివల్ల వచ్చే న్యాయ చెల్లింపులకు భీమా ఇస్తుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

4. పైలెట్స్ గా పనిచేసే సిబ్బంది, ఆఫీసు సిబ్బందికి వ్యక్తిగత ప్రమాద భీమా వుంటుంది.
5. పైలెట్స్ మరియు పని చేసే సభ్యుల వృత్తి లైసెన్సులు పోయిన యెడల వాటికి తగిన పరిహారము చెల్లిస్తారు.
6. విమానములో ప్రయాణించే వారికి వ్యక్తిగత ప్రమాదములకు కూవర్స్ ద్వారా ప్రయాణ సమయము వరకే కవర్ చేసే భీమా ఇస్తారు.

25. రిస్క్ అనగా ఏమి?

రిస్క్ అనగా అకస్మాత్తుగా సంభవించగల హఠాత్సంభవం లేదా నష్టానికి గురి చేయుకారణం అయివుంటుంది. ఈ రిస్క్ రెండు రకాలుగా మనము చెప్పుకోవచ్చు.

మొదటిది నిర్దిష్ట రిస్క్, అగ్ని వలన సంభవించు నష్టం, దాని పర్యవసానముగా వచ్చు నష్టాలు. రెండవది, సాహసముతో కూడిన మరియు నష్టం కలిగించే అవకాశమున్న వ్యాపారములో పెట్టుబడి. ధరలు పెరుగుతాయి అనే ఊహతో సరుకు నిల్వ వుంచుట. రిస్క్ ఎప్పుడూ నష్టాలను ఇస్తుంది. ఆ నష్టాలు ఎప్పుడూ కూడా భూకంపం వలన కాని, అగ్ని వలన, ఉరుములు మెరుపులు వలన సంభవించు నష్టాలుగా వుంటాయి లేదా మనిషికి కాలు విరుగుట వలన లేక నడుము విరుడుట వలన గాని నష్టం సంభవించును. దీనిలో లాభము పొందుటకు సాధ్యపడదు.

కాని సాహసంతో కూడి చేసే రిస్క్ వలన లాభం పొందవచ్చును లేదా నష్టం కూడా రావచ్చును. ఉదాహరణకు యుద్ధం సంభవించడం వలన ఒక వ్యాపారం లాభం పొందవచ్చును లేదా మరొక వ్యాపారము నష్టము పొందవచ్చును.

26. మరి నష్టాలను ఎలా సర్దుబాటు చేసుకొంటారు?

భీమా చేయడం. భీమా కోసం చెల్లిస్తూ వుండే మొత్తం. మీకు వచ్చే అనుకోని నష్టాలను భీమా ద్వారా సర్దుబాటు చేసుకొనుటకు ఏకైక మార్గము.

27. పెరిల్, హజార్డు అనగా ఏమి?

నష్టానికి కారణం అయ్యే దానిని పెరిల్ అంటారు. ఉదాహరణ, అగ్ని, ఉరుములు మెరుపులు, వరదలు, సైక్లోన్లు, అలసత్వం, జబ్బువలన చనిపోవుట, నేరము చేయుట వలన నష్టాలు అనేవి చెప్పవచ్చు.

హజార్డు అనగా చిక్కులలో పడు. దీనిని రెండు రకాలుగా చెప్పవచ్చు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. భౌతిక చిక్కులు(ఫిజికల్ హజార్డ్) : అగ్ని వలన జరుగు నష్టాలు
2. నీతిపరమైన చిక్కులు(మోరల్ హజార్డ్) : సమాజం యొక్క సాధారణ, ఆర్థిక మరియు సాంఘిక పరిస్థితులువల్ల కలిగే మార్పులు.

28. భీమా చేయు నష్టాల ప్రత్యేక లక్షణాలు ఎలా వుండాలి?

1. నష్టము తప్పని సరిగా కాకతాళీయముగా గాని, ఆకస్మికంగా జరిగేదిగా వుండాలి. అయితే తప్పనిసరిగా నష్టం జరిగే వస్తువులకు భీమా చేయడం జరుగదు. అలాగేనష్టం గురించి ముందుగా తెలిసే స్వభావముండే సంఘటనలను భీమా చేయరు. ఉదాహరణ యంత్రాలు వాడుట వలన వచ్చు అరుగుదల మరియు తరుగుదలను, ఇంజను మోల్టలో వచ్చు తప్పులు వల్ల జరిగే నష్టాలను భీమా చేయరు.

2. సాహసంతో కూడిన నష్టాలు: ధరలు పెరగడం వల్ల వస్తువులు అమ్మకాలు లేకపోవడం, సరఫరా మరియు గిరాకీ ఆధారముగా జరిగే నష్టాలను భీమా చేయరు.

3. ఆ జరిగే నష్టాన్ని ద్రవ్య విలువలో కొలవగలిగే లేక అంచనా వేయగల అవకాశం వుండాలి. అనగా నష్టము జరిగే సమయంలో, నష్ట విలువను లెక్క కట్టడానికి వీలుండే పద్ధతి వుండాలి.

4. నష్టము పూర్తిగా న్యాయబద్ధమై ఉండాలి. అన్యాయబద్ధంగా వుండే నష్టాలు అనగా కావాలని సరుకులను నాశనము చేయుట, కావాలని గాయపరచుకొనుట, ఆత్మహత్య చేసుకొనుట మొదలగునవి.

5. ప్రభుత్వ నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే నష్టాలకు భీమా భద్రత వుండదు. ఉదా: ప్రభుత్వ నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా / అనుమతి లేకుండా కట్టిన కట్టడాలను ప్రభుత్వము పడగొట్టుట వలన జరిగే నష్టాలు భీమా పథకాల క్రిందకు రావు. ట్రాఫిక్ నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా జరిగే జరిమానాలు భీమా పథకాల క్రిందకు రావు.

6. తీవ్రనష్ట స్వభావము గల నష్టాలను భీమా చేయరు. సాధారణముగా భీమా కంపెనీలు అన్ని ఒకమాట అనుకొని యుద్ధము వల్ల వచ్చే నష్టాలను భీమా చేయరు. తీవ్రనష్ట స్వభావం గల నష్టాలయిన వరదలు, భూకంపాలు, సైక్లోను, తుఫానులను సాధారణంగా భీమా చేస్తూ వుంటారు.

29. రిస్కులను ఏవిధంగా తట్టుకొన వచ్చును? భరించవచ్చును?

మన జీవితంలో రిస్క్ అనేది తప్పనిసరి అంశము. కావున వాటి యొక్క ప్రభావాన్ని తగ్గించవచ్చుగాని, వాటినుండి తప్పించుకొన జాలము. ఇంటి యజమాని

భీమా న్యాయసూత్రాలు

అనుకోకుండా చనిపోయినపుడు, మిగతా కుటుంబ సభ్యులకు ఎంతో ఇబ్బంది కలుగుతుంది. అలాగే లారీ యజమాని, ఓడ యజమాని నష్టము జరిగినపుడు, వారు పొదుపు చేసుకున్న మొత్తం నుండి భర్తీ చేసుకొంటారు. దీనినే సొంత భీమా అంటారు.

అంతే కాకుండా కొంతమంది వ్యక్తులు కలిసి వారికి సామాన్యంగా వచ్చు ప్రమాదములకు లేక రిస్కులకు, ఒక్కొక్కరి నుండి కొంత రుసుముగా వసూలు చేస్తారు. అట్లాంటి వనూలైన మొత్తంనుండి, నష్టము కల్గిన వ్యక్తులకు పరిహారము చెల్లిస్తారు. ఉదాహరణ, ఒక ఫ్యాక్టరీలో 100 వర్కర్లు కలిసి సంఘముగా ఏర్పడినారు. వారు ఒక్కొక్కరు ఏవరైనా చనిపోయినసపుడు సంవత్సరమునకు 10 రూపాయలు చెల్లిస్తారు. అంటే ఇద్దరు ప్రమాదపశాత్తు చనిపోయినపుడు, చనిపోయిన కుటుంబమునకు రూ. 5000/ చెల్లిస్తారు. ఈ విధంగా రిస్కులను తగ్గించుటకు రకరకాలుగా ప్రయత్నాలు చేసుకొన్నారు. అలాంటి పద్ధతులు అన్ని పూర్తిగా అందరికి సంతృప్తినివ్వలేకపోయినవి. అందువలన భీమాద్వారా రిస్క్ తగ్గించుకొనవచ్చుననే అంశంనకు ప్రాముఖ్యత పెరుగుతుంది. మనదేశంలో 1870 సంవత్సరంలో బాంబే మ్యూచువల్ ఫండును ప్రారంభించబడినది.

30. రిస్క్ను ఏవిధంగా లెక్కిస్తారు?

ఎవరు ఏరోజున చనిపోతారో చెప్పడం చాలాకష్టం. అయితే ఒకే వయస్సు, ఆరోగ్యముగల సమూహమునుండి ఎంతమంది చనిపోగలరో ప్రాభుబులీటీ సిద్ధాంతము ద్వారా అంచనవేస్తారు. వీటినే మోర్టలిటీ పట్టికలు అంటారు. ఒక్కరి నష్టాన్ని, పదిమంది పంచుకొనే భీమా సిద్ధాంతములో ప్రీమియం లెక్కించడానికి ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది. జీవితభీమాలో కన్న అగ్ని, సముద్ర మరియు ఇతర భీమా పథకములొ ఖచ్చితంగా లెక్కించవచ్చు.

31. భీమా విధులు ఏమిటి ?

జరిగిన నష్టాన్ని, అందరికి సమానముగా పంపిణీ చేయడమే ముఖ్యవిధి. సభ్యులనుండి వసూలు చేసిన ఫండును సక్రమముగా వినియోగించుట రెండవ విధి.

భీమా అనేది అనేకమంది నుండి వసూలు చేసిన ప్రీమియంను, నష్టము జరిగిన కొద్దిమందికి నష్టపరిహారము చెల్లించడం ప్రధాన ఉద్దేశ్యము. అంటే అందరి దగ్గర నుండి వసూలు చేసిన ప్రీమియం మొత్తంను ఒక ఫండ్ గా వుంచి, ఆ ఫండ్ నుండి నష్టము వాటిల్లిన వారికి చెల్లించదురు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

అయితే దీనివలన మనుష్యులకు, సమాజమునకు, వ్యాపార సంస్థలకు మరియు ఇతర సంస్థలకు దేశానికి ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా ఎంతో మేలు జరుగుతుంది. దీనివలన ఈ క్రింది విధంగా ఎంతో మేలు జరుగుతుంది.

1. మనిషి ఆర్థిక భద్రతకు ఎంతో మేలు జరుగుతుంది.

మనిషి తన వృత్తిని నిర్వహించుకొను ప్రక్రియలో జరుగు సంఘటనలకు లేదా ప్రమాదములకు అతని ఆర్థిక పరిస్థితి భిన్నాభిన్నము అగుటకు అవకాశములు ఏర్పడతాయి. కాని అతను వ్యక్తిగతంగా భీమా చేయడం వలన అతని ఆర్థిక పరిస్థితి చక్కబడుటయే గాక కుటుంబ పరిస్థితులు స్థిరంగా అభివృద్ధి చెందుతాయి. దీనివలన వారు మానసిక వత్తిడి తగ్గి ఎక్కువ శ్రమ చేసుకొని ఎక్కువ డబ్బు సంపాదించుటకు అవకాశము కలుగుచున్నది. దీనివలన వ్యక్తిగత ఆదాయము పెరిగి కొనుగోలు శక్తి పెరిగి తద్వారా మార్కెట్ అభివృద్ధికి పరోక్షంగా తోడ్పాటు పడినవాడు అవుతాడు.

2. వ్యాపార అభివృద్ధికి ఎంతో తోడ్పడుతుంది.

ప్రస్తుత పరిస్థితులలో ఇండస్ట్రీని లేక ఒక కర్మాగారాన్ని స్థాపించాలంటే ఎంతో ధనం అవసరం అవుతుంది. ఆ ధనంతో ఎంతో కష్టపడి స్థాపించిన పరిశ్రమలకు అగ్నిప్రమాదములు, దొంగతనములు, ఎలక్ట్రిక్ షార్టుసర్క్యూట్ ప్రమాదములు, టుఫానులు వరదలనుండి తట్టుకొనుటకు మరికొంత ధనమును నష్టపోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. దానికి ప్రత్యేకంగా ఫండ్ గా ఏర్పరుచుటకు ఎక్కువ ధనమును వినియోగించవలసినది. కావున ఇందులో ఎంతో వ్యయ ప్రయాసలకు లోను కావలసివుంటుంది. అందువలన తక్కువ ప్రీమియం చెల్లించి ఎక్కువ నష్టపరిహారము పొందుటకు భీమా చేయుట ఎక్రైక మార్గము. దీనివలన ఎక్కువ ధనమును ఫండ్ గా ఉపయోగించవలసిన అవసరము తగ్గుతుంది. దీని ద్వారా ఇంకా ఉత్పాదక వస్తువుల ఉత్పత్తిని పెంచి మార్కెటును అభివృద్ధి పరచుట సాధ్యపడుతుంది. భారీగా పెట్టుబడి పెట్టి నిర్మించే ఓడల పరిశ్రమ భీమావలన స్థిరమైన వ్యాపారమును చేయుటకు ఎంతో దోహదపడుతుంది.

వ్యాపార వర్గాలలో భయం వత్తిడి నుండి రక్షణ కల్పించి, అభివృద్ధి కార్యక్రమాలలో ఎక్కువ పెట్టుబడి పెట్టుటకు సమాజ అభివృద్ధి ఎంతో దోహదపడుతుంది.

3. వ్యాపార వాణిజ్య మరియు సమాజానికి ఆర్థిక స్థిరత్వము కలుగజేస్తుంది.

ఒక అగ్ని ప్రమాదము వలన ఫ్యాకర్టీలో యంత్రాలు, ముడిపదార్థాలు యంత్ర

భీమా న్యాయసూత్రాలు

పరికరములు నాశనము అవుటవలన ఆ ధన సంపద నష్టము జరుగుతుంది. అలాగే దానినుండి ఉత్పత్తి అగుతుంది. దీనివలన మర్కెట్లో వస్తుకొరత ఏర్పడుతుంది. తద్వారా వస్తుధరలు పెరిగి ఆస్తిగత్య మార్కెట్లో ఏర్పడుతుంది. దీనివలన వస్తు ఆర్థిక నష్టమే కాకుండా, సమాజము యొక్క స్థితిగతుల మీద ప్రభావము చూపుతుంది. భీమావలన జరిగిన నష్టమును పరిహార రూపములో వెంటనే చెల్లించడమే కాకుండా వస్తు ఉత్పత్తి ఆలస్యము కాకుండా వెంటనే వస్తువులు మార్కెట్లోకి వస్తాయి. దానివలన సమాజ ఆర్థిక స్థితిగతులు స్థిరముగా వుంటుంది. దీనివలన ఆర్థిక సమతుల్యము ఏర్పడుతుంది. ఆర్థిక సమతుల్యము వలన దేశము అభివృద్ధి చెందుతుంది.

4. భీమా అనేది అప్పుగా పని చేస్తుంది.

ప్రస్తుత మార్కెట్ లావాదేవీలు అన్నీ బ్యాంకులు మరియు ఇతర హైర్పర్ఫెజ్ సంస్థలకైనా ఎక్కువ భీమాలపై ఆధారపడి వున్నాయని చెప్పుటలో ఆతిశయోక్తి ఎంతమాత్రం లేదు. వ్యక్తిగత రుణాలకు మాత్రమే కాకుండా విద్య బుణాలకు కూడా భీమాపాలసీలు తప్పనిసరి అయినవి. అంతేకాకుండా వ్యాపారసంస్థలకు, వాణిజ్య వర్గాలకు, ఎగుమతిదారులకు భీమా ఎంతో ప్రాముఖ్యతనిస్తుంది. వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు ఇతర ఆర్థిక సహాయక సంస్థలు అన్ని భీమావుండుటవలనే వారుచేపట్టేకార్యకలాపాలకుచేయూతనిచ్చెవరిస్థితి వచ్చింది. ఉదాహరణకు, వాణిజ్యబ్యాంకులు రొయ్యల చెరువులకు భీమా సౌకర్యము లేకపోవుట వలన బుణసదుపాయాలను కల్పించుటలేదు.

సముద్రభీమా అనేది అంతర్జాతీయ వ్యాపారములో ముఖ్యపాత్ర వహించుచున్నది. అలాగే ఎగుమతిదారులకు ఎగుమతిచేసే వస్తువులకు భీమావుంటేనే బుణసదుపాయం కలుగజేస్తున్నారు. కావున భీమా అనేది బుణసదుపాయం కల్పించుటలో ప్రధాన భూమిక వహించుచున్నది.

5. భీమా నిధులు పెట్టుబడులుగా ఉపయోగపడతాయి.

ప్రజలనుండి భీమాగా వసూలు చేసిన మొత్తాలలో కొంత భాగము ఖర్చులకు, చెల్లింపులకు అట్టిపెట్టుకొంటుంది. మిగిలిన రిజర్వునిధులను ప్రభుత్వసెక్యూరిటీలలోను, మునిసిపాలిటీలకు బుణాలుగాను మరియు ఇతర కంపెనీలలోను భీమా కంపెనీ పెట్టుబడులు పెడుతుంది. దీనివలన ప్రత్యక్షంగా, పరోక్షంగా ఉద్యోగ అవకాశములు పెరుగుతాయి. వ్యాపార, వాణిజ్య అభివృద్ధి పెరుగుతుంది.

అంతేకాకుండా ప్రజల అభివృద్ధి సూచికకూడా పెరుగుతుంది. దేశ సంపద పెరుగుతుంది. దానివలన అంతర్జాతీయంగా దేశ పేరుప్రఖ్యాతలు పెరిగి, విదేశపెట్టుబడులు పెరగడానికి ఎన్నో అవకాశాలు ఏర్పడతాయి.

6. విదేశీ మారక ద్రవ్యము పెరుగుతుంది.

ఎగుమతులు పెరగటమే కాకుండా సముద్రయాన అభివృద్ధి మరియు బ్యాంకులు సేవలు పెరుగుతాయి. దాని వలన మనకు విదేశీ మారక ద్రవ్యము పెరుగుతుంది.

మన భీమా కంపెనీలు విదేశాలలో వ్యాపార కార్యకలాపాలు జరుపుతుంది. దానిమూలంగా మనకు విలువైన విదేశీమారక ద్రవ్యము చేకూరుతుంది. దీనివలన మనకు దేశ అభివృద్ధి సూచిక చక్కగా తెలుస్తుంది.

32. భీమా ఎన్నిరకాలు?

ఆధునిక భీమా రంగాన్ని రెండు రకాలుగా విభజించారు.

1. వాణిజ్య భీమా .

2. సాంఘిక భీమా లేదా తప్పనిసరి భీమా.

పైన తెలిపిన రెండు ఒకే రకమైన భీమా సూచనను పొటిస్తుంది.

వాణిజ్య భీమాను నాలుగురకాలుగా విభజించవచ్చును.

1. జీవితభీమా 2. అగ్నిభీమా. 3. సముద్రభీమా. 4. ప్రమాదభీమా

సాంఘిక భీమా లేక తప్పనిసరి భీమా: ఇది ఇటీవల కాలములో వచ్చిన మార్పులకు అనుగుణంగా అభివృద్ధి చెందుచున్నది. దీనిని జర్మనీలో ప్రీన్స్ ఓట్ వాన్ బిస్ మార్కు ప్రప్రథముగా సాంఘికభీమాను దేశవ్యాప్తంగా ప్రవేశపెట్టినాడు. దీనికి తోడుగా అస్వస్థత భీమాను కర్మాగారపు గాయాలకు, వృద్ధాప్య భీమా మరియు ఇతర పథకాలను ప్రవేశపెట్టినది. 1930 సంవత్సరములో సాంఘిక భీమా పథకాన్ని అమెరికాలో ప్రవేశపెట్టినారు. అలాగే వృద్ధాప్య పెన్షనులు, నిరుద్యోగ భీమా, గ్రుడ్డి వారికి భీమా మొదలగునవి ప్రవేశపెట్టినారు.

అయితే మన దేశంలో 1948లో ఎంప్లాయిస్ స్టేట్ ఇన్సూరెన్సు స్క్రీమ్ అనే సాంఘిక భీమా పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టినారు. దీనిలో ప్రభుత్వము వారు మరియు యజమానులు కలిసి భీమా ప్రీమియంను చెల్లిస్తారు.

33. భీమా రేట్లను ఎలా నిర్ణయిస్తారు?

భీమా రేట్లను వ్యక్తులు అయితే వారి ఆదాయం, వయస్సు, జీతాలు కమీషను వడ్డీలతో మరియు ఇతర ఆదాయములతో లెక్కిస్తారు. దీనిని మోర్టాలిటీ టేబుల్స్ ద్వారా చేస్తారు.

అలాగే సాధారణ భీమా అయిన అగ్ని భీమా అయితే ఆ వస్తువు గుణాన్ని బట్టి చేస్తారు. అనగా పెట్రోలు వంటి వస్తువులకు ఎక్కువ ధరను నిర్ణయిస్తారు. అలాగే సిమెంట్తో కట్టిన ఇల్లుకు తక్కువ వసూలు చేస్తారు.

మనకు భీమా చట్టం 1938 ద్వారా టారిఫ్ అడ్వయజరీ కమిటీ అనే దానిని 1969లో స్థాపించినారు. ఇది తన ప్రాంతీయ ఆఫీసులు ద్వారా సమాచారము తెప్పించుకొని, పూర్వాపరాలను ఆలోచించి, వాటి రేట్లను, నియమ నిబంధనలను ఇన్సూరెన్సు కంపెనీలకు అమలు పరుస్తుంది.

భూమి కల్యాణము

34. మోర్టాలిటీ టేబుల్స్ అంటే ఏమిటి? సాధారణంగా వివరించండి.

సాంకేతికంగా నిపుణులు తయారుచేసిన మోర్టాలిటీ రికార్డులు ద్వారా మోర్టాలిటీ టేబుల్స్ తయారు చేస్తారు. మోర్టాలిటీ అంటే ఒకే వయస్సు గలవారు వందకు లేక వెయ్యికి ఎంతమంది చనిపోతున్నారో తెలియజెప్పే టేబుల్స్ను మోర్టాలిటీ టేబుల్స్ అంటారు. రెండవది జీవితనిధికి వచ్చే సంవత్సరములో ఎంత వడ్డీ రేటు ఇవ్వవలెనని అనేది కూడా ముఖ్య కారణమవుతుంది. మరియు వాళ్ళ వయస్సులను ఆధారంగా ప్రీమియం వెల లెక్కిస్తారు.

35. జీవితనిధి అనగానేమి?

లెవల్ ప్రీమియం పథకం ద్వారా వసూలు చేయబడిన మిగులు మొత్తాలను జీవితనిధి లేక రిజర్వు అంటారు. అంటే గత సంవత్సర పాలసీలకు ఎక్కువ, వచ్చే సంవత్సరములకు తక్కువ వసూలు చేస్తారు. అట్లా వచ్చు మిగులు మొత్తాలను జీవితనిధి అంటారు.

36. బోనస్ :

జీవిత భీమా సంస్థలో ప్రతి రెండు సంవత్సరముల కొకసారి యక్చురిలు ద్వారా, సమగ్ర పరిశీలన ద్వారా అప్పుల విలువను తెలుసుకుంటారు. ఆ తరువాత తమ దగ్గర ఉన్న రిజర్వులు మరియు అప్పులను సరిపోలుస్తారు. దీనిలో అప్పులు పోను, మిగిలిన దానిని సాధారణ అవసరాలకు, కొంత బోనస్గాను, కొంత ఫండ్గాను ఉంచుతారు. ఈబోనస్ను పాలసీదారులకు పంచుతారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

37. యాన్యుటీస్:

జీవిత యాన్యుటీ అనేది ఒక కాంట్రాక్టు. లేక ఒడంబడిక. దీనిలో కొంత స్థిరమొత్తంను కొన్ని సంవత్సరాలకు లేక చనిపోయే వరకు భీమా కంపెనీవారు పాలసీదారులకు చెల్లిస్తారు. ఇది ఒక రకంగా చెప్పాలంటే పెన్షన్ పథకాల వంటివి. వీటిలో ఎక్కువకాలం జీవించేవారికి లాభం. అసలు ఆదాయమే లేకుండా ఉండేవారికి కూడా లాభం.

38. జీవిత నిధులను ఎలా పెట్టుబడులకు వినియోగిస్తారు?

ఈ జీవిత నిధులను క్రమపద్ధతిలో ఆదాయం వచ్చేదిగా ఉండాలి. పెట్టుబడికి తగిన రక్షణ ఉన్నవాటిలో మాత్రమే వినియోగిస్తారు. మంచి ఫలితాలు వచ్చేవిగా ఉండాలి. వివిధ సాంఘిక పథకాలలో ఉదా, గృహనిర్మాణ, సాంఘిక సంక్షేమ, సాంఘిక భద్రతా పథకాలలో పెట్టుబడి పెడతారు. ప్రభుత్వ సంస్థలైన ట్రాన్స్‌పోర్ట్ కార్పొరేషన్‌కు, మరియు ఇతర సంస్థలకు అప్పులుగా ఇస్తూ ఉంటారు.

39. కాలపరిమితిగాని పాలసీ రిస్కులకు ఎలా నిధులను ఉంచుతారు?

సాధారణంగా ప్రమాద పాలసీలు ఆయన వ్యక్తిగత భీమాలు, అగ్ని, మోటారు పాలసీలు అన్నీకూడా సంవత్సరీక ఒడంబడికలు లేక సంవత్సర కాంట్రాక్టులు మాత్రమే. అయితే చాలావరకు అన్నీ మార్చి లేక డిసెంబర్ మాసంలోపు వివిధ కాలపరిమితిలో పూర్తి చెందుతుంటాయి. అందువల్ల వాటిమీద వచ్చే ప్రీమియం మొత్తాన్ని ఆదాయంగా పరిగణించరాదు. వీటిలో కొంతభాగాన్ని అనగా 60% అన్ ఎర్నడ్ ప్రీమియంను నిధులుగా ఉంచుతారు.

వీటిని కాలపరిమితి చెందని పాలసీలద్వారా వచ్చే క్లెయిమ్స్ చెల్లించుటకు నిధులుగా ఉపయోగిస్తారు. నిధుల మొత్తాలు భీమా సంస్థల అనుభవాలను బట్టి కొంతమొత్తాలను ఉంచుతుంటారు. సముద్ర భీమా పాలసీలకు సంబంధించి రెండు మూడు సంవత్సరాల వరకు నిధులను అట్టిపెడుతూ ఉంటారు. వీటిని సకాలంలో నోటీస్ అందని క్లెయింలకు ఉపయోగిస్తారు.

ఈ నిధులను బయటి బకాయిలు క్లెయిమ్ రిజర్వు, క్లెయిమ్ ఈక్వలైజేషన్‌లకు భారీస్థాయిలో వచ్చే క్లెయిమ్‌లకు, అనగా భీమా కంపెనీ క్లెయిమ్‌లు వస్తే చెల్లించడానికి ఊహించని రిజర్వు మాత్రమే. దీనిలో క్లెయిమ్‌లు రికార్డు కావు. కానీ ఊహించి అట్టిపెట్టిన నిధులు మాత్రమే రికార్డుఅవుతాయి.

40. డబుల్ ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి?

ఒక వస్తువు లేక ఒక వ్యక్తిని ఒకే రిస్కుకు సంబంధించి ఒకటికంటే ఎక్కువ భీమా సంస్థలకు భీమా చేయడాన్ని డబుల్ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. జీవితభీమా మరియు పర్సనల్ యాక్సిడెంట్ భీమా పాలసీలు తప్ప మిగతా పాలసీలలో తమకు రావలసిన నష్టపరిహారము కన్న ఎక్కువ పొందడానికి వీలుకాదు. ఆ మొత్తాన్ని దామాషా పద్ధతిలో మాత్రమే వివిధ కంపెనీల నుండి పొందవచ్చును. ఉదాహరణ, ఒక స్కూటరును రూ. 20,000/- చొప్పున నాలుగు భీమా కంపెనీలలో భీమా చేసినపుడు, అది అగ్నిప్రమాదము వలన పూర్తి నష్టము జరిగినది. ఆ నష్టపరిహారమును నాలుగు కంపెనీలనుండి దామాషా పద్ధతిలో వసూలు చేసుకోవచ్చును. అనగా ప్రతి కంపెనీ నుండి రూ. 5000/- లను మాత్రమే వసూలు చేసుకోవచ్చును.

41. ఒక మనిషి ఎన్ని పాలసీలు తీసుకోవచ్చు? వాటి ద్వారా వచ్చే మొత్తాలను అన్నింటిని క్లెయిమ్ చేసుకోవచ్చా?

ఒక మనిషి తన జీవితం మీద ఆదాయపన్ను బట్టి హెచ్చు తగ్గులను అంచనా బట్టి వివిధ రకాలైన పాలసీలు వివిధ భీమా కంపెనీలనుండి పాలసీలు తీసుకోవచ్చును. వాటి మొత్తాలను వివిధ కంపెనీలనుండి పూర్తి మొత్తాలకు క్లెయిమ్ చేసుకోవచ్చును. జీవిత భీమా పాలసీలు, పర్సనల్ యాక్సిడెంటు భీమా పాలసీలు మాత్రమే ఇండెమినిటీ కాంట్రాక్టులు కాదు. అందువలన వారు తీసుకొన్న పాలసీలకు పూర్తి మొత్తాలను క్లెయిమ్ చేసుకొనవచ్చును.

42. రీ ఇన్సూరెన్సు అంటే ఏమిటి?

ప్రజల నుండి ప్రీమియమ్ స్వీకరించే కంపెనీని ఇన్సూరర్స్ అంటారు. అయితే తన తాహతుకు మించి వచ్చే చెల్లింపులు కొరకు ఇతర రీఇన్సూరెన్సు కంపెనీలకు తన ఒప్పుకొన్న భీమా కాంట్రాక్టులను భీమా చేసుకోవడాన్ని రీఇన్సూరెన్సు అంటారు. ఇది ఒకరికిగాని లేక ఎక్కువ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీలకు చేయడం జరుగుతుంది. రీఇన్సూరెన్సు చేయడం అనేది ఒక్కో భీమా కంపెనీ ఆర్థిక పరిస్థితిని బట్టి ఆధారపడి ఉంటుంది.

రీఇన్సూరెన్సు గురించి ఇన్సూరెన్సు చట్టం 1938 లో 101-ఎ సెక్షన్ కూడా ఉన్నది. రీ ఇన్సూరెన్సు చేయడం అనేది ఇన్సూరెన్సు రెగ్యులేటరీ మరియు డెవలప్ మెంటు అథారిటీ 2000 వారి సెక్షన్ 3 ఈ క్రింది విధంగా తెల్పింది.

1. (ఎ) మనదేశంలో ఎక్కువ రిటెన్షన్ ఉంచాలి.

(బి) చాలినంత కెపాసిటీలో అభివృద్ధి పరచాలి.

(సి) రీ ఇన్సూరెన్సుకు అయ్యే ఖర్చులను సాధ్యమైనంత మంచిగా రక్షణ ఇచ్చేదిగా వుండాలి.

(డి) వ్యాపార నిర్వహణను సులభతరం చేయడం.

2. ప్రతి ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ తన యొక్క వ్యాపారాన్ని బట్టి మరియు ఆర్థిక స్థితిని బట్టి సాధ్యమైనంత ఎక్కువ రిటెన్షన్ ఉంచుకోవాలి.
3. ఇన్సూరెన్సు యాక్టు 1938 పార్టు 4 ఎ లో తెల్పిన విధంగా, ప్రతి ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ తన యొక్క భాగాన్ని, వివిధ పాలసీలలో కూడా భారతీయ రీఇన్సూరెన్సు కంపెనీలకు చేయాలి.

మౌలిక భావనలు

43. అండర్ ఇన్సూరెన్సు అంటే ఏమిటి? దీనిని ఏవిధంగా పరిగణిస్తారు?

మనము భీమా చేయటానికి వివిధ రకాల వస్తువులను, సరుకులను, ప్రతిపాదించడం జరుగుతుంది. మనము ప్రతిపాదించే వస్తువులు లేక సరుకులు మార్కెటు విలువ కన్నా తక్కువగా భీమా చేయడాన్ని అండర్ ఇన్సూరెన్సు అంటారు. భీమా తీసుకున్న వ్యక్తి భీమా విలువ తేడాకు తనే సొంతంగా భరించవలసివుంటుంది. అందువలన ప్రతివారు వస్తు మార్కెటు విలువలకు మాత్రమే భీమా చేసుకోవలసి వుంటుంది.

అయితే సముద్రభీమాకు సంబంధించి ఎంతకు భీమా చేపేరో అంతా చెల్లించవలసి వుంటుంది. ఇందులో అండర్ ఇన్సూరెన్సు అనే సూత్రము అప్లైకాదు. లేదా అన్వయించదు.

భీమాకు సంబంధించి మార్కెటు విలువ అనేది ఒక చిక్కు ప్రశ్నలాగా ఉన్న సుమారు విలువ అన్నింటికీ భీమా ప్రతిపాదించడమైనది. దీని గురించి వివిధ దేశాలలో వివిధ కంపెనీలు వివిధ రకాలుగా క్లెయిమ్లు పరిష్కారాలు అవుతున్నాయి.

44. లాస్ ప్రివెన్స్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ ఇండియా గురించి తెల్పండి?

‘నయంచేయడం కన్నా ముందు జాగ్రత్త ఎంతో మంచిది’. అనే భావనను ఆధారంచేసుకొని 1978 లో బాంబేలో లాస్ ప్రివెన్స్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ ఇండియా అనేదానిని స్థాపించినారు. దీనిని జాతీయం చేయబడిన సాధారణ భీమా సంస్థలు అన్ని కలసి ఏర్పాటు చేసుకొనినారు. ఇది జాతీయ స్థాయిలో నష్టాలను అరికట్టే సలహాలను, మార్గాలను సూచిస్తుంది. వాటి క్రింద పబ్లిసిటీ కార్యములను నిర్వహిస్తుంది. దీని ఆఫీసులు మద్రాసు, కలకత్తా, హైదరాబాద్ లో ఉన్నవి. ఇది బాంబేలో ‘ఫైర్ సాఫ్టీజ్ కార్పొరేషన్’ అనే దానిని నడుపుతున్నది.

45. ఇన్సురెన్సు రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్మెంటు అథారిటీ యాక్ట్ 1999 అనగా నేమి?

భారత పభుత్వము ఏప్రిల్, 1993 లో భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ మార్పులకు అనుగుణంగా, భారతీయ భీమా ఇండస్ట్రీ పరిస్థితిని, వాటి సామర్థ్య నిర్వహణకు పరిపుష్టి చేయుటకు కావలసిన మార్పులు గురించి పరిశీలించటం జరిగింది. శ్రీ.ఆర్.యన్ మల్లతాను చైర్మన్ గా కమిటీను నియమించింది.

దీని ఫలితంగా 1,1998 మన ఆర్థికమంత్రి శ్రీ యశ్వంత్ సిన్హా పార్లమెంటులో బిల్లు ప్రవేశపెడుతూ ఈక్రింది విధంగా చెప్పినారు.

“ మన పౌరులకు మంచి భీమా సౌకర్యములు కల్పించుటకు మరియు ఆర్థిక మౌలికసదుపాయములు, దీర్ఘకాలికా వనరులు ప్రవహింపజేయుటకు నేను భీమా రంగాన్ని ప్రైవేటు రంగాలకు ప్రవేశం కల్పిస్తున్నాము”.

అయితే ఇన్సురెన్సు చట్టం 1938, సెక్షన్ 2 ప్రకారము కంట్రోలర్ ఆఫ్ ఇన్సురెన్సెస్ నియమించెవారు. ఇది చాలా సమర్థవంతమై పర్యవేక్షన, క్రమపద్ధతిపరిచే అథారిటీగాను, చాలా శక్తివంతమైన ఆజ్ఞలు జారీచేయుట, సలహానిచ్చుట, నియంత్రించుట, పరిశోధించుట, తనిఖీచేయుట, వెదుకుట, పట్టుకొనుట, పైను, అధీకృతచేయుట, రిజిస్టర్చేయుట మరియు భీమా కంపెనీలను లిక్విడేట్ చేయుట. అయితే 1956లో జీవితభీమాను మరియు 1972లో సాధారణ భీమా సంస్థలను జాతీయం చేయుట, కంట్రోలర్ ఆఫ్ ఇన్సురెన్సెస్ కు కొంత ప్రాధాన్యత తగ్గిందని చెప్పుకోవచ్చు.

పైన తెలిపిన బిల్లుద్వారా ది.29.12.1999న “ఇన్సురెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీ చట్టం 1999 అమలులోకి వచ్చింది. ఈ చట్టంద్వారా భీమా ఇండస్ట్రీని సక్రమ అభివృద్ధి మార్గంలో పెట్టుటకు మరియు దానికి సంబంధించిన విషయాలలోను, సంఘటనలకు సంబంధించి, భీమా పాలసీదారుయొక్క కోరికలను రక్షించుటకు, క్రమబద్ధీకరించుటకు, భీమాచట్టం 1938, జీవితభీమా చట్టం 1956, భీమా చట్టం 1972ను మార్పుచేయు అధికారం దీనికి లభించినది. ఈ చట్టంలో సాంఘిక భద్రత గురించి భీమా కంపెనీలకు ఉన్న బాధ్యతలను, భీమా ప్రకటనల నిబంధనలను, భీమా కంపెనీల రిజిస్ట్రేషన్ గురించి హక్కులు, బాధ్యతలు తెలియజేస్తుంది.

46. భీమా వ్యాపారం మీద రాజ్యాయొక్క అధీనంలేదా అధికారం ఏవిధంగా జరిగింది?

భీమా చట్టం 1938 అనేది భారతీయ లెజిస్లేచర్ ద్వారా 1,1938 అమలులోకి

భీమా న్యాయసూత్రాలు

వచ్చినది. ఇది ఇంతకుపూర్వమున్న చట్టాలకు లైఫ్ అన్యూరెన్స్ కంపెనీల చట్టం 1912 ప్రావిడెంట్ ఇన్సూరెన్స్ సొసైటీల చట్టం 1922లకు బదులుగా వచ్చినది. అంటే వీటిలో ఉన్న లోపాలను సవరించి, పాలసీదారులకు మెరుగైన సేవలు చేయటం అవసరమైన చర్యలు తీసుకొనటం జరిగింది. కాని ఇన్ని జాగ్రత్తలు, చట్టాలు మరియు కంట్రోల్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్స్ ద్వారా అమలుచేసున్నా, శిక్షకు నమోదు చేయలేని మోసాలకు భీమా కంపెనీలు పాల్పడుచున్నవి.

అంతేకాకుండా భీమా కంపెనీల మోసాలను అరికట్టడానికి, కేంద్రప్రభుత్వం జీవితభీమా వ్యాపారాన్ని 1956లో జాతీయం చేసినది. దానినే జీవితభీమా కార్పొరేషన్ చట్టం 1956 అంటారు. దీనివలన ప్రజలు దాచుకొన్న మొత్తాలకు వారికి రావలసిన మొత్తాలకు సరియైన రక్షణ ఏర్పడినది.

భూమి క

47. సాధారణ భీమా జాతీయకరణ చట్టం 1972 అనగానేమి?

సాధారణ భీమా కంపెనీలు వారు పాలసీదారులకు సరియైన సేవలు లేకపోవడం జరుగుతుంది. ఎక్కువగా మోసాలకు పాల్పడడం కూడా జరిగింది. దీనిని దృష్టిలో ఉంచుకొని భారత ప్రభుత్వం 1972లో సాధారణ భీమా వ్యాపారాన్ని జాతీయం చేసినది. దీనినే జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ బిజినెస్(నేషనలైజేషన్) యాక్ట్ 1972 అంటారు. దీనిద్వారా పార్లమెంట్ మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం అజమాయిషీ ఉంటుంది.

48. ఐ.ఆర్.డి.ఎ. 1999 అనగానేమి?

ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీ 1999కు మొదటి, రెండవ, మూడవ షెడ్యూళ్ళుగా భీమాచట్టం 1938, జీవితభీమా చట్టం 1956 మరియు సాధారణ భీమా(జాతీయకరణ)చట్టం 1972కు మార్పులు జారీచేయబడినవి.

భీమా చట్టం అనేది దేశంలోనున్న అన్ని ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీలకు సంబంధించి నియమ నియంత్రణ పద్ధతులద్వారా నియమింపబడుతుంది. కాబట్టి భీమా చట్టం భీమా కంపెనీల కన్నా ఎంతో గొప్పది. భీమా కంపెనీలు చేసే వ్యాపారాన్ని సమర్థవంతంగా నియంత్రిస్తుంది.

భీమా చట్టం జీవిత భీమా వ్యాపారాన్ని ఈ క్రింది విధంగా నియంత్రిస్తుంది.

1. భీమా చట్టం 1938 సెక్షన్ 43 మాడిఫైడ్ ప్రకారం ఏర్పాటు చేయబడినది.
2. లెక్కలు మరియు రిటర్న్లు.

జీవిత భీమా వ్యాపారంద్వారా వసూలయిన మొత్తాలను ప్రత్యేకమైన భీమా న్యాయసూత్రాలు

'జీవితభీమానిధి'గా ఏర్పాటుచేయవలెను. ఈ నిధులను జాతీయ భీమా వ్యాపారానికి కాకుండా మరియు ఇతర చెల్లింపులకు ప్రత్యేకంగాగానీ పరోక్షంగాగానీ ఉపయోగించరాదు.

జీవిత భీమా సంస్థ ప్రతి సంవత్సరం లాభనష్టాలను, ఆస్తి అప్పుల వట్టిని 1938నాటి చట్టం ప్రకారం తయారు చేయవలెను.

యాక్టువరీ చేత ప్రతి మూడు సంవత్సరాలకొకసారి జీవిత భీమా సంస్థ ఆర్థిక పరిస్థితులు మరియు దాని ఆస్తులను కూడా పరిశోధన చేయవలెను.

సబ్ సెక్షన్ 11,13,18 ప్రకారం తయారుచేసిన ఫ్రింటెడ్ స్టేట్మెంట్ మరియు అబ్స్ట్రాక్ట్ను కంట్రోలర్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్స్కు సమర్పించవలసి ఉంటుంది. అలాగే సెక్షన్ 27క్రింద ఉంచిన నియంత్రిత నిధులు గురించి పెట్టిన పెట్టుబడుల వివరాలను తెలిపే స్టేట్మెంట్ కూడా కంట్రోలర్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్స్కు సమర్పించవలసి ఉంటుంది. ఇప్పుడు IRDA అని గుర్తుంచుకోవలెను. అధారిటీకి సమర్పించిన ఈ నివేదికలను ప్రజలు ఎవరైనా చూడవచ్చును. లేదా నిర్ణీత ఫీజు చెల్లించి పొందవచ్చును.

49. భీమా ఏజెంట్ల నియామకము మరియు విధులు

ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్ 1938 సెక్షన్ 42 ప్రకారము భీమా ఏజెంట్గా లైసెన్సు పొందినవారు కమీషను లేక ఇతర రెమ్యునరేషన్ రూపంలో పొందుచూ, భీమా కంపెనీ వారి పాలసీలను పునరుద్ధరించుటకు, కొత్త వ్యాపారము తీసుకొనువచ్చుటకు ఏజెంట్ గా నియమించబడతారు. IRDA 1999 ప్రకారము సబ్ సెక్షన్ (1) ప్రకారము లేక దాని అనుమతి పొందిన ఆఫీసరు ద్వారా అనుమతి పొందిన విధంగా ఏజెంట్ నియమించబడతాడు. అధారిటీచే నియమించబడి నిబంధనలు ప్రకారం లైసెన్స్ మంజూరు చేయబడుతుంది. ఏజెంట్గా కావలసిన దరఖాస్తుదారుడు రెండు వందల యాభైరూపాయలకు మించకుండా రుసుము చెల్లించవలెను.

సెక్షన్ 41 ప్రకారము భీమా ఏజెంట్లు ప్రత్యక్షంగా గాని, పరోక్షంగా గాని తమకు వచ్చే కమీషనును పాలసీ హోల్డిర్స్ను ప్రలోభపెట్టడం గానిచేయకూడదు. కొత్త పాలసీలకు లేక రెన్యువల్ చేయుటకు లేక కొనసాగించుటకు అనుమతిఇవ్వటం కానీ, ఇస్తామని అనిగాని లేదా ప్రలోభ పెట్టరాదు.

అలాగే సెక్షన్ 40 ప్రకారము భీమా కంపెనీవారు భీమా ఏజెంట్లకు తప్పితే మరి ఏ ఇతరులకు ఏ విధమైన రెమ్యునరేషన్ లేక రివార్డును భీమా వ్యాపారము చేయుటకు చెల్లించరాదు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

భీమా ఏజంటు మోసమునకు పాల్పడితే తప్పితే, ఏజంటుకు రావలసిన రెన్యూవల్ కమీషనును విధిగా చెల్లించవలెను. అయితే అతను మోసమునకు పాల్పడి వుండరాదు. అతను 10 సంవత్సరములు క్రమము తప్పకుండా భీమా ఏజంటుగా పనిచేసి వుండాలి.

50. కంట్రోలర్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్సు యొక్క అధికారాలు ఏమిటి?

సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ చేయబడిన ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ 1999 సెక్షను 3 నుండి సంక్రమించబడిన విధుల ప్రకారము, ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ 1999 ఈ క్రింది విధంగా హక్కులు వుంటాయి.

1. ఇన్సూరెన్సు వ్యాపారము గురించి ఫలానా సమాచారము యివ్వమని ఆదేశించవచ్చు.
2. ఇన్సూరెన్సుకంపెని ఇచ్చిన సమాచారములో ఏదైనలోపంగాని, సరిగలేక పోవడం గాని లేక తప్పుగా ఉన్నయెడల, తిరిగి దానిని తిప్పి వంపడం జరుగుతుంది. డాక్యుమెంటులను, లెక్కలను, ఇన్స్ పెక్ట్ చేయవచ్చును మరియు ప్రమాణముతో కూడిన స్టేట్ మెంట్ ను కంపెనీ ఆఫీసరునుంచి పరీక్షించ వచ్చును.

ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీగాని లేదా దాని అనుమతి పొందిన ఆఫీసరు ద్వారా గాని వ్యక్తులకు ఇన్సూరెన్సు ఏజెంటుగా లైసెన్సు మంజూరు చేయవచ్చును.

న్యాయస్థానములాగా ఇచ్చే డిక్రీగా కూడా భీమా పాలసీ ద్వారా వచ్చే వివాదానికి సంబంధించిన మొత్తం రూపాయలు రెండువేలకు మించకుండా ఉండే వివాదాన్ని ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ పరిష్కరించే హక్కు గలదు.

ఇన్సూరెన్స్ యాక్ట్ 33 ప్రకారము ఇన్సూరెన్సుకంపెనీ వ్యవహారములను పరిశోధించి, దానిపై సరియైనటువంటి చర్యను తీసుకొనవచ్చును. పై సెక్షన్ 116-ఎ ప్రకారము కంట్రోలర్ ఇన్సూరెన్సు క్రితం సంవత్సరమునకు సంబంధించి రకరకాల రిటన్స్ గురించి సంగ్రహ సమాచారము ప్రచురించుటకు కేంద్రప్రభుత్వమునకు సమర్పించవలసి వుంటుంది. దానిని ఇష్టుడు IRDA చేయవలసి వుంటుంది.

51. జీవిత భీమా కార్పొరేషన్ చట్టం 1956 మరియు దాని విధివిధానం.

జీవితభీమా చట్టంలోని సెక్షన్ 3 ప్రకారము జీవిత భీమా కార్పొరేషను ఏర్పడినది. ఇది సెప్టెంబరు 1, 1956 నుండి అమలులోకి వచ్చినది. ఇది ఒక కార్పొరేట్ బాడీ. ఇది చట్ట బద్ధతకు లోబడి ఆస్తులను పొందుటకు, కల్గియుండుటకు మరియు అమ్ముటకు హక్కులను కల్గియున్నది. దాని పేరుతో దావా వేయవచ్చును మరియు కార్పొరేషన్ మీద

దావా వేయవలెను. జాతీయం చేయబడిన భీమా కంపెనీ భీమా వ్యాపారాన్ని చేయుటకు, మరియు వాటి ఆస్తి అప్పులకు భద్రత వహించును.

జీవితభీమా కార్పొరేషన్ మూలధనము మొదట అయిదుకోట్లు మాత్రమే. దీనిలో కేంద్రప్రభుత్వము కొన్ని నియమ నిబంధనలకు లోబడి పెట్టుబడి పెట్టడం జరిగింది. ప్రజలకు సంబంధించి, విధివిధానాలు సంబంధించి కేంద్రప్రభుత్వము సలహా మేరకు జీవితభీమా కార్పొరేషన్ పనిచేయ వలసి వుంటుంది.

జీవితభీమా సంస్థ ఇచ్చిన అన్ని పాలసీలకు మరియు తీసుకొన్నబడిన వాటికి సంబంధించిన మొత్తాలకు నగదు చెల్లించుటకు కేంద్రప్రభుత్వము గ్యారంటీగా ఉన్నది. కేంద్రప్రభుత్వము ఆర్డరు ద్వారా భీమా కార్పొరేషను లిక్విడేట్ కాకుండా చేస్తూ, చట్టప్రకారము దానికి కావలసిన వివిధరకాలను రూపొందిస్తుంది.

దీనినిబట్టి కార్పొరేషన్ వుట్టుక, గిట్టుక మరియు నియంత్రణ అన్నియు కేంద్రప్రభుత్వము చేతిలో ఉన్నవి. కాబట్టి జీవితభీమా కార్పొరేషన్ అనేది కేంద్రప్రభుత్వము సొంత బిడ్డలాంటిది. ఇది మిగతా కంపెనీలకు దీనికి తేడా. అంతేగాకుండా కార్పొరేషను చేసే ప్రతి వ్యాపారం వాణిజ్యపరమైనది కాదు. అయితే ప్రజల సంక్షేమము మరియు లాభము కొరకు ప్రత్యేక లక్ష్యంగా పెట్టుకొని వ్యాపారాన్ని వృద్ధిచేసుకొంటుంది.

కేంద్రప్రభుత్వంచే ఒక చైర్మన్ మరియు మిగతా సభ్యులను మొత్తం సరిచేయుటకు భవిష్యత్తులో జరిగే నష్టాలకు తగిన ధరలను నిర్ణయించటానికి అధికారం వుంటుంది. దీనిలో ఎగ్జిటివ్ కమిటీ, పెట్టుబడి కమిటీ, పబ్లిక్ రిలేషన్స్ కమిటీలు ఉంటాయి. (అంతేగాకుండా నామినేటెడ్ మెంబర్లు కాలపరిమితి, రెమ్యునిరేషన్ మరియు వాళ్ళకు చెల్లించే యితర అలవెన్స్ లను కేంద్రప్రభుత్వము నిర్దేశిస్తుంది. కమిటీలు మరియు బోర్డు చైర్మన్ మేనేజింగ్ డైరెక్టరు హక్కులు మరియు బాధ్యతలను కూడా కేంద్రప్రభుత్వమే నిర్దేశిస్తుంది.

52. సాధారణ భీమా గురించి తెల్పండి?

ఈస్టేబ్లిషింట్ కంపెనీ ఆధిపత్యంలో ఉన్న సమయాన బ్రిటీష్ కంపెనీలు సాధారణ భీమా వ్యాపారాన్ని ఏకఛత్రాధిపత్యంగా నడిపాయి. సాధారణభీమా వ్యాపారంలో 107 వరకు భారతీయ కంపెనీలు మరియు విదేశీకంపెనీలు వుండేయి. రీఇన్సూరెన్సుకు మాత్రమే ఇతర దేశకంపెనీలు వుండేయి. 13.5.1971 న భారత రాష్ట్రపతి ఆర్డినెన్సు ద్వారా సాధారణ భీమా వ్యాపారం జాతీయం చేయబడినది. సాధారణ భీమా వ్యాపారము జాతీయకరణ చట్టం 1972 అనేది సెప్టెంబరు 20, 1977 న అమలులోకి వచ్చినది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1972 సెక్షన్ 9 ప్రకారము కేంద్రప్రభుత్వము జనరల్ ఇన్సూరెన్సు కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియాను ప్రభుత్వ కంపెనీగా నమోదు చేయబడినది. దీనికి ఆధీకృత మూలధనము 72 కోట్లు మరియు చందా మూలధనముగా 5 కోట్లుగా ఏర్పాటు చేయబడినది.

భారతభీమా కంపెనీలు అన్ని మెర్జ్ అవ్వడం వల్ల నాలుగు ఎక్స్యూరీ కంపెనీలుగా ఏర్పడినాయి. అవి(1) ది న్యూ ఇండియా ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, బాంబే (2) యునైటెడ్ ఇండియా ఫైర్ అండ్ జనరల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, మద్రాసు (3) ది ఓరియంటల్ ఫైర్ అండ్ జనరల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, న్యూఢిల్లీ (4) ది నేషనల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్, కలకత్తా .

అయితే సాధారణ భీమా కార్పొరేషన్ కంపెనీ యాక్ట్ ప్రకారము కంపెనీగా రిజిస్టరు చేయబడినది. కాని లైఫ్ ఇన్సూరెన్సుకార్పొరేషన్ అనేది స్టాట్యూటరీ కార్పొరేషన్ గా వున్నది. ఈ దిగువ కేసు ఈ విషయం స్పష్టంచేయబడింది.

case: NORIA V GIC OF INDIA ,AIR 1979,P&H 183

1.1.1973 నుండి భారతదేశంలో భీమా వ్యాపారాన్ని జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ మరియు దాని అనుబంధ నాలుగు కంపెనీలు మాత్రమే చేయవలసి ఉండేది. మరియు ఇతర ప్రయివేటు భీమా కంపెనీలు చేయడానికి వీలుండేదికాదు. కానీ ఇన్సూరెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్ మెంట్ అథారిటీ యాక్టు 99” ప్రకారం సాధారణ భీమా వ్యాపారం జాతీయకరణ రూల్స్ 1972 ప్రకారం జనరల్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా తాను పనిచేయు విధానాన్ని రిపోర్ట్ రూపంలో ప్రతి సంవత్సరం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సమర్పించవలసి ఉంటుంది.

53. కంపెనీకి మరియు కార్పొరేషన్ కు తేడా తెలపండి?

జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ అనేది కంపెనీస్ యాక్ట్ ప్రకారం రిజిస్టర్ చేయబడినది. ప్రభుత్వ కంపెనీ అంటే కేంద్ర ప్రభుత్వంకానీ లేదా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, లేక వాటా షేర్ క్యాపిటల్ 50% కన్న ఎక్కువగా ఉండిఉంటే ప్రభుత్వ కంపెనీగా పిలుస్తారు.

రాజ్యాంగంలో ఆర్టికల్ 12 ప్రకారం లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ అనేది స్టాట్యూటరీగా ఏర్పాటు చేయబడినది.

case:Sukha Dev Singh v Bhagathram AIR 1975 SC 1331-37.

54.టారిఫ్ అడ్వయిజరీ కమిటీ అనగానేమి?

ఇన్సూరెన్స్ చట్టం 1938 ప్రకారం ఇది ఏర్పడినది. ఇది సాధారణ భీమా రేట్లు, విధి విధానాలను సాధారణ భీమా కంపెనీలకు తెలియచేస్తుంది. ఇది సెక్షన్ 16ల ప్రకారం

కార్పొరేషన్ సంస్థ లక్షణాలను కలిగి ఉంటుంది. ప్రస్తుత చట్టాల ప్రకారం ఇన్సురెన్స్ రెగ్యులేటరీ అండ్ డెవలప్మెంట్ అథారిటీ చైర్మన్ క్రింద పనిచేస్తుంది. దీనికి రీజనల్ కమిటీ మరియు సబ్ కమిటీలను ఏర్పాటు చేయుటకు అధికారం కలదు. దీనికి భీమా కంపెనీలనుండి సమాచారం మరియు స్టేట్మెంట్లను తెప్పించుకునే అధికారం కలదు. దీని ప్రకారం ఆచరించని కంపెనీలను శక్తించవచ్చును. కానీ ఇప్పటివరకు శిక్షించని కేసులు చాలా ఉన్నవి. దీనికి ధరలు స్థిరీకరించడానికి, సరిచేయుటకు భవిష్యత్తులో జరిగే నష్టాలకు తగిన ధరలను నిర్ణయిస్తుంది.

సుప్రీంకోర్టు ప్రకారం టారిఫ్ అడ్వయిజరీ కమిటీ ద్వారా నిర్ణయించే రేట్లకు బాధితులను అనగా భీమాచేయు వ్యక్తులకు సాధారణ న్యాయ సూత్రాలు వర్తిస్తాయి.

case: Joint Council of Syndicate v Union of India 1992 sc1616.

55. ఇన్ కంటెస్టబుల్ క్లాజు (Incontestable Clause) :- పాలసీలో పేర్కొన్న కాలంనుండి 2 సంవత్సరముల తరువాత పాలసీదారుడు తప్పుడు సమాచారము ఇచ్చినను, క్లయిమ్ మాత్రము పరిష్కారము చేయవలెను. జీవిత భీమా కంపెనీ క్లయిమ్ చెల్లించనని పేచీలు పెట్టుటకు అవకాశము లేదు. తప్పనిసరిగా క్లయిమ్ పరిష్కారము చేయవలెను.

56. ఆక్చ్యురీ (Actuary) అనగా ఏమి?

ఒక సంస్థకు సంబంధించి భవిష్యత్తులో సంభవించేబోయే సంఘటనలను ముందుగానే అంచనా వేసి ఆ సంస్థ ఆర్థిక విషయాలపై ఎలాంటి ప్రభావాన్ని చూపుతాయనే విషయాన్ని ఖచ్చితంగా చెప్పగలిగే వారిని ఆక్చ్యురీ అంటారు.

భీమా వ్యవహారములకు సంబంధించి గతాన్ని విశ్లేషించి, జరగబోయే వాటిని ఊహించడం ద్వారా ఆర్థిక వ్యవహారములకు సంబంధించిన సమర్థవంతమైన నిర్ణయాలు తీసుకోవడంలో ఆక్చ్యురీ పాత్ర ప్రముఖమైనది.

57. మెటీరియల్ ఫ్యాక్ట్ : లౌకిక జ్ఞానంతో తెలుసుకోవడానికి చేసే నిర్ణయంలో ఆపద, దానికి ఎంత ప్రీమియం తీసుకోవాలి, దానిని మనం అనుమతించాలా లేదా వద్దా అనే నిర్ణయమును మెటీరియల్ ఫ్యాక్ట్ అంటారు.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజర్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నానని అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజర్స్ భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజర్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ ఫర్మేషన్ ను 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. నమోదుచేయని ఇన్ ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్ లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
- (బి) అయితే క్లెయిమ్ పరిష్కరించే పద్ధతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
- (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్ ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్ ను నియమించాలి.
- (డి) క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్ గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
- (ఇ) సర్వేయర్ ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్ ను 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్టర్ కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.

కామెంట్: - అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనుసరిస్తున్న కాలయాపన పద్ధతులు చాలా

చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.

- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

(యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంట్లు / మధ్యవర్తులు ఈ పైన తెల్పిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్ మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చినాచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

సర్వేయర్ సేవలు

భీమా కాంట్రాక్ట్

1. ప్రాథమిక న్యాయభావము:

ప్రస్తుత భీమా విధానమునకు ముందు భీమా కంపెనీలకు మరియు పాలసీదారులకు మధ్య ఉన్న అభిప్రాయ భేదాలు తెలుసుకుందాము. పూర్వము భీమా కంపెనీలు చేసే చెల్లింపులతో ఇబ్బందులు, వారి రిస్కులను తగ్గించుకోవడం, ఎక్కువ నిబంధనలు విధించడం పరిపాటి అయినది. అలాగే పాలసీదారులు వారి హక్కులు పొందుటకొరకు వివిధ రకాలుగా ఇబ్బందులు పడటం జరిగింది. దీని మూలంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకొని కొన్ని నిబంధనలను సరళం చేసి సక్రమమైన పద్ధతులను రూపొందించడం జరిగింది. దీనివలన ప్రస్తుతం నిర్దిష్టమైన శాసనముల వలన భీమా వ్యాపారం క్రమబద్ధమైనది.

ఒప్పందాలు:

చట్టం అమలు చేయదగిన ఒప్పందాలను 'కాంట్రాక్టులు' అని నిర్వచించారు. అంగీకారము మోసపూరితంగా సంపాదించి, బలవంతంగా ఒప్పించినా, ఒప్పుకొనేటట్టు వత్తిడిచేసినా, ప్రలోభాలకు గురిచేసినా అది సరైన ఒప్పందము కాజాలదు.

న్యాయ బద్ధమయిన, సాధ్యమయినా ప్రజాహితానికి వ్యతిరేకముగాని షరతులతో కూడిన ఒప్పందములను మాత్రమే చట్టం సక్రమ కాంట్రాక్టులుగా గుర్తిస్తుంది. ఆ కాంట్రాక్టులను భంగకరంగా వ్యవహరించిన పార్టీలు నష్టపరిహారము చెల్లించే విధంగా కోర్టులు తీర్పు ఇస్తాయి.

జె.లారెన్స్ అనే ఆయన భీమాను ఈ క్రింది విధంగా నిర్వచించినాడు.

“భీమా అనగా ఒక ఒడంబడిక. ఒక పార్టీ రిస్కుకు సరిపోయే ధరను ప్రతిఫలాన్ని లేక ప్రతిఫల ధరను (ప్రీమియం రూపంలో) మరొక పార్టీకి చెల్లిస్తారు.”

ప్రస్తుతం వాణిజ్యం మరియు జీవిత విధానములలో త్వరత్వరగా మార్పులు వచ్చుచున్నవి. వాటిలో వాణిజ్యం అభివృద్ధి, భీమా విధానం ద్వారా అభివృద్ధి చేయవచ్చును. అలాగే వ్యక్తుల ప్రాణమునకు రక్షణ అవసరమున్నది. మోటారు వాహనముల ప్రమాదములు, జబ్బులనుంచి రక్షణకొరకు భీమా ఎంతో ఉపయోగపడుతుంది.

ప్రతి భీమా కాంట్రాక్టు కూడా నష్టపరిహార కాంట్రాక్టు. కాని జీవిత కాంట్రాక్టు మాత్రం నష్టపరిహార కాంట్రాక్టు కాదు. ఉదా: ఒక మనిషి ప్రాణం విలువ ఎంత అని ఖచ్చితంగా నిర్ణయించడం కష్టం. కాని ఒక వస్తువు లేక బిల్డింగ్ విలువను ఖచ్చితంగా లెక్కించవచ్చు.

ప్రతి భీమా ఒడంబడికలో పూర్తి భీమాచేయు హక్కును (Insurable Interest), సద్భావ పూర్వకములై కలిగి ఉండవలెను. లేకపోతే ఆ కాంట్రాక్టు ఒక గుర్రపు పందెంలా ఉంటుంది.

2. భీమా శాసనములకు మూలము ఏది?

మన రాజ్యాంగం అనేది అత్యున్నత శాసనము. ఇది కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర శాసనములకు సంబంధించిన చట్టాలను, వాటికి అవసరమైన మార్పులు చేర్పులును, నియమ నిబంధనలను తెలుపుతుంది. అదే విధంగా భీమారంగం మీద అత్యుత్తమ న్యాయస్థానములైన సుప్రీంకోర్టు, హైకోర్టు ఇచ్చే ఉత్తర్వులను సంప్రదించవలెను. వీటిలో లభ్యం కానప్పుడు ఇంగ్లాండులో ఉన్న శాసనములను, ఇతరదేశాల న్యాయస్థానాల తీర్పులను పరిశీలిస్తారు. వాణిజ్యపరమైన కాంట్రాక్టులను ప్రత్యేకించి ఇంగ్లీషు న్యాయస్థానాలను, ఇతర దేశాల న్యాయస్థానాల తీర్పును అనురించవచ్చు. అయితే పబ్లిక్ పాలీసీలకు సంబంధించి ఏ ఇతర దేశాల చట్టాలతో మనకు సంబంధ ముండదు.

రాజ్యాంగంలో పొందుపరచబడిన ప్రకారం భీమా అనే అంశం జాతీయ ప్రాముఖ్యతలోనిది, కేంద్ర ప్రభుత్వం పరిధిలోనిది. కాబట్టి కేంద్ర ప్రభుత్వద్వారా చేయు శాసనములద్వారా భీమారంగంలో మార్పులు చేర్పులు జరుగుతున్నవి. యూనియన్ లిస్ట్ 47 భీమారంగానికి సంబంధించినది. అందువలన కేంద్ర ప్రభుత్వ లెజిస్లేచర్ ద్వారా మాత్రమే భీమారంగానికి సంబంధించిన శాసనములు చేయు అధికారం కలదు. ఇది భారతదేశ భూభాగానికి అంతటికీ అన్వయిస్తుంది/వర్తిస్తుంది. అయితే అమెరికాలో ఇలాంటి పద్ధతి లేదు.

భీమారంగాన్ని మరియు భీమా వ్యాపారాన్ని భీమా చట్టం 1938ద్వారా అమలు చేయటం జరుగుతున్నది. అయితే ఇండియన్ కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872 ప్రకారం భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నీ దాదాపుగా జరుగుతున్నాయి. అంతేకాకుండా ఇండియన్ స్టాంప్ యాక్ట్, ది హిందూ, ది ఇండియన్ సక్సెషన్ యాక్ట్, ట్రాన్స్ ఫర్ ఆఫ్ ప్రాపర్టీ యాక్ట్ 1882 మరియు ఇతర చట్టాలు కూడా భీమారంగానికి అన్వయిస్తుంది.

జీవితభీమా, ప్రమాదభీమా, అగ్నిభీమా మరియు ఇతర భీమా ఒడంబడికలు అమలుపరుచుట గురించి ప్రత్యేక శాసనములేదు. మనకు భారత న్యాయస్థానాల తీర్పులు మరియు ఇంగ్లీషు న్యాయస్థానాల తీర్పులు ఎంతో విలువైన మార్గములను అందించాయి. ఇంగ్లీషు న్యాయస్థానాలకు, న్యాయవేత్తలకు ప్రత్యేకించి సాధారణ భీమారంగానికి వేసిన బాటలు చెప్పుకోదగినవి.

3. భీమా ఒడంబడికలు ఏవిధంగా ఉంటాయి?

భీమా ఒడంబడికలు సాధారణ ఒడంబడికలు లాగావుంటాయి. కాని కొంచెము తేడా కల్గి వుంటుంది. వాటిలో అత్యంత నమ్మకం(Utmost Good Faith), భీమాచేయు హక్కు(Insurable Interest), పరిహారము(Indemnity), వాటా(Contribution) మరియు సమీపకారణం(Close Proximate Cause) అనేవి ఇన్సూరెన్సు కాంట్రాక్ట్ లో తప్పనిసరి అంశాలుగా వుంటాయి.

ప్రతి తరగతి భీమా ప్రత్యేకతలు మరియు తరహా భీమాకు వుండవు.

ఉదా: జీవితభీమా ప్రత్యేకతలు అనగా రిస్క్ కవర్ ఒక రకం జబ్బువల్ల చనిపోయిన పరిహారము చెల్లిస్తా ఉంటారు. అలాగే ప్రమాద భీమా రిస్క్ మరొకరకంగా వుంటుంది. అనగా ప్రమాదం వల్ల చనిపోతే పరిహారము చెల్లిస్తారు.

ఇవి మూడురకాలుగా వుంటాయి.

1. సాధారణ కాంట్రాక్ట్లు
2. ప్రత్యేక తరహా కాంట్రాక్ట్లు ,ఉదాహరణకు : ఇన్సూరెన్సు కాంట్రాక్ట్
3. వ్యక్తిగత లక్షణాలు కలిగిన కాంట్రాక్ట్లు.

రాశ్ కిల్. ఎల్. జె అనే ఆయన ఒడంబడిక శాసనం గురించి ఈ క్రింది విధంగా వివరించారు.

విభిన్న రకాల శాఖల శాసనములను విడివిడిగా అమలు చేయకుండా, ఒడంబడిక శాసనములోని సూత్రాలను మొత్తంగా భావించడం మంచిది .

అనగా వివిధ రకాల, శాసనములలోని వివిధ అంశాలను రకరకాలుగా వర్తింపజేయకుండా, ఒక కాంట్రాక్ట్ కు సంబంధించిన అంశాలను మొత్తంగా భావించి చూడటంవలన అర్థవంతంగా చేయవచ్చును.

4. భీమాకు అభయంనకు(Insurance and Assurance) తేడా ఏమిటి ?

అనుకొన్న ఆపదలు జరిగినప్పుడు ఇచ్చే పరిహారమును భీమా అంటారు.

ఉదా (1) మనిషి జబ్బునపడి చనిపోతే మాత్రమే ఇచ్చేదానిని అనుకొన్న ఆపద, కావున భీమా మొత్తం లేక పరిహారము చెల్లిస్తారు.

(2) అలాగే సాధారణ భీమా వస్తువులు అగ్ని ప్రమాదమువల్ల ఆపద సంభవిస్తే ఇచ్చే దానిని భీమా అంటారు.

అభయము అను పదం యొక్క అర్థము కూడా పైన చెప్పినదే వర్తించును. కాకపోతే ఈ పదములను వివిధదేశాలలో వివిధ రకాలుగా వాడుతారు. మనదేశంలో భీమా అను పదమునకు శాసన రూపములో ఉన్నది. ఈ భీమా పదం అన్నిరకాల భీమాలకు అనగా సాధారణ భీమా మరియు జీవితభీమా ఒకటిగానే ఉపయోగిస్తారు.

5. భీమా కాంట్రాక్ట్ అనగానేమి? దానికి భీమా ఏ విధంగా వుండాలి?

భీమా కాంట్రాక్ట్ అనగా వ్యక్తి తన వస్తు విలువకు, ముందు రాబోయే ఆపదలకు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

చెల్లింపు కొరకు పార్టీకి ఇచ్చే ప్రతిఫలాన్ని కాంట్రాక్ట్ అంటారు. భీమా కాంట్రాక్ట్ అనగా ఒక పార్టీ తన వస్తువుల విలువకు రాబోయే ఆపదల నష్టాల చెల్లింపు కొరకు రెండవపార్టీకి ఇచ్చే ప్రతిఫలాన్ని భీమా కాంట్రాక్ట్ అంటారు. మొదటిపార్టీని భీమా చేయు వ్యక్తి అని, రెండవ పార్టీని భీమా చేసే వ్యక్తి అంటారు.

భీమా కాంట్రాక్ట్‌లో ఏదో కొంత అనిశ్చిత వుండాలి. ఆ అనిశ్చితలో ఆ సంఘటన జరగవచ్చు లేక జరగకపోవచ్చు. ఆ సంఘటన కొంత సమయంలో లేక తరువాత జరిగే స్వభావం కలిగి వుండాలి.

భీమా చేయబడే అంశము ఈ క్రింది విధంగా వుండాలి.

1. భౌతిక రూపములో వుండాలి.

ఉదా: పడవ లేక ఇల్లు, మోటారు సైకిలు, వ్యక్తిగత భీమా

2. ఎంపిక ప్రక్రియ .ఉదా: అప్పులుపాలు అవడం, దానివలన చెల్లింపు చేయకుండా వుండుట, దీనిని భీమా చేయవచ్చు.

3. చెల్లింపు బాధ్యత వుండుట: మోటారు సైకిలు వాడుట వలన ఇతరులకు ప్రమాదము జరిగి చెల్లింపు చేయవలసిరావడం.

6. భీమా ఒడంబడికలను ఎన్ని విధాలుగా విభజించవచ్చును?

మానవుని సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు వారి ఆర్థిక పరిస్థితి, వారి అభీష్టము మేరకు వివిధ రకాలుగా వివిధ భీమా కాంట్రాక్ట్‌లను ఏర్పరచవచ్చును.

1. జీవితభీమా: ఇది భీమా చేసే వ్యక్తుల ఒడంబడిగా వుంటుంది. అనుకోని సంఘటన జరిగినా లేక జరగకపోయినా ఇన్సూమ్యురుడు తాలుకా వచ్చే మొత్తం తనకు గాని, తను చెప్పిన వ్యక్తికి గాని భీమాచేసే వ్యక్తి చెల్లించవలెను.

7. సాధారణ భీమా చేయడానికి ఏ విధమైన అర్హతలుండాలి?

భీమా చేయు వ్యక్తి మైనరు అయివుండవచ్చు. అయితే అతను తరుపున గార్డియన్‌గా ప్రతిపాదితుడై వుండాలి. మైనరుకు కాంట్రాక్ట్ అమలు పరచుటకు దావా వేయవచ్చును.

భీమా చేసేవ్యక్తి భీమా నియంత్రణ మరియు అభివృద్ధి చట్టము 1999కు పూర్వము 1973 నుండి సాధారణ భీమా కార్పొరేషను మరియు దాని అనుబంధ సంస్థలకు మాత్రమే సాధారణ భీమా వ్యాపారం చేయడానికి అధికారము వుండేది. కాని ఇప్పుడు ప్రత్యేక అర్హత కోల్పోయి, అర్హత పొందిన ఏ భీమా కంపెనీ అయినా భారతదేశములో సాధారణ భీమా వ్యాపారము పొందవచ్చును.

8. బుద్ధి పూర్వక సమ్మతి(Free Consent) అనగానేమి?

సమ్మతి అనగా యిద్దరు వ్యక్తులు ఒక వస్తువు గురించి ఒకే అర్థములో అనుమతి ఇవ్వడాన్ని సమ్మతి అంటారు. ఉదా, ఒకవ్యక్తి అగ్ని ప్రమాద పాలసీ కావాలి అనుకొని మరొక వ్యక్తి అందులోనే దొంగతనము పాలసీ కూడా కవరు అవుతుంది అనుకొందాం. కాని దీనిలో ఇద్దరు ఒకే వస్తువులో రెండు అభిప్రాయాలు కలిగి వున్నాయి. కావున ఇది పూర్తి సమ్మతి కాదు.

కాంట్రాక్ట్ యాక్టు సెక్షను 14 ప్రకారము కాంట్రాక్ట్ కు ఏ విధమైన బలవంతము, అనుచిత ప్రభావము మోసం మరియు తప్పులు లేకుండా వుండాలి. భీమాచేయు వ్యక్తి ప్రతిపాదించిన దానిని కాంట్రాక్ట్ గా మార్పు పొందుటకు భీమాచేసే వ్యక్తి సమగ్రంగాను, బేషరతుగాను తప్పనిసరిగా వుండాలి.

ప్రతిఫలము న్యాయబద్ధమై ఒడంబడికకు న్యాయమైన ప్రతిఫలము ఉండాలి. అయితే ఆ ఒడంబడిక చట్టబద్ధత కలిగి ఉండాలి. ఉదా: 1. ఒక మనిషిని చంపుటకు ప్రతిఫలముగా రు. 20,000 చెల్లించాడు. కాని అది చట్టబద్ధ ఒడంబడిక కాదు.

2. ఒక వ్యక్తి భీమా చేయడానికి వీలుకాని: ఉదా, గుడ్ విల్ తో ఒడంబడిక చేసుకొంటే అది చెల్లనేరదు.

3. కావాలని కత్తితో గాయాలు చేసుకొంటే భీమా పరిహారము చెల్లించరు.

9. భీమా కాంట్రాక్ట్ (Formation of Contracts) ఎలా ఏర్పడతాయి?

భీమా కాంట్రాక్టుకు భారతీయ కాంట్రాక్టు చట్టము 1872 లోని సంబంధించిన అంశాలు దాదాపు అన్వయిస్తుంది. కాని కొన్ని ప్రత్యేకతలతో కూడిన అంశాలతో భీమా కాంట్రాక్టులు ఏర్పడతాయి.

కాంట్రాక్టు యాక్టులోని సెక్షను 10 ఈ దిగువన తెల్చిన నిబంధనలు వుంటేనే ఒడంబడిక లేదా కాంట్రాక్ట్ అవుతుంది.

1. ఒడంబడికకు పార్టీలు తగిన సామర్థ్యం కలిగివుండాలి.
2. బుద్ధిపూర్వక సమ్మతి ఉండి ఏ విధమైన బలవంతం లేకుండా అంగీకారమై వుండాలి.
3. చట్టబద్ధ ఉద్దేశ్యమై మరియు చట్టబద్ధ ప్రతిఫలమై వుండాలి.
4. అది చట్టవ్యతిరేకమైనదిగా వుండరాదు.

10. జీవితభీమాలో పార్టీలకు ఏ విధమైన సమర్థత వుండాలి?

జీవితభీమాలో భీమా ప్రతిపాదించు వ్యక్తికి మేజరు అనగా 18 సంవత్సరములు నిండిన ఏ వ్యక్తి అయినా దానికి సరైన మనస్థితిలో వుండాలి. కంపెనీగా నమోదు అయివుండి వున్న కంపెనీకి కూడా అర్హత వున్నది. అలాగే ఒక సొసైటీకి కూడా అర్హత వున్నది. కంపెనీగాని, సొసైటీగాని తమ ఉద్యోగులకు, డైరెక్టరులకు భీమా చేయవలెననే ఇష్టంతో భీమా చేయవచ్చును. కాని విదేశీ శత్రువులకు భీమా ప్రతిపాదించరాదు.

ప్రస్తుత భీమా నియంత్రణ మరియు అభివృద్ధి చట్టము 1999 ప్రకారము భారతదేశములో అనుమతి పొందిన ఏ జీవిత భీమా కంపెనీ అయినా భీమాను చేయవచ్చును. ఇంతకు పూర్వము జీవితభీమా కార్పొరేషన్ తప్ప మిగతావారికి అనుమతి లేదు.

దేశ భద్రతకు, దేశ ప్రజల విధానమునకు వ్యతిరేకమైన ఒడంబడికలు చెల్లనేరవు.

భీమా చేసుకోనే కాంట్రాక్టు చట్టబద్ధమై, భీమా చేసేవ్యక్తులకు భీమా చేసే హక్కు కల్గివుండాలి.

11. భీమా కాంట్రాక్టులను జూదపు కాంట్రాక్టులని పిలవవచ్చా? అసలు జూదపు ఒప్పందాలు అంటే ఏమిటి?

ఇండియన్ కాంట్రాక్టు యాక్ట్ సెక్షన్ 10 ప్రకారము చట్టము ద్వారా చెల్లని ఒప్పందము ప్రకటితమై వుండరాదు. అలాగే సెక్షన్ 30లో కూడా చెల్లని పందెపు ఒప్పందాలై వుండరాదు. ఏ ఒప్పందములైతే భీమాచేయు అధికారము లేక హక్కు లేని వాటిని చెల్లని ఒప్పందం లేక పందెపు ఒప్పందం అంటారు.

అనగా భవిష్యత్లో జరిగే ఏ ఆపదమీద జరిపే పందెమును జూదపు ఒప్పందము అంటారు. అది జరగవచ్చు లేక జరగకపోవచ్చును. దీనిలో ఒకరు గెలుపొందుతారు, రెండవవారు ఓడిపోతారు. ఉదాహరణకు, వచ్చే ఆదివారము భారీవర్షము పడును. దానిలో 10 మంది చనిపోవుదురు. అందులో ఇద్దరి మధ్య ఒప్పందము జరుగును. దీనిలో ప్రత్యేక పందెము ఉంటుంది. కాని ఏఒక్కరికి చెందే ప్రత్యేక హక్కు ఉండదు. ఇది చట్టప్రకారము చెల్లనేరదు.

అయితే మోటారు వాహనములకు థర్డ్ పార్టీ ఇన్సూరెన్సు చేస్తారు. కాని అది ఇద్దరి మధ్య జరిగే పందెపు కాంట్రాక్ట్ కాదు. అది సామాజిక రక్షణ చర్యగా కేంద్రప్రభుత్వము అనుమతి ద్వారా కాంట్రాక్ట్ ఏర్పడినది.

భీమా ఒప్పందములో అనుకొన్న అపద జరగవచ్చు లేదా జరగకపోవచ్చు. కాని పందెపు ఒప్పందములో అనుకోని అపద భవిష్యత్లో తప్పనిసరిగా జరగాలి. భీమా ఒప్పందములో అపద జరగాలని ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరు కోరుకోరు. కాని పందెపు ఒప్పందములో ఇద్దరులో ఒక్కరు సంఘటన జరగాలని కోరుకొనేవారు తప్పనిసరిగా ఉంటారు.

12. చెల్లని ఒప్పందాలు(void contracts) అంటే ఏమిటి?

ఏదైన ఒక ఒప్పందమునకు ఒకరుగాని లేదా ఇద్దరుకు ఒప్పందము చేసుకొనే వ్యక్తిగత సమర్థతలేని వాటిని చెల్లని ఒప్పందాలు అంటారు. ఉదాహరణ :

(1) భీమా ఒప్పందములో ఒక పార్టీకి మతిస్థిమితము లేనివాడిని ఒప్పంద సమర్థత లేనివాడినిగా ప్రకటిస్తారు.

(2) అనుమతిలేని సాధారణభీమా కార్పొరేషన్, జీవిత భీమాచేయడాన్ని ఒప్పందపు అర్హత/సమర్థత లేనివాడిగా ప్రకటిస్తారు. ఎందువలన అనగా సాధారణభీమా కార్పొరేషన్ జీవితభీమా చేయు అనుమతి అధికారము లేదు. అలాగే ఒప్పందములో తీసుకొనే ప్రతిఫలము చట్టబద్ధమై ఉండాలి.

ఉదా, (1) ఒక మనిషిని చంపుటకు రూ.20000/ ఇస్తానని ఒప్పందము చేసుకుంటే అలాంటి ఒప్పందము చెల్లదు. ఎందువలన అనగా ఒక మనిషిని చంపుట అనేది ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ ప్రకారము నేరము కాబట్టి ఒప్పందములు చెల్లనేరవు.

(2) అలాగే భీమా చేయడానికి వీలులేని అపద అయిన గుడ్విల్ చేసుకొన్న ఒప్పందాలు చెల్లనేరవు.

(3) ప్రమాదభీమా పాలసీ తీసుకొనివుండి, సాధారణ జబ్బులకు అయ్యే ఖర్చులను చెల్లించడము అనేది చెల్లని కాంట్రాక్ట్లు అంటారు.

13. చెల్లగూడని ఒప్పందాలు(voidable contracts) అనగా నేమి?

ఒప్పందము అంగీకారము పొందడానికి ఉచిత అంగీకారము లేకుండా, బలవంతముగా లేక మోసముతో కూడిన సమాచారము వలన ఒప్పందము జరిగిన యెడల అట్లాంటి కాంట్రాక్ట్ను చెల్లగూడని ఒప్పందాలు అంటారు. అయితే అట్లాంటి వాటిని పూర్తి నిరూపణతోకూడిన సమాచారముతో అమలుపరచవచ్చును. ఒకపార్టీ మోసము చేసేడు అని అనుకోవచ్చును. అయితే దానిని రెండవ పార్టీవారు మోసం జరగలేదని నిరూపించుకొని క్లెయిమ్ పరిష్కరించుకోవచ్చును. ఉదా:1. ప్రమాద భీమా పాలసీలో పోలీస్ రిపోర్ట్ లేదు

అని భీమా కంపెనీ క్లెయిమ్ తీరస్కరించవచ్చు. కానీ రెండవ పార్టీవారు ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి నుండి అతను ప్రమాదంలో చనిపోయాడని నిరూపించుకొని, క్లెయిమ్ పొందవచ్చు.

2. ఒక వ్యక్తి తన ప్రత్తి ఫ్యాక్టరీలో అగ్నిప్రమాదం జరిగిందని సాధారణ భీమా కంపెనీకి ఒక కోటి రూపాయలకు క్లెయిమ్ నోటీస్ ఇచ్చాడు. కానీ సాధారణ భీమా కంపెనీ అగ్నిప్రమాదం జరగలేదని తీరస్కరించినది. అయితే ఆయన ఫ్యాక్టరీలో అగ్నిప్రమాదం జరిగినది అని సర్టిఫికేట్ తెచ్చి, నిరూపించుకొని ఒక కోటి రూపాయల క్లెయిమ్ పొందవచ్చును. కావున ఇలాంటి కాంట్రాక్టులను చెల్లగూడని కాంట్రాక్టులు అంటారు.

3. ఒక కంపెనీ డైరెక్టరు తన కంపెనీకి అగ్ని ప్రమాద భీమా పాలసీ చేసినారు. తరువాత అగ్ని ప్రమాదం వలన కంపెనీ ఆస్తులు దెబ్బతిన్నాయి. దానివలన వచ్చే పరిహారము కంపెనీ డైరెక్టరు తన వ్యక్తిగత పేరుమీద పరిహారం కోరినారు. కానీ అలాంటివాటికి కంపెనీ డైరెక్టరు వ్యక్తిగత పేరుమీద పరిహారం ఇవ్వరాదని భీమా కంపెనీ క్లెయిమ్ ఇవ్వలేదు. కావున ఇలాంటి కాంట్రాక్టులను చెల్లగూడని ఒప్పందాలు అంటారు. దీనిలో వ్యక్తి పేరుమీద తీసుకునే భీమాహక్కు లేదు.

14. ప్రపోజలు(Proposal) అనగానేమి? అది ఎందుకు ఉపయోగిస్తారు?

భీమా చేయవలెనని ఆసక్తి గల వ్యక్తి చేయు ప్రతిపాదనను ప్రపోజల్ అంటారు. ఇది ఒక రకంగా అప్లికేషన్ ఫారం లాంటిది. లేక ప్రీమియం రేట్లను తెలుసుకోవడానికీ ప్రతిపాదన అనవచ్చు. ఈ ప్రతిపాదన మాటలద్వారా వ్రాతపూర్వకంగా లేక భీమా కంపెనీవారు ఇచ్చిన ప్రతిపాదన ఫారం కూడా ప్రతిపాదన అనవచ్చును. కాంట్రాక్టుకు ముందు జరిగే సమాచారం అంతా ప్రపోజల్ లో ఉంటుంది. దీని ఆధారంగానే కాంట్రాక్టు జరుగుతుంది. కావున కాంట్రాక్టుకు ఇది ఎంతో ఉపయోగకరం.

దీనిలో ముఖ్యంగా ప్రతిపాదిత వ్యక్తి పేరు, అడ్రస్, వృత్తి, దేనిని భీమా చేయదల్చుకున్నాడు, పూర్తి వివరాలు అవి ఎక్కడ ఉంటాయి? వాటి అడ్రస్? ఎంత మొత్తమునకు భీమా కావాలి? ఎంత కాలం భీమా కావాలి? భీమా ప్రతిపాదిత వ్యక్తి/సంస్థ సంతకం, స్థలము తేదీతో సహా ఉంటాయి.

దీనిని జీవితభీమా కాంట్రాక్ట్ లోను, సాధారణ భీమాలోని మోటారువాహనాల కాంట్రాక్ట్, ప్రమాద భీమా పాలసీలలోను, అగ్నిభీమా పాలసీలలోను తప్పనిసరిగా వాడతారు. అయితే సముద్ర భీమా ఒడంబడికలలో తప్పనిసరిగా వాడాలని అనే నిబంధన లేదు. అనగా ప్రపోజల ఉన్నా లేకపోయినా పాలసీ ఇస్తారు.

15. కవర్ నోట్ అనగానేమి?

కవర్ నోట్ అనగా పాలసీని జారీచేయుటకు ముందుగా భీమా చేసినాము అనే సాక్ష్యముతో ఇచ్చేదానిని కవర్ నోట్ అంటాము. ఇది కొంతకాలమునకు మాత్రమే పనికివస్తుంది. దీనిని తాత్కాలికముగా వాడతారు. దీనిని ఇచ్చిన తరువాత కూడా భీమాకంపెనీవారు క్రొత్త నిబంధనలతో పాలసీని జారీచేయవచ్చును. లేక రద్దు చేసుకొనవచ్చును. ఇది ఇండియన్ స్టాంపు యాక్ట్ ప్రకారం లేని స్టాంప్ లేని పత్రము. భీమా కంపెనీవారు మోటారు వాహనమునకు సకాలంలో పాలసీ ఇవ్వలేకపోయినపుడు వెంటనే రిజిస్టర్ అథారిటీకి తెలియజేయాలి. అయితే ప్రస్తుతం అందరూ దీనిని పాలసీలాగా ఆమోదించుచున్నారు.

భీమా కంప్రైజ్

16. పాలసీ అనగానేమి? హామీలు (warranties) అంటే ఏమిటి? అవి ఎన్నిరకాలు?

ఇటాలియన్ భాషలో పాలసీని పాలిజ అని పిలుస్తారు. ఇది ఉభయ పార్టీల అంగీకారంతో ఏర్పాటుచేసుకొన్న భీమా ఒడంబడికకు సాక్ష్యముగా చూపేదానిని పాలసీ అంటాము. అయితే ఇది ఇండియన్ స్టాంప్ యాక్ట్ ప్రకారం స్టాంపు అందించిన పత్రము. ఇది న్యాయబద్ధమైనదిగా పేర్కొనవచ్చు. దీనిని భీమా కంపెనీవారు భీమా చేసిన వ్యక్తికి ఇస్తారు. ఇందులో భీమా ఒడంబడికకు సంబంధించిన నియమ నిబంధనలు మరియు మినహాయింపులుతో కూడిన సమాచారముంటుంది. దీనినే ఒప్పందము అంటారు. ఇది భీమాకు ప్రాణం వంటిది. ఇండియాలో ప్రపోజల్ ఫామ్ సరిగాలేక భీమా కంపెనీలు కోట్ల రూపాయలు చెల్లించిన సందర్భాలు చాలా ఉన్నాయి.

జీవితభీమా పాలసీలు అన్నీ ప్రస్తుతం భీమా నియంత్రణ మరియు అభివృద్ధి అథారిటీ 1999 ప్రకారం రేట్లు, లాభాలు, నియమ నిబంధనలకు లోబడి అనుమతి పొందియుండవలెను.

అదే సాధారణ భీమా పాలసీలు అన్నీ టారిఫ్ అడ్వయిజరీ కమిటీ ప్రకారం రేట్లు, నియమ నిబంధనలకు సంబంధించిన రూపొందించిన అనుమతుల మేరకు మాత్రమే పాలసీలు జారీచేయవలెను.

అయితే పాలసీదారుడు తాను ప్రతిపాదించిన ప్రపోజల్ ఫారంలోని అంశాలు, పాలసీలోని అంశాలు పూర్తి జాగ్రత్తతో ఉండాలి. లేక పూర్తిగాలేని సమయంలో వెంటనే భీమా కంపెనీకి తెలియచేసి పూర్తిగా ఉండునట్లుగా జాగ్రత్త తీసుకొనవలెను.

పాలసీ అనేది భీమా కంపెనీలు జారీచేస్తూ ఉంటాయి. దానినే భీమాదారుడు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. కాబట్టి పాలసీలో వాడిన భాషను/అర్థాన్ని గూర్చి పూర్తిగా చెప్పవలసిన బాధ్యత భీమా కంపెనీదే.

భీమా పాలసీలో భీమాదారుడు ఫలానా దానిని చేయకూడదు లేక ఫలానా చర్య తీసుకోవాలి అనేదానిని ప్రత్యేకంగా చెప్పేవి హామీలు.

.ఈ హామీలు భీమాలో రెండు రకాలు

1. పాలసీ పరిధిలో చెప్పేవి అనగా అల్లరిమూకలు , దాడులు వల్ల జరిగే సంఘటనలు గూర్చి చెప్పేవి.

2. ప్రామిసరీ వారంటీలు అనగా భీమాదారుడు నష్టం జరగకుండా తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు గురించి కొన్ని హామీలను ఇస్తాడు. ఇలాంటి వాటిని ప్రామిసరీ వారంటీలు లేక హామీలు అంటారు. ఉదా: ప్రమాదం జరిగే సమయంలో నష్టం తగ్గించుటకు కావలసిన అన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి అని భీమా కంపెనీ పాలసీతో పాటు చెప్పుటను ప్రామిసరీ 'హామీ' అంటారు.

17. భీమా కాంట్రాక్టులలో పార్టీలు ఏవిధంగా రద్దు చేస్తారు?

సరళంగా చెప్పాలంటే భీమా ఒప్పందమును రద్దు చేసుకోవడం. అంతకుముందున్న అవినాభవ సంబంధమును రద్దుచేసుకోవడం. అయితే ఇది వివిధ రకాలుగా ఉంటుంది. ఇద్దరి అంగీకారముతో రద్దుచేసుకోవడం: ఉదా: 1 జీవిత భీమా పాలసీలో తన పాలసీ కాల పరిమితి నిండక ముందే రావలసిన పైకము తీసుకొంటారు.

మోటారు వాహనాల పాలసీ లేక అగ్ని ప్రమాద భీమా పాలసీలో పేర్కొనే విధంగా ముందే రద్దు చేసుకొని విముక్తి నొందవచ్చును. ఓరియంటల్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ, న్యూ ఇండియా ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీవారు కాలపరిమితి నిండకుండా ముందే వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా పాలసీలను రద్దుచేశారు.

ఒప్పందాలను ఉల్లంఘించుట:

ఒక పార్టీ ఒప్పందములోని అంశాలను పాటిస్తూ, రెండవ పార్టీ పాటించకపోతే ఒప్పందమును ఉల్లంఘన ద్వారా విముక్తి పొందవచ్చును. ఉదాహరణకు: ప్రతిఫలాన్ని పూర్తిమొత్తాన్ని చెల్లించకపోవడాన్ని ఒప్పంద ఉల్లంఘన అంటారు.

ఒప్పందాన్ని పూర్తిగా అమలుపరుచుటద్వారా:

(1) జీవిత భీమా పాలసీలో కాలపరిమితి పొందిన తరువాత ఇచ్చే పైకం పూర్తిగా చెల్లించుటవలన/చనిపోయిన వ్యక్తికి ఇవ్వవలసిన పూర్తి పైకం చెల్లించిన తరువాత రద్దు అవుతుంది.

(2) సాధారణ భీమా పాలసీలో అగ్ని పాలసీలో అగ్ని ప్రమాదం జరిగినప్పుడు నష్ట పరిహారం చెల్లించుటవలన రద్దు అవుతుంది.

(3) ప్రమాద భీమా పాలసీలో ప్రమాదం వలన చనిపోయినప్పుడు

భీమా కంపెనీ చెల్లింపు చేయుటద్వారా రద్దు అవుతుంది. అనుకొన్న కాంట్రాక్టు చట్టబద్ధము కానిది లేక నిర్వహించడానికి వీలులేనిది. ఉదా: భీమా చేసిన వ్యక్తి చేసిన అప్పులకు దివాలా చేసిన వ్యక్తికి మరియు నేరాలలో పాల్గొనే వ్యక్తులకు భీమా నిరాకరించటం.

18. కాంట్రాక్టులను ఏవిధంగా పాటిస్తారు? లేదా నిర్వహిస్తారు తెలుపండి?

కాంట్రాక్టు యాక్టులో చాప్టర్-4లోని సెక్షన్ 37 నుంచి 67 వరకు ఒప్పందాలు ఏవిధంగా పాటిస్తారో సవివరంగా తెలపబడినది. దీనిలో ఎవరిచేత, ఎప్పుడు మరియు ఎలా, మరియు ఎందుకు ఒప్పందాలు అమలుపరచాలి, మరియు ఏవిధమైన ఒప్పందాలు అమలు పర్చుకూడదో వివరించబడినది. దీనిలోని అంశాలు భీమా ఒప్పందాలకు కూడా వర్తిస్తాయి.

దీనిలో ముఖ్యంగా ఒప్పంద ప్రతిపాదనలకే వ్యక్తి మరియు వాగ్దానము నెరవేర్చే వ్యక్తిగా రెండవపార్టీగా ఉండి ఉండాలి. దాని ఒప్పందం ప్రకారం అమలు జరగాలి. ఒప్పందపు ప్రతిపాదిత వ్యక్తి అతనుగాని లేక అతని తరపు వ్యక్తిగాని ప్రతిఫలం చెల్లించాలి. మరి ఏ ఇతర వ్యక్తి చెల్లించకూడదు. అలాచేస్తే అలాంటి ఒప్పందం చెల్లదు. ఉదా: ఒక వ్యక్తి జీవిత భీమా పాలసీ 20,000 తీసుకున్నాడు. అతను కొంతకాలం తరువాత చెల్లించవలసిన కాలానికి ప్రీమియం చెల్లించలేదు. కానీ కొత్తవ్యక్తి ఆ ప్రీమియం చెల్లించినాడు. కొంతకాలానికి భీమాచేసిన వ్యక్తి చనిపోయాడు. తరువాత ప్రీమియం చెల్లించిన వ్యక్తి నాకు డబ్బు చెల్లించమని క్లెయిమ్ చేసినాడు. కానీ అలాంటి చెల్లింపులు చెల్లనేరవు.

అలాగే పాత కాంట్రాక్టు బదులు కొత్త కాంట్రాక్టులు ఇద్దరి అంగీకారముతో చేసుకోవచ్చు. దీనిని నోవేషన్ అంటారు. ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరి అంగీకారం లేకపోయినా నోవేషన్ కాంట్రాక్ట్ రద్దు అవుతుంది. ఉదా: జీవితభీమాలో కాంట్రాక్టు మార్పుకోవాలంటే ఇద్దరి అంగీకారం ఉంటే సరిపోతుంది.

19. పాలసీలను ఏవిధంగా రూపొందించవలెను? వివరించండి?

కాంట్రాక్టుకు సాక్ష్యము. భీమాపాలసీ కాబట్టి కాంట్రాక్టును సరళంగాను, భీమా న్యాయసూత్రాలు

అర్థవంతంగా ఉండాలి. దీనిలో ఉభయులు అనుకున్న విధంగా స్పష్టంగా ఉండాలి. అయితే అవసరమైన చోట సాంకేతిక పదాలు వాడొచ్చు కానీ అవి అసంధర్భముగా వాడరాదు. పాలసీ జారీచేయునపుడు దానికి అనుబంధమైన క్లాజులు ఉంటే వాటిని స్పష్టంగా పాలసీతో జతపరచి ఇవ్వాలి.

ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీలు అలాంటి పాలసీలో చెప్పినవిధంగా భీమాదారునికి ఇవ్వడంలేదు. మూగసైగలుగా ఇస్తున్నారు. క్లెయిమ్ వచ్చిన సందర్భాలలో మాత్రమే చూసుకుంటున్నారు.

పాలసీలో ఊహాత్మకమైన భావాలతో కూడిన పదాలను వాడరాదు. ఉదా:మోటారు వాహనములకు పరిమితి మించిన లోడు ఉంటే క్లెయిమ్ చెల్లించరు అని భీమా కంపెనీ పాలసీ చెప్పినది. కానీ 5గురు ప్రయాణించవలసిన కారులో 6గురు ప్రయాణించినపుడు ప్రమాదంలో ఒకరు చనిపోయినారు.కానీ ఈ పాలసీలో ఎంతమంది ప్రయాణించాలి, నిబంధన స్పష్టంగా లేదు. కావున క్లెయిమ్ పే చేయాలని న్యాయస్థానం తీర్పునిచ్చింది.

ప్రింటెడ్ మరియు చేతివ్రాతపూర్వక పదాలకు సమానమైన అర్థముంటుంది. కానీ ప్రింటెడ్ పదాలకన్నా చేతివ్రాత పూర్వక పదములకు ఎక్కువ విలువ ఉంటుంది. ఉదా: పాలసీలు ప్రింటెడ్ లేక టైప్డ్ రూపంలో ఉండునపుడు, దానిని కొట్టివేసి చేతివ్రాతతో వ్రాసినపుడు చేతివ్రాతతో రాసిన పదములకు ఎక్కువ విలువ ఉంటుంది.

భీమా కంపెనీలు వారు తమవైపు లాభముల కొరకు ఎక్కువ నిబంధనలను పూచీకత్తులు(warranties) రూపంలో అర్థవంతంగా లేకుండా విధిస్తూ ఉంటారు. ఇవి సాధారణంగా భీమాచేసిన వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా ఉంటాయి.ఉదా, వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా ప్రతిపాదన ఫారంలో పేరు, అడ్రస్, వృత్తి అనే ప్రశ్నలకు పేరు, చిరునామా వ్యవసాయంగా పేర్కొనినారు. కానీ ఒకరోజు వ్యవసాయదారుడు ఇంటిపని నిమిత్తం ప్రయాణం చేస్తున్న సమయంలో వాహన ప్రమాదంలో చనిపోయినాడు. కానీ భీమా కంపెనీ వారు క్లెయిమ్ తిరస్కరించినారు. కారణం అతడు వ్యవసాయం అనిచెప్పి ఇంటిపని నిమిత్తం చనిపోయినాడు. కానీ ఇది సరైన కారణం కాదు. పూచీకత్తులో విధించిన పదము అర్థంలేదని, క్లెయిమ్ చెల్లించవలెనని న్యాయస్థానం ఆదేశించినది.

సాధారణంగా భీమా కంపెనీలు తీసుకురావడానికి వీలులేని డాక్యుమెంట్లను మరియు మమ్ములను తృప్తిపరచే డాక్యుమెంట్లు తీసుకురండి. మీ క్లెయిమ్ వెంటనే పరిష్కారం కాగలదు అని చెప్పుచుంటారు. అంటే వీలులేని డాక్యుమెంట్ అనగా ఒక కుగ్రామంలో ఒక మనిషి కరెంట్‌పోక్ వల్ల చనిపోయినాడు. అతనికి ప్రమాదభీమా కింద

కంపెనీకి తెలియచేసుకున్నాడు. కంపెనీ పంపించిన సర్వేయర్ అది నిజమే అని ధృవీకరించినాడు. ఆ గ్రామ పాలనాధికారి కరెంట్ షాక్ వలన చనిపోయినాడని ధృవీకరించినాడు. కానీ భీమా అధికారులు క్లెయిమ్ చెల్లించలేదు. ఎందువలననగా నీవు సమర్పించిన పత్రములు(డాక్యుమెంట్స్) మమ్ములను తృప్తిపర్చలేదు. ఇప్పుట మనము తృప్తిపర్చండి అంటే రెండు అర్థాలు. 1. న్యాయబద్ధమైన పత్రము అయిన గ్రామపాలనాధికారి సర్వేయర్ ఇచ్చినవి సరిపోతాయి. 2. చట్టబద్ధంకాని మామూళ్ళు ముట్టచెప్పడం దానితో తృప్తిపడతారు. లేకపోతే కుగ్రామానికి 25 కిలోమీటర్ల దూరాన ఉన్న ప్రభుత్వ ఆసుపత్రిలో చనిపోయినాడని సర్టిఫికేట్ తీసుకురండి. మీ క్లెయిమ్ పరిష్కారం అవుతుంది.

భీమా
కాంప్లైన్

20. సర్టిఫికేట్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్సు అంటే ఏమిటి?

దీనిని మోటారు వాహనాల చట్టం 1988 ప్రకారము పబ్లిక్ స్థలములో తిరిగే ప్రతి వాహనమునకు థర్డ్ పార్టీ భీమాను తప్పనిసరిగా తీసుకొనవలెను. దానికి అనుగుణంగా భీమా చేసియున్నాను అని సాక్ష్యంగా తెల్పి పత్రమును సర్టిఫికేట్ ఆఫ్ ఇన్సూరెన్సు లేకుండా వాహనములు వాడితే నేరముగా పరిగణిస్తారు. ప్రభుత్వ వాహనములు, వారి ఉత్తర్వులు మేరకు పనిచేసే వాహనములకు ఇది వర్తించదు. అనగా ప్రభుత్వ వాహనములు ఏ.పి.యస్.ఆర్.టి.సి వాహనములు అవసరములేదు.

దీనిలో సాదారణంగా (1) సర్టిఫికేట్ నెంబరు (2) వాహనముల రిజిస్టరు నెంబరు (3) భీమా అమలులోనికి వచ్చే తేది (4) భీమా కాలపరిమితి అయిపోయేతేది (5) అవి వాడటానికి వుండే పరిమితులు.

21. కనపడకుండా పోయిన, నష్టపోయిన, పాడైపోయిన సందర్భాలలో ఏమి చేయాలి?

పాలసీ దారులు వెంటనే భీమా కంపెనీ వద్దకు వెళ్ళి జరిగిన విషయమును రాతపూర్వకంగా తెలియ చేసి వారు నిర్దేశించిన ఫీజును చెల్లించి డూప్లికేట్ ను పొందవచ్చును. తరువాత ఒరిజినల్ దొరికిన సందర్భములో వెంటనే కంపెనీ వారికి తిరిగి ఇవ్వవలెను.

22. ఎండార్స్ మెంటు అంటే ఏమిటి? దాని ప్రాముఖ్యత ఏమిటి?

ఎండార్స్ మెంటు అనేది కూడా ఒక పత్రము. ఇది పాలసీతో ఉండే నిబంధనల మార్పులు గురించి జత ఉండే పత్రము. దీనిని పాలసీలో కాకుండా అదనపు

ప్రయోజనములు కొరకు, మరియు ఉన్న పాలసీలో ఎక్కువ నిబంధనలు చేయుటకు ఉపయోగిస్తారు. ఉదా : (1) మోటారు వాహన పాలసీలో అదనముగా డ్రైవరుకు వ్యక్తిగత భీమా కల్పించుట. (2) మోటారు వాహనములకు భారతీదేశములో కాకుండా వేరే ప్రదేశములకు వెళ్ళకూడదు. (3) అలాగే పాలసీదారుని పేరు మార్పునకు, అద్రను మార్పునకు మరియు వాహనముల మార్పునకు కూడా దీని ద్వారా ప్రయోజనము పొందవచ్చును. ఎక్కువగా కవరు చేయుటకు కూడా దీని ద్వారా చేసుకొనవచ్చును. పాలసీలో మార్పులను కూడా దీని ద్వారా చేసుకొనవచ్చును.

23. రెన్యూవల్ నోటీస్ అనగా నేమి?

రెన్యూవల్ నోటీస్ అనగా భీమా కాలపరిమిత పూర్తి కాకముందే మీపాలసీ ఫలానా తేదీతో కాలపరిమితి అయిపోతుంది అని తెలియచేసే నోటీస్ ను రెన్యూవల్ నోటీస్ అంటారు. అయితే భీమా కంపెనీ వారికి ఇది తప్పనిసరి మాత్రము కాదు. పాలసీ జారీ చేయడానికి బదులు రెన్యూవల్ నోటీస్ కూడా వాడతారు. దీనిలో భీమా దారుడు చెల్లించవలసిన ప్రీమియమ్ వివరాలు, మరియు ఇతర నిబంధనల మేరకు తెలియ చేస్తాడు.

23ఎ. రెన్యూవల్ రశీదు అనగా నేమి?

పాలసీకి బదులుగా పాతముగింపు తేది నుండి సంవత్సరము వరకు అంగీకారము తెల్పు పత్రమును రెన్యూవల్ రశీదు అంటారు. ఉదా : ది 30.12.2002 వరకు పాతపాలసీకాల పరిమితి పొందినపుడు వెంటనే ప్రీమియం కట్టగా 31-12-2002 నుండి 30-12-2003 వరకు కవరు చేస్తున్నట్లుగా ఇచ్చే రెన్యూవల్ రశీదు పాలసీగా గుర్తిస్తాయి. అయితే దీనివలన భీమా కంపెనీ వారికి శ్రమ లేకుండా, ఖర్చు లేకుండాగా పని సులభమవుతుంది.

24. భీమా కాంట్రాక్ట్ ఇతర కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872కు సమానమా?

ఇతర కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872కు భీమా కాంట్రాక్ట్ సమానము కాదు. కాని భీమా కాంట్రాక్ట్ లు కొన్ని ప్రత్యేక తరహా లక్షణాలు కల్గియున్నవి. దానిలో (1) అత్యంత నమ్మకం (Utmost Good Faith) (2) భీమా దక్షత కల్గియుండుట (Insurable Interest) (3) నష్ట పరిహారము (Indemnity) (4) ఋణదాత బదిలీ ఇచ్చుట (Subrogation) మరియు

తనవంతు ఇచ్చుట(Contribution) మరియు సమీప కారణం(Close Proximate Cause) . ఈ కాంట్రాక్ట్లు కూడా కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872 మీద ఆధారపడివుంటుంది. వీటి అన్నింటికి సాధారణ శాసనము అమలు అవుతుంది. అయితే కొన్ని మార్పులతో కూడిన కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872, సెక్షన్ 30, ది ఇండియన్ మెరైన్ ఇన్ఫ్యూరెన్సు యాక్ట్ 1963, మోటారు వాహనాల చట్టం 1988లోని ఏడవచాప్టరు, ది రైల్వేస్ యాక్ట్ 1989 కూడా దీనికి అమలు అవుతుంది.

25. భీమా చేయువ్యక్తి ఏమేమి విషయాలు భీమా కంపెనీకి తెలిపాలి? ఎప్పటివరకు తెలిపాలి?

భీమా ప్రతిపాదిత వ్యక్తి తనకు సంబంధించిన విషయములు మరియు దేనికి భీమాచేయచున్నాడో దానికి సంబంధించిన వివరములు పూర్తిగాను, నిజంగా తెలియజేయాలి. ఏ విధమైన తప్పుడు సమాచారముతో గాని, అబద్ధముతో గాని తెలియజేసిన ఆ కాంట్రాక్ట్ చెల్లనేరదు. అయితే భీమా చేయువారు తమకు తెలిసిన సమాచారమును తగిన జాగ్రత్తతో తెలుసుకొనుటకు వీలున్న సమాచారాన్ని తగిన జాగ్రత్తతో పరిశీలించుకోవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీ వారిదే.

ఉదాహరణ: ఒక ప్రత్తి కంపెనీలో 2 కోట్లు విలువగల పత్తిని అగ్ని భీమా చేసినాడు. అది వారి ఆఫీసుకు 3 కిలోమీటర్లు దూరములో వున్నది. ఆ తరువాత కొన్నినెలలకు అగ్ని ప్రమాదము వలన 2 కోట్లు పత్తి కాలిపోయినది. కాని భీమా కంపెనీ వారు మాకు తప్పు సమాచారము అందజేసినారని లేక కావలసినంత సమాచారము ఇవ్వలేదని క్లెయిమ్ తీరస్కరించినారు. అయితే న్యాయస్థానము వారు క్లెయిమ్ చెల్లించవలెనని తీర్పు ఇచ్చినారు. ఇలాంటి కేసులు న్యాయస్థానాలలో దాదాపు 99 శాతం భీమా కంపెనీలు చెల్లిస్తున్నాయి.

26. అత్యంత విశ్వాసము(Utmost good faith) అంటే ఏమిటి?

భీమా న్యాయ సూత్రాలలో అత్యంత విశ్వాసము అనే సూత్రము చాలా ముఖ్యమైనది. దీనిలో భీమా చేయువ్యక్తి లేక ప్రతిపాదించు వ్యక్తి తనకు తెలిసిన సమాచారమును ఏ విధమైన మోసం, దగా, అబద్ధములు లేకుండా భీమా కంపెనీకి తెలియజేయు బాధ్యతని తప్పనిసరి బాధ్యతగా గుర్తించవలెను. భీమా చేయు వారికి మాత్రమే ఎక్కువ సమాచారము తెలుసుకాబట్టి దానిని ఏ విధమైన అరమరికలు లేకుండా తెలియజేయవలెను. అలాగే భీమా కంపెనీ వారు లేక వారి యొక్క ఏజంట్స్ నాలెడ్జి తో వున్న సమాచారము, ఇతర

తీర్పులకు అవసరమయ్యే నిజాలు కూడా తెలియజేయాలి.

Case: United India Insurance Co. Ltd V MKJ Corporation (1998) Company Cases 331 (333)

ఈ కాంట్రాక్ట్‌లే అన్నీ నమ్మకం మీద జరుగును. భీమా చేసే వ్యక్తి లేక భీమా కంపెనీ వారు పాలసీ నియమ నిబంధనలు మరియు మినహాయింపులు గురించి పూర్తిగా భీమాచేయు వ్యక్తికి తెలియజేయాలి. అయితే అవి ప్రపోజల్ ఫారమ్‌లోని వివరాలకు తేడా/భిన్నంగా వుండరాదు. ఉభయపార్టీలు అంగీకారము తెలిపిన అంశాలకు మాత్రమే పాలసీ ఇవ్వాలి.

ఉదాహరణకు: 1. సాధారణ భీమాలో అగ్ని మరియు భూకంపములకు భీమా చేయమని అడిగినపుడు, భీమా కంపెనీ వారు అగ్ని మరియు వరదలకు భీమా చేయనపుడు అది సరియైన పాలసీ కాదు. ఉభయములు అంగీకరించిన ఒప్పందం కానేరదు.

2. నిజ జీవితభీమాలో భీమా చేయువ్యక్తి తనకు సహజమరణంనకు, ప్రమాద మరణములకు భీమా కావలెనని అడిగినపుడు భీమా చేసేవారు సహజమరణంనకు, ఇతర జబ్బులకు పాలసీ ఇస్తే అది అంగీకార ఒప్పందం కాదు. ఉభయములు అంగీకరించిన ఒప్పందము కానేరదు. అంతేకాకుండా భీమా కంపెనీవారు అడిగే ప్రశ్నలు ప్రపోజర్ స్థాయిని బట్టి మరియు విస్తరణ స్థాయితో కూడి వుండాలి.

అత్యంత నమ్మకము అనేది ఇద్దరిమధ్య ఇచ్చి పుచ్చుకొనే ధోరణి మీద ఆధారపడి వుంటుంది. అనగా ఇద్దరు నమ్మకముగా పనిచేస్తూ పోతే ఒప్పందం సరిగా నడుస్తుంది. కాని భీమా చేసే వ్యక్తి ఎక్కువ సమాచారము మీదే భీమా కంపెనీ ఆధారపడి వుంటుంది. అలాగే అని దాని కనీస బాధ్యతగా తనకు తెల్సిన సమాచారమును పరీక్ష చేసుకొనవలసి వుంటుంది.

27. భీమాచేయు ఆసక్తి (Insurable Interest) అనగానేమి?

ఇది యజమాని తనను మరియు తనయొక్క ఆస్తులను, ఆర్థిక నష్టాలనుండి కాపాడుకొనుటకు కలిగే న్యాయ హక్కును భీమాచేయు హక్కు అంటారు.

ఉదాహరణ: 1. తన జీవితాన్ని ప్రమాదము నుండి జరిగే నష్టాలను పూర్తిగానుటకు జీవిత మరియు ప్రమాదభీమా చేసుకొనవచ్చును. అయితే ఇతరుల జీవితాల మీద భీమాచేసి డబ్బు సంపాదించుటకు హక్కు లేదు.

2. ఒక వ్యక్తి తన న్యాయహక్కు గల ఆస్తులను భీమా చేసుకొనుటకు హక్కుగలదు. తన గృహమును దానిలోని వస్తువులకు భీమా చేసుకొని నష్టపరిహారము పొందవచ్చును.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

అయితే తనకు న్యాయహక్కు లేని ఆస్తులమీద భీమా చేసి లాభము పొందుటకు భీమా సూత్రాలు అంగీకరించవు.

భీమాచేయు ఆసక్తి లేకుండా చట్టబద్ధంగా చేసుకొనే ఒప్పందాలు చెల్లనేరవు. అలాగే వాటిని అమలేపరచలేము. న్యాయబద్ధంగా లేని ఒప్పందాలను జూదపు ఒప్పందాలు అంటారు.

భీమాచేయు విషయం ద్రవ్య రూపములో కొలవడానికి వీలుండాలి. అలాగే తాను నష్టపోయిన దాని కన్నా ఎక్కువ మొత్తాన్ని పొందలేదు. ఎందువలననగా భీమా ఒప్పందాలు లాభాలు ఇచ్చు ఒప్పందాలు కావు.

అర్హత
నిర్ణయం
కా

28. భీమా చేయు ఆసక్తి ఏ విధంగా ఏర్పడుతుంది?

1. తన ఆస్తిమీద తనకు హక్కు ఉన్న యెడల దానిని భీమా చేపే హక్కు ఉన్నదని చెప్పవచ్చును. ఉదాహరణ: ఒక వ్యక్తి తన సొంత బిల్డింగ్‌ను అగ్ని మరియు భూకంపముల నుండి, ఆర్థిక నష్టాల నుండి రక్షణ పొందవచ్చును. దానికి అతను భీమా చేసుకొనవచ్చును.

2. తన ఆస్తిలో కొంతమేరకు హక్కువున్న ఉందని చెప్పుకోవచ్చును.

ఉదాహరణ: ఒక వ్యక్తి తన బిల్డింగ్‌ను బ్యాంకులో తనఖా పెట్టి అప్పుగా లక్షరూపాయలు పొందినాడు. దీనిలో బ్యాంకు వారికి, వ్యక్తికి సమాన హక్కులున్నాయి. కావున వారిద్దరు పేరున భీమా పాలసీ పొందవచ్చును.

3. చట్టం ద్వారా సంక్రమించే హక్కు: బెయిలీ అనగా వస్తువులను తిరిగి ఇచ్చే ఏర్పాటుతో, ఇతరుల దగ్గర వస్తువులను తెచ్చుకొని గోదాములో నిల్వచేసినపుడు వాటిని ప్రమాదము నుండి రక్షించుటకు భీమా చేసుకొనవచ్చును. ఉదాహరణ: న్యూస్ పేపరు అమ్మినవరకు అమ్మి తిరిగి పంపించుట, ఇస్త్రీచేయు వారిని ఉదాహరణగా చెప్పుకోవచ్చును.

4. ఒప్పందము వలన వచ్చే ఆసక్తి:

1. ఒక సినిమా హాలును అద్దెదారుకి అద్దెకు ఇస్తూ, తిరిగి అదే రూపములో అప్పు చెప్పవలెనని ఒప్పందము కుదుర్చుకున్నారు. కాని ఆస్తి నష్టము జరగకుండా ముందు జాగ్రత్తగా అద్దెకు తీసుకొన్న వ్యక్తి భీమా చేయు ఇష్టముంటుంది.

2. ఒక కాంట్రాక్టరు బిల్డింగ్ నిర్మించుటకు లేక బ్రిడ్జి నిర్మించుటకు దానిని పూర్తి రూపములో మాకు అప్పజెప్పవలెనని ప్రభుత్వం నిబంధనతో అనుమతి ఇచ్చినది. కాని ఈలోగా వీటిని నిర్మించు సమయంలో తుఫాన్ కారణంగా దెబ్బతినవచ్చును. కావున కాంట్రాక్టరు తన ఇష్టంతో భీమా చేయవచ్చును.

5. న్యాయ బాధ్యత వల్ల భీమాచేయు ఆసక్తి వుండవచ్చును.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. ఒక ఫ్యాక్షరీవారు పబ్లిక్ లయబిలిటీ యాక్టు క్రింద తప్పనిసరిగా భీమా చేయవలెనని నిబంధనతో భీమా ఆసక్తి ఏర్పడుతుంది.

2. ఒకవ్యక్తి తన వాహనమునకు భీమా మాత్రమే కాకుండా థర్డ్ పార్టీ ఇన్సూరెన్స్ తప్పనిసరి. కావున అతను ఇతరులకు జరిగే నష్టాలకు ఆసక్తి లేకపోయినా చట్టప్రకారం ఆసక్తి చేసుకొని భీమాచేయాలి.

6. ఒకవ్యక్తి తన జీవితంమీద ఆసక్తివల్ల: ఎవరిప్రాణం వారికి ఎంతోముఖ్యం కాబట్టి ఎవరికివారు తమ జీవితాలను భీమాచేసుకొనే ఆసక్తి వుంటుంది. అయితే వారి ఆదాయవనరులను బట్టి మాత్రమే చేసుకొంటారు. ఉదాహరణ 1. ఒకవ్యక్తి తన ప్రాణంమీద జీవితభీమా చేసుకోవచ్చును. అలాగే తన జీవితాన్ని 10 కోట్లకు భీమా చేయడానికి అవకాశముండదు. చేయవచ్చుకాని, భీమా కంపెనీవారు చేయరు. కేవలం ఆవ్యక్తి సంపాదన బట్టి చేస్తారు.

2. భర్తప్రాణం మీద భార్య ఆసక్తి వుంటుంది. అలాగే భార్య ప్రాణంమీద భర్తకు ఆసక్తి వుంటుంది. ఆ విధంగా ఒకరి ప్రాణంమీద ఒకరికి ఆసక్తి వుండుట వలన భీమాచేయవచ్చును. కాని తండ్రి తన కుమారులు/కుమార్తెల మీద భీమా చేయుటకు అనర్హులు.

7. ప్రత్యేక ఒప్పందం ద్వారా యజమానులు తమ ఉద్యోగులకు భీమా చేయుట:

ఉదాహరణ: 1. చైతన్య గ్రామీణ బ్యాంకు ఉద్యోగులతో ఒప్పందము ప్రకారము తమ ఉద్యోగులందరికి వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా చేసినారు. అలాంటి సమయంలో యజమాని అగ్రిమెంటు ద్వారా భీమా ఆసక్తి ఏర్పడినది.

2. అలాగే యాజమాన్యాలు భవిష్యత్లో ఉద్యోగులకు చెల్లించవలసిన బాధ్యతతో భీమాచేయు ఆసక్తి వుండుతుంది. ఒక ఉద్యోగి కర్తవ్యనిర్వాహణలో చనిపోతే యాజమాన్యం ఆ ఉద్యోగికి కొంత డబ్బు చెల్లించవలసివుంటుంది. అందువలన యాజమాన్యంకు భీమా ఆసక్తి ఏర్పడుతుంది.

29. భీమా ఆసక్తి ఒప్పందములో ఎప్పటినుండి ఎప్పటి వరకు వుండాలి?

కొన్ని రకాల కాంట్రాక్టులు తప్ప మిగతా రకాల అన్ని భీమా కాంట్రాక్టులకు భీమా చేయు ఆసక్తి మొదటినుండి నష్టము జరిగే సమయం వరకు వుండాలి.

కొన్నిరకాల కాంట్రాక్టులు అంటే మెరైన్ కార్గో ఇన్సూరెన్సు, సేల్ ఆఫ్ గూడ్స్ లో కాస్ట్ ఆండ్ ఫ్రైట్ కాంట్రాక్టుకు, కాస్ట్ ఇన్సూరెన్సు మరియు ఫ్రైట్ కాంట్రాక్టులకు మాత్రము

నష్టము జరిగే సమయంలో వుండాలి. భీమా ఆసక్తి ప్రారంభంలో వుండవలసిన అవసరంలేదు. నష్టము జరిగే సమయంలో తప్పని సరిగా వుండాలి.

మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికి ప్రారంభము నుండి నష్టము జరిగే సమయం వరకు భీమా ఆసక్తి వుండాలి. (అనగా పాలసీ కాలము మొత్తమునకు).

ఉదాహరణ: ఒకామె తన ఇంటిని 1 లక్షకు అగ్ని భీమాకు భీమా చేసుకొన్నది. కాని కొన్ని నెలలు తరువాత తన ఇల్లను అమ్ముకున్నది. ఆ తరువాత అగ్నివల్ల పూర్తిగా కాలిపోయినది. ఆ భీమా తాలుకా భీమా మొత్తం రెండవవారికి ఇవ్వరు. కారణం రెండవవారికి నష్టము జరిగిన సమయంలో భీమా ఆసక్తి లేదు. కావున నష్టాన్ని చెల్లించరు.

అగ్ని భీమా కాంట్రాక్టు

30. ఇండెమ్నిటీ అంటే ఏమిటి? లేక నష్టపరిహారము ఇవ్వడం అంటే ఏమిటి?

నష్టానికి ముందు ఏ ఆర్థిక పరిస్థితిలో వుందో అదే ఆర్థిక పరిస్థితి మించకుండా వుంచడానికి ఇచ్చే నష్టపరిహారాన్ని చెల్లించడాన్ని ఇండెమ్నిటీ అంటారు. అనగా జరిగిన నష్టపరిహారాన్ని చెల్లించరు. అయితే నష్టము జరగక ముందు ఏ ఆర్థిక పరిస్థితిలో వుందో, నష్టము జరిగిన తరువాత కూడా అంతమొత్తానికి మాత్రమే చెల్లిస్తారు. దీనిలో లాభము పొందడానికి వీలులేదు. దీనిలో లాభము లేకుండా, నష్టము లేకుండా జరిగిన నష్టాన్ని ఇస్తారు. ఉదాహరణ: ఒకవ్యక్తి తన స్కూటరును 20,000కు భీమా చేసినాడు. కాని అది ప్రమాదములో దెబ్బతినుట వలన 15,000 నష్టము జరిగినది. కావున ప్రమాదము జరుగక పూర్వ స్థితిని తెచ్చుటకు 15,000 మాత్రమే అవుతుంది. కావున అరుగుదల తరుగుదల తగ్గించి మాత్రమే ఇస్తారు. రు.20,000 మాత్రం ఇవ్వరు. అయితే ఇందులో భీమాచేసిన వ్యక్తికి నష్టము జరిగిన సమయంలో భీమాచేయు ఆసక్తి కూడా వుండాలి.

ఈ ఇండెమ్నిటీ సూత్రము భీమా ఒప్పందాలు అయిన అగ్ని భీమా, మోటారు ప్రమాద భీమా, బర్గలరీ భీమా, లయబిలిటీ భీమా, వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా ఫిడిలిటీ గ్యారంటీ మొదలగు భీమా పాలసీలకు అమలుచేస్తారు.

అయితే రీఇన్ స్టేట్ మెంట్ వాల్యూ పాలసీకి కాంట్రాక్ట్ ప్రైస్ ఇన్సూరెన్సు మరియు మెరైన్ ఇన్సూరెన్సు మాత్రమే అంగీకార పాలసీలు అవుతాయి. సిద్ధాంతాల ప్రకారము ఇండెమ్నిటీ కాంట్రాక్ట్ అనుకొనినా ప్రాక్టికల్ గా వాణిజ్య ఒప్పందాలు మాత్రమే.

31. ఎక్సెస్ మరియు ప్రాచైజ్ అనగానేమి?

భీమా కంపెనీలు తమ నష్టాలను తగ్గించుట కొరకు ఎక్సెస్, ప్రాచైజ్ నిబంధనలు

ద్వారా తగ్గించుకొంటారు. ఎక్సెస్ అనగా ముందుగా అనుకొన్న నష్ట పరిమితి మొత్తంను పాలసీదారుడు భరించుటను ఎక్సెస్ అంటారు. ఇది వాలంటరీగా గాని లేక కంపల్సరీగా గాని వుండవచ్చును. దీనిని మామూలుగా చిన్న చిన్న క్లెయిమ్లు కాకుండా, తక్కువ ఖర్చులు అయ్యేందుకు మరియు తగు జాగ్రత్తగా వుండుటకొరకు ఉపయోగపడతాయి. ఫ్రాంచైజ్

అనగా ముందుగా అనుకొన్న నష్ట పరిమితి మించిన మొత్తంను పూర్తిగా చెల్లించుటను ఫ్రాంచైజ్ అంటారు. ఎక్సెస్, ఫ్రాంచైజ్ ఈక్రింది మొత్తం చెల్లిస్తారు.

ఉదాహరణ:	ఎక్సెస్	ఫ్రాంచైజ్
లాస్	రు. 1000	రు. 1000
లాస్	రు. 1200	రు. 1200
చెల్లించదగిన మొత్తం	రు. 200	రు. 1200

భీమా కాంట్రాక్టు

32. ప్రోరేటా యావరేజ్ మరియు సాల్యేజ్ అంటే ఏమిటి? దీనిని దేనిలో అమలు చేస్తారు.

ప్రోరేటా యావరేజ్ అనగా దామాషా పద్ధతిలో చెల్లింపు చేయడం. ప్రమాదము జరిగినపుడు భీమా చేసిన మొత్తము కన్నా ఎక్కువ నష్టపోవడం. అనగా ఇక్కడ తన సొంత ఆస్తికి ఎక్కువ నష్టము జరిగినది. భీమా చేసిన మొత్తం కన్నా ఎక్కువ నష్టపోవడం వల్ల తన సొంత భీమాగా భావించడం జరుగుతుంది.

దీనిని అండర్ ఇన్సూరెన్స్ గా అమలు చేస్తారు.

అనగా వస్తువిలువకన్నా, తక్కువ మొత్తమునకు భీమా చేయునపుడు ప్రోరేటా యావరేజ్ నును వాడతారు.

ఉదాహరణ:

ఆస్తి విలువ	30,000
భీమాచేసిన విలువ	15,000
నష్టం	5,000

సూత్రము: నష్టం $\times$ భీమాచేసిన విలువ / ఆస్తి విలువ

: రు. 2500

సాల్యేజ్ అనగా నష్టము వాటిల్లిన దానినుండి పాక్షికంగా రక్షించిన మొత్తంను సాల్యేజ్ అంటారు. ఉదాహరణ: 1. ఒక కారును భీమా చేసినపుడు, ప్రమాదమునకు గురి అయినది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

దానివలన రు.30,000 నష్టము జరిగినది. ఆ ప్రమాదములో దెబ్బతిన్న వస్తువులు అమ్మితే 3000 వస్తాయి. కావున 3000 విలువను సాల్వేజ్ అంటారు.

2. ప్రతి అగ్ని ప్రమాదము వలన రు. 20,000 విలువైన ప్రత్తిని రక్షించారు. రు. 20,000 విలువైన ప్రత్తిని సాల్వేజ్ వాల్యూ అంటారు.

33. నష్టపరిహారము ఎన్ని పద్ధతులలో కల్పిస్తారు?

నష్టపరిహారమును నాలుగు పద్ధతులలో చెల్లిస్తారు.

1. నగదు చెల్లింపులు: ఇది సర్వ సాధారణంగా జరిగే మామూలు పద్ధతి. ఇది పెద్దపెద్ద నష్టాలకు చెల్లిస్తారు.

2. రిపేరులు : ఈ పద్ధతి చిన్నచిన్న నష్టములకు రిపేరు పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు.

ఉదాహరణ: ఒక వాహనము ప్రమాదమునకు గురి అయినది. కంపెనీవారు వచ్చి ప్రమాదము జరిగిన పరికరములకు రిపేరు పద్ధతిలో జరిగే వాటికి నగదు చెల్లిస్తారు. ఒక వస్తువును వంకర తీయుట దానికి అయిన నగదును చెల్లించుట.

3. రీప్లేస్మెంటులో భీమా కంపెనీవారు పోయిన వస్తువులకు, వస్తువును సప్లైచేసే డీలరు ద్వారా నేరుగా చెల్లింపు చేస్తారు.

4. భర్తీచేయు పద్ధతి అంటారు. దీనిని బిల్డింగ్స్ మరియు ఇతర ఆస్తులు నష్టము జరిగిన వాటికి అమలు జరుగుతుంది.

ఉదాహరణ: దీనిలో ఒక బిల్డింగ్ నష్టము జరిగినపుడు దానిని మరలా నిర్మించుటకు ఆరోజు మార్కెట్ ప్రకారము అయ్యేధరను భీమాకంపెనీవారు చెల్లిస్తారు. నష్టం జరిగిన రోజు ఇటుకలు ధర, ఇంకా వస్తువుల ధరను చెల్లిస్తారు. పై పద్ధతులను భీమా కంపెనీవారు మాత్రమే చేసుకుంటారు.

34. ఋణదాత బదిలీ (Subrogation) ఏవిధంగా ఏర్పడి, ఎలా అమలు అవుతాయి?

భీమాదారుడు తనకు జరిగిన నష్టమును పరిహారము రూపంలో తీసుకొనడం వల్ల, దానిపై తనకున్న హక్కులను మరియు ప్రత్యుపాయంతోను భీమాకంపెనీకి ఇవ్వడాన్ని ఋణదాత బదిలీ అంటారు. ఉదాహరణ: ఒకవ్యక్తి మోటారు వాహన భీమాద్వారా రు. 6000 నష్టపరిహారము నేషనల్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ నుండి నష్టపరిహారము పొందినాడు. ఆ ప్రమాదమునకు మూడవవ్యక్తి కారకుడు. కావున నష్టకారకుని నుండి నష్టమును వసూలు చేసుకోనే హక్కు వ్యక్తికి వుండును. అయితే ఆవ్యక్తి తనకు జరిగిన నష్టమును భీమాకంపెనీ నుండి పరిహారము పొందినాడు. అందువలన దానిమీద ఉండే లేక మూడవవ్యక్తి నుండి

భీమా న్యాయసూత్రాలు

వసూలు చేసుకొనే హక్కులు మరియు ప్రత్యామ్నాయం భీమా కంపెనీకి ఇవ్వవలసి వుంటుంది. దీనినే ఋణదాత బదిలీ అంటారు. అంతేకాకుండా భీమాదారుడు తనకు జరిగిన నష్టానికన్నా ఎక్కువ లాభాన్ని ఈ భీమా కాంట్రాక్ట్ లో పొందరాదు. అలా పొందితే నష్టపరిహార సూత్రమునకు అర్థంపోతుంది.

ఈ ఋణదాత బదిలీని భీమా కంపెనీలు తీసుకోకపోతే భీమాదారుడు రెండు లేక అంతకన్నా కంపెనీలలో భీమాచేసి అన్నిచోట్లా వసూలు చేసుకుంటాడు. దీనివలన లాభదాయకమైన భీమా అవుతుంది. కాని భీమా అనేది వాణిజ్యం మరియు లాభమునకు పూర్తివ్యతిరేక సిద్ధాంతము. అందువలన భీమాకంపెనీలు ఈ హక్కును పొందుతున్నాయి.

ఇవి ధర్మ పార్థి వ్యక్తుల చేసే తప్పులవల్ల, కాంట్రాక్ట్ ల వల్ల, సాల్వేజ్ వల్ల పోయిన వస్తువులు తిరిగి లభించుటవల్ల, దొరకుటవల్ల క్లెయిమ్ లను పూర్తి మొత్తాలకు పరిష్కరించుటవల్ల, మిగతా వాటివలన ఏర్పడతాయి. ఇవి అగ్నిభీమా, సముద్రభీమా, మోటారుభీమా, బర్లరీభీమా, చెల్లింపుల భీమా ద్వారా అమలు జరుగుతాయి.

35. వాటా (contribution) అనగా నేమి?

ఇతర భీమా చేసే వారి నుండి జరిగిన నష్టమును తాము చెల్లించుట వలన తమకు రావలసిన వాటా అడిగే హక్కును వాటా అంటారు. అది ఈ క్రిందివిధంగా వుండాలి.

ఒకే వస్తువును, ఒకే రకపు అపాయము, ఒకే రకపు ఆనక్తి, మరియు ఒకే భీమా దారుడు కలిగిన వాటిని వివిధభీమాకంపెనీలకు భీమా చేసి, నష్టపరిహారము చెల్లించు సమయంలో నష్టాన్ని తమతమ వాటాల ప్రకారము చెల్లించడాన్ని వాటా అంటారు. అయితే ఈ పాలసీలు చట్టబద్ధమై, నష్టముజరిగే సమయంలో అమలులో ఉండాలి. ఉదా: 1. ఒక వ్యక్తి తన కారును ఒకలక్షకు నాల్గు కంపెనీలలో తన పేరుమీద భీమా చేసుకొనినాడు. కాని ప్రమాదవశాత్తు పూర్తిగా నష్టము జరిగినది. ఆవ్యక్తి నాల్గుకంపెనీల నుండి నష్టపరిహారము 4 లక్షల రూపాయలు పొందడానికి నష్టపరిహారము సూత్రము ప్రకారము వీలులేదు. అందువలన లక్షరూపాయలను వాటాగా ఒక్కొక్కరు రూ.25000 వేలు చొప్పున ఆవ్యక్తికి చెల్లించవలెను. అయితే ఆవ్యక్తి ఒక కంపెనీ నుండి లక్ష రూపాయలు తీసుకోవచ్చును. కాని ఆవ్యక్తికి చెల్లించిన కంపెనీ మాత్రం ఇతర కంపెనీల నుండి వసూలు చేసుకోవచ్చును. అయితే ఈసూత్రము అగ్నిభీమా, మోటారు ప్రమాదభీమా, ప్రమాదభీమా అనగా అస్తుల పబ్లిక్ లయబిలిటీ ఫిడిలిటీ గ్యారంటీ.

ఈసూత్రము వ్యక్తిగత ప్రమాద భీమాకు వర్తించదు.

36. సమీపకారణం (close proximate cause) అనగానేమి? లేక దూరపు కారణం అనగా నేమి?

నష్టము జరిగడానికి ఏది ప్రధాన కారణం అనే దానిని నిర్ణయించే దానిని సమీపకారణం అంటారు. అయితే నష్టానికి మరియు సంఘటన జరగడానికి నిరంతర సంబంధముండాలి. అయితే ఇందులో భీమా ఒప్పందము చేసుకొన్న ఆపదలకు మాత్రమే నష్ట పరిహారము చెల్లిస్తారు. కాని భీమాలో కవరు అయ్యే ఆపద మరియు కవరు కాని ఆపద కలసి ప్రమాదము జరుగుతుంది. ప్రమాదాలకు కారణం పూర్తిగా తెలుసుకోవలసిన అవసరం భీమా కంపెనీపై ఉంటుంది. అందువలన ప్రమాదం వలన జరిగిన నష్టం అనేది దేనివలన జరిగినది అనేది ముఖ్యము. అంటే భీమా ఒప్పందంలో అనుకొన్న ఆపదలోని అంశమా? లేక భీమా ఒప్పందములోని లేని ఆపదా? అనేది ముఖ్యం. కాబట్టి ప్రమాదం మరియు నష్టమునకు దేని దగ్గర సంబంధంతో ప్రమాదం జరిగినది అనేదానిని సమీప కారణం అంటారు.

2. అలాగే దూరపుకారణం అంటే ప్రమాదం మరియు నష్టం జరగడానికి చూపే కారణం సత్యదూరమైనదని చెప్పువచ్చు. ఉదా: ఒక మనిషి పొలం పని చేసుకుంటూ చనిపోయాడు. కాని కుటుంబ సభ్యులు మాత్రం పాముకాటు వలన చనిపోయాడు అని క్లెయిమ్ చేశారు. ఇది దూరపు కారణం అవుతుంది.

(1) ఒక మనిషి కాలువప్రక్కనే ఉన్న నీరు త్రాగుతూ కాలుజారి కాలువలో పడి చనిపోయాడు. కానీ అది ప్రమాదవశాత్తు జరిగినదా లేదా ఆత్మహత్య ప్రయత్నంలో జరిగినదా? దానిలో కాలుజారి చనిపోయినది సమీప కారణంగా చెప్పుకోవచ్చును.

(2) ఒక మనిషికి వ్యక్తిగత ప్రమాద భీమా పాలసీ రెండు లక్షలకు తీసుకొనినాడు. ఆవ్యక్తి సైకిల్ తొక్కుతూ సైకిల్ గోతిలో పడ్డాడు. దీనిమూలంగా తలకు బలంగా గాయమైనది. ఆసుపత్రిలో ఉండగా న్యూమోనియా వచ్చినది. దానివలన చనిపోయాడు. న్యాయస్థానంవారు ఇట్లాంటిదానికి పరిహారం చెల్లించవలసినదిగా తీర్పు ఇచ్చినారు. ఇందులో మొదటి జరిగినది ప్రమాదం సమీప కారణంగా న్యూమోనియా అనేది సుదూర కారణంగా తెలిసినారు. దీనివలన మనకు తెలియునది ఏమనగా భీమా ఒప్పందంలో చేసుకొనిన ఆపదలకు ప్రత్యక్షంగా మరియు వెంటనే జరుగు పరిణామాలకు మాత్రమే భీమా కంపెనీవారు నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. భీమా కంపెనీవారు భీమా చేయని సమీపకారణ ఆపదలకు చెల్లించరు. ఉదా: ఒక ఓడలోని పండ్లకు భీమా చేసినారు. అయితే భీమా అనేది రెండు ఓడలు ఢీ కొనుట వలన నష్టం జరిగితేనే ఇస్తారు. కానీ ఓడ రిపేరు

నిమిత్తం చేరవలసిన ప్రదేశమునకు ఆలస్యంగా చేరింది. ఆలస్యంగా చేరుటవలన పండ్లు పూర్తిగా పాడైపోయినవి. దీనిని సమీప కారణంగా చెప్పగా భీమా కంపెనీవారు అంగీకరించలేదు. అలాగే న్యాయస్థానంవారు కూడా రెండు ఓడలు ఢీ కొనుట వలన అనే సమీపకారణం వలన పండ్లు నష్టపోలేదు. కావున భీమా కంపెనీవారు పరిహారంకు అంగీకారం ఉండదు.

అలాగే వస్తువులను ఆలస్యంగా చేర్చుటవలన జరిగే నష్టమును గుర్తించి సమీపకారణంగా నష్ట పరిహారం చెల్లించరు.

37. ఎవరెవరు అగ్నిభీమా చేయవచ్చును?

ఎవరైతే భీమా చేయగల హక్కు ఉంటుందో వారు అగ్ని భీమా చేయవచ్చును.

ఉదా : ఈక్రింద తెలిపిన వారు చేయవచ్చును.

(1) ఆస్తియజమానులు, జాయింటు ఓనర్స్, ఒక ఫరమ్‌లోని ఆస్తికి వాటాదారులు ఇంకా కొలుదారు,కొలుదాత కలసి భీమా చేయవచ్చును.

(2) అమ్మకందారుడు మరియు కొనుగోలు దారుడు భీమా ఆసక్తి ఉన్నంతకాలము భీమా చేయవచ్చును.

(3) తాకట్టు పెట్టుకున్న ఋణదాత తాకట్టు బాకీదారు తాకట్టు పెట్టి ఋణంతీసుకున్న వ్యక్తులకు భీమా చేయు హక్కు కలదు.

(4) ట్రస్టీలు మరియు లాభం పొందే వ్యక్తి బెనిఫిసిరీలు చేయవచ్చును.

(5) బెయిలీ తిరిగిఇచ్చే ఏర్పాటుతో ఇతరుల సరుకును ఉంచుకున్నారు. అయిన క్యారియర్స్, పాన్ ట్రోకర్స్ లేక గోదాములు మొదలైనవాటికి భీమా చేయు హక్కు ఉంటుంది.

38. అసలు ఎవరు అగ్ని భీమా చేయకూడదు?

(1)ఎవరికయితే భీమా చేసే హక్కు లేదో వారు అగ్ని భీమా చేయకూడదు.

(2) ఒక కంపెనీలో వాటాదారుడు తన కంపెనీని భీమా చేయరాదు. కారణం అతనికి కంపెనీ ఆస్తి యెడల భీమా హక్కు లేదని చెప్పవచ్చు. అతను ఒక్కడే కాదు మిగతా వాటా దారులకు కూడా ఉంటారు. కావున అతనికి భీమా హక్కు లేదని చెప్పవచ్చు.

(3) భీమా దారుడు యొక్క అశ్రద్ధ వలన అగ్ని సంభవిస్తే భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారము చెల్లించాలి. అగ్ని అనేది ప్రమాదవశాత్తు జరుగుతుంది. కాబట్టి కారణం ఏదైనా నష్టపరిహారము చెల్లించాలి.

ఉదా : రాముడు అనే యజమాని ప్రసాద్ అనే వ్యక్తికి బిల్డింగ్‌ను అద్దెకు ఇచ్చాడు. కాని రాముడు, ప్రసాద్‌ల అశ్రద్ధ వలన అగ్ని ప్రమాదము జరిగి బిల్డింగ్ మొత్తం కాల్పోయినది. భీమా కంపెనీ ఇంటియజమాని రాముడుకు నష్టపరిహారము చెల్లించినది. కాని భీమా కంపెనీ అద్దెదారుని మీద దావా వేసినారు. యజమాని నుండి వచ్చిన ప్రత్యామ్నాయ హక్కులు ద్వారా దావా వేసినారు. కాని న్యాయస్థానము వారు అగ్ని భీమాలో ప్రత్యామ్నాయ హక్కులు ఉండవు అని తీర్పు చెప్పినారు.

(Case :Mark Rowlands V Berni Inns Ltd.,(1985)3 All ER473(CA))

ప్రతి
కా
సా
క్షి
ని

39. అగ్ని భీమాలో భీమా హక్కు అవసరమా? లేక ఎప్పుడు ఉండాలి?

అస్తిని భీమా చేయునపుడు మరియు నష్టము జరిగే సమయంలో భీమా హక్కు తప్పని సరిగా వుండాలి. ఉదా : రమాదేవి అనే ఆమె తన యింటిని భీమా చేసిన తరువాత అమ్మిన వెంటనే అగ్నికి ఇల్లు తగల బడినది. కాని అలాంటి నష్టపరిహారము కొత్త కొనుగోలు దారునికి చెల్లించరు. ఎందువలన ఆ భీమా హక్కు నష్టము జరిగే సమయంలో లేదు. కావున చెల్లించరు.

సాధారణ భీమాలో క్లెయిమ్‌లు సుమారుగా మాత్రమే చెల్లించడం జరుగుతుంది. అంటే పూర్తి సూత్రీకరణ పద్ధతి లేక పారదర్శకంగా చెల్లింపులు జరగటంలేదు. దాని వలన వినియోగదారుడుకు తనకి రావలసిన మొత్తం సుమారుగా రానుకొని విన్నవించకోవడం జరుగుతుంది. దాని తరువాత భీమా కంపెనీలవారు సర్వేయరును మధ్యమార్గముగా ఎంచుకొని వారికి తోచిన విధంగా లేక సుమారుగా చెల్లించడం జరుగుతుంది. కాని వీరికి రావలసిన మొత్తాన్ని పరిపూర్ణమైన పద్ధతిలో రాతపూర్వకంగా తెలియచేయడంలేదు. ఏకంగా డిశ్చార్జ్ ఓచర్ (Discharge Voucher) ద్వారా తన వారాహరులు(అభివృద్ధి అధికారులు) ద్వారా పంపించి చెక్కు ఇవ్వడం జరుగుతోంది. కాని పారదర్శకంగా ఎక్కడ, ఎప్పుడూ జరగలేదు. కాని ప్రైవేటు కంపెనీలు రావడం ద్వారా కొన్ని మార్పులు జరగడానికి అవకాశాలున్నాయి.

40. భీమా భాద్యత:

లయబిలిటీ అంటే బాధ్యత అని అర్థము. లీగల్ లయబిలిటీ అనగా న్యాయబాధ్యతలు మరియు ధర్మ విధి. వీటిని మనము చట్టబద్ధముగా అమలు చేయవచ్చును. దీని ప్రధాన ఉపయోగము న్యాయ బాధ్యతలను నెరవేర్చటకు ఉపయోగపడుతుంది. ఉదా ,మనుషులచావులకు, గాయాలకు మరియు ఇతరుల ఆస్తులకు నష్టాలు. న్యాయ బాధ్యతలను

రెండుగా విభజించవచ్చును.

ఒకటి నేరభాద్యత రెండు పౌరభాద్యత. ఈ పౌరభాద్యతలో ఒక పార్టీనుండి వేరొకపార్టీ తనకు జరిగిన నష్టాన్ని లేక పరిహారాన్ని చట్టబద్ధంగా రాబట్టుకొనవచ్చును. పౌరభాద్యత అనేది సాధారణ శాసనముల ద్వారా కూడా జరుగవచ్చును. ఇతరుల అజాగ్రత్త వలన జరిగిన నష్టాన్ని/గాయాలను సాధారణ శాసనముద్వారా నష్టపరిహారము పొందవచ్చును. అలాగే పార్లమెంటు ద్వారా రూపొందించిన చట్టము ద్వారా కూడా నష్టపరిహారము పొందవచ్చును. ఉదా : వర్క్మెన్ కాంపెన్సేషన్ యాక్ట్ 1923 ఒక కార్మికుడికి జరిగిన ప్రమాదములను బట్టి తన యజమాని నుండి నష్టపరిహారము పొందవచ్చును. అలాగే కార్మికుని అజాగ్రత్త వలన జరిగిన ప్రమాదము అని మదతపేచి పెట్టి యజమాని నష్టపరిహారము చెల్లించకుండా ఉండరాదు.

పబ్లిక్లైబిలిటీ భీమా చట్టం 1991(Public Liability Act 1991) ద్వారా ఏవరైయితే ప్రమాదకర వస్తువులను హ్యాండిల్ చేస్తాడో దాని ద్వారా జరిగే ప్రమాదాలకు నాతప్పుకాదని నష్టపరిహారము ఎగవేయడానికి ఆస్కారంలేదు. కావున భీమా చేసిన వ్యక్తి తాను చేసే పనుల ద్వారా జరిగే ప్రమాదములకు తప్పని సరిగా పరిహారము చెల్లించవలెను.

వాస్తవాలను వెల్లడించకపోవడం

1. ప్రతి భీమా కాంట్రాక్ట్లో భీమాదారుడు వాస్తవాలను పూర్తిగా భీమా కంపెనీకి వెల్లడించాలి.
2. అలాగే భీమా కాంట్రాక్ట్లో ఉభయపార్టీలకు అత్యంత నమ్మకముండాలి.
3. భీమా కంపెనీ నిబంధనలు భీమాదారుడు అమలుపరచడానికి సాధ్యపడే విధంగా నిబంధనలు రూపొందించాలి.
4. భీమాకంపెనీలు పాలసీలతో పాటు నిబంధనలను పూర్తిగా భీమాదారుడు అందజేయాలి గాని, అందజేసినట్లుగా పాలసీలో చూపించి ఇవ్వకుండా వుండరాదు. ప్రస్తుత సాధారణ భీమా కంపెనీలలో ఇది పూర్తిగా అమలువుతుంది.
5. భీమా కంపెనీలు ఖాతాదారులను బాగా విద్యావంతులను చేసే కార్యక్రమాలు రూపొందించాలి. ఇలా ఏ భీమా కంపెనీ చేయడం లేదు. కానీ షేర్ వ్యాపారము చేసేవారికి సెబి వారు ప్రస్తుతం చక్కగా కార్యక్రమాలను అమలుపరుస్తున్నారు.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజల్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజల్స్‌ను భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజల్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్‌ఫర్మేషన్‌ను 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. సమాధుచేయని ఇన్‌ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్‌లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
  - (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే వద్దతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
  - (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్‌ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్‌ను నియమించాలి.
  - (డి) క్లెయిమ్‌కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్‌గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
  - (ఇ) సర్వేయర్‌ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాసీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్‌ను 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్టర్‌కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.

కామెంట్:- అంటే వ్రస్తాతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనునరిస్తాన్న కాలయాచన వద్దతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.

- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.

(యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంట్లు / మధ్యవర్తులు ఈ పైన తెల్సిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్ మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్సు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

అగ్నిభీమా

1. అగ్నిభీమా చేయుటకు ఏమేమి అవసరమవుతాయి?

అగ్నిభీమా చేయుటకు అత్యంత నమ్మకం వుండాలి. ఈ అత్యంత నమ్మకం భీమాచేయు వారికి

మరియు భీమా కంపెనీకి కూడా వుండాలి. భీమా ప్రతిపాదించేవ్యక్తి తనకు తెలిసిన పూర్తి సమాచారమును భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి. దానిలో ఏవిధమైన తప్పుడు సమాచారము గాని, తప్పుడు వర్ణనలు గాని, అబద్ధములుగాని ఉండరాదు. అంతేగాకుండా తాను ఇచ్చిన సమాచారము సరియైనదని, తెల్సిన సమాచారము ఆధారముగా కాంట్రాక్ట్ ఏర్పాడడానికి అనుమతిస్తున్నాను అని తెలిపే డిక్లరేషన్ ఉండాలి. ఏదైన అసత్య సమాచారము ఉందని తరువాత తెలిస్తే, ఒప్పందము రద్దు అవుతుంది.

ఉదా: ఒక వ్యక్తి తన ఇంటిని రూ.10,000/- భీమా చేసినాడు. భీమా చేయునప్పుడు ఇచ్చిన సమాచారము సరియైనదని డిక్లరే చేసినాడు. కొంతకాలము తరువాత తన ఇల్లు కాళి పోయినది అని, నష్ట పరిహారము కోరినాడు. కాని భీమా కంపెనీ వారు విచారించి, అసలు అది అతనికి ఏవిధమైన హక్కు లేదని నిరూపించినారు. కావున తప్పుడు సమాచారము ఇచ్చుటవలన భీమా పరిహారము చెల్లించరు.

అగ్ని భీమా చేయునప్పుడు భీమా చేయువ్యక్తి ఒక ప్రపోజల్ ఫారమ్ పూర్తి చేయవలెను. అఫారమ్ లో పేరు, అడ్రసు, భీమా చేయదలచుకొన్న వస్తువులు, ఆస్తి వివరాలు, అవి ఎక్కడ ఉంటాయి? దేనిలో దాచబడివుంటాయి? తన అడ్రసు? వాటి విలువ ఎంత? ఏ రోజువరకు భీమా కావాలి? అనేది కాలమును నిర్ణయించి ఇవ్వాలి. ఇంతకు పూర్వము ఏమైన ఏదీకి భీమా చేసినారా. చేస్తే ఏభీమాకంపెనీ ఏవిధమైన నిబంధనలు విధించరా. ఏమైనా క్లెయిమ్ తీసుకొనినారా? తీసుకొంటే ఎంత మొత్తం తీసుకొనినారు? గత భీమా అనుభవాలను తెల్పాలి. పూర్వము ఏభీమాకంపెనీలు భీమాచేయుటకు తిరస్కరించారా? మొదలగు వివరాలు భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి.

2. అగ్ని భీమా ఒప్పందమునకు(contract) ముందు తరువాత జరిగే మార్పులు ఏమేమి తెలియజేయాలి?

అగ్ని భీమా ఒప్పందమునకు ముందు భీమాకు ప్రతిపాదించు వాటితో ఏమైనా మార్పులు

జరిగితే వాటిని తప్పని సరిగా భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి. ఒప్పుందము తరువాత నిబంధనలు ప్రకారము ఆస్తి వివరాలు వాటి అద్రసులో మార్పువుంటే తెలియజేయాలి. పాలసీ చేసిన తరువాత జరిగే మార్పులను భీమాకంపెనీకి తెలియజేయాలి.

3. అగ్ని భీమా ఏమేమి కవరు చేస్తుంది?

ప్రస్తుతం భారతదేశములో అగ్నిప్రమాదము మరియు ప్రత్యేక ఆపదలు పాలసీలో ఈ క్రింద తెల్పిన ఆపదలకు రక్షణ ఇస్తుంది.

1. అగ్ని :

2. ఉరుములు మెరుపులు

3. పేలుడు. ఇంటిలో వాడే బాయిలర్స్ కు తప్ప, మిగతా బాయిలర్లకు, వికాసమైనర్లుకులకు మొదలగు ప్రాంతాలలో ఆవిరి ఉత్పత్తి చేయడంవల్ల ప్రమాదాలకు అన్వయించదు.

4. విమాన ప్రమాదములకు

అయితే విమానములు, యితర యేరియల్ స్పేస్ డివైజెజ్ నుండి జారవిడిచిన వాటివల్ల వచ్చే ప్రమాదములకు చెల్లించరు.

5. దొమ్మి, సమ్మె, అల్లరిచిల్లరి మరియు టెర్రరిస్ట్ కార్యకలాపాలకు నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

6. స్టామ్ , సైక్లోన్ టైఫూన్, టెంపుస్ట్, హరికేన్, టోర్నేడో, వరదలు మరియు నీటిముంపు.

7. సంఘటన నష్టము. అయితే ప్రత్యక్షముగా జంతువులు, రోడ్డు వాహనాలు మరియు రైలు వాహనాలు వలన జరిగే నష్టములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరాదు. అలాగే ప్రిమిసెస్ లో ఉన్న వ్యక్తులు ద్వారా మరియు యజమాని లేక అతని ఉద్యోగస్తులు తమ ఉద్యోగ ధర్మములో జరిగిన ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

8. కొండచరియలు విరిగిపడడం వల్ల, భూమికుంగడం వల్ల జరిగిన నష్టాలకు చెల్లిస్తారు.

9. వాటరు ట్యాంకులు దాని అనుబంధ సామాగ్రి పైపులు పగిలిపోవడం / ఓవర్ ఫ్లో వల్ల జరిగే నష్టాలకు నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

10. మిస్సైల్ పరీక్షలు జరగడం వల్ల జరిగే నష్టాలకు చెల్లిస్తారు. ఉదాహరణ: రాజస్థాన్ రాష్ట్రములో మిస్సైల్ పరీక్షలు జరగడం వల్ల కొన్ని ఇండ్ల గోడలు పగుళ్ళు రావడం, వాటికి భీమా పరిహారం చెల్లించారు.

11. ఆటోమేటిక్ స్ప్రింగలరు ద్వారా లీకేజీ ద్వారా జరిగే నష్టాన్ని చెల్లింపు చేయును.
12. పొదల అగ్ని వచ్చే అగ్నిప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.

4. అగ్ని భీమా ఏమేమి కవరు చేయదు?

అయితే ఈ క్రింది వాటికి మాత్రం చెల్లించరు.

1. తన యొక్క సొంత ఫరమెంటేషన్, నేజురల్ హీటింగ్ మరియు స్పాటీనేయస్ కంబస్టన్ వల్ల,
2. హీటింగ్ మరియు డ్రైయింగ్ ప్రాసెస్ వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
3. పబ్లిక్ అథారిటీ అనగా ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల మేరకు భీమా చేసిన వ్యక్తి ఆస్తిని కాల్చుటవలన.
ఉదా: భీమాచేసిన వ్యక్తి నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా బిల్డింగ్ను కట్టినప్పుడు, ఆ కట్టడాలను ప్రభుత్వము పడగొట్టినారు. ఆవిధంగా జరిగిన నష్టాలను భీమా కంపెనీ పరిహారము చెల్లింపుచేయరు.
4. మధ్యలో కొంతపనిని గాని, పూర్తిగా పనిని ఆపుటగాని అంతరాయం కల్పిస్తే వచ్చేనష్టానికి
5. గవర్నమెంట్ ఉత్తర్వుల ప్రకారము శాశ్వతంగా గాని, కొంతకాలం పాటుగాని తమ ఆదీనంలో వుంచడం లేక నాశనము చేయుటవలన,
6. చట్టవ్యతిరేక కార్యకలాపములు చేయుటకు బిల్డింగ్ను, యంత్రసామాగ్రిని పూర్తిగా గాని లేక కొంతకాలం పాటు స్వాధీనము చేసుకొనుట.
7. అల్లర్లు, గొడవలు, దొంగతనము, ఇల్లు పగులగొట్టు దొంగదాడి వంటి ప్రయత్నాలు వల్ల జరిగే నష్టాలకు పరిహారము ఇవ్వరు.
8. నూక్రియర్ ఇంధనము వల్ల జరిగే ప్రత్యక్ష లేక పరోక్ష నష్టములకు చెల్లించరు.
- 8వి. వాతావరణ కాలుష్యం/కల్తీ వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు లేక నష్టాలకు
9. సంఘటన నష్టము అయితే ప్రత్యక్షముగా జంతువులు, రోడ్డు వాహనాలు మరియు రైలు వాహనాలు వలన జరిగే నష్టములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరాదు. అలాగే ఫ్రిమిసెస్లో ఉన్న వ్యక్తులు ద్వారా మరియు యజమాని లేక అతని ఉద్యోగస్తులు తమ ఉద్యోగ ధర్మములో జరిగిన ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
10. కాని నూతన నిర్మాణంలో భూమి కుంగిపోవడం, పగుళ్ళు రావడం వలన గ్రౌండు కదలికతో మార్పులుకు, కోస్తా లేక నదుల క్రమక్షయం / కోతకు

గురికావడం మెటీరియలు తప్పు డిజైన్ చేయడం వల్ల జరిగే నష్టాలకు, భూత్రవ్వకాలు, నిర్మాణపు మార్పులు పడగొట్టడం మొదలైన కారణాల వల్ల జరిగే నష్టాలకు చెల్లింపులు చేయరు.

11. నూక్లియర్ ఇంధనము వల్ల జరిగే ప్రత్యక్ష లేక పరోక్ష నష్టములకు చెల్లించరు.
12. వాతావరణ కాలుష్యం/కత్తి వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు లేక నష్టాలకు చెల్లించరు.
13. విలువైన చేతికళలు, ప్లాన్లు, డ్రాయింగ్స్, సెక్యూరిటీ, స్టాంపులు, నాణెములు, పెవరు మనీ, చెక్కులు, కంప్యూటరు రికార్డులు మొదలగునవి పదివేలరూపాయలకు మించినది చెల్లించరు.
14. కోల్డ్స్టోరేజీలోని ఉష్ణాగ్రత జరిగే నష్టానికి చెల్లింపులు చేయరు.
15. ఎలక్ట్రికల్ మరియు ఎలక్ట్రినిక్ యంత్రాల వల్ల జరిగే ఎక్కువ వాడకాలు, షార్ట్ సర్క్యూటు వల్ల వచ్చే నష్టాలు చెల్లింపుచేయరు.
16. ఆర్కిటెక్ట్, సర్వేయర్స్ మరియు ఇంజనీర్ వాళ్ళు ఇచ్చే ఫీజులలో భీమా చేసిన మొత్తం 3% మించి ఇవ్వరు. శిథిలాలను తీసివేయడానికి భీమా చేసిన మొత్తం 1% కన్నా మించి ఇవ్వరు.
17. పరోక్షనష్టాలు, ఇతర మార్కెటు, పరిస్థితుల వల్ల వచ్చే నష్టాలు, అలస్యం వల్ల వచ్చే నష్టాలు, ఆదాయం లేక పోవడం వల్ల నష్టాలకు నష్టపరిహారము చేయరు.

5. అగ్నిభీమాలో సాధారణ నిబంధనలు ఏమిటి? వాటిని తప్పనిసరిగా పాటించాలా?

1. తప్పుడు సమాచారము లేక సరియైన వివరాలు అందచేయకపోతే ఒప్పందాన్ని అమలు పరచకపోవచ్చును.
2. నష్టము జరిగిన ఏడురోజుల తరువాత జరిగే నష్టాలకుచెల్లింపులు చేయరు.
3. ఎండార్స్మెంటుకు ముందు జరిగిన మార్పులు, చేర్పులను భీమా కంపెనీ అనుమతి లేకుండా చేసిన వాటివల్ల వచ్చే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చేయరు.
  - (ఎ) భీమా చేసిన బిల్డింగ్లో 30 రోజులకన్నా ఎక్కువ కాలమునకు ఎవరు నివసించకపోతే చెల్లింపు ఉండదు.
  - (బి) భీమా దారుని అనుమతి లేకుండా లేక చట్టవ్యతిరేకంగా స్వాధీనము చేసుకొని ఆస్తికి భీమా నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
4. ఇదే ఆస్తిని యితర సముద్రభీమా లాంటి పాలసీలు కవరు చేస్తున్నప్పుడు, ఆ పాలసీద్వారా చెల్లింపుద్వారా చేసే మిగులూ మొత్తంమునకు ఈ పాలసీ ద్వారా నష్టపరిహారము చేస్తారు.

5. ఈ పాలసీని భీమా కంపెనీ 15 రోజుల నోటీస్ ఇచ్చి ఎప్పుడైనా రద్దు చేసుకొన వచ్చును. కాని భీమా కంపెనీ రద్దు చేసుకొంటే దామాషా పద్ధతిలో చెల్లింపు చేస్తారు. అలాగే భీమా చేసిన వ్యక్తి ఎప్పుడైనా రద్దు చేసుకొన వచ్చును. రద్దు చేసుకొంటే షార్టు పిరియడ్ పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు.
6. భీమాదారుడు తనకు జరిగిన నష్టాన్ని భీమా కంపెనీకి వెంటనే తెలియజేయాలి. లేదా నష్టం జరిగిన 15 రోజులలోపు తెలియపరచాలి. దానిలో వచ్చే నష్టం వివరాలు మరియు ఇతర భీమా పాలసీ వివరాలు తెలియచేయాలి. నష్టానికి సంబంధించిన అవసరమైన నిరూపణ పత్రాలను అన్నింటిని తన సొంత ఖర్చులతో భీమా కంపెనీకి అందచేయాలి. నష్టం జరిగిన తేదీ నుంచి 12 మాసాలలో అవసరమైన పత్రాలు భీమా కంపెనీకి అందచేయాలి. అలాగే భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లించుము అని తెలియచేసిన తేదీనుండి 12 మాసాలలోపు న్యాయస్థానం ఆశ్రయించాలి.
7. (ఎ) భీమా కంపెనీ నష్టం జరిగిన ప్రదేశముకు ప్రవేశించి, తమ ఆధీనంలోకి తీసుకోవచ్చును.
  - (బి) భీమాదారుడు నష్టం జరిగిన ఆస్తిని లేక బిల్డింగ్ ను భీమాకంపెనీ అడిగినపుడు తమ అధీనంలోనికి లేక అందచేయవలసి ఉంటుంది.
  - (సి) ఇచ్చిన/అందజేసిన ఆస్తిని భీమా కంపెనీకి పరిశీలించు, క్రమపద్ధతిలో ఉంచు, లేక తీసివేయు అధికారం భీమాదారుడు ఇవ్వాలి.
  - (డి) ఎవరికైనా అలాంటి ఆస్తిని అమ్ముటకు భీమా కంపెనీ నుండి అధికారం కలదు.

భీమా చేసిన వ్యక్తి తన క్లెయిమ్ ను విరమించుకుంటే తప్ప మిగతా సమయాలలో పైన చెప్పిన అధికారములు నోటీసుద్వారా భీమాకంపెనీకి వర్తించును. అలాగే భీమాచేసిన వ్యక్తి హక్కులకు భంగం వాటిల్లేవిధంగా భీమా కంపెనీ ప్రవర్తిస్తే అవి చెల్లనేరవు.

అలాగే భీమా కంపెనీకి ఉన్న హక్కులకు భంగం వాటిల్లే విధంగా భీమా చేసిన వ్యక్తి జోక్యం చేసుకుంటే ఇబ్బందిపెట్టిన అతని బెనిఫిట్స్ భీమాకంపెనీ జప్తు చేయవచ్చు.

భీమాకంపెనీ స్వాధీనం చేసుకొన్న లేక చేసుకోకపోయిన ఆస్తిని భీమా వ్యక్తి వస్తువులను/ఆస్తిని ఏవిధంగా దాచిపెట్టరాదు.

8. భీమాచేసిన వ్యక్తిగాని, అతని అనుమతి పొందిన వ్యక్తిని ఉపయోగించి ఏవిధమైన మోసపూరితంగా భీమా నష్టపరిహారం కోరరాదు. ఆవిధంగా చేసినయెడల అతని బెనిఫిట్స్ జప్తుచేయబడ్డాయి.
9. నష్టపరిహారం చెల్లించునపుడు నగదుకు బదులుగా రీఇన్ స్టేట్ లేక రీఫ్లేస్ పద్ధతిలో చేయుహక్కు భీమాకంపెనీకి కలదు. ఆవిధంగా చేయనపుడు ఒకటి లేక అంతకుమించిన భీమా కంపెనీలు అన్నీ కలిపి భీమాచేసిన మొత్తం కన్నా మించి నష్టపరిహారం చెల్లించరు. రీఇన్ స్టేట్ లేక రీఫ్లేస్ పద్ధతిలో కంపెనీ భావించినపుడు భీమాచేసిన వ్యక్తి తన సొంత ఖర్చులతో ప్లానులు,కొలతలు మరియు పూర్తి సమాచారం భీమా కంపెనీకి అందించవలెను.
అయితే మున్సిపల్ మరియు మిగతా నిబంధనల ప్రకారం కట్టడం కట్టలేకపోతే, భీమాకంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లించదు.
10. ఆస్తి నష్టం జరిగే సమయం/జరిగిన తరువాత మార్కెట్ విలువకన్నా తక్కువ వస్తువ విలువకు భీమా చేసిన యెడల అట్టి విలువకు సొంతభీమాగా గుర్తిస్తారు. అంతేకాకుండా దామాషా పద్ధతిలో క్లెయిమ్ పరిష్కరించగలరు. ఒక వస్తువుకన్నా ఎక్కువ ఉన్నయెడల,దానిని విడివిడిగా దామాషా పద్ధతిలో పరిష్కరిస్తారు.
11. ఒకే వస్తువును వివిధ భీమా కంపెనీలకు భీమా చేసినపుడు, నష్టపరిహారం మాత్రము వివిధ కంపెనీలు తమతమ దామాషా పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు. ఉదా, రవి అనే అతను తన బిల్డింగ్ ను ఒక్కొక్క భీమా కంపెనీకి 10 లక్షలకు రెండు కంపెనీలలో భీమాచేసినాడు. నష్టం 10 లక్షలు జరిగినది. భీమాచెల్లింపు ఒక్కొక్క కంపెనీవారు 5 లక్షలు మాత్రమే చెల్లిస్తారు.
12. ఒక పాలసీకింద భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లింపులో ఇతరులనుండి ఏమైనా వసూలుచేయడానికి వీలున్న మొత్తాలుంటే వాటిని వసూలు చేసుకొనుటకు చెల్లించిన కంపెనీకి హక్కు కలదు.
13. నష్టపరిహార అర్హత ఉన్న క్లెయిమ్ పరిష్కార మొత్తంలో తేడా ఉన్నట్లయితే ది ఆరిబిటేషన్ అండ్ కన్ స్లేషన్ యాక్ట్ 1996 ప్రకారం సంబంధిత వ్యక్తి మధ్యవర్తి ద్వారా పరిష్కారం చేసుకొనుటకు భీమాకంపెనీకి అపై చేయవచ్చును. కానీ వారిద్దరి మధ్య ఒక మధ్యవర్తిని నియమించుటకు తేడా ఉన్నప్పుడు 30 రోజులు ముగ్గురు మధ్యవర్తులు ఉండే ప్యానల్ కు రిఫర్ చేసి, ఇద్దరిని ఉండే విధంగా ఉభయపార్టీలు తమతమ ఇష్టముండే వ్యక్తిని నియమించుకోవచ్చును. మూడవ మధ్యవర్తిని ఇద్దరు కలసి ఎన్నుకుంటారు.

అయితే భీమాకంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లించడానికి బాధ్యతలేదని చెప్పినవాడిని వర్తించదు.

దావాచేయుటకు ముందు మధ్యవర్తి ద్వారా చేసుకొన్న నష్టపరిహార నిర్ణయం మీద ఆధారపడి దావా చేయవలసి ఉంటుంది.

14. ప్రతి నిబంధనకు సంబంధించిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు వ్రాతపూర్వకంగాగానీ, ప్రింట్ రూపంలోగానీ కంపెనీకి తెలియచేయాలి.

15. పాలసీ మొత్తంకాలంలో జరిగిన ప్రమాదములకు నష్టపరిహారం చెల్లించగా, మరలా పూర్తిమొత్తం భీమా చేయుటకు దామాషా పద్ధతిలో భీమా సొమ్మును వసూలుచేయును. అట్టిమొత్తమును నికరభీమా పరిహారం చెల్లింపు నుండి తగ్గించి మిగతా మొత్తమును చెల్లించెదరు. దీనివలన ఆస్తికి పూర్తి భీమా రక్షణ ఉంటుంది. క్లెయిమ్ మొత్తంనుండి తగ్గించి, తీసుకొనుటకు భీమా కంపెనీకి హక్కు కలదు. ఉదా:-ప్రసాద్ అనే వ్యక్తి రెండుకోట్లకు భీమా చేయగా ఒక కోటి నష్టం వాటిల్లినది. మరలా రెండు కోట్లకు భీమా కొనసాగించాలంటే, ప్రసాద్ నుండి ప్రత్యేకంగా ప్రీమియం చేయనవసరంలేదు. భీమా కంపెనీవారు చెల్లించే నికర కోటి రూపాయలనుండి తగ్గించి, క్లెయిమ్ చెల్లించుదురు.

పైన తెలిపినది కాకుండా, ఏదైనా భీమా మొత్తంలో క్లెయిమ్ కొరకు నోటీసు ఇచ్చినపుడు, భీమా మొత్తం నుంచి నష్టపడిన మొత్తమును తీసివేయుదురు. పైన తెలిపిన నిబంధనలకు తప్పనిసరిగా పాటించాలి. పాటించనియెడల నష్టపరిహారము చెల్లించవపోవచ్చు.

6. అగ్నిభీమా క్లెయిమ్లు ఎలా ఏర్పడతాయి?

అగ్నిభీమా ఒప్పందము ఏర్పడి అమలులోకి వచ్చిన తరువాత, భీమా ఒప్పందంలో అనుకొనిన ఆపదలలో ఒకటి లేక ఎక్కువ ఆపదలవల్ల నష్టం జరిగిన యెడల క్లెయిమ్ ఏర్పడినదిని చెప్పవచ్చును. అయితే అనుకొన్న ఆపదలవల్ల కాకుండా, అనుకొనిన ఆపదలకు కూడా కలసి నష్టం ఏర్పడవచ్చు. కావున ఈ క్రింద తెలిపిన కారణాలను పరిశీలించి నష్టపరిహారం చెల్లించవచ్చును.

1. జరిగిన సంఘటన ఒప్పందంలో ఉందా? లేదా ఉన్న ఆపద మరియు లేని ఆపద కలసి ప్రమాదమునకు కారణం అవ్వవచ్చు. అందువలన ప్రమాదంనకు ఏది ప్రధాన కారణాన్ని పరిశీలనగా, తప్పనిసరిగా నిర్ణయించాలి.
2. అయితే పాలసీలో మినహాయించిన ఆపదలకు నష్టపరిహారం చెల్లించరాదు.

3. నష్టపోయిన ఆస్తి, భీమాచేసిన ఆస్తి అయిఉండాలి.
4. ప్రమాద సంఘటన జరిగిన సమయంలో పాలసీ అమలులో ఉండాలి.
5. భీమాదారుడు పాలసీ నియమ నిబంధనలను పాటించిఉండాలి. తరువాత క్లెయిమ్ కు అవసరమైన నిబంధనలను పాటించాలి.
పైన తెలిపినవాటిని పూర్తిగా పాటిస్తేనే నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

7. భీమాకంపెనీ క్లెయిమ్ నోటీసు తీసుకొన్న తరువాత ఏమిచేయాలి?

భీమాదారుని నుండి క్లెయిమ్ నోటీస్ అందిన తరువాత ఈ క్రింది వివరాలను పరిశీలించాలి.

1. ప్రమాదానికి దారితీసిన కారణాలు.
2. అగ్నిప్రమాదం సంభవించిన ప్రదేశం, ఏవిధంగా ఉన్నప్పుడు నష్టం జరిగింది.
3. భీమాదారుని భీమా ఆస్తిలో అనగా దానిలో ఇతరులకు ఏమైనా ఆసక్తి ఉందా?
4. ఇతర భీమా కంపెనీల ఆసక్తి ఉందా?
5. నష్టం జరిగే సమయంలో ప్రతి వస్తువు విలువ ఎంత, నష్టం జరగకుండా ఎంతవిలువ ఆస్తి మిగిలింది?
6. క్లెయిమ్ మొత్తం ఎంత?
7. పాలసీ అమలులో ఉందా? ఒప్పుందంలో ఒప్పుకొన్న అపదలో నష్టం జరిగిందా లేదా? నష్టం జరిగిన ఆస్తి భీమాచేసిన ఆస్తి లేదా భీమాలేని ఆస్తి?
నష్టం జరిగిన తరువాత చెల్లించడానికి వీలయిన క్లెయిమ్ రు.20,000 మించకపోతే భీమా కంపెనీ ఉద్యోగులు వచ్చిన నష్టంను అంచనావేసి చెల్లిస్తారు. కానీ రు.20,000 నష్టానికి మించితే భీమాచట్టం 1938 ప్రకారం లైసెన్స్ డ్ నర్వేయర్ వచ్చి అంచనావేసి భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తారు.

8. ఎక్స్ గ్రేషియా చెల్లింపులు అంటే ఏమిటి?

భీమా కంపెనీకి నష్టపరిహారం చెల్లింపులో సంధిగత (అనుమానం) లేక ఖచ్చితంగా చెల్లించాలి అనే బాధ్యత లేకపోవడాన్ని చెల్లింపు ఎక్స్ గ్రేషియా చెల్లింపులు అంటారు. అయితే భీమాదారునికి అనుమతి లేకుండా మామూలుగా చెల్లిస్తారు. సాధారణంగా ఇలాంటివి పెద్దపెద్ద భీమాదారులు అనగా లక్షలలో ప్రీమియం చెల్లించేవారికి మాత్రమే అనుమతిస్తారు. కానీ ఈ విధంగా చెల్లించే క్లెయిమ్ లకు సబ్రోగేషన్ హక్కులుండవు(అనగా ఇతరులనుండి వసూలు చేసుకునే హక్కు).

9. సరాసరి అనగానేమి?

ఒక వ్యక్తి తన ఆస్తికి పూర్తి విలువకు భీమా చేయకుండా ఉండటాన్ని అండర్ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. అనగా వస్తువును మార్కెట్ విలువకు భీమా చేయకుండా, తక్కువ విలువకు చేసిన తక్కువ ప్రీమియం చెల్లిస్తున్నారు. కావున దీనిని అరికట్టుటకు కండీషన్ ఆఫ్ యావరేజ్ అనే నిబంధన విధిస్తున్నారు. దీనివలన జరిగిన నష్టంలో కొంతభాగాన్ని భీమాచేసిన వ్యక్తి భరించవలసి ఉంటుంది.

10. అగ్నిప్రమాదంలో నష్టపరిహారమునకు కావలసిన పత్రములు ఏమి?

1. క్లెయిమ్ నోటీస్
2. క్లెయిమ్ ఫారమ్
3. ఫైర్ స్టేషన్ నుండి సర్టిఫికేట్
4. ఫస్ట్ ఇన్సూరెన్స్ రిపోర్ట్

11. డబుల్ ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి?

ఒక ఆస్తిని ఒకే ఆపదకు, ఒకే యజమానికి ఇద్దరు లేక రెండు భీమా కంపెనీలు భీమా చేయడాన్ని డబుల్ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. ఉదా, బాబూరావు అనే లారీ యజమాని తన లారీని రెండు భీమా కంపెనీలకు, ఒక్కొక్క కంపెనీకి రూ. 6,00,000లుగా భీమా చేసినారు.

మోటారు ఇన్సూరెన్స్

1. మోటారు వాహనం అంటే ఏమి?

దాని ట్రైలర్ లేకుండా బయట లేక లోపల మార్గాలద్వారా వచ్చే చలనశక్తి ద్వారా రోడ్డుమీద నడిచేటటువంటి వాహనాలను మోటారు వాహనము లేకవాహనము అంటారు. అయితే ఫ్యాక్టరీలలో ప్రహరీ గోడల మధ్య ప్రత్యేక పట్టాలద్వారా నడిచేవి వాహనము క్రిందకు రావు. అలాగే 35 క్యూబిక్ కెపాసిటీకి మించకుండా ఉండేదానిని కూడా వాహనము అని పిలవరు.

మోటారు

2. మోటారు భీమాలో పబ్లిక్ ప్లేస్ అంటే ఏమిటి?

మోటారు వాహనముల చట్టం 1988 చాప్టరు 11 ప్రకారం పబ్లిక్ స్థలంలో తిరిగే ప్రతి వాహనం తప్పనిసరిగా థర్డ్ పార్టీ ఇన్సూరెన్స్ చేయవలెను. దీనిని యాక్ట్ లయబిలిటీ అంటారు.

ప్రజలకు(పబ్లిక్) ప్రవేశ సౌలభ్యం కలిగిన స్థలం ఏదైనా రోడ్డు, వీధి, దారి మరియు ఇతర స్థలాలను పబ్లిక్ ప్లేస్ అంటారు. అది రహదారి మార్గము అవ్వచ్చు లేక కాకపోవచ్చు. బస్సు ప్రయాణీకులు ఎక్కు దిగు ప్రదేశం కూడా పబ్లిక్ ప్లేస్ అంటారు.

3. మోటారు ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి? దాని స్వభావం తెలపండి?

భీమా కావలసిన వ్యక్తి తన మోటారు వాహనములకు జరిగే ప్రమాదములకు నష్టపరిహారం మరియు తన వాహనం వాడుటవలన ఇతరులకు జరిగే ప్రమాదములకు చేయవలసిన చెల్లింపులు కొరకు చేసే భీమాను మోటారు ఇన్సూరెన్స్ అని చెప్పవచ్చును. దీనిలో జరిగిన నష్టానికి నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. కానీ నష్టాన్ని చెల్లించరు.

4. థర్డ్ పార్టీ అంటే ఏమిటి? మోటారు భీమాలో థర్డ్ పార్టీ ప్రాముఖ్యత తెలుపండి?

భీమా కాంట్రాక్టులో భీమాచేయు వ్యక్తిని మొదటిపార్టీ అని, భీమాను చేసే వ్యక్తిని రెండవపార్టీ అందురు. ఒప్పందంలోని ఈ ఇద్దరిని కాకుండా చెప్పేవారిని మూడవపార్టీ లేక థర్డ్ పార్టీ అంటారు. సంక్షేమ అంశము ఆధారంగా మోటారు వాహనముల చట్టం

1988లో చాప్టర్ 11 ప్రకారం రక్షణకొరకు థర్డ్ పార్టీ భీమా తప్పనిసరి చేసేరు. దీనివలన ప్రమాద బాధితులకు నష్టపరిహారం భీమా కంపెనీలద్వారా తప్పనిసరిగా అందుతుంది.

5. మోటారు భీమా చేయుటకు అవసరమైన వాటిని వివరించండి?

1. అత్యంత నమ్మకం ఉండాలి. భీమా చేసిన వ్యక్తి అత్యంత నమ్మకంగా తన ప్రతిపాదన ఫారంలో తనగురించి, మరియు తాను ప్రతిపాదించు విషయం అయిన మోటారు వాహనము తాలూకా అన్ని వివరములు పూర్తిగా తెలియ చేయాలి. ఏవిధమైన తప్పుడు సమాచారం ఇవ్వరాదు. అలా ఇచ్చినయెడల ఒప్పందం రద్దావుతుంది. ప్రతిపాదించు వ్యక్తి తాను చెప్పిన వివరాలు అన్నీ నిజము అని ఒక డిక్లరేషన్ ఇవ్వవలసి ఉంటుంది. అదే కాంట్రాక్టులో ముఖ్యమైనదిగా భావించాలి.

2. (ఎ) ప్రపోజర్ ఫారమ్: ఒప్పంద ప్రతిపాదన ఫారంలో భీమా ప్రతిపాదించు వ్యక్తి పేరు, అడ్రస్, వయస్సు, వృత్తి, డ్రైవింగ్ అనుభవం, ప్రమాదములు మరియు శిక్షల వివరములు ఇవ్వాలి.

(బి) వాహనంయొక్క వివరాలు అయిన వాహనం పేరు, తయారీ తేదీ, కెపాసిటీ, కొనుగోలు తేదీ, చెల్లింపుధర మరియు ప్రస్తుత విలువ మొదలగునవి.

(సి) వాహనములు వాడే వివరాలు అనగా ప్రైవేట్ లేక వృత్తిపరంగా వాడతారా? యజమాని నడుపుతాడా? లేక ఇతరులు నడుపుతారా?

(డి) వాహనముల పూర్వ భీమా వివరాలు మరియు ప్రమాద వివరాలు, పూర్వ క్లెయిమ్ల వివరాలు మొదలగునవి.

3. మెటీరియల్ ఫ్యాక్ట్స్ :

(ఎ) ప్రపోజర్ వయస్సు, ఆరోగ్య పరిస్థితి

(బి) అతని వృత్తి వివరాలు

(సి) అతనియొక్క పేరు

(డి) యజమాని లేక ఇతరులు నడుపుతారా?

(ఇ) కారుయొక్క వయసు

(ఎఫ్) ప్రతిపాదితుడు యొక్క డ్రైవింగ్ అనుభవం లేక ఆ వాహనము నడిపే వ్యక్తుల అనుభవ వివరాలు

(జి) గత ఇన్సూరెన్స్ వివరాలు, గత క్లెయిమ్ వివరాలు, ఇతర భీమా కంపెనీలు భీమా చేయడానికి తిరస్కరించబడిందా?

భీమాచేయు వ్యక్తి చేసే ప్రతిపాదన, డిక్లరేషన్ తేదీ ఆధారంగా భీమా కంపెనీతో కాంట్రాక్టు ఏర్పడుతుంది.

6. మోటారు భీమాలో కవర్ అయ్యే అంశాలు తెల్పుండి?

సెక్షన్ 1. భీమాచేసిన వాహనంనకు ప్రమాదం ఈ క్రింద పేర్కొన్న ఆపదలకు మాత్రమే చెల్లిస్తారు. వాహనం మరియు దాని ఎక్స్సరీస్కు(accessories) జరిగే ప్రమాదాలకు చెల్లిస్తారు.

(ఎ) అగ్ని

(బి) బర్లలరీ, ఇంటిని పగులకొట్టుట లేక ఉరుములు, మెరుపులు దొంగతనము

(సి) రాయిట్స్ మరియు సమ్మెలవల్ల

(డి) ఫ్లడ్, టైఫూన్, హరికేన్, స్టామ్, టెంపెస్ట్, తుఫాన్, హాయిల్స్టామ్, ప్రాస్ట్.

(ఇ) భూకంపం

(ఎఫ్) అల్లరి చిల్లరి పనులు

(జి) తీవ్రవాద చర్యలు

(హెచ్) గాలి, లిఫ్ట్ ఎలివేటర్, ఇన్ల్యాండ్ వాటర్మార్గం, రోడ్ మరియు రైలు రవాణా మార్గంల ద్వారా

(ఐ) కొండచరియలు విరుగుట, మట్టిచరియలు విరుగుట

ఈ క్రింద తెలిపిన భాగములకు అరుగుదల కింద కొంత తగ్గింపులు చేస్తారు.

1. మొత్తం రబ్బరు/నైలాన్/ప్లాస్టిక్ విభాగములు/ట్రైర్లు, ట్యూబులు, బ్యాటరీలు మరియు ఎయిర్బ్యాగ్లు - 50%.

2. ఫైబర్ గ్లాసు భాగములకు-30%

3. గాజుతో తయారుచేసిన భాగములకు - నిల్

4. మిగులు భాగములన్నింటికీ మరియు చెక్కభాగములకు కూడా ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా తరుగుదల ఉండును.

వాహన వయస్సు

% తరుగుదల

6 నెలలు మించకుండా

నిల్

6 నెలలకు మించి సంవత్సరం దాటకుండా

5%

భీమా న్యాయసూత్రాలు

మోటారు భీమా

1 సంవత్సరం దాటి, రెండు సంవత్సరాలు దాటకుండా	10%
2 సంవత్సరాలు దాటి మూడవ సంవత్సరం దాటకుండా	15%
3వ సంవత్సరందాటి నాలుగు సంవత్సరాలు దాటకుండా	25%
4వ సంవత్సరందాటి 5వ సంవత్సరం దాటకుండా	35%
5వ సంవత్సరందాటి 10వ సంవత్సరం దాటకుండా	40%
10 సంవత్సరాలు దాటిన తరువాత	50%

7.కంపెనీ ఈ క్రింద తెలిపిన వాటికి క్లెయిమ్ చెల్లించదు.

(ఎ) ఒక వాహనంలోని యాక్సుసరీ బర్గలరీ, హౌస్ బ్రోకింగ్ మరియు దొంగతనము వల్ల దెబ్బతిన్న లేక పోయిన నష్టపరిహారం చెల్లించరు. ఓవర్లోడింగ్ మరియు ఒత్తిడివల్ల జరిగే ప్రమాదములకు చెల్లించరు. బ్రేకులు పనిచేయకపోవడంవల్ల, ఎలక్ట్రికల్ మరియు మెకానికల్ బ్రేక్డౌన్ వల్ల, అరుగుదల మరియు తరుగుదల, కాన్సిక్వెన్షియల్ లాస్ వల్ల వచ్చే నష్టాలను చెల్లించరు.

(బి) ట్రైర్లకు మరియు ట్యూబులకు చెల్లించరు. కానీ అదే వాహనంకూడా దెబ్బతిన్న సంధర్భంలో ట్రైర్లకు మరియు ట్యూబులకు 50% వరకు నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. ఉదా:- కృష్ణ లారీ ప్రమాదం వలన లారీ, ట్రైర్లు, ట్యూబులు దెబ్బతిన్నాయి. కావున 50% నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. అలాగే వాహనం దెబ్బతినకపోతే ట్రైర్లకు, ట్యూబులకు చెల్లించరు.

(సి) డ్రగ్స్ మరియు సారాయి ప్రభావం వలన వాహనం నడుపుట వలన ఏర్పడే ప్రమాదాలకు నష్టపరిహారం చెల్లించరు.

3. రూ.2500/-లు వాణిజ్య వాహనములకు, టాక్సీలకు రూ.1500/-లు, మూడు ఛక్రముల వాహనములకు రూ.750/-లు ప్రమాదం జరిగిన వాహనము వాటికి దగ్గర ఉన్న రిపేరుషెడ్డు దగ్గరకు తెచ్చుటకు మరియు వాటిని రక్షించుటకు అయ్యే ఖర్చును భీమా కంపెనీవారు చెల్లిస్తారు.

4. భీమా చేసిన వ్యక్తికి ప్రమాదం జరిగిన వాహనమునకు రిపేరు చేయించుటకు రూ.500/-లు మించకుండా కంపెనీ అనుమతితో రిపేరు చేయించుకొనవచ్చును. అయితే కంపెనీకి పూర్తి ఎస్టిమేషన్ సమర్పించాలి. రిపేర్లు అనుకున్న ప్రకారం జరిగినవా లేదా అని కంపెనీ వారు పరిశీలించుటకు పూర్తిగా సహకరించాలి.

8. సమ్ ఇన్సూరుడ్ - ఇన్సూరుడ్ డిక్లేరుడు వాల్చు- అంటే ఏమిటి? అది ఎన్ని రకాలు?

భీమా చేయునపుడు పాలసీ ప్రారంభమునకు ముందు వాహనముయొక్క ధరను ఇన్సూరుడ్ డిక్లేర్డ్ వాల్చును సమ్ ఇన్సూర్డ్ అంటారు.

అది రెండు రకాలు

1. ఆర్టికల్ : ఇన్సూరుడ్ డిక్లేరుడ్ వాల్చు మరియు యాక్సనరీస్ కలిపి తీసుకునే మొత్తం.
2. ఆర్టికల్ : భీమా ప్రారంభంలో లేక రెన్యూవల్ సమయంలో మోడల్, బ్రాండ్ యొక్క తయారీదారుని అమ్మకపుధరను, మార్కెట్ విలువగా గుర్తిస్తారు.

9. టోటల్ లాస్ మరియు కన్స్ట్రక్టివ్ టోటల్ లాస్ అంటే ఏమిటి? దాని తరుగుదల రేట్లను తెలుపండి?

ఒక వాహనం ప్రమాదం వలన పూర్తిగా వాడడానికి వీలులేని వాహనాన్ని టోటల్ లాస్ వాహనం అంటారు.

అలాగే పాలసీ నిబంధన ప్రకారం ప్రమాదమునకు గురైన వాహనమునకు పూర్వపు స్థితిని తెచ్చుటకు లేక రిపేర్ చేయుటకు మొత్తం వాహనధరలో 75% మించిన రిపేరు విలువైతే కన్స్ట్రక్టివ్ టోటల్ లాస్ అంటారు.

వాహన వయస్సు

పర్సంటేజ్ ఆన్ ఐ.డి.వి.

6 నెలలకు మించకుండా	5%
6 నెలలకు మించి 1 సంవత్సరం మించకుండా	15%
1 సంవత్సరం మించి 2 సంవత్సరం మించకుండా	20%
2 సంవత్సరం మించి 3 సంవత్సరం మించకుండా	30%
3 సంవత్సరం మించి 4 సంవత్సరం మించకుండా	40%
4 సంవత్సరం మించి 5 సంవత్సరం దాటకుండా	50%

5 సంవత్సరంలకు మించిన వాహనములకు మరియు ప్రమాదములకు ఇన్సూరుడ్ మరియు భీమా కంపెనీ అంగీకరించే ధరను నిర్ణయించి పరిష్కరిస్తారు.

10. థర్డ్ పార్టీ అంటే ఏమిటి?

మోటారు వాహన చట్టం 1988లో కానీ, రూల్స్ లోగానీ ఎక్కడా థర్డ్ పార్టీ అంటే నిర్వచించలేదు. భీమాచేసిన వ్యక్తిని మొదటి పార్టీ అని, భీమా చేయు వ్యక్తిని లేక భీమా కంపెనీని రెండవపార్టీగా గుర్తించారు. అయితే పైన పేర్కొనబడిన ఇద్దరుగాకుండా మరెవరైనా లేక ఇతరులను మూడవపార్టీగా పేర్కొనవచ్చును. అలాగే ప్రమాద బాధితులను లేదా వారి తరపు వ్యక్తులను థర్డ్ పార్టీ నష్టపరి హారమునకు అర్హులే. ఉదా: వీరా అనే వ్యక్తి ఉదయం రోడ్డువక్కన నడుస్తున్నాడు. ఆయన వెనుకనుండి లారీ వచ్చి తగలడం వలన ప్రమాదవశాత్తూ చనిపోయినాడు. దీనిలో వీరా వ్యక్తిని మూడవ పార్టీగాను, ప్రమాద బాధితుడుగా పేర్కొనవచ్చును. అలాగే ఆయన తరపు కుటుంబ సభ్యులు నష్టపరిహారమునకు అర్హులే.

ప్రమాదవశాత్తూ చనిపోయినాడు

11. థర్డ్ పార్టీ ఇన్సూరెన్స్ అంటే ఏమిటి? లేక యాక్ట్ లయబిలిటీ ఇన్సూరెన్స్ అంటే ఏమిటి?

ప్రస్తుత నాగరిక సమాజంలో మోటారు వాహనముల వినియోగపు సంఖ్య విపరీతంగా పెరిగినది. దానివలన మిగతావారు ప్రమాదములకు గురవడం జరుగుతుంది. ప్రమాదాల నష్టపరిహారమును వసూలుచేయుటకు వారి ఆర్థిక పరిస్థితిని బట్టి వాహన యజమానుల నుండి రాబట్టుట చాలా కష్టంగా ఉన్నది. అందువలన మన ప్రభుత్వంవారు సంక్షేమచర్యగా మోటారు వాహనముల చట్టం 1988 చాప్టరుద్వారా పబ్లిక్ లో తిరిగే ప్రతి మోటారు వాహనము భీమాచేసిన తరువాతే వినియోగంలోకి తీసుకురావలెనని తప్పనిసరి నిబంధన చేసింది. దీనినే యాక్టు ఇన్సూరెన్స్ లేక యాక్ట్ లయబిలిటీ అని, లేక థర్డ్ పార్టీ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. దీనివలన నష్టపరిహారమును భీమా కంపెనీ నుంచి సక్రమంగా, సకాలంలో వసూలుచేయుటకు అవకాశం కలుగుతుంది.

12. థర్డ్ పార్టీ భీమాలో ఎవరెవరికి నష్ట పరిహారం చెల్లిస్తారు?

థర్డ్ పార్టీ భీమాలో ఈ క్రింది వారికి నష్ట పరిహారం చెల్లిస్తారు. ప్రమాద కారణంగా భీమదారుడుకు జరుగు నష్టాన్ని మరియు అతనికి అయ్యే ఖర్చులను మరియు క్రింది తెలిపిన వారికి చెల్లించవలసిన వారికి నష్ట పరిహారం చెల్లిస్తారు.

(ఎ) వాహనం వాడుటవలన జరుగు ప్రమాదం వలన ఇతర వ్యక్తులు చనిపోవడం లేదా శారీరక గాయాలు తగలడం మొదలైన వాటికి నష్ట పరిహారం థర్డ్ పార్టీ భీమాలో చెల్లిస్తారు. దీనిలో లోడింగ్ మరియు అన్ లోడింగ్ చేసే ఏ పనివల్ల జరిగే ప్రమాదములు కూడా పరిహారం చెల్లిస్తారు.

(బి) వాహనం వాడుకవల్ల ఆస్తి నష్టం జరిగిన వారికి నష్ట పరిహారం చెల్లిస్తారు. అలాగే లోడింగ్ మరియు అన్‌లోడింగ్ పనులవల్ల అయ్యే నష్టాలకు కూడా చెల్లిస్తారు.

13. మోటారు వాహనముల భీమా పాలసీలోని మినహాయింపులు ఏమిటి?

ఈ క్రింద తెలుపబడిన మినహాయింపుల వల్ల జరిగే ప్రమాదాలకు భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లించదు.

1. భీమాలో పేర్కొన్న భౌగోళిక ప్రదేశం దాటి వెళ్ళిన వాహనంకు జరిగే ప్రమాదాలకు నష్టపరిహారం అన్వయించదు.

2. ఏ విధమైన కాంట్రాక్టు ఒప్పందం వల్ల జరిగే చెల్లింపులు చేయజాలదు.

3. ఒక వాహనంమీద భీమాసక్తి రద్దు అయినపుడు లేక ఆసక్తిలో తేడా ఉన్నప్పుడు.

ఉదా: మోహన్ అనే అతను తన కారును ఫుల్ ఇన్సూరెన్స్ చేసిన తరువాత కృష్ణకు అమ్మినాడు. అమ్మిన తరువాత కారు దొంగతనం జరిగింది. కావున భీమాహక్కు లేదు. కారణం ఆ బండి అమ్మినట్లు ఆర్.సి. బుక్‌లో నమోదైంది.

4. వాహనాన్ని సరిగాలేని రోడ్డులో నడుపుట వలన, సురక్షితం లేని ప్రదేశంలో నడుపుటగానీ లేక నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా వాడుటవలన.

5. పాలసీలో నిర్దేశించబడిన వ్యక్తులుగాకుండా, ఇతరులు నడిపితే.

6. న్యూక్లియర్ ఇంధనం, న్యూక్లియర్ ఆయుధ వస్తువులు, మరియు రేడియేషన్ వలన.

7. ప్రభుత్వ ఉత్తర్వుల మేరకు ప్రభుత్వంకొరకు వాడితే.

8. ఎయిడ్స్ వల్ల.

9. ద్రవర్షు సారాయి, డ్రగ్స్ ప్రభావం వల్ల.

10. పర్మిట్ లేక ఆర్.సి. బుక్‌లో తెలిపిన నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా వాహనాన్ని వాడితే.

14. మోటారు వాహన భీమా పాలసీలోని నిబంధనలు తెల్పుండి?

పాలసీలోని సంబంధిత నిబంధనను వ్యతిరేకించాడు అని పూర్తిగా భీమాకంపెనీ నిరూపించలేకపోతే, భీమాదారుడు నిరూపించాల్సిన బాధ్యత వుంది అని చెప్పడం చెల్లనేరదు. భీమా కంపెనీ తప్పనిసరిగా ఆ నిబంధనను పైలు చేసి మరియు నిరూపించాలి.

ఉదా: జగదీష్ చంద్ర ఓరియంటల్ ఫైర్ అండ్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ (1991) Com

Cases 660

నిబంధనలు:

1. ప్రమాదము జరిగిన వెంటనే భీమాకంపెనీకి తెలియజేయాలి. క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన నోటీసులను గురించి తెలియజేయాలి. పూర్తి సహాయ సహకారములు భీమాకంపెనీకి అందజేయాలి.
2. భీమాకంపెనీ అనుమతి లేకుండా ఎలాంటి అనుమతి, పరిష్కారము గురించి ఇతరులకు తెలియపరచరాదు.
3. ప్రమాదము జరగకుండా వాహనాన్ని తగిన జాగ్రత్తలు తీసుకొంటూ వాహనము సరిగా పనిచేసే విధంగా వుంచాలి.
4. ఇదే వాహనాన్ని వేరే భీమాకంపెనీలు భీమాచేసి వున్నట్లైతే దామాషా పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు.
5. భీమాకంపెనీ వారు నష్టపరిహారాన్ని రిపేరు లేక రీఫ్లేస్ లేక నగదు చెల్లింపు పద్ధతిలో నష్టపరిహారాన్ని చెల్లిస్తారు.
6. ఉభయపార్టీలలో ఎవరైనా ముందుగా ఏడు రోజుల నోటీసు ఇచ్చి రద్దు చేసుకొనవచ్చును.
7. ఉభయపార్టీలలో భీమా చెల్లింపు మొత్తంలో తేడాలున్నట్లయితే ఆర్బిట్రేషన్ యాక్టు క్రింద చేయవచ్చును. అలాగే ఆర్బిట్రేటర్ అవార్డు తరువాత మాత్రమే కోర్టుకు వెళ్ళవచ్చును.

మోటారు భీమా

15. క్లెయిమ్ అనేది మోటారు వాహనాలు క్రింద ఏ విధంగా ఏర్పడుతుంది?

క్లెయిమ్ అనేది మోటారు వాహనాల భీమా క్రింద రెండు విధములుగా ఏర్పడుతుంది.

1. భీమా చేసిన వాహనమునకు ఏదైనా ప్రమాదము జరిగితే
2. భీమాదారుని వాహనము వాడుటవలన ధర్డ్ పార్టీ యొక్క ఆస్తికి నష్టము వాటిల్లినపుడు, మరియు ధర్డ్ పార్టీ చనిపోయినపుడు లేక అతనికి శారీరక గాయాలు తగిలినపుడు, న్యాయబద్ధమైన చెల్లింపులు చేయవలసినపుడు ఏర్పడుతుంది.

16. ప్రమాదము జరిగినపుడు భీమాదారుడు బాధ్యతలు ఏమి? ఏమేమి పత్రాలు సమర్పించాలి?

1. భీమాదారుడు పాలసీలోని నియమ నిబంధనలను పూర్తిగా పాటించాలి.
2. ప్రమాదమునుకు సంబంధించి ఏ విధమైన భీమా వాగ్దానకంపెనీ అనుమతి లేకుండా చేయరాదు.

3. ప్రమాదము జరిగిన వాహనానికి పూర్తి భద్రత, రక్షణ కల్పించాలి. భీమా లేని వాహనాన్ని ఏ విధంగా జాగ్రత్తలు తీసుకొంటారో అలాంటి అన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

పత్రాలు 1. ప్రమాదము జరిగిన వెంటనే భీమా కంపెనీకి పూర్తి సమాచారంతో వ్రాత పూర్వకంగా తెలియజేయాలి.

2. తగిన అర్హత వున్న లైసెన్సు, వాహనం రిజిస్ట్రేషన్ పత్రములను ఇవ్వాలి.

3. ప్రమాదమునకు దారితీసిన పరిస్థితులను క్లెయిమ్ ఫారమ్ లో పూర్తివివరంగా తెలియజేయాలి.

4. నష్టాన్ని పూర్తి అంచనాలతో భీమాకంపెనీకి అందజేయాలి.

5. పర్మిట్ ఇవ్వాలి.

6. పోలీస్ రిపోర్ట్ ఇవ్వాలి.

7. ఫైనల్ బిల్లులు సమర్పించాలి.

8. ప్రమాదము వలన అందిన నోటీసులు అన్ని భీమా కంపెనీకి అందజేయాలి.

17. భీమాకంపెనీ నుండి ఏ విధంగా నష్టపరిహారము రాబట్టుకోవాలి?

వాహనమునకు జరిగిన ప్రమాదము: భీమాదారుడు క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇవ్వాలి. భీమాకంపెనీ నుండి క్లెయిమ్ ఫారమ్ పూర్తిచేసి దానితో పాటు, నష్టము అంచనా ఇవ్వాలి. డ్రైవింగ్ లైసెన్సు, వాహనానికి సంబంధించిన రిజిస్ట్రేషన్ డాక్యుమెంట్స్, పర్మిట్ లను సమర్పించాలి. వాహనము రిపేరు పూర్తి అయిన తరువాత మెకానిక్ నుండి బిల్లులు, ఇతర రిపేరుకు సంబంధించి అన్ని డాక్యుమెంట్ లను సమర్పించాలి.

భీమాకంపెనీ నుండి నీకు ఎంత నష్టపరిహారము చెల్లిస్తున్నారో దానిని పూర్తి వివరాలతో అనగా స్క్రాబ్లీ ఫారమ్ వివరాలతో అడిగి తీసుకోవాలి. దీనిలో పూర్తి వివరాలు వుంటాయి. ఎంతమొత్తం చెల్లిస్తున్నారో లేక ఎందుకు తక్కువ చేస్తున్నారో అనేది పూర్తి వివరాలు వ్రాతపూర్వకంగా తీసుకోవాలి. ఈ వివరాలను భీమాకంపెనీ వారు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి పూర్తిగా తెలియజేయాలి.

ధర్మపార్థి లయబిలిటీ: తన వాహనము వాడుటవలన ఇతరులకు మరియు వారి ఆస్తులకు నష్టము జరిగినప్పుడు భీమాకంపెనీ చెల్లిస్తుంది. ఆస్తుల నష్టము విషయంలో కొంతమొత్తమునకు మాత్రమే చెల్లిస్తారు. ఎక్కువ ప్రీమియం చెల్లిస్తే, ఎక్కువమొత్తం చెల్లిస్తారు. వీటిని మోటారు క్లెయిమ్స్ ట్రీబ్యూనల్ ద్వారా పరిష్కారము చేస్తారు.

ధర్మపార్థికి దెబ్బలు తగిలిన తరువాత చనిపోయిన సందర్భాలలో, ఆయన వారసులకు భీమాకంపెనీ చెల్లింపులు చేయవలసివుంటుంది.

18. మోటారు యాక్సిడెంట్ క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ అనగానేమి?

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఆయా ప్రాంతాన్ని బట్టి ఒకటిగాని అంతకు మించిగాని మోటారు వాహనాల క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్స్ ని ఏర్పాటు చేస్తారు. ఇవి మోటారు వాహన ప్రమాదాల వల్ల వ్యక్తులు మరణించినపుడు, శారీరక గాయాలు అయినపుడు మరియు ధర్మపార్థిల యొక్క ఆస్తులకు నష్టము వాటిల్లినపుడు చేసే క్లెయిమ్లను పరిష్కారము చేస్తారు. ఈ ట్రిబ్యూనల్ లో పనిచేయడానికి సభ్యులను నియమించే అధికారము రాష్ట్ర ప్రభుత్వముకు కలదు. అయితే ఒకరికంటే ఎక్కువ సభ్యులుంటే అందులో ఒకరిని చైర్మన్ గా నియమించాల్సి వుంటుంది.

ఈ క్రింది అర్హతలున్న వ్యక్తులను మాత్రమే సభ్యులుగా నియమిస్తారు,

1. హైకోర్టు జడ్జిగా పనిచేస్తున్న లేక పనిచేసిన వ్యక్తి (లేక)
2. జిల్లా జడ్జిగా పనిచేస్తున్న లేక పని చేసిన వ్యక్తి (లేక)
3. హైకోర్టు జడ్జిగా కాని లేదా జిల్లా జడ్జిగా నియమించడానికి అర్హతలున్న వ్యక్తి,

ఏదైనా ఒక ప్రాంతానికి రెండు అంతకన్నా ఎక్కువ ట్రిబ్యూనల్స్ ఏర్పాటు చేయదలిస్తే వాటిమధ్య కేసుల అలాట్ మెంట్ ను రాష్ట్ర ప్రభుత్వము ప్రత్యేక లేక సాధారణ ఉత్తర్వుల ద్వారా జారీ చేయవలసి వుంటుంది.

19. నష్టపరిహారం అనగా?

ఒక వ్యక్తిగాని, అతని ఆస్తికి గాని కలిగిన నష్టానికి ఇవ్వబడిన డబ్బుని నష్టపరిహారం అంటారు. ఒక వ్యక్తికి గానీ అతని ఆస్తికి గాని కలిగిన నష్టానికి పరిహారంగా సమానంగా ఇచ్చే డబ్బును లేదా పారితోషకాన్ని నష్టపరిహారంగా సుప్రీంకోర్టు పేర్కొంది.

20. నష్టపరిహారాన్ని ఎవరెవరు అడగవచ్చు?

నష్టపరిహారాన్ని రోడ్డు ప్రమాదములో ఎవరికైతే గాయాలు తగిలాయో వారు గానీ, ఎవరి ఆస్తికైతే నష్టం వాటిల్లిందో వారు గానీ, ఆ ఆస్తి స్వంతదారుడుగానీ మరణం సంభవించినట్లయితే ఆ మరణించిన వ్యక్తి ప్రతినిధులందరుగానీ, ఎవరైనా ఒక్కరు గాని కోరవచ్చు.

21. దరఖాస్తు ఎక్కడ చేయాలి?

మోటారు వాహనాల చట్టం 1988. పాత చట్టం స్థానంలో ఈ కొత్త చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది. ఇది జూలై 1, 1989 నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. ఈ చట్టానికి కూడా మళ్ళీ సవరణలు చేశారు. ఆ సవరణల తరువాత వచ్చిన చట్టమే మోటారు వాహనాల చట్టం 1994. యాక్ట్ ఆఫ్ 54/1994 ద్వారా ఈ మార్పులు చేశారు. ఈ కొత్త చట్టం నవంబర్ 14, 1994వ తేదీ నుంచి అమల్లోకి వచ్చింది. ఈ కొత్త చట్టంలో చాలా లోసుగులు వున్నాయి. ఈ లోసుగుల వల్ల చట్టం యొక్క ప్రధానోద్దేశ్యమే దెబ్బతినే పరిస్థితులు ఏర్పడ్డాయి. ట్రిబ్యునల్ సక్రమంగా పనిచేయాలంటే ఈ లోసుగులను తొలగించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా వుంది. తొలగించనట్లయితే బాధితులకు సత్వర న్యాయం అందదు.

మోటారు వాహనాల చట్టం ప్రకారం ప్రతి జిల్లా కేంద్రంలో మోటారు వాహనాల యాక్సిడెంట్ క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యునళ్ళను ఏర్పాటు చేశారు. సాధారణంగా ఈ ట్రిబ్యునళ్ళను జిల్లా కేంద్రంలోని జిల్లా కోర్టుల్లో ఏర్పాటు చేస్తారు. జిల్లా జడ్జి స్థాయికి చెందిన వ్యక్తులు ఈ దరఖాస్తులను విచారిస్తారు. మన రాష్ట్రంలో ప్రతి జిల్లాలోని జిల్లా కోర్టుల్లో ఈ ట్రిబ్యునళ్ళను ఏర్పాటు చేశారు. అదనపు జిల్లా కోర్టులున్నచోట అదనపు క్లెయిమ్ ట్రిబ్యునళ్ళను ఏర్పాటు చేశారు. అయితే క్లెయిమ్ దరఖాస్తులను ముందుగా జిల్లా కోర్టులో దాఖలు చేయాలి. ఈ దరఖాస్తులను జిల్లా జడ్జి స్వయంగా విచారించవచ్చు లేదా అదనపు జిల్లా జడ్జి స్వయంగా విచారించవచ్చు లేదా అదనపు జిల్లా జడ్జి కోర్టులకు పంపించవచ్చు (సెక్షన్ 165).

22. చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరూ కలిసి దాఖలు చేయవలసినప్పుడు?

(1) చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరూ కలిసి క్లెయిమ్ కోరినప్పుడు కూడా, క్లెయిమ్ దరఖాస్తు దాఖలు చేసిన చట్టబద్ధ ప్రతినిధి పిటీషన్ని అందరి ఉపయోగార్థం దాఖలు చేయాల్సి వుంటుంది. అందుకని చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరితో కలిసి క్లెయిమ్ కోరిన దరఖాస్తుదారు, మిగిలిన చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరిని ఆ క్లెయిమ్ దరఖాస్తులో ప్రతివాదులుగా చేర్చాల్సి వుంటుంది. (సెక్షన్ 166(1)).

23. ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకముగా క్లెయిమ్ కోరవచ్చా?

మోటారు వాహనాల కొత్త చట్ట ప్రకారం ప్రభుత్వోద్యోగులు చేసిన సివిల్ తప్పులకి వాళ్ళకి బదులుగా ప్రభుత్వం బాధ్యత వహించాల్సి వుంటుంది. అందుకని ప్రభుత్వ వాహనాన్ని నడుపుతున్న ఉద్యోగి ఏదైనా ప్రమాదం చేసినట్లైతే ప్రభుత్వం బాధ్యత వహించాల్సి వుంటుంది.

24. నష్టపరిహారం కోరే ఫారం ఏవిధంగా వుంటుంది?

నష్టపరిహారం కోరే ఫారంలోనే రాయాలన్న నిబంధన ఏమీలేదు. తెల్ల కాగితం పైన అన్ని వివరాలు రాసి నష్టపరిహారం కోరవచ్చు. నష్టపరిహారం కోరే ఫారంలో ప్రధానంగా ఈ క్రింది వివరాలు తెలియచేయాలి.

1. దరఖాస్తుదారుని పూర్తిపేరు, వయస్సు, వృత్తి, చిరునామా
2. నష్టపరిహారం ఎవరినుంచి కోరుతున్నారో వారి వివరాలు (తెలిసినంత వరకు)
సాధారణంగా ఈ క్రింది వారిపై దరఖాస్తు చేస్తారు.
మోటారు వాహనం డ్రైవరు
మోటారు వాహనం యజమాని
మోటారు వాహనాన్ని ఇన్సూర్ చేసిన కంపెనీ
3. చనిపోయిన వ్యక్తితో దరఖాస్తుదారునికి గల సంబంధం (ప్రమాదంలో వ్యక్తి మరణించినట్లైతే).
4. మరణించిన వ్యక్తి వయస్సు
5. గాయపడిన లేక మరణించిన వ్యక్తి నెలసరి ఆదాయం
6. గాయపడిన లేక మరణించిన వ్యక్తి దగ్గరైనా పనిచేస్తున్నట్లైతే వారి, పేరు, వివరాలు.
7. ప్రమాదం జరిగిన తేది, సమయం, స్థలం
8. ప్రమాదం జరిగిన పోలీస్ స్టేషన్ పరిధి
9. ప్రమాదంలో తగిలిన గాయాల వివరాలు, అంగవైకల్యానికి గురైతే ఆ వివరాలు
10. గాయపడిన లేక మరణించిన వ్యక్తికి వైద్యం చేసిన డాక్టర్ వివరాలు
11. గాయాల యొక్క స్వరూప స్వభావాలు, చికిత్సాకాలం దానికి అయిన ఖర్చుల వివరాలు.
12. ప్రమాదానికి కారణమైన వాహనపు రిజిస్ట్రేషన్ నెంబరు.
13. కోరిన నష్టపరిహార మొత్తం, అంత కోరడానికి గల కారణాలు.
వివరాలతో బాటు కేసు యొక్క పూర్వస్థితి వివరంగా తెలియచేస్తూ ఏట్రిబ్యూనల్ పరిధిలో ప్రమాదం జరిగిందో, ఆ ట్రిబ్యూనల్లో దరఖాస్తు దాఖలు చేయాలి.

25. తప్పు లేకున్నా బాధ్యత(నో ఫాల్టు లయబిలిటీ) వహించడం అంటే ఏమిటి?

తప్పు లేకున్నా బాధ్యత వహించే సూత్రం ప్రకారం దరఖాస్తు చేసిన క్లెయిమ్ దారులు ప్రమాదం డ్రైవర్ నిర్లక్ష్యం వల్ల, పొరపాటు వల్ల అజాగ్రత్త వల్ల జరిగిందని

నిరూపించాల్సిన అవసరం లేదు. కానీ ఆవాహనంతోనే ప్రమాదం జరిగిందని మాత్రమే నిరూపించాల్సి వుంటుంది. బాధితుని తప్పువల్ల నిర్లక్ష్యంవల్ల ప్రమాదం జరిగినప్పటికీ నష్టపరిహారం వాహనం యజమానిగానీ, ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ గానీ చెల్లించాల్సి వుంటుంది. దీన్నే తప్పులేకున్నా బాధ్యత లేక నో ఫాల్టు లయబిలిటి వహించడం అంటారు. బాధితుని అజాగ్రత్తవల్లనే ప్రమాదం జరిగింది కనుక నిర్ణీత నష్టపరిహారం తగ్గించమని ట్రిబ్యునల్ను కోరడానికి వీలేదు.

26. ప్రమాదం జరిగినప్పుడు డ్రైవర్ నిర్వర్తించవలసిన కనీస కర్తవ్యాలు ఏమి?

మోటారు ప్రమాదానికి గురైన వ్యక్తికి తక్షణ సదుపాయాలు కల్పించడం ఆ డ్రైవర్ కనీస బాధ్యత. అవసరమైతే అతన్ని దగ్గరలో వున్న ఆసుపత్రికి తరలించాలి. అయితే అలా తరలించడం ఆ వ్యక్తి ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా జరగకూడదు.

ఒక్కోసారి ప్రమాదాలు, ప్రమాదానికి గురైన వ్యక్తి పొరపాటు వల్లనే జరుగుతాయి. ఆ వ్యక్తి ప్రమాద స్థలంనుంచి తొలగించడం వల్ల ఆ సాక్ష్యం రూపుమారిపోవచ్చు. అందుకని పోలీసుల సహాయాన్ని తీసుకుని నేరస్థుల స్కెచ్ తయారు చేసిన తరువాత తరలించాలి. అలాగే రెండు వాహనాలు ఢీకోని ప్రమాదం జరిగినప్పుడు ఏ వాహనాం నిర్లక్ష్యం వల్ల ప్రమాదం జరిగిందో తెలుసుకోవడానికి వాటి స్థానాలు ప్రమాదానికి గురైన వ్యక్తి స్థానం అవసరమౌతాయి. పోలీసులు దరిదాపుల్లో లేనపుడు అతన్ని ఆసుపత్రికి తరలించడం తప్పనిసరిగా చేయాలి.

ప్రమాదం జరిగిన ప్రదేశంలో పోలీస్ అధికారులు ఎవరూ లేనట్లైతే, ఆ ప్రమాద సమాచారాన్ని దగ్గరలో వున్న పోలీసుస్టేషన్లో సాధ్యమైనంత త్వరగా తెలియపరచాలి.

ప్రమాదం జరిగి, ప్రమాదం జరిగిన వ్యక్తిని ఆసుపత్రికి తరలిద్దామనుకునేంతలో, అక్కడ గుమికూడిన జనం డ్రైవర్కి హాని తలపెట్టే అవకాశం వున్నప్పుడు అతను నేరస్థులం నుంచి పారిపోవడంలో తప్పులేదు. అయితే పారిపోయి వెంటనే అతను ప్రమాద విషయాన్ని పోలీసులకి తెలియచేయాలి తన ప్రాణాన్ని రక్షించుకోవడానికి పారిపోవాల్సివచ్చిందని కూడా తెలియజేయాలి.

ఏదైనా ప్రమాదం జరిగి వాహనం రాకపోకలికి అంతరాయం ఏర్పడినప్పుడు డ్రైవర్ తనంతట తానుగా వాహనాలస్థానాలను తొలగించకూడదు. పోలీసు అధికారులువచ్చి నేరస్థుల పంచనామా చేసిన తరువాతనే వాహనాలను, వాటి స్థానాలనుంచి తొలగించాలి.

వాహనానికి సంబంధించిన వివరాలు ,దాని యజమాని వివరాలు ,రిజిస్ట్రేషన్

వివరాలు, ఇన్సూరెన్స్ వివరాలు పోలీసులు కోరినప్పుడు తెలియజేయాల్సిన బాధ్యత ఆ డ్రైవర్ మీద వుంటుంది. ఈ వివరాలన్ని ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ ఏడు రోజుల్లోగా అందజేయాల్సి ఉంటుంది.

27. పోలీసులు చర్య తీసుకోనప్పుడు?

రోడ్డు ప్రమాదానికి సంబంధించిన ప్రాథమిక సమాచారాన్ని పోలీసులకి అందించినప్పటికీ వాళ్ళు ఏ చర్య తీసుకోనప్పుడు ఆ విషయాన్ని తెలియచేస్తూ జిల్లా పోలీస్ సూపరిండెంటికి తెలియపరచి కావలసిన చర్యను తీసుకోవచ్చు. లేదా జ్యూడిషియల్ ఫస్ట్ క్లాస్ మేజిస్ట్రేట్ (మెట్రోపాలిటన్ మేజిస్ట్రేట్) కోర్టులో ఫిర్యాదు దాఖలు చేయాలి. ప్రమాద స్థలం ఏ కోర్టు పరిధిలోకైతే వస్తుందో ఆ కోర్టులో ఫిర్యాదు దాఖలు చేయవచ్చు. ఒకవేళ పోలీసులు సరిగ్గా కేసును పరిశోధించకుండా వుంటే ప్రమాదంలోని బాధితులు కేసుని పోటీ (contest) చేయవచ్చు.

28. మోటారు ప్రమాద కేసుల్లో పోలీసులు చేయాల్సిన పరిశోధన ఏమి?

ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు పోలీసులు ఈ చర్యలు చేపట్టాల్సి వుంటుంది. బాధితునికి అవసరమైన ప్రాథమిక చికిత్స చేసి పంపించాలి. నేర స్థల స్కెచ్ గూసి, టైర్ గుర్తులు, వాహనం ఏదిశకు వేళ్తుందో ఆ గుర్తులు నోట్ చేయాలి. యాంత్రిక లోపం వల్ల ప్రమాదం జరిగిందానన్న విషయం పరిశీలించాలి. వాహనాన్ని, మోటారు వేహికల్ ఇన్స్పెక్టర్ చేత తనిఖీ చేయించాలి. ప్రమాదం కావడంలో డ్రైవర్ నిర్లక్ష్యం, దుడుకుతనం వుందన్న విషయాన్ని తెలుసుకోవడానికి వాహనానికి కలిగిన నష్టాన్ని, టైరు గుర్తులను, రోడ్డు మీద వాహన స్థితిని, రోడ్డు వెడల్పుని పరిశీలించాల్సి వుంటుంది. సాధ్యమైనంత ఎక్కువ మంది సాక్షులను వివరించాలి. రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్, ఇన్సూరెన్స్ సర్టిఫికేట్, డ్రైవింగ్ లైసెన్స్, సరుకుల రవాణా వాహనమైనప్పుడు పర్మిట్ను డ్రైవర్ దగ్గర నుంచి జప్తు చేసుకోవచ్చు. ఒకవేళ అవి అప్పుడు అతని దగ్గరలేనట్లైతే వారం రోజుల్లోగా అందచేయాలని ఆదేశించవచ్చు.

భీకాట్టి పారిపోయ్యే ప్రమాదాల కేసుల్లో ప్రమాదం చేసిన వాహనాన్ని కనుగొనడానికి అవసరమైన వస్తువులన్నింటినీ జప్తు చేసి పోలీస్ లాబరేటరీకి పరీక్ష నిమిత్తం పంపించాలి. వాహనానికి సంబంధించిన బాగాలు ఏదైనా అక్కడ పడివుంటే వాటి గురించి, రక్తం మరకలు, గ్లాసుముక్కలు, పెయింట్, టైరు గుర్తులను గురించి నోట్ చేసుకోవాలి. దర్యాప్తు పూర్తి అయిన తరువాత రిపోర్టుల కాపీలను ఎలాంటి ఆలశ్యం లేకుండా క్లెయిమ్స్ ట్రైబ్యూనల్ కి సంబంధిత ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీకి పంపించాలి.

క్లెయిమ్ చేసుకోవడానికి అర్హత వున్న వ్యక్తులెవరైనా కోరినప్పుడు ఈ వివరాలన్నీ వాళ్లకి వారం రోజుల్లోగా అందచేయాలి. దానికి గానూ పది రూపాయల ఫీజుని వసూలు చేయవచ్చు.

29. ప్రమాదం జరిగినప్పుడు తీసుకోవల్సిన జాగ్రత్తలు ?

ప్రమాదం జరిగినప్పుడు బాధితుడు గానీ అతని సంబంధీకులు గానీ ఈక్రింది జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి :

1. ప్రమాదం చేసిన వాహనం రిజిస్ట్రేషన్ నెంబర్ గుర్తుపెట్టుకోవాలి. వీలుంటే ప్రమాదానికి గురిచేసి డ్రైవరు పేరు వయస్సు, అడ్రస్ మొదలగు వివరాలు తెలుసుకోవాలి.

2. పోలీసులు వచ్చి నేరస్థల పంచనామా చేసేవరకు వాహనాన్ని అక్కడ నుంచి కదిలించకుండా వుండేటట్టు జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి.

3. ప్రమాదం గురించిన ప్రాథమిక సమాచారాన్ని సాధ్యమైనంత త్వరగా సమీప పరిధిలో గల పోలీస్ స్టేషన్లో తెలియపరచాలి. త్వరగా తెలియచేయడం వల్ల పోలీసులు త్వరగా దర్యాప్తు చేసే అవకాశం వుంటుంది.

4. సాధ్యమైనంత మంది సాక్షులను పోలీసులు విచారించే ప్రయత్నాలు చేయాలి. ప్రత్యక్ష సాక్షులు ప్రమాద స్థలంలో వుండేట్టు చూసుకోవాలి.

5. బాధితుడు ప్రాణాలతో వున్నట్లయితే అతన్ని సమీప ఆసుపత్రికి తరలించి సరైన వైద్య సదుపాయాలు పొందే వీలు కల్పించాలి.

6. నేరం జరిగిన స్థలం చెదరక ముందే వివిధ కోణాల్లో ఫోటోలు తీయించే ఏర్పాటు చేయాలి.

7. బాధితుడు ఒకవేళ ఆసుపత్రిలో చికిత్స పొందినట్లయితే ఆ డాక్టర్ నుంచి మెడికల్ సర్టిఫికేట్ పొందాలి. ఆ సర్టిఫికేట్ వల్ల అతనికి తగిలిన గాయాల తీవ్రతను తెలుసుకొనే అవకాశం వుంటుంది.

8. దుడుకుతనం, నిర్లక్ష్యం వల్ల ప్రమాదాలు చేసిన వ్యక్తిపై పోలీసులు తప్పని సరిగా క్రిమినల్ కేసులు పెడతారు. క్రిమినల్ కేసు ఫలితం ట్రిబ్యూనల్పై ఎలాంటి ప్రభావాన్ని చూపదు. కానీ డ్రైవర్ నిర్లక్ష్యం వల్ల ఆ కేసుల్లో ఋజువైనట్లయితే అది కొంత వరకు ఉపయోగకరంగా వుంటుంది.

9. ప్రమాదంలో బాధితుడు చనిపోయినట్లయితే అతని శవాన్ని సమీపంలో వున్న ప్రభుత్వ ఆసుపత్రికి తరలించి శవపరీక్ష చేయించాలి. ఆ పరీక్ష నివేదిక వల్ల అతని మరణానికి దారి తీసిన కారణాలని రుజువు పరచడానికి వీలుంటుంది.

30. సముచిత నష్టపరిహారం పొందటానికి కోర్టులో అందచేయవలసిన సమాచారం, రిపోర్టులు..

1. ప్రమాదం చేసిన వాహనం గుర్తింపు
2. ప్రమాదం చేసిన వ్యక్తి గుర్తింపు, అతని చిరునామా వగైరా
3. ప్రమాదం చేసిన వాహనం యజమాని వివరాలు
4. ప్రమాదం జరిగిన తేదీ, సమయం స్థల వివరాలు
5. ప్రాథమిక సమాచార నివేదిక
6. నేరస్థుల పంచనామా రిపోర్టు
7. డాక్టర్ సర్టిఫికేట్లు
8. శవపరీక్ష నివేదిక (ప్రమాదంలో వ్యక్తి చనిపోయినట్లయితే)
9. ప్రమాదాన్ని చూసిన వ్యక్తుల సాక్ష్యాలు
10. జనన ధృవీకరణ పత్రం బాధితుని లేదా మృతుని జీత భత్యాలకు సంబంధించిన సర్టిఫికేట్లు, ఇంకా అతని ఆదాయానికి సంబంధించిన వివరాలు మండులకి, ఆహారాలకి, ప్రయాణీకులకు అయిన ఖర్చులకు రసీదులు.
11. ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ నుండి నష్టపరిహారం పొందడానికి అవసరమైన ఆధారాలు ప్రమాదానికి గురిచేసిన డ్రైవరు, డ్రైవింగ్ లైసెన్సు.
12. లైసెన్సు సరైన టైముకు రెన్యూవల్ అయివుండాలి.
13. ఇన్సూరెన్సు పాలీసీలో వున్న నిబంధనలన్ని పాటించవలసి వుంటుంది.
14. వాహనం యజమాని మారినట్లయితే ఆ విషయం ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ తెలియపరచాలి.
15. క్లెయిమ్ విచారణలో ఇన్సూరెన్సు కంపెనీని కూడా పార్టీగా చేయాలి.

31. డాక్టర్లపై వున్న బాధ్యతలు

ప్రమాదంలో గాయాలైన వ్యక్తులను చికిత్స కోసం డాక్టర్ల దగ్గరికి తీసుకువచ్చినప్పుడు ఆ వ్యక్తులకి అవసరమైన చికిత్సను సత్వరం అందచేయాలి. అంతేకాని పోలీసులు వచ్చేవరకు తాము ఏమీ చికిత్స చేయమని, ప్రభుత్వ ఆసుపత్రికి తీసుకువెళ్ళమని అనకూడదు. సత్వర చికిత్స అందచేయడం వారి మీద వున్న కనీస బాధ్యత.

32. రోడ్డు ప్రమాదాల బాధితులకి వైద్య సదుపాయాలు అందచేయాల్సిన బాధ్యత డాక్టర్ల మీద వుందా?

రోడ్డు ప్రమాదంలో గాయాలైన బాధితులకి, ఇతరత్రా శారీరక గాయాలైన బాధితులకి సత్వర వైద్య సదుపాయాల అవసరం వుంటుంది. ఇలాంటి స్థితిలో వున్న ఓ వ్యక్తికి వైద్య సదుపాయాలు అందచేయడానికి ఓ డాక్టర్ నిరాకరించాడు. దీనికి సంబంధించి

ప్రజా ప్రయోజనాల కేసుని సుప్రీంకోర్టు ముందు దాఖలు చేశారు. డాక్టర్ మెడికో లీగల్ కేసున్న కారణంగా స్కూటర్ ప్రమాదంలో గాయాలైన వ్యక్తికి సదుపాయాలు అందచేయాడానికి ఓ డాక్టరు నిరాకరించాడు. అందువలన అతన్ని వేరే ఆసుపత్రికి తరలించారు. ఈ తరలించే లోపులో ఆ వ్యక్తి ఆ గాయాల వల్ల చనిపోయాడు. ఆ విషయం గురించి సుప్రీంకోర్టు మండు ప్రజాప్రయోజనాల వ్యాజ్యం దాఖలైంది. ఈ కేసుని విచారించిన సుప్రీంకోర్టు సంబంధిత పార్టీల ఆమోదంతో కొన్ని మార్గదర్శక సూత్రాలని జారీ చేసింది.

ఎవరైనా వ్యక్తి వైద్యసదుపాయాల కోసం వచ్చినప్పుడు ఆ డాక్టరు అతని శాయశక్తుల మేరకు వైద్య సదుపాయాన్ని అందించాలి. అతనికి ఇంకా మంచి వైద్యసదుపాయాలు అవసరమున్నప్పుడు అతన్ని అక్కడకు పంపే ఏర్పాట్లు చేయాలి.

మెడికో లీగల్ కేసున్న కారణంగా ప్రాథమిక వైద్య సదుపాయాలని అందచేయాడానికి నిరాకరిస్తున్న ప్రభుత్వ ప్రైవేటు వైద్య సంస్థలు ఈ అలవాటును మానుకోవాలి. ఆ విధంగా చేయడం భారతీయ మెడికల్ కౌన్సిల్ చట్టం, 1956లోని సెక్షన్ 33కి విరుద్ధం కూడా.

మెడికల్ వృత్తిలో ఉన్న డాక్టర్లకి ఈ విషయం గురించి అవగాహన కల్పించి ఈ మార్గదర్శక సూత్రాలని పాటించే విధంగా పురికొల్పాలి.

పండిట్ పరమానంద కటారా వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా, AIR 1989 SC 2039 =1989 SCC (Cri.) 721.

33.మల్టిప్లయర్ అంటే ఏమిటి?

రోడ్డు ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు క్లెయిమ్స్ ట్రీబ్యునల్స్ బాధితులకి నష్టపరిహారాల్ని మంజూరు చేస్తాయి. ఆ ప్రమాదంలో చనిపోయిన వ్యక్తి వయస్సుని ఆధారం చేసుకొని ఈ నష్టపరిహారాలని కోర్టులు నిర్ధారిస్తాయి. 60 సంవత్సరాల వయస్సుని వ్యక్తి జీవించే వయస్సుగా కోర్టులు నిర్ణయించాయి. ప్రమాదం జరిగిన తేదీన మృతుని వయస్సుని అరవై సంవత్సరాల నుంచి తీసివేస్తే వచ్చిన వయస్సుతో అతని ఆదాయాన్ని గుణించి నష్టపరిహారాలని కోర్టులు మంజూరు చేస్తాయి. ఇరువైయేళ్ళ కుర్రవాడు ప్రమాదంలో చనిపోయినట్లైతే అతను ఇంకా జీవించే వయస్సు కోర్టు నిర్ణయించిన వయస్సు (60) లో నుంచి తీసివేస్తే 40సంవత్సరాలు. ఈ వయస్సులో అతని ఆదాయాన్ని గుణించి నష్టపరిహారాలని కోర్టులు మంజూరు చేయాలి. అయితే ఈ వయస్సు ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ 18 సంవత్సరాలకు మించకూడదని సుప్రీంకోర్టు

‘యూ.పి. స్టేట్ రోడ్డు ట్రాన్స్పోర్ట్ వర్సెస్ త్రిలోక్ చందా కేసులో స్పష్టం చేసింది.

కేసు ముఖ్య విషయాలు : యూ.పి. రోడ్డు రవాణా సంస్థ బస్సు ఓవ్యక్తిపైనుంచి

భీమా న్యాయసూత్రాలు

వెళ్ళిపోవడం వల్ల ఆ వ్యక్తి మరణించాడు. అప్పుడు అతని వయస్సు 26 సంవత్సరాలు. క్లెయిమ్స్ ట్రీబ్యూనల్ ముందు నష్టపరిహారం కోసం అతని చట్టబద్ధ ప్రతినిధులు పిటిషన్ని దాఖలు చేశారు. మృతిని నెలసరి ఆదాయం రూ.300/- లుగా కోర్టు పరిగణిస్తూ, అతనిపై ఆధారపడిన వ్యక్తుల కోసం అతను వెచ్చించే మొత్తం రూ.200/- లుగా కోర్టు నిర్ధారించింది. అతను జీవించే కాలం 60 సంవత్సరాలుగా కోర్టు నిర్ణయించి రూ. 81,600/- (200 12 34) ల మొత్తాన్ని నష్టపరిహారంగా కోర్టు నిర్ధారించింది. రూ.200/- లు అతను తనపై ఆధారపడిన వ్యక్తుల కోసం నెలకి వెచ్చించే సొమ్ము. అతను జీవించే కాలం 34 సంవత్సరాలు. సంవత్సరానికి 12 నెలలు అయితే 34 సంవత్సరాల వయస్సుతో గుణించడం సరైనదేనా కాదా నన్నది ప్రశ్న.

తీర్పు ముఖ్యాంశం :

తమ ఇష్టానుసారం 'మల్టిప్లయర్' నిర్ణయించి ' హైబ్రీడ్ ' పద్ధతుల్లో క్రింది కోర్టులు నష్టపరిహారాలని నిర్ధారిస్తున్నాయని వ్యాఖ్యానించింది. న్యాయబద్ధమైన నష్టపరిహారాలని బాధితులకి చెల్లించేట్టుగా 'మల్టిప్లయర్' పద్ధతుల్ని కోర్టులు ఆశ్రయించాయి. అయితే ఆ ఉద్దేశమే దెబ్బతిన్నది. అందుకని ఏ సంఖ్యని అంటే ఏ వయస్సుని మల్టిప్లయర్ గా కోర్టులు నిర్ణయించాలో అన్న విషయం గురించి సుప్రీంకోర్టు ఈ తీర్పులో స్పష్టం చేసింది. 1994వ సంవత్సరంలో మోటారు వాహనాల చట్టానికి తెచ్చిన సవరణల్ని కోర్టులు మార్గదర్శకంగా తీసుకోవాల్సి ఉంటుంది. ఈ చట్టంలో షెడ్యూలు ప్రకారం మల్టిప్లయర్ 18, అంతేకాని 16 కాదు. ఈ విషయాన్నే సుప్రీంకోర్టు గతంలో స్పష్టం చేసింది. అందుకని ఈ కేసులో దిగువ కోర్టులు పరిగణనలోకి తీసుకున్న మల్టిప్లయర్ (34) సరైనదికాదు.

షెడ్యూలు ప్రకారం నష్టపరిహారాలని అంచనాలు వేయడంలో చాలా లోపాలు దొర్లుతున్నాయని సుప్రీంకోర్టు హెచ్చరించింది. రెడీ రెకోనర్స్ ని కోర్టులు మార్గదర్శకంగా తీసుకోవాలి. అంతేకానీ దాన్ని ఆధారంగా పూర్తిగా పోవాల్సిన అవసరంలేదని సుప్రీంకోర్టు తమ తీర్పులో స్పష్టం చేసింది.

(యూ.పి. స్టేట్ రోడ్ ట్రాన్స్ పోర్ట్ వర్మెన్ ట్రిలోక్ చందా, 1996(4) సుప్రీంకోర్టు కేసేస్ 362.)

నష్టపరిహారానికి దరఖాస్తు:

సె. 165 సబ్ సెక్షన్(1)లో పేర్కొన్న మోటారు వాహన ప్రమాదాలకి నష్టపరిహారాలని ఈ క్రింది వ్యక్తులు కోరవచ్చు. వారు-

ఎ. మోటారు వాహన ప్రమాదంలో ఎవరికైతే గాయాలు తగిలాయో వారు గానీలేక

బి. ఎవరి ఆస్తికైతే నష్టం వాటిల్లిందో, ఆ ఆస్తి స్వంతదారుడు గానీ,

భీమా న్యాయసూత్రాలు

సి. ఒకవేళ ప్రమాదంవల్ల మరణం సంభవించినట్లయితే ఆ మరణించిన వ్యక్తి చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరూ గానీ లేక ఎవరైనా ఒకరుగానీ లేక డి. గాయాలైన వ్యక్తిచేగానీ, మరణించిన వ్యక్తి చట్టబద్ధ ప్రతినిధులచే గానీ క్లెయిమ్ కోరవచ్చు.

మృతుని చట్టబద్ధ ప్రతినిధులందరూ క్లెయిమ్ దరఖాస్తు కలిసి దాఖలు చేయునప్పుడు, క్లెయిమ్ దరఖాస్తును అందరితరపున లేక అందరి ఉపయోగార్థం దాఖలు చేయాల్సి ఉంటుంది. అయితే వాళ్ళందరినీ పిటీషన్లో ప్రతివాదులుగా చేర్చాల్సి ఉంటుంది.

ప్రమాదం జరిగిన ప్రాంతం ఏ బ్రిబ్యునల్ పరిధిలోకి వస్తుందో ఆ బ్రిబ్యునల్లో లేక క్లెయిమ్దారు ఏ బ్రిబ్యునల్ అధికార పరిధిలో నివసిస్తున్నాడో లేక వ్యాపారం చేస్తున్నాడో ఆ బ్రిబ్యునల్లో లేక ప్రతివాదులు ఏ బ్రిబ్యునల్ పరిధిలోనైతే నివసిస్తున్నారో ఆ బ్రిబ్యునల్ పరిధిలోగానీ, నిర్దిత ఫారంలలో, కావాల్సిన వివరాలని ఇస్తూ క్లెయిమ్, పిటీషన్నీ దాఖలు చేసుకోవచ్చు.

ఒకవేళ సెక్షన్ 140 ప్రకారం నష్టపరిహార క్లెయిమ్ని ఆ దరఖాస్తుతో పాటు కోరినట్లయితే ఆ విషయానికి సంబంధించిన ప్రకటన క్లెయిమ్దారు సంతకానికి ముందు ఉండాలి.

4. సె. 158(6) ప్రకారం పంపిన రిపోర్టుని క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ నష్టపరిహార దరఖాస్తుగా పరిగణించాల్సి ఉంటుంది.

34. క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ అవార్డు:

1. సెక్షన్ 166 ప్రకారం నష్టపరిహారం కోసం దరఖాస్తు అందగానే పిటీషన్ నోటీసును ఇన్సూరర్ కి మిగతా పార్టీలకు ఇవ్వాలి. తరువాత పార్టీల వాదనలని విన్న తరువాత క్లెయిమ్ గురించి ఎంక్వయరీని జరపాలి. ఆ తరువాత సెక్షన్ 162లో పేర్కొన్న నిబంధనలకి అనుగుణంగా న్యాయబద్ధంగా అనిపించే నష్టపరిహార మొత్తాన్ని నిర్ధారించి ఆ మొత్తం ఏ వ్యక్తికి ఏ వ్యక్తులకి చెందుతుందో తెలియచేస్తూ, అవార్డుని జారీ చేయాల్సి ఉంటుంది. ఆ నష్ట పరిహార మొత్తాన్ని ఇన్సూరర్ లేక ప్రమాదంలోని వాహన యజమాని లేక వాహన డ్రైవర్ చెల్లించాలా లేక అందరూ చెల్లించాలా లేక ఎవరైనా చెల్లించాలా అనేది బ్రిబ్యునల్ తన అవార్డులో స్పష్టంగా తెలియచేయాలి.

అయితే సెక్షన్ 140 ప్రకారం తప్పులేకున్నా బాధ్యత వహించే దాఖలైన దరఖాస్తులని అధ్యాయనం 10లో పేర్కొన్న నిబంధనల ప్రకారమే పరిష్కరించాల్సి ఉంటుంది.

(2) అవార్డు ప్రతులను పార్టీలందరికీ సాధ్యమైనంత త్వరితగతిన అందేట్లు చూడాల్సిన బాధ్యత క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ పై ఉంటుంది. కానీ అది ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ 15 రోజులకి మించడానికి వీలేదు.

(3) అవార్డు మొత్తాన్ని క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ ఆదేశించిన రీతిలో అవార్డు జారీచేసిన తేదీ నుంచి 30 రోజుల్లో సంబంధిత వ్యక్తులు డిపాజిట్ చేయాల్సి వుంటుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

సె.168 ప్రకారం క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ పదిహేను రోజుల్లోగా అవార్డు కాపీలను పార్టీలకు ఇవ్వాలి వుంటుంది. ఎవరికైతే వ్యతిరేకంగా అవార్డు జారీ అయిందో ఆ వ్యక్తులు అవార్డు తేదీ నుంచి 30 రోజుల్లో అవార్డు మొత్తాన్ని ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించిన రీతిలో డిపాజిట్ చేయాల్సి వుంటుంది.

శాసనపరమైన మార్పులు

సె.168(1) పాత సెక్షన్ 110-బి కి మారు రూపమే. అయితే సబ్ సెక్షన్(2)

కొన్ని కేసుల్లో ఇన్సూరర్స్ ఇంప్లీడ్ చేయడం : ఏదైనా క్లెయిమ్స్ విచారిస్తున్నప్పుడు, క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ ఒకవేళ ఈవిషయాల గురించి సంతుప్తి చెందినప్పుడు క్లెయిమ్ కోరిన పార్టీకి ఎవరికి వ్యతిరేకంగా కోరినారో వారి మధ్య లాలూచి వుందని గానీ, లేక ఎవరికి వ్యతిరేకంగా క్లెయిమ్ దాఖలైందో వాళ్ళు కేసుని కంటెస్ట్ చేయడంలో విఫలమైనారని

ఆ క్లెయిమ్స్ విచారిస్తున్న ట్రిబ్యూనల్ సంతుప్తి చెందినప్పుడు, ఎవరైతే ఆ క్లెయిమ్స్ ని చెల్లించాల్సిన బాధ్యత వుందో ఆ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీని పార్టీగా ఇంప్లీడ్ చేయమని తగు కారణాలు రాసి ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించవచ్చు.

ఆవిధంగా జతచేసిన ఇన్సూరర్ సెక్షన్ 149 (2) నిబంధనలకి హాని కలుగకుండా ఆ క్లెయిమ్స్ వ్యతిరేకించడానికి హక్కు కలిగి వుంటాడు. అంతేకాదు ఆ క్లెయిమ్స్ ఎవరికి వ్యతిరేకంగా దాఖలైందో ఆ వ్యక్తులకి అందుబాటులోవున్న ఆధారాలని తీసుకొని ఆ క్లెయిమ్స్ ని వ్యతిరేకించవచ్చు.

35. క్లెయిమ్స్ ని ఆమోదించినప్పుడు వడ్డీని అవార్డు చేయడం :

క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ ఈ చట్ట ప్రకారం దాఖలైన క్లెయిమ్స్ ని ఆమోదించినప్పుడు, నష్టపరిహార మొత్తానికి సాధారణ వడ్డీని ఇవ్వాలని కూడా ఆదేశించవచ్చు. అయితే ఆ వడ్డీని ఏ తేదీ నుంచి చెల్లించాలో ఎంత చెల్లించాలో కూడా స్పష్ట పరచాల్సి వుంటుంది. అయితే ఆ తేదీ క్లెయిమ్ తేదీకన్నా ముందు కాకుండా వుండాలి.

36. కేసుల్లో నష్టపరిహార ఖర్చులని అవార్డు చేయడం:

(1) (ఎ) ఏదైనా విషయాన్ని తప్పుగా చూపించి ఇన్సూరెన్సు పాలసీ తీసుకున్న కారణంగా ఆ పాలసీ చెల్లనప్పుడు, లేక

(బి) ఏవైనా పార్టీ లేక ఇన్సూరర్ ఏదైనా తప్పు క్లెయిమ్స్ ని గానీ లేక క్షోభ కలిగించే డిఫెన్స్ ని గానీ ట్రిబ్యూనల్ ముందు ప్రతిపాదించినప్పుడు

ఈ కారణాలు వున్నప్పుడు ఆ క్లెయిమ్స్ పరిష్కారంలో ట్రిబ్యూనల్ ఆ కారణాలని రాతపూర్వకంగా రాసి, తప్పు చేసిన పార్టీలని ఇతర పార్టీలకి ప్రత్యేకమైన ఖర్చులని నష్టపరిహారంగా ఇవ్వాలని ఆదేశించవచ్చు.

(2) ఈ నష్టపరిహార ఖర్చులు వెయ్యి రూపాయలకు మించడానికి వీలేదు.

(3) ఈ నష్ట పరిహార ఖర్చులని చెల్లించినంత మాత్రాన వాళ్ళు క్రిమినల్ చర్యల నుంచి మినహాయంపు పొందజాలరు.

(4) ఈ విషయాల గురించి నష్టపరిహార మొత్తం కోసం దావా వేసినప్పుడు, ఈ మొత్తాన్ని నష్టపరిహార ఖర్చులని పరిగణలోకి తీసుకోవాల్సి వుంటుంది.

తప్పుగా రిప్రజెంట్ చేసిన కారణంగా తప్పుడు ఫెన్స్లు తీసుకున్నందుకు క్షోభ కలిగించే డిఫెన్స్లు తీసుకున్నందుకు గాను నష్టపరిహార ఖర్చులని ఇవ్వడాన్ని ఈ నిబంధన తెలియచేస్తుంది.

37. సెక్షన్. 173. అప్పీలు :

1. సబ్ సెక్షన్ (2) లో పేర్కొన్న నిబంధనకి అనుగుణంగా క్లెయిమ్ ట్రీబ్యూనల్ అవార్డు వల్ల నష్టపడ్డ వ్యక్తి ఆ అవార్డు వ్యతిరేకంగా తీర్పు వెలువడిన 90 రోజుల్లోగా హైకోర్టులో అప్పీలు దాఖలు చేసుకోవచ్చు.

అయితే ఎవరైతే నష్టపరిహారాన్ని చెల్లించాలో ఆ వ్యక్తి నష్టపరిహార మొత్తంలోని 50 శాతాన్ని గానీ లేక 25,000/- గానీ (రెండింటిలో ఏది తక్కువైతే ఆ మొత్తాన్ని) సర్టిఫికేట్ని కలెక్టర్కి జారీ చేస్తుంది. ఆ సర్టిఫికేట్ అందిన తరువాత కలెక్టర్ ఆ మొత్తాన్ని భూమిశిస్తు బకాయలను ఏ విధంగానైతే వసూలు చేస్తారో ఆ విధంగా వసూలు చేయాల్సి వుంటుంది.

హైకోర్టు ఆదేశించిన రీతిలో డిపాజిట్ చేసిన తరువాత మాత్రమే, హైకోర్టు అప్పీలును విచారణకు స్వీకరించాలి.

90 రోజుల కాలపరిమితి దాటిన తరువాత కూడా అప్పీలు వేయకపోవడానికి తగు కారణాలు చూపించినప్పుడు కూడా హైకోర్టు అప్పీలు విచారణకు తీసుకోవడానికి అవకాశం వుంది.

(2) వివాదంలో వున్న మొత్తం పదివేలలోపు వున్నట్లయితే, దానిపై అప్పీలు వుండదు.

38. భూమిశిస్తు బకాయగా ఇన్సూరర్ దగ్గర నుంచి డబ్బు వసూలు :

అవార్డు ప్రకారం ఎవరైనా వ్యక్తులు నష్టపరిహార మొత్తాన్ని చెల్లించాల్సి వున్నప్పుడు, వాటిని పొందడానికి అర్హత వున్న వ్యక్తులు ట్రీబ్యూనల్కి దరఖాస్తు చేసుకున్నప్పుడు ట్రీబ్యూనల్ ఆ మొత్తానికి సర్టిఫికేట్ని కలెక్టరుకు జారీ చేస్తుంది. ఆ సర్టిఫికేట్ అందిన తరువాత కలెక్టర్ ఆ మొత్తాన్ని భూమిశిస్తు బకాయలను ఏ విధంగానైతే వసూలు చేస్తారో ఆ విధంగా వసూలు చేయాల్సి వుంటుంది.

39. అప్లికేషన్స్

నష్టపరిహారం కోసం సెక్షన్ 166 ప్రకారం దాఖలు చేసే ప్రతి అప్లికేషన్ తప్పకుండా

సి.ఐ.డి. ఫారమ్ లోనే దాఖలు చేయాల్సి వుంటుంది. అంతేకాదు నిబంధన 475లో పేర్కొన్న ఫీజుని కూడా అప్లికేషన్ ఫారమ్ కి జతచేయాల్సి వుంటుంది.

40. అప్లికేషన్ ని పరిశీలించడం ....

నిబంధన 455 ప్రకారం క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ కి అప్లికేషన్ ఫారమ్ అందిన వెంటనే దరఖాస్తుదారుని ప్రమాణ పూర్వకంగా విచారించి, ఈ విచారణలోని విషయాన్ని సంగ్రహముగా రాత పూర్వకంగా రాయాల్సి వుంటుంది.

అప్లికేషన్ ని శీఘ్రంగా కొట్టివేయడం ,

దరఖాస్తుని పరిశీలించిన తరువాత స్టేట్ మెంట్ ఏమైనా నమోదు చేసినట్లైతే వాటిని పరిశీలించి సరైన ఆధారాలు లేవని ట్రిబ్యూనల్ భావించినప్పుడు అప్లికేషన్ ని తగు కారణాలు రాత పూర్వకంగా రాసి కొట్టివేయడానికి అవకాశం వుంది.

సంబంధిత పార్టీలకు నోటీసు :-

1. సెక్షన్ 457 ప్రకారం అప్లికేషన్ ని కొట్టివేయనట్లైతే క్లెయిమ్ అప్లికేషన్ కాపీలని ఆ వాహన యజమానికి ఇన్సూరర్ కి నోటీసుద్వారా తప్పక పంపించాలి. నోటీసులో అప్లికేషన్ ని ఏ రోజు విచారిస్తారో ఆ తేదీని తెలియచేసి, తాము సాక్ష్యాలు ప్రవేశపెట్టదలచుకుంటే ప్రవేశపెట్టవచ్చని నోటీసులో తెలియజేయాలి.

కుమ్మత్తైన క్లెయిమ్స్, తప్పుడు క్లెయిమ్స్ దాఖలు చేయలేదని ట్రిబ్యూనల్స్ సంతృప్తి చెందడం కోసం పరాధీనుల (డిఫెండెంట్స్) ని సమాచారాన్ని ట్రిబ్యూనల్ ముందు వుంచమని ట్రిబ్యూనల్స్ ఆదేశించవచ్చు.

1. పరాధీనులు గతంలో చిక్కుకోన్న ప్రమాదాల వివరాలు.
2. ఆ ప్రమాదాల్లో ఇచ్చిన నష్టపరిహారాల మొత్తం వివరాలు, బాధితురాలి అద్రుసు వివరాలు, నష్టపరిహారం చెల్లించిన ఇన్సూరర్ వివరాలు.
3. క్లెయిండాడుతో అతనికి ఉన్న సంబంధం.

పార్టీల హాజరు, విచారణ :-

1. వాహనయజమానిని, ఇన్సూరర్ ని రిటన్ స్టేట్ మెంట్ ని దాఖలు చేయమని ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించవచ్చు. వాళ్లు దాఖలు చేయాలని ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించినప్పుడు తప్పక రాతపూర్వకమైన స్టేట్ మెంట్ ని దాఖలు చేయాల్సి వుంటుంది.

2. ఒకవేళ వాహన యజమాని క్లెయిమ్ ని వ్యతిరేకించినట్లైతే, ఒకవేళ ఎలాంటి రాతపూర్వకమైన స్టేట్ మెంట్ దాఖలు చేయనట్లైతే ట్రిబ్యూనల్ క్లెయిమ్ గురించి యజమానిని

మరియు ఇన్సూరర్‌ని విచారించాల్సివుంటుంది. ఆ విచారణ సారాంశాన్ని రాతపూర్వకంగా నమోదుచేయాల్సి వుంటుంది.

41. సాక్షులని సమన్ చేయడం :

క్లెయిమ్ అప్లికేషన్‌లో ని పార్టీలు ఎవరైనా సాక్షులను పిలవడానికి దరఖాస్తు చేసుకున్నప్పుడు ట్రిబ్యూనల్ వాళ్ళని పిలవాల్సి వుంటుంది. సాక్షులకైన ఖర్చులు ఏవైనావుంటే వాటిని చెల్లించాలని ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించవచ్చు.

న్యాయవాది హాజరు :

న్యాయవాది ద్వారా ఎవరైనా పార్టీ హాజరు కావడానికి ట్రిబ్యూనల్ అనుమతించవచ్చు.

లోకల్ ఇన్స్ పెక్షన్ :-

1. విచారణలో అవసరమని భావించినప్పుడు ప్రమాదం జరిగిన ప్రదేశాన్ని ట్రిబ్యూనల్ సందర్శించవచ్చు. ప్రమాద స్థలాన్ని పరిశీలించవచ్చు.
2. క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ స్థానిక పరిశీలనకి వెళ్ళినప్పుడు పార్టీలుగానీ వారి ప్రతినిధులు కానీ ట్రిబ్యూనల్ వెంట వెళ్ళవచ్చు.
3. క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ స్థానిక పరిశీలనకి వెళ్ళినప్పుడు పరిశీలించిన అంశాల గురించి క్లుప్తంగా నోట్ రాయాల్సి వుంటుంది. ఆ నోట్ రికార్డులో భాగమవుతుంది.
4. పార్టీలు ఎవరైనా ఆమెమోరాండంని కోరినప్పుడు వారికి అది చూపించాలి. అప్లికేషన్ ద్వారా కోరినప్పుడు కాపీని కూడా ఇవ్వాల్సి వుంటుంది.

వాహన పరిశీలన :

అవసరమని భావించినప్పుడు ప్రమాదంలో చిక్కుకున్న వాహనాన్ని పరిశీలించవచ్చు. ట్రిబ్యూనల్ ఆదేశించిన ప్రదేశంలో, సమయంలో, తేదీలో వాహనాన్ని దాని యజమాని ఉంచాల్సి వుంటుంది. వాహనం యజమానితో సంప్రదించి కూడా ట్రిబ్యూనల్ ఈ ఆదేశాలు జారీ చేయవచ్చు.

42. సమ్మరీ పద్ధతిలో విచారించే అధికారం :

లోకల్ ఇన్స్ పెక్షన్ సమయంలో గానీ మరెప్పుడైనాగానీ క్లెయిమ్ పిటీషన్ విచారణలో వున్నప్పుడు ఏ వ్యక్తినైనా ట్రిబ్యూనల్ శీఘ్రగతిన విచారించడానికి అవకాశం వుంది. అయితే ఆ వ్యక్తి ఆ క్లెయిమ్ విషయంలో తగు సమాచారం ఇస్తాడని భావించినప్పుడు మాత్రమే ట్రిబ్యూనల్ విచారిస్తుంది. ఆ వ్యక్తిని పార్టీ లేవరూ సాక్షిగా చేర్చనప్పటికీ క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ విచారించవచ్చు.

(2) సబ్ సెక్షన్ ప్రకారం వివరించే వ్యక్తిని ప్రమాణం చేయించాల్సిన అవసరం లేదు.

సాక్ష్యాలని నమోదు చేసే పద్ధతి :

సాక్షుల విచారణ ప్రారంభం కాగానే వారి సాక్ష్యాల సారాంశాన్ని బ్రిబ్యునల్ నమోదు చేయాలి. దానిపైన సాక్షి సంతకం చేయాలి. ఆ తరువాత బ్రిబ్యునల్ మెంబర్ సంతకం చేయాలి. అది రికార్డులో భాగమవుతుంది.

సాక్ష్యాన్ని మాత్రం వాళ్ళు చెప్పిన విధంగా నమోదు చేయాల్సి వుంటుంది.

సభ్యులని కలుపుకోవడం :

1. విచారణలో వున్న ఏదైనా విషయంలో ఎవరైనా వ్యక్తులకి ప్రత్యేక పరిజ్ఞానం వున్నట్లు బ్రిబ్యునల్ భావించినపుడు వారిలో ఒకరిని గాని అంతకు మించిగానీ విచారణ సమయంలో కలుపుకోవడానికి అవకాశం వుంది.

2. ఆ విధంగా కలుపుకున్న వ్యక్తులకి ప్రతిఫలాన్ని బ్రిబ్యునల్ నిర్ధారించిన మేరకు చెల్లించాల్సి వుంటుంది.

వాదాంశాలను ఏర్పాటు చేయడం :

రాతపూర్వకమైన స్టేట్మెంట్లని పరిశీలించిన తరువాత, సాక్షులని విచారించిన తరువాత, తీర్పుకి అవసరమైన వాదాంశాలని తయారు చేయాల్సి వుంటుంది.

తీర్పు మరియు సప్త పరిహార అవార్డు :

(1) ప్రతివాదాంశం మీద సంక్షిప్తంగా బ్రిబ్యునల్ తన నిర్ణయాలను తీర్పులో తెలియచేయాల్సి వుంటుంది. ఆ నిర్ణయానికి రావడానికి గల కారణాలను కూడా తెలియచేయాల్సి వుంటుంది. అలాగే ఏ ఏ క్లెయిమ్ దారులకి ఎంతెంత నష్టపరిహారం చెల్లించాలో ఏ ఏ ప్రతివాదుల బాధ్యత ఏ ఏ మేరకు వుందో తెలియ చెప్పే భాగాన్ని అవార్డు అంటారు.

(2) నష్టపరిహార మొత్తాన్ని ఇద్దరు లేక అంతకు మించి వ్యక్తులకి ఇచ్చినప్పుడు, ఎవరెవరికి ఎంతెంత ఇవ్వాలో కూడా బ్రిబ్యునల్ అవార్డులో స్పష్టం చేయాల్సి వుంటుంది.

(3) వాహనం డ్రైవరుపై, యాజమానిపై క్రిమినల్ చర్యలు తీసుకోనప్పుడు, తీసుకున్నప్పటికీ సరైన సాక్ష్యాలు లేక కేసు కొట్టివేయబడినప్పుడు క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ తగు చర్య నిమిత్తం అవార్డు ప్రతిని సెక్రటరీ, ప్రాంతీయ రవాణాధికారికి తగు చర్య నిమిత్తం తప్పక పంపించాల్సి వుంటుంది.

43. క్లెయిమ్స్ బ్రిబ్యునల్ అవార్డుల అమలు :

సెక్షన్ 174 లో పేర్కొన్న విషయాలకి అనుగుణంగా అవార్డు అమలు గురించి బ్రిబ్యునల్ కి సివిల్ కోర్టుకి వుండే అధికారాలు వుంటాయి. సివిల్ దావాలో జారీ చేసిన డిక్రీ

అమలులాగే ఈ అవార్డు కూడా ట్రిబ్యూనల్ అమలు పరచవచ్చు. సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ లో డిక్రీ అమలుకి సివిల్ కోర్టుకి వుండే అధికారాలన్నీ ట్రిబ్యూనల్ కి వుంటాయి.

కొన్ని కేసుల్లో సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ వర్తించడం :

సివిల్ ప్రొసీజర్ కోడ్, 1908లోని ఈ దిగువ పేర్కొన్న నిబంధనలన్నీ ట్రిబ్యూనల్ ప్రొసీడింగ్స్ ముందున్న విషయాలకి వర్తిస్తాయి. అవి-

ట్రిబ్యూనల్ తీర్పుకి వ్యతిరేకంగా అప్పీలు - ఫారమ్ :

(1) క్లెయిమ్స్ ట్రిబ్యూనల్ తీర్పుకి వ్యతిరేకంగా అప్పీలుని మెమోరాండం ఫారంలో అప్పీలు ఏవిషయం గురించి దాఖలు చేస్తున్నారో తెలియచేస్తూ దాఖలు చేయవచ్చు.

(2) తీర్పు ప్రతిని అవార్డుని అప్పీలుతోబాటు జతచేయాలి.

43ఎ.ఎప్పుడు మోటారు వాహనము వాటి నట్లు (యూజ్) చెప్పవచ్చును?

మోటారు వాహనముల చట్టం 1988లోని సెక్షన్ 140, సెక్షన్ 147, 165 మొదలగు వాటిలో యూజ్ పదానికి ఎంతో ప్రాముఖ్యమున్నది. ఇది మొత్తము వాహనము యొక్క వాడుక గురించి చెపుతుంది. అందులో డ్రైవింగ్, పార్కింగ్, రిపేరింగ్ లేక దానిని కాపలా లేని వారుగ రోడ్డుమీద వదిలి వెళ్ళడం మరియు ఇతర పనులకు వాడటం.

Case: Babu V Remeson AIR 1996 Kerala 95

యూజ్ అనే పదమునకు విస్తృతమైన అర్థమున్నది. వాహనము కదలకుండా వుండటం, రోడ్డు ప్రక్కన పార్క్ చేసి వుండటం లేక అది యాంత్రికలోపం లేక ఇతర లోపము వల్ల ఆగిపోవడాన్ని కూడా వాడుకలో / యూజ్ అని చెప్పవచ్చును.

Case : మేడికొండ నరసమ్మ V షేక్ బషీర్ అహ్మద్ AIR 2001, AP 114.

44. వాహనము నడిపే డ్రైవరుకు ఏ విధమైన లైసెన్సు వుండాలి? అసలు లైసెన్సు తప్పనిసరి అవసరమా? అనవసరమా?

మోటారు వాహముల చట్టం 1988 ప్రకారము వాహనము నడిపే ప్రతి డ్రైవరుకు సరియైన సక్రమమైన, చెల్లదగిన లైసెన్సు వుండాలి. అయితే భీమా కంపెనీవారు సరియైన లైసెన్సు లేదని ధర్మ పార్టీ నష్టపరిహారము చెల్లించకుండా వుండరాదు.

case : Supreme Court judgement dated. The Hindu March 15, 2003.

భీమాకంపెనీలు ధర్మ పార్టీ నష్టపరిహారము మాత్రం తప్పనిసరిగా చెల్లించాలి.

యజమానిగాని, అతని అనుమతి పొంది నడిపే డ్రైవరుగాని చట్టప్రకారం అవసరమైన సరియైన / చెల్లదగిన లైసెన్సు వున్నవారిని మాత్రమే వాహనము నడపడానికి అనుమతించాలి. కాబట్టి చట్టప్రకారము చెల్లదగిన లైసెన్సు అవసరము మాత్రమే కాకుండా, అది తప్పనిసరి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

45. బోనస్ మరియు లోడింగ్ అంటే ఏమిటి?

భీమా చేసుకొన్న వాహనానికి సంబంధించి ఎటువంటి క్లెయిమ్ తీసుకొని వుండినట్లయితే, భీమాకంపెనీవారు వచ్చే సంవత్సరమునకు మీరు కట్టే పీమియంలో కొంత మొత్తం తగ్గించి తీసుకొనే పద్ధతిని బోనస్ అంటారు. దీనిని ఒక విధంగా ప్రోత్సాహము అని అనవచ్చు. ఈ బోనస్ పొందుటకు పాలసీ అయిపోయిన తేదీనుండి 90 రోజులలోపు రెన్యూ చేయించేకొంటే ఈ బోనస్ అమలు చేస్తారు.

అలాగే లోడింగ్ అంటే భీమాదారుడు తన పాలసీ మీద కొంత క్లెయిమ్ / నష్టపరిహారము తీసుకొని వుంటే వచ్చే సంవత్సరమునకు భీమాకంపెనీ వారు అదనంగా వసూలుచేసే మొత్తమును లోడింగ్ అంటారు. ఇది ఒక రకముగా "నిరుత్సాహం" అనవచ్చు.

అయితే ఈ బోనస్ / మాలస్ ధర్డ్ పార్టీ / యాక్ట్ లయబిలిటీ మీద వచ్చే క్లెయిమ్ మీద ఆధారము చేసుకొని వసూలు చేయరు. కేవలం ఓన్ డామేజ్ ప్రీమియం క్లెయిమ్ లను ఆధారము చేసుకొని వసూలు చేస్తారు.

46. మోటారు ఇన్సూరెన్సు ప్రీమియంలను నిర్ణయించే సంస్థ ఏది?

ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్ 1938 పార్టు-2 లోని ప్రొవిజన్స్ ప్రకారము మోటారు ఇన్సూరెన్సును నియంత్రించుటకొరకు టారిఫ్ ఎడ్వయిజరీ కమిటీని ఏర్పాటు చేసినది. ఈ టారిఫ్ ఎడ్వయిజరీ కమిటీ నియమ, నిబంధనలు, రేట్లు, టరమ్స్ మరియు కండిషన్స్ ను ఒక టారిఫ్ గా రూపొందిస్తుంది.

47. నష్టాలు ఎన్ని రకాలు?

1. మొత్తం నష్టం
2. రిపేరు ప్రకారం నష్టాలు
3. ధర్డ్ పార్టీ క్లెయిమ్ లు

48. క్యాష్ లాస్ సెటిల్ మెంట్ అంటే ఏమిటి?

సాధారణముగా రిపేరు బిల్లులు లేకుండా భీమాకంపెనీవారు ఏ విధమైన తనిఖీలు (అనగా సరిగా రిపేరు చేసారా లేదా) లేదా ఏ విధమైన సాల్వేజ్ (అనగా దెబ్బతిన్న భాగాలను) ఇవ్వకుండా క్లెయిమ్ ను పరిష్కారం చేసుకోనే పద్ధతిని క్యాష్ లాస్ పద్ధతి అంటారు. దీనిలో బిల్లులు సమర్పించే పనిలేదు.

49. మొత్తం నష్టం అంటే ఏమిటి?

నష్టము జరిగి ప్రమాదము జరగడం వల్ల ఆ వాహనము రిపేరు చేసినా పనిచేయని విధంగా వున్న యెడల బోటల్ లాస్ అని లేక భీమాకంపెనీ దృష్టిలో రిపేరు చేసిన, భీమాచేసిన మొత్తంకన్నా ఎక్కువ మొత్తం అయినచో దీనినే బోటల్ లాస్ అంటారు.

50. రిపేరు పద్ధతి అంటే ఏమిటి?

వాహన ప్రమాదమును బట్టి రిపేరు చేయుటకు వీలున్న భాగాలను రిపేరు చేసి, మరియు కొన్ని భాగాలను మార్పు చేయుటకు అవకాశమున్న పద్ధతిని రిపేరు పద్ధతి అంటారు. దీనిలో భీమాకంపెనీకి బిల్లులు సమర్పించాలి.

51. డ్రెవింగ్ లైసెన్సు అంటే ఏమిటి?

మోటారు వాహనాల చట్టం 1988 ప్రకారం డ్రెవింగ్ లైసెన్సు అంటే నేర్చుకొనే వ్యక్తిగాకుండా సమర్థవంతమైన అధికార వర్గముచే జారీచేయబడిన, పేర్కొనబడిన ఫలానావ్యక్తి, ఫలానా వాహనము నడపవచ్చు అని పేర్కొనబడిన లైసెన్సును డ్రెవింగ్ లైసెన్సు అంటారు. దీనిని బట్టి లెర్నింగ్ లైసెన్సు పనికిరాదు.

52. వాహనము దొంగతనము జరిగినపుడు ఏమిచేయాలి?

1. వాహనము దొంగతనము జరిగిన వెంటనే దగ్గరలో వున్న పోలీసు స్టేషన్ కు వ్రాతపూర్వకంగా వెంటనే తెలియజేయాలి.
2. భీమాకంపెనీకి వ్రాతపూర్వకంగా వెంటనే తెలియజేయాలి. దీనిలో మీ పూర్తి పేరు, అడ్రస్, పాలసీ నెంబరు, ఇంజన్ నెంబరు, ఛాసిస్ నెంబరు మరియు వాహనము యొక్క రిజిస్ట్రేషన్ నెంబరు ఇవ్వాలి.
3. వాహనము పోతే రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ బుక్ పోయినట్లైతే, ట్రాన్సుపోర్ట్ అధారిటీ నుండి డూప్లికేటు పుస్తకం పొందాలి.

53. సొలేషియం నిధి(Solatium Fund) అంటే ఏమిటి?

ప్రమాదమునకు కారణమైన వాహనాన్ని గుర్తించలేకపోవడం వల్ల బాధితునికి నష్టపరిహారము చెల్లించడానికి అవకాశము కలగదు. కావున దీన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని, భారతప్రభుత్వము సంక్షేమ భాధ్యతగా మోటారు వాహనాల చట్టం 1988కి 1999 సంవత్సరంలో కొన్ని సవరణలు చేసినది. దీని ప్రకారము "ధీకొట్టి, పారిపోయే ప్రమాదాలకు" నష్టపరిహారములను చెల్లించడానికి ఏర్పాటు చేసినారు. అంటే మోటారు వాహనాల చట్టం 1988 ప్రకారము పబ్లిక్ ప్లేస్ లో ప్రతి వాహనము భీమాచేయాలి కాబట్టి భీమాకంపెనీ ఏదో ఒకటి అయివుంటుంది. అందువలన వీటిని చెల్లించడానికి కావలసిన మొత్తమును భీమాకంపెనీలు, భారతప్రభుత్వము ద్వారా కొంతనిధిగా ఏర్పాటు చేసినారు. దీనినే సొలేషియం నిధి అంటారు.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజల్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాదు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజల్స్ను భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజల్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ఫర్మేషన్ 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. నమోదుచేయని ఇన్ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
  - (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే పద్ధతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
  - (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్ను నియమించాలి.
  - (డి) క్లెయిమ్కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
  - (ఇ) సర్వేయర్ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
  - (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
  - (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్ 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్టర్కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.
- కామెంట్:- అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనుసరిస్తున్న కాలయాపన పద్ధతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.
- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

(యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంట్లు / మద్యపర్తులు ఈ పైన తెల్పిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్ మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

పాలసీ హోల్డర్స్ నర్వీను గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

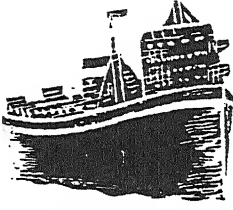
అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

సర్వేయర్

సముద్రభీమా (Marine Insurance)

సముద్ర భీమా

1. సముద్రభీమా అనగా నేమి?

సాధారణముగా సముద్రంలో తిరిగే ఓడలు/పెద్దఓడలు, వాటిలో తీసుకొనిపోవు వస్తువులను కూడా కలిపి సముద్రభీమా అంటారు. ఓడలు సంబంధించి ఓడలు ధాని యంత్రాలను, సముద్రమునుండి వచ్చే ఆపదలకు భీమా చేస్తారు. వీటిని 1 సంవత్సరమునకు భీమా చేస్తారు.

అలాగే కార్గోకు సంబంధించిన వస్తువులు, అనగా వప్పుదాన్యాలు, వడ్లు బియ్యం, మినుములు, నూకలు మొదలైనవి, ఓడలలో తీసుకొని పోయ్యే అన్నింటికీ భీమా చేస్తారు. వీటిని మాత్రము సముద్రరవాణా కాలము వరకు చేస్తారు. అంటే సాధారణంగా ఒక ప్రదేశము నుండి మరోప్రదేశమునకు చేరువరకు మాత్రమే. అది 10 రోజులలో కావచ్చు లేక మూడు నెలలు కావచ్చు.

ఫ్రైట్ అనగా వస్తువులను ఒక ప్రదేశమునుండి మరొక ప్రదేశమునకు చేర్చుటకు అయ్యే రవాణా ఖర్చులను ఫ్రైట్ అంటారు.

2. సముద్రభీమాలో అమలు అయ్యే ఆపదలు ఏవి?

1. సముద్రభీమాలో సముద్ర ఆపదలు అనగా సముద్రముద్వారా వచ్చే

ప్రమాదములు లేక ఊహించని ప్రమాదములు. అంటే సాధారణంగా గాలులు, అలలు ద్వారా వచ్చే నష్టాలు కాదు.

2. మనుష్యుల వల్ల వచ్చే యుద్ధాలు.

3. అగ్ని.

4. శత్రువులు.

5. దోపిడి.

6. సముద్రపు దొంగ.

7. దొంగలు.

8. ఆపత్కాలంలో ఓడ బిరువును తగ్గించడానికి సమాన్లను సముద్రంలోనికి తోసివేయడం అగస్మాతుగా జరిగే దాడులు, రాజులు, ప్రజలు ఓడలను నిలుపుదల

భీమా న్యాయసూత్రాలు

చేయుటవలన వచ్చే నష్టాలు/ ప్రమాదములు, మరియు ఇతర ఆపదలు అనగా ఊహించకుండా జరిగే ప్రమాదములు.

9. బేర్రెట్రీ .బెర్రెట్రీ అంటే యజమానికి వ్యతిరేకంగా ఓడ మాఫ్తారు గాని లేక క్రూ మెంబరులు తప్పుచేయుట వలన గాని లేక కావాలి అని చేయుట వలన జరిగే ప్రమాదాలను బెర్రెట్రీ అంటారు. ఉదా : ఓడ యజమాని చెప్పిన విధంగా విశాఖపట్టణం నుండి కాకినాడ చేరవలెను. కాని ఓడ మాఫ్తారు విశాఖపట్టణం రేవు నుండి మద్రాసు చేరి ఓడ అమ్ముకొని వెళ్ళినాడు. కావున యజమాని ఆజ్ఞను మాఫ్తారు ధిక్కరించినారు. దీని వలన ఇది బెర్రెట్రీగా భావించి క్లెయిమ్ చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

దీనిని బట్టి మనము తెలుసుకొనవలసినది సముద్రమీద జరిగే ఆపదలు మాత్రమే గాని సముద్రము యొక్క ఆపదలు కాదు. (All perils on the seas, are not perils of the seas)

ఉదా: 1. ఇంచమారీ కేసు(Inchamary Case 1887)

ఒక స్టీమరును మరియు దాని యంత్రాలను భీమా చేసినారు. స్టీమరులో ఉన్న ఇంజను ఉన్నది. దాని యొక్క పని ఏమిటంటే మెయిన్ బాయిలర్లకు నీళ్ళతోడి పోయడం . అయితే అది నీటి ఒత్తిడి తట్టుకోలేక పాడైపోయినది. ఆ ఇంజనుకు ఒక వాల్వు ఉన్నది. ఆ వాల్వును తెరచిఉంచాలి. ఎందువలనంటే వత్తిడి వచ్చినప్పుడు ఆవత్తిడి ఆ వాల్వు ద్వారా వెళుతుంది. అంటే అది ఒక సేఫ్టీవాల్వు. కావున ఇది సముద్రము ఆపదకాదు. కావున భీమా క్లెయిమ్ చెల్లించరు.

2. ఒక ఓడకు బియ్యం లోడ్ చేసినారు. ఇందులో ఓడ యజమానానికి ప్రమాదములు మరియు సముద్ర ఆపదల గురించి బాధ్యతలేదు. అయితే ఎలుకలు ఓడకు ఉన్న ఒక వైపుకు రంధ్రం చేసినవి. ఈపైపు అనేది కార్గో ద్వారా ఓడకు కనెక్ట్ చేసి ఉంటుంది. ఈపైపుకు రంధ్రం ఉండుటవలన సముద్రపు నీరు ఈ రంధ్ర గుండా వెళ్ళుటవలన బియ్యం పాడైపోయినవి. కావున సముద్రపు ప్రమాదము లేక ఆపదవల్ల నష్టముగా భావించి, క్లెయిమ్ పరిష్కరించాలి అని తీర్పు చెప్పినారు.

Case: Hamilton Frazer & Co V Pandorf, (1887) App Case 518

3. ఒక వేర్ హౌస్ నుండి మరియు వేర్ హౌస్ చేర్చు పద్ధతిన 25 పెట్టెల వక్కలు నాగపట్నం పోర్టునుండి పెనాంగ్ వరకు భీమా చేసినారు. సముద్రము దగ్గర పడవలో నుండి ఓడలోకి పెట్టెలు ఎక్కించడానికి సిద్ధంగా ఉండు సమయంలో, అనుకోకుండా సముద్రపు అలలు పెద్దఎత్తున రావడం వల్ల ఆ పెట్టెలలోని వక్కలు పాడైపోయినవి. వాటిని పోర్టు ఆరోగ్య అధికారి డిస్ట్రాయ్ చేయమని చెప్పుట వలన ఉపయోగించలేదు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ఇలాంటి క్లెయిమ్ భీమా కంపెనీ వారు చెల్లించాలి అని తీర్పుచెప్పినారు.

China Swamy Mudaliar V Home Ins .Co.Madras 1981,ACJ 919 SC

3. సముద్ర భీమాలో సరుకుల భీమా గురించి వివరించండి. ఎన్ని రకాల పాలసీలు ఉన్నవి? వాటిలో మినహాయింపులు తెల్పండి?

సరుకులు ఓడల ద్వారా లేక విమానాల ద్వారా, రైలు ద్వారా, మరియు రోడ్డు వాహనముల ద్వారా రవాణా జరుగుతుంది. వాటిద్వారా రవాణా జరిగేటప్పుడు జరిగే ప్రమాదాలు, అగ్ని మరియు ఇతర వాటివల్ల జరిగే ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.

సరుకుల రవాణాలో మూడు రకాల పాలసీలు కలవు. వీటిని ఇనస్ట్రూక్టుబ్ కార్గో క్లాజస్ అంటారు. అవి సి,బి,ఎ.

సి

1. అగ్ని లేక ఎక్స్ప్లోషన్ మాత్రమే.
2. ఇరుక్కుపోవుట, మునిగిపోవుట.
3. ఓవర్టర్నింగ్ మరియు డిరైల్మెంట్
4. నీరు తప్పు, ఇతర వస్తువులకు డీ కొట్టుకొనుట వలన,
5. వాతావరణ పరిస్థితులు బాగా లేనపుడు,
6. సాధారణ సరాసరి పవిత్రత,
7. జెట్టిసన్ ఓడను రక్షించుట.
8. ఫ్యాకేజీ చార్జీలు.

బి

1. ఐ.సి.సి-సి+ మాత్రమే కాకుండా వీటికి భూకంపము, ఉరుములు, మెరుపులు అగ్నివర్షతము
2. ఓడలోని సరుకులు కొట్టుకోని పోవుట
3. నది, నదితీరానా సముద్రపు నీరు ఓడ లోనికి ప్రవేశించుట వలన
4. సరుకులు ఎత్తుట,దించుట జరిగే సమయంలో ఓడలోని వస్తువులను సముద్రపాలు చేయుట, సముద్రములో జారిపోవుట.

ఎ

భీమా చేసిన వాటికి ఎలాంటి భౌతిక నష్టము జరిగినను, దాదాపు అన్ని అపదలను కవర్ చేస్తారు.

నోట్ : ఎక్కువ ప్రీమియమ్ చెల్లించుట వలన యుద్ధం లేక అల్లరి మూకలు చేయునవ్వలను కూడా చెల్లిస్తారు.

4 మినహాయింపులు:

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ఈక్రింది పనుల వలన నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

1. కావాలి అని చేసే నష్టాలు ప్రమాదములకు
2. అరుగుదల, తరుగుదల, బరువు తగ్గుదల, సాదారణ లీకేజీ వలన
3. వస్తువులను సరిగా ప్యాక్ చేయకపోవుట వలన జరిగే నష్టాలు.
4. ఆలశ్యంగా సరుకులను చేరుటవలన జరిగే నష్టాలు.
5. యజమాని, మేనేజరు, ఆపరేటర్లు దివాళా తీయుట వలన.
6. అల్లరి చిల్లరి చేష్టల వల్ల వచ్చే నష్టాలు.

5. ఓపెన్ పాలసీ అనగా నేమి? స్పెషల్ డిక్లరేషన్ పాలసీ అనగా నేమి?

ఒక సంవత్సరములో భీమాదారుడు పంపే సరుకులను ఊహించి తీసుకునే సమ్ ఇన్సూరుడు / భీమా మొత్తాన్ని ఓపెన్ పాలసీ అంటారు . అతను పంపే మొత్తం, అసలు మొత్తం నుండి తగ్గుతూ ఉంటుంది. డిక్లరేషన్ లను భీమా కంపెనీకి అందచేస్తూఉండాలి. భీమా మాత్రం ఎక్కువ మొత్తానికి రక్షణ ఇస్తూఉంటుంది. ఉదా, ఒక మిరపకాయ వ్యాపారి 1 కోటి రూపాయలను ఓపెన్ పాలసీ తీసుకున్నాడు. అలాగే ప్రతిరోజు లారీలో 5 లక్షలకు ఎగుమతి చేస్తూఉన్నారు. ఆ మొత్తం కోటినుండి పంపించే మొత్తాలను తీసివేయవలసి ఉంటుంది.

స్పెషల్ డిక్లరేషన్ పాలసీ అనగా కనీసం 2 కోట్లు టర్నోవర్ చేసే వ్యాపారస్థులకు ఒకేసారి 2 కోట్లకు ప్రీమియమ్ చెల్లిస్తారు. దాని వలన భీమా కంపెనీ వారు స్పెషల్ డిక్లరేషన్ పుస్తకాలు ఇస్తారు . వాటిలో ఒకటి భీమా కంపెనీకి దిగుమతి దారుడు, వ్యాపారి వేరు వేరు కాపీలు అట్టిపెట్టుకుంటారు. దానివలన మొత్తం నుండి డిక్లరేషన్ చేసిన మొత్తం తీసివేస్తారు. దీనిలో ప్రీమియమ్ చాలా తక్కువ వసూలు చేస్తారు. ఉదా : ఒక రైస్ మిల్ దారుడు 2 కోట్ల స్పెషల్ డిక్లరేషన్ క్రింద పాలసీ తీసుకొనే వారు. రోజుకు 5 లక్షలకు డిక్లేర్ చేసి భీమా కంపెనీకి తెలియచేస్తారు. 2 కోట్లనుండి డిక్లేర్ చేసిన మొత్తం తీసివేస్తారు. సంవత్సరాంతము అనగా పాలసీ తీసుకొనిన తేది నుండి సంవత్సరము అని చెప్పవచ్చును. సంవత్సర చివరిలో చెల్లించిన ప్రీమియమ్ సర్దుబాటు చేస్తారు.

పైరెండు పాలసీలను ఎప్పుడైనా రద్దు చేసుకొనవచ్చును.

6. పాలసీలో పేర్కొనని ఆపదలు ఏమి? లేక జనరల్ ఏవరేజ్ సాల్వేజ్ నష్టాలు మరియు పర్దిక్యులర్ ఏవరేజ్ అంటే ఏమిటి?

1. సాధారణ సరాసరి నష్టము.

2. సాలేవ్జీ నష్టాలు.

3. పర్మిక్యులర్ ఏవరేజ్.

1. సాధారణ సరాసరి నష్టాలను భీమా కంపెనీ చెల్లించాలి. సెక్షన్ 66 ప్రకారము ఓడకు ఒక ప్రమాదము జరిగే సమయంలో ఆస్తిని రక్షించుటకు చేయుప్రయత్నాలకు అయ్యేఖర్చులను సాధారణ సరాసరి నష్టాలు అంటారు. ఇవి అసాధారణంగా, వాలంటీరుగా సరియైన కారణంగా చేసిన ప్రయత్నాలు అని చెప్పవచ్చును. వీటిని సముద్రయాత్రలో సంబంధమున్న వాళ్ళంతా దామాషా పద్ధతిలో పంచుకోవాలి. వీటిని సముద్ర భీమా పాలసీలో పేర్కొన్న ఆపదలకు సంబంధించిన ఆపదలనుండి తప్పించుకొనుటకు భీమా కంపెనీ చెల్లిస్తుంది. ఇది ఓడ, కార్గోకు ఫ్రైట్కు అమలవుతుంది.

2. సాలేవ్జీ నష్టాలను భీమా కంపెనీ చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

పాలసీలో ప్రత్యేకంగా పేర్కొనబడి వుంటే పాలసీలో పేర్కొన్న ఆపదలకు సంబంధించి ప్రమాదములు జరిగినపుడు సాలేవ్జీని రక్షించుకొనుటకు అయ్యే ఖర్చులను భీమా కంపెనీ నుండి నష్టపరిహారము పొందవచ్చును. అయితే భీమా చేసిన మొత్తం కన్నా ఎక్కువ మొత్తం పొందరాదు.

3. పర్మిక్యులర్ ఏవరేజ్. భీమా చేసిన ఆపదలలో, భీమా చేసిన వాటిలో కొంత మేరకు జరిగిన నష్టాన్ని పర్మిక్యులర్ ఏవరేజ్ అంటారు. అయితే జనరల్ యావరేజ్ నష్టము అయి ఉండకూడదు.

7. అదనపు ఆపదలు(Additional Risks) అనగా నేమి?

ది ఇనిస్చ్యూట్ ఆఫ్ లండన్ అండర్ రైటర్స్ వివిధ రకాల క్లాజులను వివిధ రకాల పాలసీలకు అవసరానికి అనుగుణంగా అనుసరించి ఇస్తూ ఉంటారు. అయితే ఈ రోజు వరకు సముద్రభీమాకు సంబంధించి మనము లండన్ లోని ది ఇనిస్చ్యూట్ ఆఫ్ లండన్ అండర్ రైటర్స్ ఇచ్చిన నియమ నిబంధనలను పాటిస్తున్నాము.

ఇవి ప్రపంచవ్యాప్తంగా గుర్తింపు పొందినవి. వాటిని ఈదిగువ ఇస్తున్నాము.

1. ది 'ఇన్‌చ్‌మేరీ' క్లాజు

2. ది వార్ క్లాజు

3. దిరన్నింగ్ డౌన్ క్లాజు

4. సిస్టర్ షిప్ క్లాజు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. ది 'ఇన్‌చేమేరీ క్లాజు' : ది ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టైమ్ క్లాజ్‌జ్‌లో పేర్కొనబడిన విధంగా భీమా చేయు వస్తువులకు ప్రత్యక్షంగా జరుగు ప్రమాదములు అగు (1) లోడింగ్ కార్గోను లేక ఇంధనమును అటువైపు ఇటువైపు లేక ఎత్తుబ్బి దించుట, బాయిలర్స్ పగులుట ఇంజనులోని సాఫ్ట్ పగులుట లేక ఇంజనులోని లోపాలవల్ల మాస్టరు, ఆఫీసరు, క్రూ లేక ఫైలట్స్ అశ్రద్ధవలన జరుగు నష్టాలకు నష్ట పరిహారం చెల్లించెదరు.

2. యుద్ధము క్లాజ్: దీనిలో యుద్ధము సంభవించుట వలన నష్టములను చెల్లించుటకు ప్రత్యేకంగా ఈ ఆపదలను ఇస్తారు.

3. ది రన్నింగ్ డౌన్ క్లాజు:- ఒక ఓడ మరొక ఓడను ఢీ కొట్టినప్పుడు తన ఓడకు జరుగు ప్రమాదమును నష్టమును మామూలు సముద్ర భీమా పాలసీలో కంపెనీ చెల్లిస్తుంది. కానీ ఎదుటి ఓడకు జరిగే నష్టము అనేది ఇన్‌స్టిట్యూట్ టైమ్ క్లాజ్ అని అంటారు. దీనిబో ఎదుటి ఓడకు జరిగే నష్టమును మూడింటి రెండువంతుల నష్టమును కూడా చెల్లిస్తారు.

4. 'సిస్టర్ షిప్' క్లాజ్: దీనిలో ఢీకొన్న రెండు ఓడలు ఒకే యజమానికి చెందిఉంటే దీనిని 'సిస్టర్ షిప్ క్లాజ్' దీనిలో ది ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ టైమ్ క్లాజ్‌జ్ రెండులో పేర్కొనబడినది. దీనిలో రెండవ ఓడయొక్క యజమాని భీమాదారుడుగాక విడిగా చూచి, ఆర్బిట్రేర్ ద్వారా నిర్ణయించి మొత్తంను భీమా కంపెనీ చెల్లిస్తుంది.

8. సముద్ర భీమా పాలసీలో ఏవి నష్టాలను చెల్లించరు?

సాధారణంగా ఈ క్రింద తెలుపబడిన నష్టాలను సముద్రభీమా పాలసీలో చెల్లించరు.

1. భీమాదారుడు కావాలని చేసే తప్పులకు/నష్టాలకు
2. ఆలస్యం చేయుటవలన వచ్చే నష్టాలు అంటే ఓడకు రిపేరుచేయుట వలన 'మాంసము' ఆలస్యంగా చేరుటవలన పాడైపోయినది. కావున దానికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు. అలాగే పండ్లు, పూలు మొదలయినవి.
3. అసాధారణ అరుగుదల మరియు తరుగుదల
4. సాధారణ లీకేజీలకు, బ్రేకేజీలకు
5. భీమాచేయు వస్తువు/విషయాలను బట్టి ,
6. ఎలుకలు మరియు చిన్నచిన్న పురుగులు చెదలవలన దగ్గరగా జరిగే నష్టాలు,
7. సముద్రపు ఆపదలు దాదాపు కారణం కాకుండా యంత్రాలకు నష్టం జరిగినపుడు.

(9) ఓడ నష్ట పరిహారమును ఎన్ని విధాలుగా చెల్లిస్తారు?

నష్టపరిహారమును (1) మొత్తం నష్టంగా (2) ఓడ పాక్షిక నష్టం

(1) ఓడ పూర్తి నష్ట పరిహారం: భీమా పాలసీ ప్రకారం భీమా చేసిన మొత్తమును చెల్లించు లేక ఒప్పుకున్న పాలసీ ప్రకారం నష్ట పరిహారం చెల్లించుట.

(2) పాక్షిక నష్టపరిహారం: ఓడ పూర్తిగా దెబ్బతింటే నష్ట పరిహారం చెల్లిస్తారు, అని భీమా పాలసీ తీసుకునిఉంటే పాక్షికంగా నష్టం జరిగిన నష్టమునకు నష్టపరిహారం చెల్లించరు.

అయితే సెక్షన్ 69(1) నుంచి (4) వరకు

1. ఓడ రిపేరుచేయుటకు: భీమా పాలసీలో అంగీకరించిన ఆపదలవల్ల నష్టం జరిగితే దానివల్ల రిపేర్లకు అయ్యే ఖర్చును చెల్లిస్తారు. అయితే భీమా చేసిన మొత్తంకన్నా మించి చెల్లించరు.
2. ఓడను పాక్షికంగా రిపేరుచేసి చెల్లిస్తారు.
3. అమ్మకుండా రిపేరు చేయకుండా ఉన్నా, నష్టపరిహారం చెల్లించాలి.
4. రిపేరు చేయకుండా, ఓడను అమ్మినా నష్టపరిహారం చెల్లించాలి.

9వ. వస్తువులు చేరిన తరువాత నష్టం జరిగితే ఎలా?

కొన్నిరకాల వస్తువులకు పాలసీ నిబంధనల ప్రకారం పూర్తి నష్టం జరిగినమేరకు చెల్లిస్తారు. లేదా కొంతమేరకు జరిగిన నష్టం వరకు ఇస్తారు. పాలసీలో అనుకొన్న పర్సంటేజ్ ప్రకారం చెల్లిస్తారు. ఉదా: గుంటూరునుండి మద్రాసుకు దూది లారీద్వారా పంపించారు. అందులో అగ్ని సంభవించుట వలన నష్టం పూర్తిగా జరిగినది. పాలసీ ప్రకారం 100% క్లెయిమ్ చెల్లించాలి. కాబట్టి పూర్తి నష్టపరిహారం చెల్లించారు. 2. తెనాలి నుంచి బెంగళూరుకు 100 బస్తాలు మినపప్పు లారీలు పంపించినారు. పాలసీ ప్రకారం నష్టంలో 80% మాత్రమే నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు. తుఫాన్, వర్షం వలన 100 బస్తాలకు నష్టం జరిగినది. కావున నష్టం జరిగినదానిలో 80% మాత్రమే భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

అలాగే గూడ్స్ డెలివరీ అయిన తరువాత నష్టం జరిగినట్లు కనుగొంటే మొత్తం డెలివరీ అయిన గూడ్స్ విలువనుండి నష్టం జరిగిన గూడ్స్ విలువను తీసివేయగా పాలసీ నిబంధనల ప్రకారం భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లిస్తారు.

10. సాబ్రోగేషన్ (subrogation) గురించి వివరించండి?

సాబ్రోగేషన్ అనేది నష్టపరిహారంకు సంబంధించిన అనుబంధ సూత్రంగా

చెప్పుకొనవచ్చును. అయితే భీమాకంపెనీ బాధితునికి చెల్లించవలసిన నష్టపరిహారం చెల్లించిన తరువాత బాధితునికి సంబంధించిన హక్కులు వారికి సంక్రమిస్తాయి. అయితే 1. బాధితునికి చెల్లించిన నష్టపరిహారం మొత్తంకన్నా ఎక్కువమొత్తం వసూలు చేసుకొనలేదు. 2. భీమా కంపెనీ మీద దావావేసి వసూలు చేసుకొనలేదు. కావున బాధితుని తరపున ప్రతినిధిగా ఉండి మాత్రమే వసూలు చేసుకుంటారు.

11. కాంట్రీబ్యూషన్ గురించి వివరించండి?

కాంట్రీబ్యూషన్ అనేది కూడా నష్టపరిహారంనకు సంబంధించిన అనుబంధ సూత్రంగా చెప్పుకొనవచ్చును. ఒక వస్తువును వివిధ భీమా కంపెనీలలో భీమా చేసినపుడు ఈ సూత్రం అమలులోకి వస్తుంది. భీమాచేసిన వస్తువు ప్రమాదం జరిగినపుడు వివిధ భీమా కంపెనీలు తమతమ వాటాలను దామాషా పద్ధతిలో చెల్లించుటకు కాంట్రీబ్యూషన్ అంటారు. ఉదా: ఒక లక్ష రూపాయల విలువగల ఓడను 'ఎ' అను కంపెనీకి రూ.50000/- మరియు 'బి' అనే కంపెనీకి రూ.75000/-లకు భీమా చేసినారు. అయితే ప్రమాదవశాత్తూ పూర్తిగా నాశనమైనది. కావున భీమా కంపెనీవారు నిష్పత్తి ప్రకారం అనగా 2:3 'ఎ' భీమా కంపెనీవారు రూ.40000/-, 'బి' భీమా కంపెనీవారు రూ.60000/- నష్ట పరిహారం చెల్లించారు. దీనినే 'నష్ట పరిహార వాటాపద్ధతి' అంటారు.

12. సముద్ర భీమాలో అండర్ ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి?

అండర్ ఇన్సూరెన్స్ అనగా ఒక వస్తువుయొక్క అసలు విలువకన్నా తక్కువ విలువకు భీమా చేయడాన్ని అండర్ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. అంటే మిగతా విలువకు తన సొంత భీమాదారుడుగా ఉంటాడు. ఉదా: ఒక ఓడ విలువ 5 లక్షలుగా ఉన్నది. కానీ దానిని 4 లక్షలకు మాత్రమే భీమా చేసినది. మిగతా లక్ష అనేదానికి సొంత భీమాదారునిగానే తన నష్టాన్ని భరిస్తాడు.

13. సముద్ర భీమాలో భీమా ఆసక్తి(insurable interest) అంటే ఏమిటి?

భీమా ఒప్పందంలో భీమా హక్కు అనేది ఒక ప్రత్యేక అవసరమైన సూత్రం. భీమా ఆసక్తి అనేది ఓడ యజమానికి, కార్గో యజమాని/యజమానులు ఓడ హామీగా తీసుకొని రుణం ఇచ్చే ఋణదాతకు, వారికి ఉంటుంది. భీమా ఆసక్తి ఉండాలంటే

1. భౌతిక వస్తువుగా ఉండి, అది సముద్ర ఆపదలకు గురిఅయి ఉండాలి .
2. నష్టం జరిగినపుడు దానికి సంబంధించిన ఆస్తులపై న్యాయబద్ధమైన హక్కులు కలిగిఉండాలి.

సముద్రభీమా చట్టం 1963 ప్రకారం సెక్షన్ 6/2 ప్రకారం ఓడకు సంబంధించిన మొట్టమొదటి నుండి భీమా హక్కు లేక దాని ప్రయాణం మొదలునుండి ఉండవచ్చును. కాని వస్తు విషయంలో అది నష్టం జరిగిన సమయంలో భీమాసక్తి తప్పనిసరిగా ఉండాలి. దీనిలో పాలసీని కలిగిఉండటమే భీమాహక్కు ఉన్నదని చెప్పుటకు నిదర్శనము.

14. నష్టములు ఎన్నిరకాలు? వివరంగా తెలుపండి?

భీమాచేసిన ఆపదవల్ల జరిగే నష్టాలను 'నష్టము' అంటారు. నష్టాలు 1.పూర్తి నష్టాలు, యాక్చువల్ నష్టాలు 2. నిర్మాణాత్మక పూర్తి నష్టాలు.

1. యాక్చువల్: భీమా చేసిన వస్తువు విషయంలో నాశనం ఉదా: 1. ఓడ మరియు కార్గో మునిగిపోవుట వలన లేక కాలిపోవుట వలన.

2. పాడైపోవుట వలన. ఉదా: సముద్రపు నీరువలన సిమెంటు గట్టిపడి పనికిరాకుండా ఉండుటవలన పూర్తిగా పనికిరాదు. అలాగే బియ్యం తడవడం వల్ల పనికిరాకుండా ఉండుటవల్ల పూర్తి నష్టం అంటారు. 3. తిరిగి తీయడానికి వీలులేకపోవుట ఉదా: ఓడలోని కార్గో అయిన బంగారం పెట్టె సముద్రంలో మునిగిపోవుట వలన దానిని తిరిగి తీయలేకపోవుటను పూర్తి నష్టం అంటారు. 4. ఓడ కనపడకుండా పోవుట: సముద్రంలో ఓడ కనపడకుండా పోవుటను పూర్తి నష్టంగా భావిస్తారు.

3. నిర్మాణాత్మక పూర్తి నష్టాలు : వాణిజ్యపరంగా చెప్పాలంటే ఒక ఓడ మెరకపట్టడంముద్ర తీరంలో లేక నదీతీరంలో ఇరుక్కుపోవడానికి అయ్యే ఖర్చులు మరియు దానిని రక్షించుటకు అయ్యే మొత్తం ఖర్చులు భీమాచేసిన మొత్తం దాటిపోవడాన్ని నిర్మాణాత్మక పూర్తి నష్టం అంటారు. ఇది సముద్రభీమాకు మాత్రమే పరిమితం. అయితే దీనిలో భౌతికంగా ఓడ కనిపిస్తుంది. కానీ దానిని బాగుచేసి తీసుకుని వచ్చుటకు చాలా ఎక్కువమొత్తం అవుతుంది. ఉదా: ఒక ఓడ విశాఖపట్నం తీరంలో ఇసుకమెటలో ఇరుక్కునిపోవడం జరిగింది.

భీమా చేయని సమయంలో ఏ విధంగా పనిచేస్తారో అలా చర్యలు తీసుకొనినా కూడా, దానిని బయటికి తీసుకుని వచ్చుట చాలా ఖర్చుతో కూడియున్నది. కావున దీనిని తీరంలో అలా వదిలివేసినారు. కాబట్టి దానిని నిర్మాణాత్మక పూర్తి నష్టంగా చెప్పవచ్చు.

15. సముద్రభీమా పాలసీని ఎప్పుడు ఎస్సైన్మెంట్ (assignment) వివరించండి?

ఒక వ్యక్తికి భీమా పాలసీ మీద ఉన్న భీమా ఆసక్తిని మరొక వ్యక్తికి చట్టబద్ధంగా ట్రాన్స్ఫర్ చేయడాన్ని 'ఎస్సైన్మెంట్' అంటారు. సముద్రభీమా పాలసీలో ప్రత్యేకంగా

నిషేధించితే తప్పితే, ప్రమాదములను ముందు, తరువాత ఎసైన్ చేయవచ్చును. ఉదా: టీ, జూట్, గోధుమ, బియ్యం, నూనెలు మొదలగునవి చాలా చేతులు మారతాయి. ఇవి అసలు చేరవలసిన ప్రదేశానికి ముందు చాలా మంది మారతారు. అందువలన ఈ సౌకర్యం ఎంతో అవసరం.

అయితే హల్ పాలసీ మాత్రం కొత్త యజమానికి ఎసైన్ చేయాలి. అంటే భీమా కంపెనీ అనుమతి కావాలి. మిగతా కార్గో పాలసీలకు భీమా కంపెనీ అనుమతి అవసరం లేదు. అసైన్మెంట్ ఫ్రీగా చేయవచ్చును.

సముద్ర భీమా

16. హామీలు (warranties) అంటే ఏమిటి? అవి ఎన్నిరకాలు?

భీమా పాలసీలో భీమాదారుడు ఫలానా దానిని చేయకూడదు లేక ఫలానా చర్య తీసుకోవాలి అనేదానిని ప్రత్యేకంగా చెప్పేవి హామీలు.

ఈ హామీలు సముద్ర భీమాలో రెండు రకాలు

1. పాలసీ పరిధిలో చెప్పేవి అనగా అల్లరిమూకలు , దాడులు వల్ల జరిగే సంఘటనలు గూర్చి చెప్పేవి.

2. ప్రామిసరీ వారంటీలు అనగా భీమాదారుడు నష్టం జరగకుండా తీసుకోవలసిన జాగ్రత్తలు గురించి కొన్ని హామీలను ఇస్తాడు. ఇలాంటి వాటిని ప్రామిసరీ వారంటీలు లేక హామీలు అంటారు. ఉదా: ప్రమాదం జరిగే సమయంలో నష్టం తగ్గించుటకు కావలసిన అన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి అని భీమా కంపెనీ పాలసీతో ఇచ్చే చెప్పుటను ప్రామిసరీ 'హామీ' అంటారు.

పాలసీ హోల్డర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజల్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజల్స్ భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజల్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ ఫర్మేషన్ ను 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. నమోదుచేయని ఇన్ ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్ లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
- (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే వద్దతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
- (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్ ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్ ను నియమించాలి.
- (డి) క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్ గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
- (ఇ) సర్వేయర్ ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్ ను 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్డర్ కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.

కామెంట్:- అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనునరిస్తున్న కాలయాపన వద్దతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.

- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.

(యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజెంట్లు / మధ్యవర్తులు ఈ పైన తెల్సిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్

భీమా న్యాయసూత్రాలు

మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

పాలసీ హోల్డర్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

సూచనలు

గృహ భీమాదారుని పాలసీ (House holders Policy)

ఇది భీమాదారుని మరియు అతని కుటుంబ సభ్యుల ఆస్తుల, వారి ప్రాణరక్షణకు ఉపయోగపడుతుంది. అంతేకాకుండా దీనిలో భీమాదారుడు వివిధ ఆపదల నుండి కాపాడుటకు ఈ ఒకే ఒక్క పాలసీలో అవకాశం ఏర్పడుతుంది. సాధారణ మార్గదర్శక సూత్రాలు.

1. ఒక భీమాదారునికి ఒక పాలసీ మాత్రమే ఇస్తారు.
2. ఫస్ట్ క్లాస్ బిల్డింగ్ కు మరియు దానిలో ఉన్న వస్తువులకు మాత్రమే ఈ పాలసీ ఇవ్వబడుతుంది. ఫస్ట్ క్లాస్ అనగా చుట్టూ సిమెంట్ గోడలు, సిమెంట్ గోడలు మరియు చార్మినార్ రేకులతో కప్పు. ఉదా: పూరిళ్ళలో ఉన్న లేక బాంబోతో కూడిన నిర్మాణాలు మరియు దానిలో దాచిఉన్న వస్తువులు ఈ రకమైన భీమాకు పనికిరావు.
3. ఈ పాలసీలో 11 సెక్షన్లు ఉంటాయి. వాటిలో మినిమమ్ మూడు సెక్షన్లకు భీమా చేయాలి. అయితే మొదటి రెండు సెక్షన్లు తప్పనిసరి మరియు ఇతర ఏ రెండు సెక్షన్లు అయినా భీమాదారుడు కోరుకోవచ్చు.
4. నాలుగు సెక్షన్ల కన్నా ఎక్కువ భీమా చేసినట్లయితే నాన్ టారిఫ్ ప్రీమియంలో 5 లేక 6 సెక్షన్లకు డిస్కంట్ 15% - 7 లేక అంతకన్నా ఎక్కువ సెక్షన్లలో డిస్కంట్ - 20%. గమనిక డిస్కంట్ ఇచ్చినప్పుడు మొత్తం సెక్షన్లను పరిగణనలో తీసుకుంటారు. డిస్కంట్ మాత్రం నాన్ టారిఫ్ ప్రీమియంను మాత్రమే పరిగణనలోకి తీసుకుంటారు.
5. దీనికి 15% కమీషన్ ఇస్తారు. ఏజంట్ ప్రీమియం లేకుండా భీమాదారుడు నేరుగా దీనిని కూడా డిమాండ్ చేసి మొత్తం ప్రీమియంలో తగ్గించి ఇవ్వవచ్చును.
6. ఈ పాలసీలో రెండురకాలైన ప్రీమియంలు తగ్గింపులు ఉన్నాయి. 1. సెక్షన్ల డిస్కంట్ (తగ్గింపు) 2. 15% కమీషన్ (మొత్తం ప్రీమియంలో తగ్గింపు)
7. దీనిలో పర్సనల్ కంప్యూటర్ భీమా చేయరు. కానీ ఎలక్ట్రానిక్ ఎక్స్‌ప్రెస్ మెంట్ ఇన్సూరెన్స్ లో భీమా చేస్తారు.
8. డిష్ యాంటినాకు ఇందులో భీమా చేయరు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

9. ఎయిర్ కండిషనర్‌కు మాత్రం భీమా చేస్తారు.
10. భీమాదారుడు నష్టం జరుగకుండా మరియు ఎక్కువ నష్టం జరుగకుండా తగు జాగ్రత్తలను తీసుకోవాలి.
11. భీమాదారుడు ఈ పాలసీని రద్దుచేసుకోవాలి అంటే ఫైర్ టారిఫ్ ప్రకారం పార్ట్ పీరియడ్ రేట్ల ప్రకారం చెల్లిస్తారు.
12. ఏ వస్తువుకైనా మార్కెట్ ప్రకారం మాత్రమే భీమా చేయాలి.
13. అయితే సెక్షన్లకు మినహాయింపులు మాత్రమే. (1) యుద్ధము మరియు దాని అనుబంధ ఆపదలు (2) అరుగుదల మరియు తరుగుదల లేక డిప్రిసియేషన్ (3) న్యూక్లియర్ పెరిల్స్ మరియు కాన్సిక్వేషియల్ నష్టాలు.

ముఖ్య లక్షణాలు

సెక్షన్ 1 ఫైర్ మరియు అనుబంధ ఆపదలు భీమా వర్తింపు ఆపదలు.

1. అగ్ని ఉరుములు, మెరుపులు, అల్లరి చిల్లర వీధి రౌడీల వల్ల జరిగే నష్టాలు.
2. విమాన వాహనాలు వల్ల లేక వాటిలోనుండి జారిపడిన వాటివల్ల సంభవించే నష్టాలు.
3. భూకంపములు.
4. కొండచరియలు , మట్టిచరియలు, విరిగిపడుట వలన నష్టాలు
5. వరదలు , సైక్లోన్లు , టెంపెస్ట్ , టైఫూన్ , హరికేన్ , టోర్నడో,
6. వాటర్‌టాంక్ పగులుట వల్ల మరియు ఓవర్‌ఫ్లో వల్ల జరిగే ప్రమాదాల వల్ల భీమా అన్వయిస్తుంది.
7. ఇంటిలో వాడే గ్యాస్ అప్లయిన్స్ వల్ల జరిగే ప్రమాదములు.
8. రైలురోడ్ వాహనములు లేక జంతువుల వల్ల సంభవించే నష్టాలు.

గమనిక: అయితే భీమాదారుడు తన వస్తువులు టెంపరరీగా ఇతర ప్రదేశములకు, నివాసం మార్చుకొని ఉండుటవల్ల జరిగే నష్టాలు కూడా చెల్లిస్తారు. కానీ ఆ నివాసం మార్చుకొనుట అనేది 120 రోజులకు మించరాదు. అంతేగాకుండా సెక్షన్ 1-బి మొత్తం ఆస్తిలో 10% మించరాదు.

మినహాయింపులు: ఈ దిగువ తెలిపిన నష్టములకు భీమా చెల్లింపులు చేయరు.

1. వినియోగ రకపు వస్తువుకు ఉండదు. ఉదా: బాడీస్ప్రేస్, గంధపు నూనెలు.
2. ద్రవ్యము, సెక్యూరిటీలు, స్టాంపులు, స్టాంప్ కలెక్షన్స్, బులియన్ ఫైర్‌స్టాక్, మోటారు వాహనాలు మరియు పెడల్ సైకిలు వాటికి జరిగే నష్టాలు చెల్లించరు.
3. ఒప్పంద పత్రాలు : బాండ్స్, బిల్ ఆఫ్ ఎక్స్‌చేంజ్‌లు, ప్రామిసరీ నోట్లు, షేర్లు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

మరియు స్టాక్ సర్టిఫికెట్లు, వ్యాపారపు పుస్తకాలు, మాన్యు స్క్రిప్టులు, డాక్యుమెంట్స్, మరియు జ్యూయలరీ మరియు విలువైన వాటికి జరిగే నష్టాలు.

సెక్షన్ 2. బర్గలరీ, హౌస్ బ్రేకింగ్, లార్సెనీ లేక థెఫ్ట్.

గమనిక: రెండవ సెక్షన్లో తెలిపే మొత్తం , మొదటి సెక్షన్లో 1 బి తెలిపే మొత్తమునకు సమానంగా ఉండాలి. 2. మొదటి సెక్షన్లోని గమనిక దీనికి అన్వయిస్తుంది.

మినహాయింపులు: ఇంటిదొంగలు అనగా కుటుంబ సభ్యులు చేసే దొంగతనమునకు అన్వయించదు. 2. పెడల్ సైకిల్, మోటారు వాహనాలు మరియు లైన్ స్టాక్కు జరిగే నష్టాలు. 3. ద్రవ్యమునకు బులియన్ డీడ్స్, బాండ్స్ బిల్ ఆఫ్ ఎక్స్చేంజ్, ప్రామిసరీ నోట్స్ స్టాక్ మరియు పేర్ సర్టిఫికెట్స్, వ్యాపార పుస్తకాలు, చేతివ్రాత పత్రములు ఇతర రకాల పత్రములు విలువైన రాళ్ళు, జ్యూయలరీ మరియు విలువైన వాటికి జరిగే నష్టాలకు భీమా ఉండదు.

సెక్షన్ 3:

జ్యూయలరీ మరియు విలువైన వాటికి అన్ని ఆపదలకు భీమా రక్షణ కల్పిస్తుంది. ఇది ఇండియాలో దురదృష్టం వల్ల జరిగే ప్రమాదము వల్ల సంభవించే నష్టమునకు చెల్లిస్తారు.

గమనిక: బ్యాంకులో వుండే వస్తువులకు కొంతపరిమితిలో సాధారణముగా వాడే వస్తువులకు / ఆభరణములకు సంబంధించి పూర్తి సమాచారమును భీమకంపెనీకి భీమాచేయునపుడు అందజేయవలెను. అలాగే లాకప్ లో వాడే వస్తువులకు సంబంధించి కొంతశాతం వరకు మాత్రమే భీమా లభిస్తుంది.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు :

1. గ్లాసు లేక లెన్సులు పగులుటవలన లేక గీతలు పడుట వలన లేక చైనా మార్బుల్స్ గ్రామ్ ఫోన్ రికార్డు మరియు స్వల్పముగా వుండే వస్తువులు ప్రమాదమువలన పగులుట వలన జరిగే నష్టమునుకు పరిహారము రాదు.
2. వస్తువులను శుభ్రంచేయుట, డ్రైయింగ్ రిపేరు చేయుట వలన మరియు వాటివల్ల జరిగే నష్టములకు పరిహారము చెల్లించరు.
3. కారు పూర్తి అద్దాలు, తలుపులు మూసీలేనపుడు కారులో బేపురికార్డురు దొంగతనము జరిగితే నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.
4. ఏదైన వస్తువులు కాంట్రాక్ట్ మీద రవాణా చేస్తున్నప్పుడు నష్టం జరిగితే నష్టపరిహారము చెల్లదు. కాంట్రాక్టుకు సంబంధించిన నష్టాలును చెల్లించరు.

సెక్షన్ 4: ఫ్లేటుగ్లాసు

దీనిలో ప్రమాదవశాత్తు వలన జరిగే నష్టాలను చెల్లిస్తారు. కాని కొన్ని పరిమితులకు లోబడి చెల్లిస్తారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ప్రత్యేక మినహాయింపులు:

1. గ్లాసు తొలగించుట, మార్పుచేయుటవలన లేక రిపేరు చేయునపుడు జరిగే నష్టాలకు చెల్లించరు.
2. అక్షరాలకు జరిగే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
3. ప్రత్యేకముగా నిర్ణయించకుండా గ్లాసుయొక్క ఫ్రేమ్ లేక ఫ్రేమ్ పనులుకు నష్టము వాటిల్లితే నష్ట పరిహారము చెల్లించరు.
4. గ్లాసు మొత్తానికి నష్టము వాటిల్లకుండా లేక గ్లాసు అంద విహీనముగా వున్న యెడల నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
5. గ్లాసును ఎంబోసుగాని, సిల్వర్ గాని, అక్షరములు చెక్కుట గాని వున్న యెడల జరిగే నష్టాన్ని చెల్లించరు.
6. గ్లాసు పగులుటవలన వచ్చే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

సెక్షన్ 5: గృహపకరణ వస్తువులు పాడవుట

గృహపకరణ వస్తువులకు ఎలక్ట్రిక్ మరియు మెకనికల్ సమస్యలవల్ల సంభవించే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.

ప్రత్యేక నిబంధనలు:

1. భీమామొత్తం
పాలసీలోని తెల్పిన భీమా మొత్తమునకు నష్టము జరిగి దానిని తిరిగి రీషేసు చేయునపుడు అదేరకపు కొత్త వస్తువు ధరకు సమానముగా వుండవలెను.
2. నష్టపరిహారపు విధానము: భీమాచేసిన వాటికి నష్టము సంభవించినపుడు దానిని రిపేరు చేయుటకు అయ్యే ఖర్చును చెల్లించెదరు. అయితే నష్టము ఏ సంభవించకముందు ఏ స్థితిలో వుందో అదే స్థితిని పూర్తిచేయుటకు అగు ఖర్చును మాత్రమే భీమాకంపెనీ భరిస్తుంది. అలాగే అరుగుదల విలువను తగ్గించి మాత్రమే చెల్లిస్తారు. అలాగే మేగ్నిమ్ 50% వరకు అంటే సంవత్సరానికి 10% చొప్పున తగ్గింపుతో చెల్లింపులు చేస్తారు.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు:

1. కావాలని వస్తువును పాడుచేసుకొనుట, లేదా అజాగ్రత్తవల్ల వల్ల నష్టము జరిగితే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
2. భీమాచేయక ముందు వున్న లోపాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

3. ఉత్పత్తిదారుడు మరియు సప్లయర్ వల్ల జరిగే నష్టాలకు బాధ్యత వుండదు.
4. వస్తువును ఇంటినుండి రిపేరు పోపుకు, తిరిగి ఇంటికి చేర్చుటకు అయ్యే ఖర్చులను భీమాకంపెనీ భరించదు.
5. వస్తువులను చట్టవ్యతిరేకం క్రింద పట్టుకొనినపుడు లేక చట్టవిరుద్ధంగా యింటిని ఆక్రమించుకొని చేయుట వలన జరిగే నష్టాలకు బాధ్యత వుండదు.

సెక్షన్ 6:

టెలివిజన్ సెట్

1. టెలివిజన్ కు అగ్నివల్ల, ఉరుములు, మెరుపులు, గృహములోని గ్యాస్ ప్రమాదము వలన వాటర్ ట్యాంక్ బరష్ట్ / పగులుట వలన మరియు ఓవర్ ఫ్లో వల్ల, లేక పైపుల ద్వారా నష్టము జరగడం, విమానవాహనము వల్ల జరిగే నష్టము మరియు వాటినుండి జారిపడే వస్తువుల వల్ల జరిగే నష్టాలు, భూకంప, అగ్ని, వరదలు ముంపు, తుఫాన్ లాంటి అవదలు, గొడవలు, అల్లరిచిల్లరి పనుల వల్ల నష్టాలు, టెర్రరిష్టు వల్ల నష్టాలు, బర్గలరీ లేక ఇంటిని పగలకొట్టుట లేక దొంగతనము, బయట ప్రమాదాలు లేక ఎలక్ట్రికల్ బ్రేక్ డౌన్ వల్ల జరిగే ప్రమాదములన్నింటికి నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.
2. రు. 25,000/- వరకు న్యాయసంబంధ చెల్లింపులు ఖర్చులతో సహా చెల్లింపు చేస్తారు.
3. భీమాదారుని యాంటెన్నా వల్ల ఇతరులకు నష్టము సంభవిస్తే రు. 3000/- వరకు చెల్లిస్తారు.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు:

ఈ క్రింది వాటికి నష్టపరిహారము భీమాకంపెనీ చెల్లించదు.

1. బయట బిగించే యాంటెన్నాకు నష్టము జరిగినా, లేక దొంగతనము వల్ల జరిగినా నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
2. టీవిని బిగించునపుడు జరిగే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
3. చట్టము లేక కాంట్రాక్ట్ వల్ల తయారీదారుడు బాధ్యుడుగా వున్నప్పుడు భీమాకంపెనీ చెల్లించదు. ఉదాహరణ: ఒక టీవికి ఒక సంవత్సర గ్యారంటీ పనిచేస్తుంది. అని కంపెనీ కాంట్రాక్ట్ వుంటే అది తప్పనిసరిగా తయారీదారుడు బాధ్యత వహించాలి. అలాగే దానికి అయ్యే ఖర్చులకు భీమాకంపెనీ బాధ్యత వహించదు.

సెక్షన్ 8: పెడల్ సైకిల్

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. అగ్ని ప్రమాదము, ఉరుములు, మెరుపులు, బయట ప్రేలుడు వలన, అల్లరిచిల్లరి గొడవల వల్ల మరియు టెర్రరిష్టు వల్ల / ఉగ్రవాదుల వల్ల, పాక్‌వల్ల, వరదలు , భూకంపములు, తుఫాన్, బర్ఫలరీ, ఇంటిని పగులగొట్టుట వల్ల లేక దొంగతనము వల్ల మరియు బాహ్యప్రమాదము .
2. న్యాయబాధ్యత చెల్లింపులు ఖర్చులతో సహా రు. 10,000/- వరకు చెల్లిస్తారు. ప్రత్యేక నిబంధన.
3. సైకిలును పూర్తి భద్రతతో కల్గిన తాళముతో రక్షణ కల్పించవలెను.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు:

1. భారతదేశము వెలుపుల జరిగి ప్రమాదములు మరియు అదైకు త్రిప్పునపుడు జరిగే నష్టాలకు బాధ్యత వహించదు.
2. మెకానికల్ బ్రేక్‌డాన్, ఎక్కువబరువును వేయుట వలన, ఎక్కువ లేక స్థాయికి మించిన వత్తిడి ఇచ్చినప్పుడు జరిగే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
3. సైకిల్ స్పేర్‌పార్ట్స్ పోయిన యెడల నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
4. సైకిల్ రేసులకు ఉపయోగిస్తే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
5. మిగులు మొత్తాన్ని క్లెయిమ్ చెల్లింపుతో తగ్గించి ఇస్తారు.

సెక్షన్ 8: బ్యాగేజీ

భీమాదారునితో పాటు వుండే బ్యాగేజీకి అనుకోని / ఊహించని ప్రమాదము లేక దురదృష్టవశాత్తూ వల్ల ప్రయాణములో జరిగే నష్టాలకు భీమా పరిహారము చెల్లిస్తుంది.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు:

ఈ క్రింది వాటికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

1. బ్యాగేజీలో వుండే వస్తువులకు జరుగు గీతలు, అందవిహీనం అగుట మొదలగు వాటికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు. అలాగే అతి తేలికపాటి అద్దాలు పగులుట, గ్రామ్‌ఫోన్ రికార్డులు పగులుట మొదలగునవి రవాణాలో జరిగే నష్టాలను చెల్లించరు.
2. వస్తువులు శుభ్రపరచుట రిపేరుచేయునపుడు జరిగే నష్టాలకు చెల్లించరు. అలాగే క్రిమి కీటకాలు వల్ల జరిగే నష్టాలకు చెల్లించరు.
3. ఎలక్ట్రిక్ యంత్రాలు టివి, రేడియో, టేపురికార్డులకు ఎక్కువగా వాడుట లేక విద్యుత్ శక్తి రన్ అయినపుడు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
4. కారులో పూర్తి అద్దములు వేయకుండా లేక పూర్తిగా తలుపులు మూయకుండా జరిగే దొంగతనములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

5. కాంక్ర్రాక్ట్ ద్వారా వస్తువులను రవాణా చేయునపుడు జరిగే నష్టాలకు పరిహారముండదు.
6. అతి విలువైన జువెలరీ, బాండ్స్, బిల్ ఆఫ్ ఎక్స్‌చేంజ్, ప్రామిసరీ నోట్లు, షేర్ సర్టిఫికెట్లు, వ్యాపార పుస్తకము మొదలగు వాటికి నష్టము వాటిల్లితే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
7. ప్రయాణములో బట్టలు చినుగుట , కర్రలు, గొడవలు, ఫ్యాన్లు మొదలగు వాటికి నష్టము వాటిల్లితే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
8. వినియోగమునకు ఉపయోగపడే వస్తువులు అనగా వాటరు బాటిల్స్, సెంట్లు, ఫెయిర్‌నెస్ క్రిములు మొదలగు వాటికి నష్టము వాటిల్లిన నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
9. భీమాదారుడు పర్మినెంట్ నివాస ప్రదేశములో నష్టము జరిగితే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

సెక్షన్ 9: వ్యక్తిగత భీమా

ఇది పూర్తిగా ప్రమాదభీమా మాత్రమే. సహజ మరణములు అనగా మనిషి సాధారణముగా వచ్చే జబ్బుల వల్ల కల్గే మరణాలకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు. అయితే మనిషి ఊహించని ప్రమాదాలకు లోనై జరిగే ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు. ఎక్కువ ప్రీమియం చెల్లిస్తే మందుల ఖర్చులకు కూడా చెల్లిస్తారు. మరణం తరువాత మనిషిని దహనము చేయటకు కూడా ఖర్చులు భీమా మొత్తంలో 2% లేక 1000/- మించకుండా ఏది తక్కువైతే అది చెల్లిస్తారు. కుటుంబ సభ్యులు చేరితే 10% ప్రీమియంలో డిస్కాంట్ ఇస్తారు.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు :

ఈ క్రింది వాటికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

1. త్రాగుడు వల్ల, ఎయిడ్స్ వల్ల మరణము, కావాలని చేసుకొనే ఆత్మహత్యలు మొదలగు వాటికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

సెక్షన్ 10:

పబ్లిక్ లయబిలిటీ

1. పబ్లిక్ లయబిలిటీ అనగా న్యాయబద్ధమైన చెల్లింపులు పౌరునికి చెల్లించుట. అంటే భీమాదారుడు తన ఆస్తుల లేక చర్యలవల్ల జరిగే థర్డ్ పార్టీలకు నష్టపరిహారము చెల్లించవలసివుంటుంది. ఇది రూపాయలు 25,000లకు మించకుండా, ఒక సంఘటన

లేక కొన్ని సంఘటనలు కలిపితే అయ్యే నష్టాలు అనగా మరణాలు లేక శారీరక గాయాలకు నష్టము లేక ఆస్తులకు జరిగే నష్టాలకు చెల్లిస్తారు.

2. వర్క్మెన్స్ కంపెన్సేషన్ లయబిలిటీ

దీనిలో ఈ పాలసీ షెడ్యూలులో తెల్పిన పేర్లకు భీమాదారుని ప్రదేశములో జరిగే నష్టాలకు అంటే ఫేటల్ యాక్సిడెంట్ యాక్ట్ 1855 క్రింద మరియు వర్క్మెన్స్ కంపెన్సేషన్ యాక్ట్ 1923 లేక సాధారణ చట్టము క్రింద జరిగే మరణము లేక శారీరక గాయాలు అనేవి ఉద్యోగ సమయంలో జరిగే వాటికి మాత్రమే చెల్లిస్తారు.

ప్రత్యేక మినహాయింపులు :

ఈక్రింది తెల్పిన కారణములకు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

1. భీమాదారుని వ్యాపారము లేక వృత్తికి సంబంధించి చెల్లింపులు చేయరు.
2. భీమాదారుని ప్రదేశమునకు మార్పులు చేయుట, డెకరేషన్స్కు నష్టపరిహారము చెల్లించరు.
3. భీమాదారుని అదుపులేని వాటివల్ల నష్టము సంభవిస్తే నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

ప్రత్యేక సలహాలు:

1. భీమాదారుని నుండి ప్రపోజల్ ఫారమ్ దానిలో పూర్తి వస్తు విలువలు మరియు సంతకము తీసుకొనవలెను.
2. వ్యక్తిగత భీమాలో ఎసైన్మెంట్ ఫారమ్లో నామినీ పేరు తీసుకొనవలెను.

ప్రమాద భీమా

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రజాజ్ఞా ఫారం ఇష్టకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్పు మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రజాజ్ఞానీను భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రజాజ్ఞా ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రపు భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ఫర్మేషన్ ను 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. నమోదుచేయని ఇన్ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్ లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
  - (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే పద్ధతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
  - (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్ ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్ ను నియమించాలి.
  - (డి) క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్ గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
  - (ఇ) సర్వేయర్ ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
  - (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
  - (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్ ను 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్డర్ కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.
- కామెంట్:- అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనుసరిస్తున్న కాలయాచన పద్ధతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.
- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
  - (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్ కు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.
  - (యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంట్లు / మద్యవర్తులు ఈ పైన తెల్పిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్

భీమా న్యాయసూత్రాలు

మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

పాలసీ హోల్డింగ్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

వినిపించుకోవడం

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు ఆడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా

1. వ్యక్తిగత ప్రమాదభీమా పాలసీ అంటే ఏమిటి? దానిలో ప్రమాదాలు మరియు శాశ్వత అంగవైకల్యము అంటే ఏమిటి?

అనుకోకుండా జరిగే సంఘటనే ప్రమాదము అంటారు. అలాగే ప్రమాదము వల్ల మరణము అనే పదాన్ని ఈ క్రింది విధముగా అర్థం చేసుకోవాలి.

1. శరీరానికి సంబంధించిన గాయాలవల్ల జరిగినదై వుండాలి .
2. ప్రమాదము మరణానికి ఏకైక మరియు ప్రత్యక్ష కారణము వుండాలి.
3. ప్రమాద మరణము బాహ్యకారణాల వల్ల, తీవ్ర కారణాల వల్ల మరియు అది చూడడానికి అవకాశము వున్న కారణమై జరిగినదై వుండాలి.

శాశ్వత అంగవైకల్యము :

శాశ్వత అంగవైకల్యము అంటే:

1. ప్రమాదము ద్వారా శాశ్వత అంగవైకల్యము ఏర్పడాలి.
2. ప్రమాదము వల్ల అతను ఎట్టి ఉపాధిని చేపట్టి, దబ్బు సంపాదించగల స్థితిలో వుండరాదు.
3. ఇది తిరిగి సరిచేయనిదై వుండాలి. ఉదాహరణ 1. మోటారు వాహన ప్రమాదము వల్ల కన్ను పూర్తిగా పాడైపోయినది. దానివలన అతనికి శాశ్వత అంగవైకల్యము ఏర్పడినదని చెప్పవచ్చును.
4. అలాగే ప్రమాదము వల్ల ఒక కాలు పూర్తిగా తెగిపోయినది. కావున అతనికి అంగవైకల్యము ఏర్పడినదని చెప్పవచ్చును.

2. తాత్కాలిక పూర్తి అంగవైకల్యము అంటే ఏమిటి?

ఒక ప్రమాదము వల్ల శరీరములోని అవయవాలుకు, గాయములై దానివల్ల కొంతకాలము వరకు తన విధులను నిర్వర్తించలేకపోవడాన్ని తాత్కాలిక పూర్తి అంగవైకల్యము

3. వ్యక్తిగత ప్రమాద పాలసీలో ఏమేమి ఆపదలను కవరు చేస్తారు. దానిలోని నియమ నిబంధనలు, మినహాయింపులను తెలియజేయండి?

1. శారీరక గాయము లేక మరణము ఏకైక మరియు ప్రత్యక్ష కారణమై వుండాలి. అలాగే మరణము ప్రమాద కారణమై వుండాలి.
2. శారీరక గాయము / మరణము బాహ్యకారణాల వల్ల, తీవ్ర కారణము వల్ల

భీమా న్యాయసూత్రాలు

చూడడానికి అవకాశాలు వుండితీరాలి. ఈ కారణాల వల్ల 100% భీమా మొత్తం ఇస్తారు.

3. సంఘటన జరిగిన రోజునుండి 12 మాసాలలోపు ఈ క్రింది తెల్పబడిన వాటికి క్లెయిమ్ చెల్లిస్తారు.

ఎ. రెండు కళ్ళు పోవడం లేక కంటిచూపు పోయి వుండాలి.

బి. రెండు కాళ్ళు శరీరం నుండి భౌతికంగా విడిబడి పోవాలి లేక రెండు కాళ్ళు పనిచేయకపోవడం.

సి. రెండు చేతులు శరీరము నుండి భౌతికంగా పూర్తిగా విడిబడిపోవాలి.

డి. ఒక కాలు మరియు ఒక చెయ్యి, ఒక కన్ను మరియు ఒక కాలు పైన తెల్పిన ప్రమాదములకు పాలసీ మొత్తమునకు 100% చెల్లిస్తారు.

4. ప్రమాద శరీర గాయాలకు జరిగిన రోజునుండి 12 నెలలలోపు ఈ క్రింద తెల్పబడిన వాటికి భీమాచేసిన మొత్తంలో 50% చెల్లిస్తారు.

1 (ఎ) ఒక కన్ను పోవడం వల్ల,

(బి) ఒక కాలు పూర్తిగా పోవడం వల్ల,

(సి) ఒక చెయ్యి పూర్తిగా పోవడం వల్ల,

2. ఒక కాలు లేక ఒక చెయ్యి భౌతికంగా వుండి పనిచేయకపోవడం లేక తన వృత్తిని కొనసాగించలేకపోవడం వల్ల

5. శరీరగాయాలు పూర్తి మరియు శాశ్వత అంగవైకల్యము ద్వారా భీమాదారుడు తన ఉద్యోగము లేక తన వృత్తిని నిర్వహించేకోలేనపుడు భీమా చేసిన మొత్తం (100%) ఇస్తారు. ఉదా: 1. ఒక వ్యక్తి వ్యక్తిగత ప్రమాద పాలసీ కొరకు 2. రెండు లక్షల భీమా చేసినాడు. అతను దురదృష్టవశాత్తు మోటారు వాహనము మీదనుండి పడిపోవడంవల్ల నడుము పూర్తిగా విరిగిపోయింది. అందువలన అతను ఉద్యోగమునకు హజరుకాలేకపోతున్నాడు. కావున అతనికి భీమా కంపెనీ భీమా భీమా చేసిన మొత్తంను(100%) రెండులక్షలు ఇస్తారు.

ఉదాహరణ: ఒక లారీ డ్రైవరు ప్రమాదము వలన 10 వారముల వరకు ఆ వృత్తిలో వుండి, తన ఉద్యోగమునకు అటెండ్ కాలేకపోయినాడు. కావున దీనిని తాత్కాలిక అంగవైకల్యము అంటారు.

6. గాయము జరిగిన రోజునుండి 12 నెలలలోపు శరీరములోని అవయవములకు జరిగిన నష్టమును బట్టి భీమా చేసిన మొత్తంలో పర్సంటేజ్ ప్రకారము చెల్లిస్తారు.

ఉదా: ఒక వ్యక్తి ప్రమాదముల వల్ల ఒక కాలివేళ్ళు మొత్తం తెగిపోయినపుడు 20% చెల్లిస్తారు. అనగా భీమా మొత్తంలో 20% చెల్లిస్తారు.

7. తాత్కాలిక అంగవైకల్యంలో భీమా చేసిన మొత్తంలో వారానికి 1% లేక 5000/- మొత్తం చెల్లిస్తారు. ఈవిధంగా 104 వారాలకు భీమా చేసిన మొత్తానికి మించకుండా చెల్లిస్తారు.
8. ప్రమాదంవల్ల చనిపోయిన వ్యక్తికి భీమా చేసిన మొత్తంలో 2% లేక 2500/- ఏది తక్కువైతే ఆమొత్తంను ఆ వ్యక్తిని ఇంటికి చేర్చుటకు ఇస్తారు.
9. చనిపోయిన వ్యక్తి/శాశ్వత అంగవైకల్యము కల్గిన వ్యక్తి యొక్క ఇద్దరు పిల్లలకు చదువు కొరకు 5000/- మించకుండా ఇస్తారు.
10. ప్రీమియం ఎక్కువ చెల్లించుట వలన గాయాలకు తగ్గుటకొరకు మందు బిల్లులు కూడా చెల్లిస్తారు.

మినహాయింపులు: భీమా కంపెనీ ఈక్రింద తెల్పిన కారణాల వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు భీమా మొత్తం చెల్లించరు.

1. భీమా చేసిన మొత్తం కన్నా మించి ఎక్కువ చెల్లించరు.
2. వారాల నష్టపరిహార చెల్లింపులు అంగీకారము మరియు ఎంత మొత్తం చెల్లించాలి అని నిర్ణయించిన తరువాతే చెల్లిస్తారు.
3. మరణం లేక గాయం లేక అంగవైకల్యము వల్ల తనంతట తాను కల్పించుకొన్న కారణం వల్ల
4. మత్తు ప్రదార్థాల ప్రభావము వల్ల జరిగే గాయాలకు, నష్టాలకు చెల్లించరు.
5. మిమానంలో విమాన ప్రయాణీకుడుగా కాకుండా యితర వాటివల్ల,
6. మత్తిస్థిమితం లేకపోవడం.
7. ప్రత్యక్షంగా లేక పరోక్షంగా గాని ఆత్మహత్య ప్రయత్నం వల్ల,
8. ప్రత్యక్షంగా లేక పరోక్షంగా గాని సుఖవ్యాధుల ద్వారా,
9. యుద్ధము వల్ల,
10. నూక్లియర్ ఇందనము వల్ల వచ్చే ప్రమాదాలు,
11. ప్రెగినెన్సీ వల్ల వచ్చే ప్రమాదాలు,
12. నేరాలలో పాల్గొని, జరిగిన ప్రమాదాలు,
13. చట్టవ్యతిరేక కార్యకలాపాలలో పాల్గొంటే,

నిబంధనలు : ఈక్రింది నిబంధనలు భీమాదారుడు పూర్తిగా ఆచరించాలి. లేకపోయిన యెడల భీమా కంపెనీ నష్టపరిహారము చెల్లించదు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. ప్రమాదము జరిగిన వెంటనే భీమా కంపెనీకి వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి. అయితే నెలరోజుల లోపు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.
2. కంపెనీ తృప్తి మేరకు ప్రమాద నిరూపణకు సంబంధించి అన్ని పత్రములు సమర్పించాలి. డాక్టరు పోష్టుమార్తము సర్టిఫికేట్ సమర్పించాలి. ఇందులో వడ్డీఏమి చెల్లించరు.
3. మోసముతో కూడిన క్లెయిమ్ చెల్లించబడదు.
4. (ఎ) పాలసీ రెన్యూవల్ సమయంలో ఏమైనా జబ్బులు చేరిక తప్పిదాలు పూర్తి అంగవైకల్యం వుంటే తెలియచేయాలి.
(బి) పాలసీదారుడు తన వ్యాపారములోగాని/ వృత్తిలో గాని ఏమైనా మార్పులుంటే వెంటనే తెలియచేయాలి.
4. కంపెనీకి రెన్యూవల్ నోటీస్ ఇచ్చే బాధ్యత ఏమిలేదు.
5. కంపెనీ గాని లేక భీమా దారుడు గాని నోటీసు ఇచ్చి ఎప్పుడైనా రద్దు చేసుకొనవచ్చును. అయితే భీమా కంపెనీ చేసుకొంటే దామాషా పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు. అలాగే భీమాదారుడు రద్దు చేసుకొంటే షార్టు పీరియడ్ లో పద్ధతిలో చెల్లిస్తారు.
6. పాలసీకి సంబంధించి భీమా దారుడు లేక అతని ప్రతినిధులు ఇచ్చిన ఓచరుకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత వుంటుంది.
7. భీమా చెల్లింపుల మొత్తంలో ఉభయపార్టీలు ఏమైనా సమస్యవుంటే దానిని ఆరిబిట్రేషన్ మరియు కాన్సిలేషన్ యాక్ట్ 1996 ప్రకారము పరిష్కరించుకోవాలి.

క్లెయిమ్ చేయునపుడు భీమా కంపెనీకి ఏమేమి ప్రతాళి అందచేయాలి?

1. క్లెయిమ్/ప్రమాదము జరిగినపుడు వ్రాతపూర్వకంగా నోటీసు ఇవ్వాలి.
2. చనిపోయిన సందర్భములో, పోష్టుమార్తము సర్టిఫికేట్.
3. ఇంక్వెస్టు సర్టిఫికేట్.
4. గాయాలకు అయినట్లయితే ఆసుపత్రి నుండి సర్టిఫికేట్ ను భీమా కంపెనీకి సమర్పించాలి.
5. చనిపోయిన సందర్భములో 'లీగల్ హెయిర్' సర్టిఫికేట్ ను అందచేయాలి.

ఇంజనీరింగ్ ఇన్స్పెక్షన్

1. ఇంజనీరింగ్ భీమాలో ఏమేమి భీమా చేస్తారు?

దీనిలో ఉత్పత్తి కొరకు ఉపయోగించు పారిశ్రామిక యంత్రాలు అన్ని భీమా చేస్తారు. వాటిలో ఎక్కువ స్పీడుని లేక తక్కువ స్పీడుని మరియు పాతవి లేక కొత్తవి అవ్వచ్చు.

2. మెషిన్ రీజిస్ట్రేషన్ రెజిస్ట్రేషన్ డీజిల్ ,ట్రాన్స్మిషన్లు ,పంపులు విండోవిల్లు, కంప్రెసరులు మొదలైనవి భీమా చేయవచ్చా?

దీనిలో బాయిలర్లు, టర్బైన్లు, జనరేటర్, యంత్రాలు , ఆర్థిక ఆసక్తి మరియు నమ్మకం క్రింద అర్జీపెట్టుకొన్నవారు.

3. భీమా చేయుటవలన ఏమేమి ఆపదలనుండి రక్షిస్తారు?

కారణాలు : అంతర కారణాలు ఈక్రింద తెల్పిన ఆపదవల్ల జరిగే నష్టాలకు నష్టపరిహారము చెల్లిస్తారు.

ఆపదలు :

1. ఫాల్టీ మెటీరియల్ వలన
2. ఎక్కువ వేడి చేసి, తప్పుడు నిర్మాణం చేయుట వలన.
3. పార్ట్స్ సర్క్యూట్ వలన
4. ఫాల్టీ ఎరక్టిన్ వలన
5. సేఫ్టీడిలైజేస్ పాడైపోవుటవలన
6. సెంట్రీఫీగల్ ఫోర్సుతో పని చేసే యంత్రాలకు విఘాతం ఏర్పడటం వలన

బాహ్యకారణాలు:

1. నైపుణ్యం లోపించుట వలన
2. అజాగ్రత్త వలన
3. ఇతర వస్తువులు నీటిలోపడుట వలన వచ్చునష్టాలు
4. విద్యుత్ వత్తిడి ఎక్కువ అగుట వలన
5. జతచేయబడిన యంత్రాలు పని చేయకపోవుట వలన
6. ఇతర/ కొత్తవి ప్రవేశము వల్ల ఉదా, టర్బైన్ లో ఒక మేకు చేరుట వలన దానిలోని చక్రాలు విరిగిపోయినవి.

4. ఎలక్ట్రానిక్ ఎక్స్ప్రెమెంట్ భీమా అంటే ఏమిటి? దానిలో కవరు అయ్యే ఆపదలు అంటే ఏమిటి ? మినహాయింపులు తెల్పండి?

పరిధి: కంప్యూటర్, మైక్రోప్రోసెసర్స్, టెలికమ్యూనికేషన్ వస్తువులు, మెడికల్ ఎక్స్ప్రెమెంట్, ఎవియేషన్ ఎక్స్ప్రెమెంట్, టీవి స్టూడియో ఎక్స్ప్రెమెంట్, ప్రాసెస్ కంట్రోల్ ఎక్స్ప్రెమెంట్.

దీనిలో కంప్యూటర్లు మరియు ఎలక్ట్రానిక్ మరియు ఇతర వస్తువులు భీమా చేయుదురు. ఈక్రింద తెల్పబడిన ప్రమాదములకు నష్టపరిహారము భీమా చెల్లిస్తారు.

1. అగ్ని వలన
2. మెరుపులు
3. విమాన ప్రమాదములు
4. ప్రేలుడు
5. వరదలు మరియు ఉరుములు
6. ఏదైనా ఎలక్ట్రికల్ మరియు మెకానికల్ బ్రేక్ డౌన్ వలన సంభవించే ప్రమాదములు
7. ఓల్డేజీ ఎగుడు దిగుడు వలన
8. ప్రొటెక్టివ్ డివైజస్ చెడిపోవుటవలన సంభవించే నష్టాలు
9. డిజైన్ లోపంవల్ల వల్ల వచ్చే ప్రమాదములు /నష్టాలు
10. యంత్రనిర్మాణ లోపాలు
11. తేమ మరియు ఆర్ద్రత వల్ల ,పొగ వలన, దుమ్ము వలన, రూము ఉష్ణోగ్రత పెరగటం వలన
12. ఉద్యోగుల అజాగ్రత్త వలన
13. టెర్రరిస్టులు, అల్లర్లు, గొడవలు వల్ల
14. దొంగతనము, బర్గలరీ, హౌస్ బ్రేకింగ్ వలన.

మినహాయింపులు: ఈ దిగువ తెల్సిన వాటివలన నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

1. అరుగుదల మరియు తరుగుదల
2. ఉత్పత్తి దారుల లోపాల వలన
3. ఉత్పత్తి దారుల గ్యారంటీ వలన
4. కావాలని చేసే నష్టాలకు
5. వర్క్సు పూర్తిగా లేక పాక్షింగా ఆపుటవలన
6. యుద్ధప్రమాదము వలన
7. న్యూక్లియర్ రియాక్షన్ వలన, రేడియేషన్ వలన, రేడియో యాక్టివ్ కలుషితము

వలన.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

లయబిలిటీ ఇన్సూరెన్సు

5. లయబిలిటీ అనగానేమి? దాని పరిధిని తెలుపండి?

సాధారణంగా లయబిలిటీ అనగా 1. బాధ్యత అని చెప్పవచ్చును. అలాగే లీగల్ లయబిలిటీ అనగా చట్టబద్ధంగా, బాధ్యతలను అమలు చేయడమే అని అర్థం. దీనిలో జరిగిన నష్టానికి, నష్టపరిహార రూపంలో బాధితునికి చెల్లించుదురు. ప్రస్తుతం భారతదేశంలో దీనికి ఎంతో ప్రాధాన్యత ఏర్పడినది. కారణం భోపాల్ గ్యాస్ బాధితులు, శ్రీరాం ఫుడ్స్ వల్ల జరిగిన విషాద సంఘటనలు, అంచనా వేయడానికి వీలులేని ప్రాణహాని, నష్టాలు జరిగిపోయినవి.

భీమా ప్రమాద

6. లయబిలిటీ ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి?

ఇది మొట్టమొదటి 1875లో యునైటెడ్ కింగ్డమ్‌లో గుర్రపు బండ్ల వలన మిగతావారికి ప్రమాదం జరిగే ప్రమాదములకు ప్రవేశపెట్టబడినది. ఆ తరువాత ఫ్యాక్టరీలలో ఉండే బాయలర్స్ వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు ప్రవేశపెట్టడం జరిగినది.

మనదేశంలో వర్క్మెన్ కాంపెన్సేషన్ యాక్ట్ 1923లోను, మోటారు వాహనాల చట్టం 1939లో ప్రవేశపెట్టినారు. అలాగే ఎంప్లాయిస్ స్టేట్ ఇన్సూరెన్స్ యాక్ట్‌ను 1948 లో ప్రవేశపెట్టినారు.

చట్ట బాధ్యతలను నిర్వర్తించుటకు భీమాదారుడు జరిపే ఆర్థిక చెల్లింపులను భీమా కంపెనీ చెల్లించుటను లయబిలిటీ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు. దీనిలో రెండురకాలు భీమా ఉన్నది.

1. పబ్లిక్ లయబిలిటీ 2. ఎంప్లాయిర్స్ లయబిలిటీ అంటారు.

1. పబ్లిక్ లయబిలిటీ: ఇందులో భీమాదారుడు పబ్లిక్‌కు జరిగే ప్రమాద మరణాలు, శరీరగాయాలు లేక వారి ఆస్తులకు, నష్టాలువల్ల న్యాయపర చెల్లింపులు చేయవలసి ఉంటుంది. అలాంటిదానిని పబ్లిక్ లయబిలిటీ లేక థర్డ్‌పార్టీ భీమా అంటారు.

2. ఎంప్లాయిర్స్ లయబిలిటీ (వర్క్మెన్ కాంపెన్సేషన్) : దీనిలో ఉద్యోగులు వృత్తిపరంగా జరిగే ప్రమాదాలలో మరణాలు లేక సుస్తి వల్ల, సాధారణ శాసనములవల్ల చెల్లింపులు జరిగే బాధ్యతలను ఎంప్లాయిర్స్ లయబిలిటీ అంటారు.

7. సాధారణ భీమా న్యాయసూత్రాలు ఎలా అమలవుతాయి?

లయబిలిటీ భీమాలో మిగతా భీమా ఒప్పందాలలో మాదిరిగానే, ఇండియన్ కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872 అమలవుతుంది. అంతేగాకుండా సాధారణ న్యాయసూత్రాలైన భీమాచేయు హక్కు, నష్టపరిహారం, సబ్స్క్రిప్షన్, కాంట్రీబ్యూషన్ మరియు అత్యంత నమ్మకం అమలవుతాయి.

1. **భీమాచేయు హక్కు**: దీనిలో భీమా చేయునపుడు మాత్రమే భీమాదారునికి భీమాసక్తి ఉంటుంది. నష్టం జరిగిన తరువాత తాను చెల్లించవలసిన నష్టపరిహారము మరియు ఇతర ఖర్చులు భీమా కంపెనీవారు అతని తరపున థర్డ్ పార్టీకి చెల్లిస్తారు. కావున భీమాసక్తి నష్టం జరిగే సమయంలో భీమాదారునికి ఉండవలసిన అవసరం లేదు.
2. **నష్టపరిహారం**: లయబిలిటీ భీమాలో చాలా ఖచ్చితంగా నష్టపరిహార సూత్రం పాటిస్తారు. దీనిలో న్యాయపరంగా ఏర్పడే చెల్లింపులను, చెల్లించవలసి ఉంటుంది. దీనిలో న్యాయపర ఫీజులు మరియు ఖర్చులు కూడా భీమాదారునికి చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఇందులో చెల్లింపులు థర్డ్ పార్టీకి చెల్లిస్తారు.
3. **సబ్స్క్రిప్షన్**: న్యాయపరమైన చెల్లింపులు భీమాదారుని తరపున భీమా కంపెనీ చెల్లిస్తుంది. ఆ చెల్లింపులద్వారా వసూలుచేయుటకు వీలైన మొత్తం ఏమైనా ఉంటే దానిని భీమాకంపెనీ వసూలు చేసుకునే అధికారం ఉంటుంది.
4. **కంట్రీబ్యూషన్**: ఒకే ఆపదను వివిధ భీమా కంపెనీలు భీమాచేసి ఉంటే దానివలన వచ్చే నష్టాలను దామాషా పద్ధతిలో చెల్లింపులు చేయడాన్ని కంట్రీబ్యూషన్ అంటారు.
5. **అత్యంత నమ్మకం**: భీమాదారుడు భీమా చేయునపుడు పూర్తి సమాచారమును భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి. దీనిని బట్టి భీమాకంపెనీ వారికి రిస్క్ అనుమతించాలా? వద్దా? అనే నిర్ణయం తీసుకోవడానికి వీలు పడుతుంది. అలాగే ఎంతరేటును నిర్ణయించాలి? ఎలాంటి నిబంధనలు నిర్ణయించాలి అనే నిర్ణయం తీసుకోవడానికి వీలు పడుతుంది.

8. పబ్లిక్ లయబిలిటీ (నాన్ ఇండస్ట్రియల్ రిస్క్) అనగానేమి?

పరిధి: దీనిలో

1. హోటల్, క్లబ్బులు, రెస్టారెంట్స్, బోర్డింగ్ మరియు లాడ్జింగ్ ఇల్లు, ప్లెట్ కిచెన్లు.
2. సినిమాహాల్స్, ఆడిటోరియంలు, థియేటర్లు, పబ్లిక్ హాల్స్, పండల్స్, ఓపెన్ ఎయిర్ థియేటర్స్.
3. రెసిడెన్షియల్ ప్రెమిసెస్.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

4. ఆఫీసులు, మెడికల్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్లు, ఎయిర్పోర్ట్ స్థలాలు, రీసెర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్స్.
5. స్కూల్స్, విద్యాలయాలు, పబ్లిక్ లైబ్రరీలు.
6. ఎగ్జిబిషన్స్.
7. శాశ్వత ఎముమెంట్ పార్కులు.
8. స్టూడియోలు, సర్క్యస్లు, 'జూ'లు.
9. డిపోలు, వేర్హౌస్లు, గోడౌన్లు, షాపులు.

పైన తెలిపిన వాటిలో జరిగే ప్రమాదాల వలన ఇతరులు అంటే పబ్లిక్కు ప్రమాద కారణముగా శారీరక గాయాలు, మరణాలు మరియు వాళ్ళ ఆస్తులకు జరిగే నష్టాలన్నింటికి భీమాదారుని తరపున భీమాకంపెనీ నష్టపరిహారం చెల్లిస్తుంది.

మినహాయింపులు: ఈ దిగువ తెలిపిన వాటివలన వచ్చే నష్టాలకు నష్టపరిహారం చెల్లించరు.

1. ఒప్పుందపు చెల్లింపులు చేయదు. అనగా ఇతర కాంట్రాక్టుల వల్ల భీమాదారుడు చెల్లించవలసిన మొత్తంనకు, భీమా కంపెనీ చెల్లించదు.
2. ఉపద్రవాల వల్ల అనగా భూకంపము, అగ్ని, గాలివానలు జరిగే నష్టాలను చెల్లించదు.
3. ప్రభుత్వ నిబంధనలను కావాలని ఉల్లంఘిస్తే.
4. గుడ్విల్ మరియు మార్కెట్ విలువకు భీమామొత్తం చెల్లించరు.
5. (ఎ) లిబెల, డిపెమెషన్ వల్ల వచ్చే నష్టాలు చెల్లించరు.
(బి) అలాగే కాపీరైట్, ట్రేడ్మార్క్, పేటెంట్లవల్ల వచ్చే నష్టాలను చెల్లించరు.
6. యుద్ధము, న్యూక్లియర్ ప్రమాదాలు లాంటి చెల్లించరు.
8. మోటారు థర్డ్పార్టీ వల్ల వచ్చే చెల్లింపులు చెల్లించరు.

నిబంధనలు:

1. భీమాదారుడు క్లెయిమ్ వచ్చినను, వచ్చుటకు అవకాశమున్నను దానిని గూర్చి రాతపూర్వకంగా నోటీసు ఇవ్వవలెను.
2. భీమాదారుడు క్లెయిమ్ గూర్చి ఎలాంటి అనుమతి, ప్రామిస్ చేయరాదు.
3. భీమాదారుని తరపున భీమాకంపెనీ క్లెయిమ్ సెటిల్మెంట్ చేసుకునే అధికారం కలదు.
4. భీమాదారుడు భీమా కంపెనీకి అవసరమైన సహాయం అంతా చేయాలి.
5. రిస్క్కు సంబంధించిన మార్పులు ఏమైనా ఉంటే వాటిని భీమాకంపెనీ వారికి తెలియచేయాలి.
6. భీమాకంపెనీ తాను చెల్లించవలసిన పరిహారం మాత్రమే చెల్లిస్తుంది. మిగతాది

భీమా న్యాయసూత్రాలు

భీమాదారుడు న్యాయస్థానం ఆర్డరు ప్రకారం చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

7. పాలసీలోని పదాలను నియమ నిబంధనలను, భారతీయ శాసనముల ప్రకారం చెల్లించవలసి ఉంటుంది.
8. రికార్డులను సరిగా రాయవలెను.
9. కంట్రీబ్యూషన్ నిబంధన అమలవుతుంది.
10. 30 రోజుల నోటీసు ఇచ్చి పాలసీని ఉభయపార్టీలు రద్దు చేసుకొనవచ్చును. అయితే భీమాకంపెనీ రద్దు చేసుకుంటే దామాషా పద్ధతిలో మిగిలిన ప్రీమియం చెల్లిస్తుంది. అలాగే భీమాదారుడు రద్దు చేసుకుంటే షార్ట్ పీరియడ్ రేటులో చెల్లిస్తారు.
11. కొంత క్లెయిమ్ చెల్లించిన తరువాత, మరలా అదే మొత్తానికి తిరిగి భీమా చేయడానికి వీలులేదు.
12. భీమా కంపెనీ క్లెయిమ్ను తిరస్కరించిన రోజునుండి 12 నెలలలోపు న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించాలి.
13. మోసపూరిత క్లెయిమ్లు చెల్లించరు.
14. క్లెయిమ్ భారతదేశంలో ఏర్పడి, భారత న్యాయస్థానములు ఇచ్చే తీర్పులను అమలుచేస్తుంది.
15. పాలసీలోని నిబంధనలలో ఏమైనా వివాదము ఏర్పడితే దానిని భారత న్యాయవ్యవస్థ పరిధిలో మాత్రమే పరిష్కరించుకోవలసి ఉంటుంది.

9. కంపల్సరీ పబ్లిక్ లిబిలిటీ భీమా/పబ్లిక్ లిబిలిటీ ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్ 1991

అనగా నేమి?

ఈ పబ్లిక్ లిబిలిటీ యాక్ట్ ఇన్సూరెన్సు యాక్ట్ 1991 ప్రకారము ప్రమాదకర పదార్థాలను ఉపయోగించి నడిపే పరిశ్రమలు అన్ని కూడా ఈ ఆపదకు తప్పనిసరిగా భీమా చేయవలెను. అలాగే తప్పు ఎవరిదైనా అనే దాని క్రింద తప్పనిసరిగా నష్టపరిహారం చెల్లించాలి. అనగా యజమాని జరిగిన నష్టానికి తనతప్పు లేదని చెప్పి, తప్పించుకోవడానికి వీలులేని నష్టపరిహారం చెల్లించకుండా ఉండరాదు.

1. ఎవరైనా ప్రమాదం వలన మరణం లేక గాయాలు సంభవించడం.
2. ఎవరి ఆస్తులకైనా నష్టం వాటిల్లితే (అయితే వర్క్మెన్కు వర్తించదు) వాటికి చెల్లింపులు చేయాలి. ఈ చట్ట ప్రకారం ఈ విధమైన చెల్లింపులు చేయుటకు తప్పనిసరిగా భీమాచేయాలి.

అలాగే ముఖ్యమైన విషయం ఏమంటే నోఫాల్ట్ లిబిలిటీ అంటే బాధితుడు లేక బాధితుడు తరపున ప్రతినిధి, తాను తప్పుచేయలేదని ఏవిధమైన నిరూపణ చేసుకోవలసిన అవసరం లేదు.

భీమా న్యాయనూత్రాలు

10. ప్రాఫెషనల్ ఇండెమ్నిటీ అంటే ఏమిటి?

ఈ భీమాను డాక్టర్లకు, లాయర్లకు, ఛార్టర్డ్ ఎకౌంటెంట్లకు, ఆర్కిటెక్ట్లకు, ఇంజనీర్లకు, మరియు వృత్తి నిపుణులకు వర్తిస్తుంది. వృత్తి నిపుణులు తమ విధులను అజాగ్రత్తగా చేయుటవలన ఏర్పడే నష్టపరిహార చెల్లింపులు భీమా కంపెనీ చేస్తుంది. ఇది భారతదేశంలో జరిగే చర్యలకు మాత్రమే ఉపయోగపడుతుంది.

11. ప్రొడక్ట్ లయబిలిటీ భీమా అంటే ఏమిటి?

ఇటీవల వినియోగదారుని హక్కులు గూర్చి బాగా ప్రచారంజరగటం వల్ల చాలా క్లెయిమ్లను న్యాయస్థానాలలో దావాలు రూపంలో చేస్తున్నారు. అంటే ఉత్పత్తిదారుడు మరియు వ్యాపారి తన వస్తువును లోపాలుగా ఉత్పత్తి చేయకుండా ఉండటం, చెప్పిన ప్రకారం తయారు చేయకపోవడం జరుగుతుంది. కాబట్టి సరుకులను లోపాలతో తయారుచేయుట వలన వచ్చు చెల్లింపులు లేక న్యాయంగా చెల్లించవలసిన చెల్లింపులను 'ప్రొడక్ట్ లయబిలిటీ భీమా' అంటారు. ఇందులో వస్తువు లేక సరుకు ఉత్పత్తిదారుడు లేక వ్యాపారి నుండి వెళ్ళి వినియోగదారుని చేతికి అందడాన్ని 'ప్రొడక్ట్' గా చెప్పవచ్చు. ఉదా:కోకోలా కంపెనీ నుంచి కూల్‌డ్రింక్స్ పంపిణీదారునికి చేరి అక్కడినుండి వినియోగదారునికి చేరుతుంది. అయితే దానిలో బూజుపట్టడం/సిట్రిక్‌యాసిడ్ కలపడం వలన వినియోగదారులకు అనారోగ్య పరిస్థితి ఏర్పడినది. అది వెంటనే తెలుసుకుని గుంటూరు మునిసిసిపల్ కమిషనర్ సరుకును సీజు చేసినారు. అలాగే కొందరు వినియోగదారులు న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించి నష్టపరిహారం పొందినారు. కావున తన వస్తువులను సరిగా తయారుచేయుటకు ఏర్పడే న్యాయ చెల్లింపులను భీమాకంపెనీ చెల్లిస్తుంది.

12. మెడిక్లెయిమ్ ఇన్సూరెన్స్ అనగానేమి? పరిధిని, నియమ నిబంధనలను వివరించండి?

ముఖ్యముగా మనదేశంలో ప్రతి మనిషి సగటు ఆదాయం తక్కువవుండటం, ఆస్పత్రులలో, నర్సింగ్ హోమ్లలో ఎక్కువ ఖర్చులు అవ్వడం చాలా భారంగా ఉన్నది. ప్రభుత్వ సంక్షేమచర్యగా భావించి భీమా కంపెనీలద్వారా వివిధ ఆరోగ్య పథకాలను ప్రవేశపెట్టడం జరిగింది. దానిలో భాగంగా మెడిక్లెయిమ్లో ఇండివిడ్యువల్ లేక ఫ్యామిలీ ప్యాకేజీ మరియు గ్రూపు ప్యాకేజీగా ఉన్నది. ఫ్యామిలీ ప్యాకేజీలో ప్రీమియం చెల్లింపులో కొంత డిస్కాంట్ ఇస్తారు. అలాగే గ్రూపు పాలసీలో తక్కువ ప్రీమియంతో ఎక్కువ రిస్కలను కవరుచేస్తారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

దీనిలోని ముఖ్యాంశములు: ఈ పాలసీలో గాయాలకు, జబ్బుల మూలంగా ఆస్పత్రులలో/ ఇండ్లలో తీసుకునే ట్రీట్‌మెంట్‌కు అయ్యే ఖర్చులను చెల్లిస్తారు. వాటిలో భీమాచేసిన మొత్తంకన్నా మించి ఇవ్వరు. ఇది భీమాచేసిన వారికి ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా చెల్లిస్తారు. 1. ఆసుపత్రులలో/నర్సింగ్ హోమ్‌లు రూం ఖర్చులు 2. నర్సింగ్ ఖర్చులు 3. సర్జన్, ఎనస్తీటిస్ట్, డాక్టర్ ఫీజు, కన్సల్టెంట్, స్పెషలిస్ట్ ఫీజులు 4. మత్తు, రక్తము, ఆక్సిజన్, ఆపరేషన్ ఛార్జీలు సర్జికల్ అప్లయన్స్, మందుల, లేబరేటరీ పరీక్షలు, ఎక్స్రే, డయాలసిస్, మరియు కెమోథెరఫీ, రేడియోథెరఫీ, ఫేస్ మేకర్, కృత్రిమ అవయవాలు మరియు ఆర్థోస్ని ఖర్చు మరియు ఇతర ఖర్చులు చెల్లిస్తారు.

2. కనీసం : అయితే ఆసుపత్రులో 24 గంటలుండాలి. ఉంటేనే క్లెయిమ్‌ను అనుమతిస్తారు. అయితే ఈ క్రింద తెలిపిన వాటికి 24 గంటలు అవసరం లేదు. 1. డయాలసిస్, కెమోథెరఫీ, రేడియోథెరఫీ, కంటి ఆపరేషన్, పంటి సర్జరీ, కిడ్నీ స్టోన్స్ తీయుటకు, ట్రాన్స్ విక్టమి మొదలగువాటిని చేయించుకొని వెంటనే డిశ్చార్జ్ అయిన క్లెయిమ్ చెల్లిస్తారు. ఇందులో డౌమిసిలిరి హాస్పటలైజేషన్ బెనిఫిట్ -పేషెంట్ కదల్చడానికి వీలులేకుండా, లేక ఆసుపత్రిలో ఖాళీలేక పోవడంవల్ల మరియు ఆసుపత్రిలో మూడురోజులకు మించి ఆస్పత్త / జబ్బు / గాయాలగూర్చి ట్రీట్‌మెంట్ తీసుకొనడాన్ని డౌమిసిలిరి హాస్పటలైజేషన్ అంటారు.

అయితే ఈ క్రింద తెలిపిన వాటికి ఇంటిదగ్గర తీసుకునే చికిత్సకు చెల్లింపులు చేయరు. 1. మూడు రోజులలోపు చేయించుకునే చికిత్సకు 2. చికిత్సకు ముందు మరియు తరువాత తీసుకునే ఖర్చు 3. ఈ క్రింద తెలిపిన జబ్బుకు క్లెయిమ్ అనుమతించరు. 1. అస్తమా 2. బ్రాంకైటిస్ 3. క్రానిక్ నెఫ్రైటిస్ మరియు నెఫ్రాస్ సిండ్రోమ్ 4. డయేరియా మరియు ఇతర రకాల డయేరియా/(గ్యాస్ట్రో ఎంటిరిటీస్ తో కలిపి) 5. చక్కెరవ్యాధి 6. ఎపిలిప్సీ 7. హైపర్టెన్షన్ 8. జలుబు, దగ్గు, ఇన్‌ఫ్లూయెన్స్ 9. అన్నిరకాల మనస్తత్వ సమస్యలు 10. పైరేక్సియావల్ల కారణం పది రోజులలోపు తెలియకపోవడం 11. టాన్సిలిస్ మరియు ఎగువశ్వాస సంబంధ అంటువ్యాధులు 12. ఆర్తరైటిస్, గౌట్ మరియు రుమాటిజం.

(ఎ) ఏ ఒక్క ఆస్పత్త అనగా

ఏ ఒక్క జబ్బు అయినా 45 రోజులలోగా ఉండటం వరకే క్లెయిమ్ చెల్లిస్తారు. ఆ తరువాత అదే జబ్బుకు మరలా 45 రోజుల తర్వాత కొత్త స్పష్టతగా ట్రీట్ చేస్తారు.

(బి) ప్రీ హాస్పటలైజేషన్ అంటే

ఆసుపత్రిలో చేరకమునుపు 30 రోజులముందే తీసుకునే జబ్బులకు గాయాలకు, అస్పష్టతకు అయ్యే మందుల ఖర్చులను ప్రీ హాస్పటలైజేషన్ అంటారు. వీటినే భీమాకంపెనీ చెల్లించదు.

(సి) పోస్ట్ హాస్పటలైజేషన్

ఆసుపత్రిలో చేరిన తరువాత 60 రోజులవరకు అయ్యే మందుల ఖర్చులను పోస్ట్ హాస్పటలైజేషన్ అంటారు.

ఆసుపత్రిలో చేరిన వెంటనే అన్ని వివరాలతో వ్రాతపూర్వకంగా నోటీసు ఇవ్వాలి.

మినహాయింపులు :

అలాగే ఆసుపత్రి నుండి వచ్చిన 30 రోజులలోపు అన్ని బిల్లులు భీమా కంపెనీకి ఇవ్వాలి.

ఈ క్రింద తెలిపిన వాటికి చెల్లింపు చేయరు.

1. భీమా చేయు సమయంలో వుండే జబ్బులకు ఏ విధమైన చెల్లింపులు చేయరు.
2. భీమా పాలసీ తీసుకొన్న తేదీనుండి 30 రోజుల వరకు ఏ విధమైన ఆసుపత్రి / ఇంటివద్ద చికిత్సకు చెల్లించరు. అయితే ప్రమాదవశాత్తు వల్ల జరిగే ప్రమాదములకు చెల్లింపులు చేస్తారు.
3. మొదటి సంవత్సర భీమా పాలసీలో జరుగు జబ్బులు అయిన కాటరాక్ట్, బెనైన్ ప్రొస్టేటిక్ హైపర్ టాఫే, హిస్టేరెక్టమి, హెర్నియా, హైడ్రోసెల్, పుట్టుకతో వచ్చిన ఫిస్టులా, ఫైల్స్, సిన్సిటస్ మరియు ఇతర డిసి ఆర్డరు చెల్లింపులు చేయరు.
4. యుద్ధము వల్ల ప్రత్యక్షంగా లేక పరోక్షంగా వచ్చు వ్యాధులకు చెల్లించరు.
5. జబ్బుకు అవసరమయ్యే వ్యాక్సినేషన్ అయితే తప్పితే వ్యాక్సినేషన్, కాన్సుటిక్, ప్లాస్టిక్ సర్జరీలకు క్లెయిమ్ పరిష్కారము చేయరు.
6. చెవుడు సంబంధముగా వాడు యంత్రాలు, కళ్ళజోళ్ళకు మరియు కాంటాక్ట్ లెన్సులకు చెల్లించరు.
7. మత్తుమందుల వల్ల కావాలని చేసుకోనే గాయాలకు, సాధారణ బలహీనతకు, సుఖవ్యాధులు మొదలైన వాటికి చెల్లించరు.
8. వైరస్ లేక సంబంధిత వ్యాధులకు చెల్లించరు.
9. జబ్బుకు, గాయాలకు సంబంధములేని లేబరేటరీ పరీక్షలకు అవసరమయ్యే ఖర్చులు చెల్లించరు.
10. జబ్బుకు సంబంధంలేని విటమిన్లు మరియు టానిక్లకు అయ్యే ఖర్చులకు చెల్లించరు.

11. నూక్లియర్ ఆముదాలు, మెటీరియల్ వల్ల వచ్చే ప్రమాదములకు చెల్లించరు.
12. ప్రెగ్నెన్సీని గుర్తించుటకు అయ్యే ఖర్చులకు చెల్లించరు.
13. గర్భవతి అయిన 12 వారాలలోపు కావాలని ఎబార్షన్ చేయించుకొంటే ఇవ్వరు.
14. ప్రకృతి వైద్యం చేయించుకుంటే ఇవ్వరు.

మెటిక్లెయిమ్ను ఏయే వయస్సు వారు భీమాచేయవచ్చు?

ఏ వ్యక్తి అయినా ఏవిధమైన జబ్బులు లేనివారు అనగా ఆరోగ్యవంతమైన వారు 5 సంవత్సరములు వయస్సు కల్గిన వారు నుండి 75 సంవత్సరములు వయస్సు గలవారు ఈ భీమా చేయవచ్చును. అలాగే తల్లిదండ్రులు ఈ భీమా చేసివుంటే వారి చిన్నపిల్లలకు 3 నెలలు వయస్సునుండి అయిదు సంవత్సరాల వయస్సు వుండేవారికి కూడా భీమాచేస్తారు.

అలాగే రెన్యూవల్ పాలసీ అయితే 75 సంవత్సరాల వయస్సు దాటిన వారికి 3 సంవత్సరాల వరకు పొడిగిస్తారు. అంటే 78 సంవత్సరాల వారికి చేస్తారు. ప్రీమియం రేట్లను 71 నుండి 75 వరకు వుండే రేట్లను అమలుచేస్తారు.

13. ఫిడిలిటీ గ్యారంటీ భీమా అంటే ఏమిటి?

ఒక ఉద్యోగి ఉద్యోగము చేసుకొంటూ మోసపూరితంగా లేక అవిశ్వాసముగా పనిచేయడం వల్ల వచ్చే నష్టాలకు పరిహారము చెల్లించే దానిని ఫిడిలిటీ గ్యారంటీ భీమా అంటారు.

2 పాలసీ ఎప్పుడినుండి అమలులోకి వస్తుంది?

పాలసీలో ప్రీమియం అనుమతించిన రోజునుండి అమలులోకి వస్తుంది. పాలసీ వున్న సమయంలో వున్న దగ్గరనుండి మోసపూరితం వలన జరిగిన నష్టాలకు పరిహారము చెల్లిస్తారు. లేక పాలసీ కాలపరిమితి పూర్తి అయిన రోజునుండి 12 నెలలు లోపు జరిగిన మోసాలకు కవరుచేస్తుంది. అలాగే ఉద్యోగస్తుడు చనిపోయినాగాని, డిస్మిస్ లేక రిటైర్ అయిన తేదీనుండి 12 నెలల లోపు జరిగిన మోసాలకు కవర్ చేస్తుంది. పైన తెలుపబడిన వాటిలో ఏదిముందు జరిగితే అది అమలులోకి వస్తుంది.

3. ఈ పాలసీని ఎవరెవరికి ఇస్తారు?

ఈ పాలసీని వ్యక్తులకు మరియు బృందాలకు ఇస్తారు. ప్రత్యేక పేరుమీద లేక కామన్ డ్యూటీచేయు వారి మీద ఇస్తారు. అలాగే అందరి ఉద్యోగస్తులకు లేక వారి పదవిని బట్టి కూడా పాలసీ ఇస్తారు.

4. ఈ పాలసీలో మినహాయింపులు ఏమిటి?

1. ఇతరదేశాలలో జరిగిన మోసాలకు కవరు కాదు.
  2. పాలసీ పిరియడ్ అమలులో లేని సమయంలో
  3. రెన్యూవల్ లేకుండా వున్న సమయంలో
  4. పాలసీని రద్దు చేసుకొన్న సమయంలో
- పైన పేర్కొన్న కారణాలకు క్లెయిమ్ చెల్లించరు.

5. మోసమును కనుగొన్నప్పుడు భీమాదారుడు ఏమిచేయాలి?

మోసమును కనుగొన్నప్పుడు భీమాదారుడు

1. వెంటనే భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
2. తప్పుచేసిన ఉద్యోగస్తుని నుండి రాబట్టుటకు వీలైన మొత్తాన్ని రాబట్టుటకు ప్రయత్నం చేయాలి.
3. భీమాదారుడు ఉద్యోగిచేసిన పని, మోసము/అవిశ్వాసము వల్ల నష్టము జరిగిందిని నిరూపించవలెను.

14. నగదు భీమా అంటే ఏమిటి?

నగదు అనగా నగదు, కరెంటు కాయిన్ బ్యాంక్, కరెన్సీనోట్లు, చెక్కులు, పోస్టల్ ఆర్డరులు, మని ఆర్డరులు మరియు కరెంటు పోస్టేజి స్టాంపులు.

పరిధి:

- (ఎ) యజమానులు తమ ఉద్యోగులు కొరకు వేతనాలు, జీతాలు చెల్లింపుల కొరకు మరియు చిల్లరనగదు బ్యాంకు నుండి ఆఫీసుకు తెచ్చు సమయంలో,
- (బి) బ్యాంకు నుండి డ్రా చేసిన దగ్గరనుండి భీమాదారుని పాలసీలో స్థలమువరకు, వాటిని పంపిణీ చేయుటపూర్తి సమయం వరకు,
- (సి) అలాగే వ్యాపారవేళలలో కాకుండా, ఉన్నప్పుడు నగదును స్టాంగ్‌రూమ్‌లో దాచినపుడు.
- (డి) చెక్కు మార్చి నగదు బ్యాంకునుండి తీసుకొని, భీమా దారుని స్థలము చేరు వరకు అనగా మధ్యలో జరిగిన నష్టాలకు కూడా.

పైన తెల్చిన కారణాలకు ప్రమాదము జరిగిన వెంటనే కవరు అవుతుంది.

2. ఏమీ ఆపదలకు చెల్లిస్తారు?

1. బర్గలరీ

2. హౌస్ బ్రౌకింగ్
3. డెకాయీటీ
4. రాబర్
5. హోల్డ్ అప్

కాని దొంగతనమునకు చెల్లించరు.

3. ఏమే ఆపదలకు క్లెయిమ్ చెల్లించరు?

ఈదిగువ తెల్పిన వాటికి నష్టపరిహారము చెల్లించరు.

- (ఎ) నగదు లెక్కింపులో వచ్చే ఎక్కువ తక్కువలు.
- (బి) గుర్తింపులేని వానికి నగదు అప్పజెప్పుటవలన జరిగే నష్టాలు.
- (సి) యుద్ధము వలన, టెర్రరిష్టు కార్యకలాపముల వలన, మరియు అల్లరి చిల్లరి వ్యవహారముల వలన.
- (డి) భూకంపము, వరదలు, తఫానులు వలన,
- (ఇ) న్యాయచెల్లింపులు,
- (యఫ్) కొన్ని సంఘటన వలన వచ్చే నష్టాలు.

4. ఎలా క్లెయిమ్ చేసుకోవాలి?

1. సంఘటన జరిగిన వెంటనే భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
2. పోలీస్ వారికి తెలియచేయాలి.
3. ఫైబర్ (FIR) కాపీ తీసుకోవాలి.
4. భీమా కంపెనీ నుండి క్లెయిమ్ ఫారమ్ తీసుకొని పూర్తి చేసి వెంటనే ఇవ్వాలి.
5. పోయిన నగదును రాబట్టుటకు కావలసిన చర్యలు అన్నీ తీసుకోవాలి.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజర్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజర్స్ భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజర్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ ఫర్మేషన్ ను 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. నమోదుచేయని ఇన్ ఫర్మేషన్ గూర్చి, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్ లో భీమా కాంట్రాక్టులో వూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి వూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
- (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే పద్ధతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
- (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్ ను ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్ ను నియమించాలి.
- (డి) క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్ గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
- (ఇ) సర్వేయర్ ను నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్ ను 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
- (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్టర్ కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.

కామెంట్స్ :- అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనుసరిస్తున్న కాలయాపన పద్ధతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.

- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే ఆవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లుకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.

(యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంట్లు / మద్యవర్తులు ఈ పైన తెల్పిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్ మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

పాలసీ హోల్డర్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. నష్టము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్సు ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

జీవిత భీమా

1. జీవిత భీమా అనగా నేమి?

జీవిత భీమా అనగా ఇది ఒక భీమా ఒప్పందము. భీమా వ్యవస్థ ఒక సహకార సంఘము. జీవితం ప్రమాదములతో కూడుకొని ఉన్నది. ఒకేరకమైన ప్రమాదాలు/ ఆపదల ఏర్పడగల అవకాశాలు ఉన్న వ్యక్తులు అందరూ సంఘముగా ఏర్పడి వారు చిన్న మొత్తాలు చెల్లించి, ప్రమాదాల వలన ఆపదల వలన ఏర్పడే నష్టాలను భర్తీ చేసుకొనవచ్చును. సరాసరి అంచనా ద్వారా ఎంత నష్టం ఏర్పడ గలదో అంచనా వేసి ఆనష్టాన్ని అందరూ కలిసి ఏర్పాటు చేసుకొన్న నిధి ద్వారా భర్తీచేసుకొనవచ్చును. దీనివలన నష్టపడ్డ వ్యక్తికి లేక ఆయన కుటుంబ సభ్యులకు ఆర్థిక సహాయం లభించడమే కాకుండా నష్టపడని వ్యక్తికి కూడా తనకు, తన కుటుంబమునకు రక్షణ ఉన్నదన్న భద్రతా భావముతో ప్రశాంతముగా ఉండవచ్చును. ఈ ప్రశాంతత నుండే భీమా సంస్థల పుట్టుకకు ప్రధాన సూత్రముగా చెప్పవచ్చును.

మానవ జీవితంలో అనుకోని ఆపదలకు జరిగే నష్టమును భర్తీ చేయుటకు భీమా దారుడు నిర్ణీత కాలవ్యవధిలో కొంత మొత్తంను ప్రీమియమ్ రూపంలో చెల్లించి భీమా చేసే వారు చెప్పిన నియమనిబంధనలకు లోబడి చెల్లించే మొత్తంను భీమా అని చెప్పవచ్చును.

అయితే జీవిత భీమా కు ఈక్రింది లక్షణాలు కల్గిఉండవలెను.

1. మానవ జీవితంనకు సంబంధించిన కాంట్రాక్ట్ అయిఉండాలి.
2. అది ఏకమొత్తంగా చెల్లించేవిధంగా ఉండాలి.
3. అది భీమదారుడు చనిపోవడం వలన గాని లేక అనుకొన్న కాలము పూర్తి అగుటవలన గాని చెల్లించే మొత్తం అయి ఉండాలి.

2. జీవిత భీమా వలన ముఖ్యంగా ఎవరికి లాభము?

జీవిత భీమా పాలసీ తీసుకొనడం వలన ముఖ్యంగా ' సాంఘిక భద్రత లభిస్తుంది' అనడంలో ఎట్టి సందేహము లేదు. అలాగే దీనిని చేయడం వలన వ్యక్తికి అలాగే అతని మీద ఆధారపడి జీవిస్తున్న వారికి ఎంతో మేలు చేస్తుంది. అనగా కుటుంబపెద్ద ఊహించని సంఘటన వలన చనిపోయిన యెడల అతని కుటుంబసభ్యులైన భార్య, పిల్లలు మరియు తల్లితండ్రులకు ఎంతో ఆర్థిక సహాయకారిగా ఉంటుంది. భీమా దారుడు నామినేట్ చేసిన సభ్యులకు లేక అతని మీద ఆధారపడిన వారికి భీమా కంపెనీ ఓప్పందం మేరకు అన్న మొత్తాలను చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

3. జీవిత భీమా ఒప్పందము ఎలా ఏర్పడుతుంది?

భీమా చేయు వ్యక్తి అనగా ప్రతిపాదిత వ్యక్తి తనకు భీమా చేయవలెనని కోరికతో ప్రతిపాదన చేస్తూ, తను తనగురించి చెప్పిన సమాచారము లేక మెటీరియల్ ప్యాక్స్ నిజము అని, చెప్పి ప్రకటనతో పాటు ఇచ్చే ప్రపోజలును ఆఫర్ అంటారు. అదే ఆఫర్ భీమా కంపెనీ తన నియమ నిబంధనల మేరకు ప్రతిఫలము తీసుకొని అంగీకరించి, అనగా అనుమతించే రూపంలో కాంట్రాక్ట్ గా ఏర్పడుతుంది. అలా కాంట్రాక్ట్ రూపంలో నుండి వచ్చిన వ్రాత పూర్వకమైన దానిని పత్రమును పాలసీ అంటారు. ఈపాలసీనే ఒప్పందమునకు నిరూపణపత్రము.

4. జీవిత భీమా ఒప్పందము ఏ స్వభావాన్ని కల్గి ఉంటుంది?

ఇతర భీమా ఒప్పందము స్వభావము మాదిరే జీవిత భీమా ఒప్పందము స్వభావము ఉంటుంది. ఇది 1. జూదపు ఒప్పందము కాదు. 2. ఇది ఏకపక్ష ఒప్పందము 3. ఇది నిబంధన మరియు ఆకస్మిక సంఘటనల ఒప్పందము. 4. ఇది పూర్తి నిష్ఠగా ఉండే కాంట్రాక్ట్.

1. ఇది జూదపు ఒప్పందము కాదు: ఏదైనా ఒక సంఘటన జరగవచ్చు లేదా జరగకపోవచ్చు అనే అనిశ్చయత పరిస్థితి ఉండవచ్చును. ఇలాంటి పరిస్థితి ఉండే ఒప్పందాన్ని జూదపు ఒప్పందము అంటారు.

అయితే జీవిత భీమా ఒప్పందాలలో భీమా దారుడు చెల్లించిన ప్రీమియంలకు కొంత కాలము తరువాత అతనికి అనుకున్న మొత్తాలను చెల్లించడం జరుగుతుంది. కావున ఇది చట్టపరమైన ఒప్పందముగా పేర్కొనవచ్చు.

2. ఇది ఏకపక్ష ఒప్పందము: భీమా కంపెనీ నిర్ణయించిన రకరకాల పాలసీలను అమ్ముటకు భీమాదారులకు పరిచయం చేస్తారు. వాటిలో వారివారి అవసరాల మేరకు వారికి నచ్చిన మరియు వాటికి అవసరమైన మొత్తాలను చెల్లించిగాని పరిస్థితిని అంచనా వేసుకొని తీసుకుంటారు. అందువలన అలాంటి పద్ధతిని ఏకపక్ష ఒప్పందము అంటారు. అయితే వినియోగదారుడు కావలసిన పద్ధతిలో పాలసీ తయారుచేసి అమ్ముట జరగదు. పాలసీ ఒప్పందమైన తయారు చేసి ఉన్న పాలసీలో సెలక్ట్ చేసుకోవడం జరుగుతుంది.

3. ఇది నిబంధన ఒప్పందము మరియు ఆపదల ఒప్పందము

జీవిత భీమా ఒప్పందము నిబంధనల ఒప్పందము. ఎందువలన అనగా నిబంధనల ప్రకారము భీమా కంపెనీ ప్రామిస్ చేసిన ప్రకారము నిర్దిష్టకాలం తరువాత చెల్లింపులు జరుపుతారు. పాలసీలో తెల్పుబడిన కాలమునకు చెల్లింపులు చేస్తారు.

ఉదా: మనీ బ్యాంక్ పాలసీ నిబంధన మేరకు ప్రతి 5 సంవత్సరమునకు ఒక సారి కొంత సొమ్మును చెల్లిస్తారు.

అలాగే ఇది ఆపదల ఒప్పందము అనగా పాలసీలో అనుకున్న ఆపదలనుండి సంభవించిన సంఘటనలకు అతనుగాని లేక అతని అనుమతి పొందిన ప్రతినిధులకు సొమ్ముచెల్లిస్తారు. ఉదా: భీమాచేసే వ్యక్తికి ప్రమాదమువలన లేక అనుకున్న జబ్బు వలన చనిపోవుటవలన చెల్లించే మొత్తాలను ఆపదల ఒప్పందము అంటారు.

4 నిష్ఠగావుండే ఒప్పందము.

మామూలు కాంట్రాక్టులలో కాకుండా, జీవితభీమా కాంట్రాక్టులలో చర్చల ద్వారా కాంట్రాక్ట్ నియమ నిబంధనలతో అంగీకరించరు. ఇందులో పూర్తి నియమనిబంధనలు చేసిన పాలసీలు ఉంటాయి. వినియోగదారుడు తన స్థాయిని బట్టి ప్రీమియమ్ చెల్లించి సెలెక్ట్ చేసుకుంటాడు. కాని ఈ ఒప్పందము నిష్ఠగా ఉండే ఒప్పందముగా పేర్కొన వచ్చును.

5 జీవిత భీమా నిబంధనలు ఆర్టికల్ 14కు వ్యతిరేకంగా రూపొందించవచ్చా?

జీవితభీమా పాలసీ పూర్తిగా రాజ్యాంగపరమైనది. ఎందువలన అనగా రాజ్యాంగములో ఆర్టికల్ 12 ప్రకారము స్టేట్ అధారిటీ లేక రాజ్యాధికారము కారణముగా జీవిత భీమా అనేది ప్రజల సంక్షేమ చర్య ఏర్పడినది కావున దీనిని శాసనబద్ధమైనదిగా భావించవచ్చు. అంతేగాకుండా భీమాచట్టం 1938లోని సెక్షన్ 45 ప్రకారం శాసనబద్ధ చెల్లింపు చేయవలసినదిగా స్పష్టం చేయబడినది.

Case: Asha Goel V LIC OF INDIA AIR, 1986 412

రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14కు వ్యతిరేకంగా ఎలాంటి నిబంధనలు రూపొందించరాదు.

Case: LIC v Consumer Education & Research Centre AIR 1995 SC 1811

జీవిత భీమా రూపొందించిన సదుపాయాలు నెలజీతం వచ్చే ఉద్యోగులకు మాత్రమే అని ప్రత్యేకంగా చెప్పినది కావున ఫండమెంటల్ రైట్స్ కు వ్యతిరేకం కావున చెల్లినేరదు అని భారత అత్యున్నత న్యాయస్థానము సుప్రీంకోర్టు తీర్పు చెప్పినది.

6. మెటీరియల్ ఫాక్ట్ అంటే ఏమిటి? ఇది భీమా కాంట్రాక్టులలో అవసరమా?

మెటీరియల్ ఫాక్ట్ సామాన్య లౌకిక యుక్తితో నేర్పరితనంతో తెలుసుకోవడానికి సాధ్యపడి చేసే నిర్ణయంలో భాగంగా ఆపద, అధికారకంగా ఎంత ప్రీమియం వసూలుచేయాలి, ఆపదలను అంగీకరించాలా లేక వద్దా అనే నిర్ణయాలను అంటారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

7. జీవితభీమా ఒప్పందము ఎలాంటిది. మిగతా భీమా ఒప్పందములకు దీనికి ఏమైనా తేడా ఉన్నదా?

జీవితభీమా ఒప్పందం అనేది నష్టపరిహార ఒప్పందము కాదు. ఇది మాత్రము ఉభయపార్టీలు ఒప్పందం ప్రకారం ఒప్పుకున్న ఒప్పందం. దీనిలో ఎంత మొత్తానికి భీమా చేయవలసి ఉంటుంది, అనే అంశం ప్రస్తావన జరుగుతూ ఉంటుంది. ఒప్పందంలో అనుకున్న వయసు నిండిన తరువాత లేక అనుకున్న సంఘటన జరిగిన తరువాత ఒప్పుకున్న మొత్తాన్ని చెల్లిస్తారు.

ఇది సాధారణ భీమా ఒప్పందం మాదిరి ఒప్పందం మాత్రము కాదు. సాధారణ భీమా ఒప్పందం ప్రకారం నష్టం జరిగిన మేరకు మరియు భీమాచేసిన మొత్తం విలువకు మించకుండా భీమా మొత్తం చెల్లిస్తారు. కానీ జీవితభీమా అనేది జీవిత విలువ కట్టడానికి సాధ్యపడేది కాదు. కావున జీవితానికి జరిగిన నష్టము ఎంత అనేది అంచనావేసి నష్టాన్ని చెల్లించడానికి వీలుపడదు. ఇతర ఆస్తులకు సంబంధించి జరిగిన నష్టాన్ని అంచనావేసి నష్టపరిహారం చెల్లించడం సాధ్యపడుతుంది.

8. జీవిత భీమా ఒప్పందమునకు కావలసిన ముఖ్య అర్హతలేమి?

జీవితభీమా చేయుటకు భీమాకంపెనీకి, భీమా ప్రతిపాదితడుకు ఈ క్రింద తెలిపిన లక్షణాలు ఉండాలి.

ఇండియన్ కాంట్రాక్టు యాక్ట్ 1872లోని సెక్షన్ 10లో తెలిపిన విధంగా

1. ప్రతిఫలముండాలి.
2. ఒప్పందమునకు అర్హులై ఉండాలి.
3. పూర్తి అంగీకారములతో ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకోవాలి. ఏవిధమైనా ఒత్తిడితో ఒప్పందము కుదుర్చుకొనరాదు.
4. ప్రతిఫలం చట్టబద్ధమై ఉండాలి. మరియు ఒప్పందం చట్టబద్ధమై ఉండాలి.
5. ఒప్పందము చట్ట వ్యతిరేకమైఉండరాదు.

9. జీవితభీమా ఒప్పందమునకు ఎవరెవరు పార్టీలుగా ఉండవచ్చు?

ఒప్పందమునకు భీమా కంపెనీ మరియు భీమాచేసిన వ్యక్తి లేక భీమా ప్రతిపాదిత వ్యక్తి సాధారణంగా ఎవరు తమ జీవితానికి భీమా చేయాలి అని అనుకుంటారో వారు భీమా కావాలి అని ప్రతిపాదించాలి. లేదా భీమా ప్రతిపాదించే వాళ్ళలో జాయింట్ అప్లికేంట్ గా ప్రతిపాదించవచ్చు. కానీ ఒకరు ఇంకొకరి జీవితంమీద భీమా చేయరాదు. అలాచేస్తే చట్టబద్ధత ఉండాలి.

(9ఎ)జీవిత భీమా కంపెనీకి ఏవిధమైన సామర్థ్యం ఉండాలి? జీవితాలను జీవిత భీమా సంస్థ కాకుండా ఎవరైనా చేయవచ్చా?

జీవితభీమా చేసే వ్యక్తి

1. మేజర్ అయి ఉండాలి.
2. మతిస్థిమితంగా ఉండాలి.
3. చట్టపరంగా ఒప్పందమునకు అనర్హుడుగా ప్రకటించి ఉండరాదు.

భారతదేశంలో జీవితభీమా కార్పొరేషన్ ది. 01.9.1956 నుండి ఇటీవల కాలంవరకు ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యంగా జీవిత వ్యాపారం చేసినది. భారతదేశంలో ఈ కార్పొరేషన్ తప్పితే వేరేవారు చేయడానికి వీలులేదు.

కానీ భీమా నియంత్రణ మరియు అభివృద్ధి అధారితీ యాక్ట్ 1999 ప్రకారం జీవితభీమా వ్యాపారంలో భారత ప్రభుత్వ ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యం అంతమయినది. ఈ చట్టం ప్రకారం కొన్ని నియమ నిబంధనలకు లోబడి ప్రైవేటు భీమా కంపెనీకు అనుమతించినది. వీరు కూడా ప్రస్తుతం జీవితభీమా మార్కెట్లో మంచి పోటీదారులుగా అర్హత పొందుచున్నారు.

10. పరదేశస్తులకు జీవిత భీమా చేయవచ్చా?

జీవిత భీమా చట్టం 1956 సెక్షన్ 6 ప్రకారం జీవిత భీమా వ్యాపారాన్ని స్వదేశంలోను మరియు విదేశాలలోను చేయవచ్చును. కాబట్టి ఇతర దేశస్తుల జీవితాలకు కూడా భీమా చేయవచ్చును. కానీ ఇతర దేశస్తులు మన దేశమునకు వ్యతిరేకులు లేక శత్రువులుగా అయినట్లయితే వారు చెల్లించిన ప్రీమియంలను వారి దేశ ప్రభుత్వంద్వారా తిరిగి చెల్లిస్తారు. అనగా వారు మనకు స్నేహితులైతే భీమా కవరుచేస్తారు, శత్రువులైతే భీమా కాంట్రాక్టు రద్దు అవుతుంది. కావున జీవితభీమా వ్యాపారాన్ని విదేశాలలో ఆఫీసులను స్థాపించి వ్యాపారం చేయవచ్చును.

అయితే ఇంగ్లాండులో విదేశస్తుడు భీమా పాలసీ చేస్తే, యుద్ధకాలంలో భీమాను సస్పెండ్ చేస్తారు. కాని రద్దుచేయరు. మరలా శాంతి వాతావరణం ఏర్పడిన తరువాత పాలసీ అమలులోనికి వస్తుంది.

11. భారతదేశంలో స్త్రీలు జీవితభీమా చేయవచ్చునా?

భారతదేశంలో స్త్రీలు జీవిత భీమా చేయవచ్చును. అయితే వివాహముయిన వారు ప్రాపర్టీ యాక్ట్ 1882 సెక్షన్ 11 ప్రకారం స్త్రీలు తమ సొంత జీవితం మీద లేక ఆమెయొక్క భర్త జీవితంమీద భీమా చేసుకొనవచ్చును.

12. ప్రతిపాదన మరియు అంగీకారం ఎలా ఉండాలి?

భీమా ప్రతిపాదన చేసేవ్యక్తి తనకు కావలసిన భీమా పాలసీ ప్రత్యేకంగా తెలుపుతూ, తన గురించి పూర్తి వివరాలు రెండోపార్టీకి అనగా భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి. అలాగే అనుమతి అనేది ప్రతిపాదనలోని వివరాలను బట్టి తెలుసుకుని భీమా ఒప్పందము అంగీకరించాలా? వద్దా ? అనేది భీమా చేసే వ్యక్తి మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. అయితే ప్రపోజల్ తో పాటు ప్రతిఫలము లేక ప్రీమియం చెల్లించినంత మాత్రాన రిస్క్ కవరు చేసినట్లుగా భావించరాదు. భీమా ఒప్పందం ఒప్పుకున్నట్లు రుజువుగా పాలసీని ఇచ్చి ఉండాలి. అలా ఇచ్చి ఉండకపోయినట్లయితే, పాలసీ అమలులో లేనట్లు అవుతుంది.

Case: LIC of India V Raja Vasi Reddy K.Kamba, AIR 1984 SC 1014: (1984) COMP CASE 174.

జీవిత భీమా

13. జీవిత భీమా పాలసీ ఎప్పుడునుండి అమలులోకి వస్తుంది?

జీవితభీమా పాలసీ పూర్తి ప్రీమియం చెల్లించిన తేదీనుండి లేక పాలసీని అనుమతించబడిన తేదీనుండి (ఏది తరువాత అయితే) అమలులోకి వస్తుంది. అయితే చెక్కుద్వారా నగదు మార్చుకున్నంత మాత్రాన రిస్క్ అమలులోకి రాదు. పాలసీని అనుభవించబడిన రోజునుండి మాత్రమే అమలులోనికి వస్తుంది.

14. భీమా ఆసక్తి అనగానేమి?

మన సమాజంలో భీమా కూడా ఒక జూదము లాంటిది అన్న వాద ప్రతివాదనలున్నాయి. అయితే కొంత ప్రీమియం చెల్లించి ఒక నిర్దిష్టమైన సంఘటన జరిగినప్పుడు పెద్దమొత్తంలో డబ్బు సంపాదించవచ్చు అనే భావన ఉన్నది. కానీ ఇది పూర్తి నిజముకాదు. భీమా ముఖ్య ఉద్దేశ్యము ఒక వ్యక్తికి కొన్ని ఊహించని సంఘటనలు/ఆపదలు సంభవించినప్పుడు, అతనికి ఆ సంఘటనల వల్ల సంభవించే నష్టాలకు రక్షణ కల్పిస్తుంది. అంతేకానీ కొన్ని సంఘటనలవల్ల భీమాచేసిన వ్యక్తి లాభం పొందుటకు అవకాశం లేదు. భీమా అనేది లాభాల కాంట్రాక్టుకు పూర్తి వ్యతిరేకం.

మానవ జీవితమునకు నష్ట పరిహార సూత్రమును అన్వయించుటకు వీలుపడదు. మానవ జీవితం అనేది ఎంతో విలువైనది. ఒక ప్రాణం ఎంత విలువ అనేది నిర్ణయించడం చాలా కష్టం. అయితే భీమా చేయవలెననే ఆసక్తి అనేది మాత్రము భీమా ఒప్పందంలో తప్పనిసరి. అలా లేని యెడల ఒకరి జీవితంమీద మరొకరు భీమాచేసి లాభం పొందుటకు ఎక్కువ అవకాశం కలదు.

ఈ భీమా ఆసక్తి మాత్రం ధన సంబంధమున్నదిగా ఉండవలెను. భీమా మొత్తం ఎవరికొరకు భీమా చేసినారో వారికి భీమా వ్యక్తి మరణంవలన కలుగు నష్టమునకు సమానంగా ఉండవలెను. భార్య భర్తల మధ్య తప్ప మిగతావారి విషయంలో భీమాసక్తిను ఊహించ వీలులేదు. ఆర్థిక సంబంధమైన సంబంధం నిరూపించవలెను.

15. భీమా హక్కు :

ఈ క్రింద తెలిపిన వ్యక్తులు భీమా హక్కు ఉన్నదని చెప్పవచ్చును.

1. ఒక వ్యక్తికి తన జీవితంమీద ఎంతవరకైనా భీమాచేయు హక్కు కలదు.
2. భర్తకు భార్య జీవితం మీద, భార్యకు భర్త జీవితం భీమాభిలాష కలదు.
3. తల్లిదండ్రులకు తమ పిల్లలమీద భీమా ఆసక్తి ఉండదు. అలాగే తమ పిల్లలకు తల్లిదండ్రుల మీద భీమా ఆసక్తి లేదు. మరియు సవతి పిల్లల విషయంలో కూడా ఈ సూత్రము వర్తించును.
4. యజమానికి తమ ఉద్యోగస్తుల మీద భీమాసక్తి ఉంటుంది. అలాగే ఉద్యోగస్తులకు తమ యజమాని మీద భీమాసక్తి ఉండదు.
5. ఋణదాతకు ఋణగ్రస్తుల మీద తాను ఇచ్చిన ఋణంమేరకు భీమాసక్తి కలదు.
6. భాగస్థునకు తన మిగతా భాగస్వాముల మీద వారు చెల్లించిన మూలమొత్తంనకు భీమా ఆసక్తి ఉంటుంది.
7. జామీనుదారునకు తన మిగతా జామీనుదారులపై వారి అప్పుభాగం వరకు భీమాఆసక్తి కలదు. అలాగే ప్రధాన ఋణగ్రస్తుని జీవితం మీద కూడా కలదు. సాధారణంగా ఒకవ్యక్తి మరొకని జీవితం మీద భీమా చేసినప్పుడు ఆ రెండవ వ్యక్తిపై మొదటి వ్యక్తికి భీమాసక్తి ఉండవలెను. కావున ప్రతివ్యక్తి భీమాపాలసీ తీసుకొను సమయంలో భీమా ఆసక్తి తప్పనిసరిగా ఉండవలెను. అలాగే భీమా కాలపరిమితి పూర్తయిన తరువాత, తన మొత్తంను తీసుకొను సమయంలో భీమాసక్తి ఉండవలెను.

16. నైతిక ప్రమాదము (మోరల్ హెజార్డు) అనగానేమి?

భీమా కంపెనీవారు తనకు అందిన ప్రతిపాదనలను వారు ఇచ్చు సమాచారములో వయస్సు, బరువు, వృత్తి, ప్రస్తుత ఆరోగ్య పరిస్థితి మరియు డాక్టరు ఇచ్చు రిపోర్టు ఆధారంగా అతని వ్యక్తిగత అలవాట్లు, జీవిత విధానముపై నిర్ణయం తీసుకొనబడును.

ప్రపోజరు యొక్క ఆదాయము, మోరల్ హెజార్డు విషయంలో ప్రధాన పాత్ర

వహించును. భీమా అవసరమున్న చోట మోరల్ హెజార్డ్ లేక నైతిక ప్రమాదం కూడా ఉంటుంది. భీమా అవసరము భీమా చేసిన వ్యక్తి చనిపోయిన సంధర్భములో జరిగే నష్టంపై ఆధారపడును. వడ్డీ వ్యాపారము చేసేవారికి భీమాసక్తి ఉండదు. ఏదేని కారణంవల్ల అతని చనిపోయిన అతనికి వడ్డీ రూపంలో ఆదాయం వచ్చును. కానీ కుటుంబంలో పెద్ద వ్యక్తి చనిపోతే, కుటుంబమునకు ఆదాయం రాదు. అలాగే కొన్ని రాయితీలు కొరకు ఆదాయపన్నును చెల్లించకుండా చేయుటకొరకు కొన్ని భీమా పాలసీలు తీసుకుంటారు. వాటిలో భీమాసక్తి తక్కువవుండి, ఎక్కువ లాభం కొరకు చేస్తూ ఉంటారు. కావున దాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ప్రతిపాదన చేసేవ్యక్తి వృద్ధి ఆదాయమును దృష్టిలో ఉంచుకొని భీమాపాలసీలను జారీచేయవలెను.

17. ప్రపోజిల్ అనగానేమి?

భీమా కంపెనీవారు తయారుచేసి, భీమాచేయు వ్యక్తులకు ఇచ్చు ఫారంలను ప్రతిపాదన ఫారం అంటారు. దానిలో భీమాచేయు వ్యక్తియొక్క వివరాలు వ్యక్తిపేరు, అడ్రసు, వృత్తి, వయస్సు, ఎత్తు, బరువు, ఆదాయం. ఆస్తులు కుటుంబ సభ్యుల పేర్లు, వారి వృత్తులు, తీసుకోవలసిన పాలసీ పేరు మొదలగు వివరాలుంటాయి. దానిని పూర్తిచేసి భీమాకంపెనీకి ఇస్తారు. దానికి సంబంధించిన వివరాలు పూర్తిగా చదువుకొని, ఈ పాలసీ ఎంత మొత్తమునకు ఇవ్వాలి లేక ఈ పాలసీ ఇవ్వాలా? వద్దా అనే నిర్ణయం భీమా కంపెనీపై ఉంటుంది. అలాగే ప్రపోజిల్ ఫారమ్ తో ప్రీమియం చెల్లించగానే ఒప్పందం అమలులోకి రాదు. ఎందువలననగా ఉభయపార్టీలలో ఒప్పందమునకు రెండోపార్టీ అంగీకారం కూడా ఉండాలి. అలా భీమా కంపెనీ అంగీకారంతో పాలసీ జారీచేసిన తేదీనుండి మాత్రమే భీమా అమలులోకి వస్తుంది.

“ఒక వ్యక్తి ప్రపోజిల్ ఫారమ్ తన వివరాలు తెలియచేస్తూ, డిక్లరేషన్ ఇచ్చి సంతకం చేసిన తరువాత, ఇచ్చిన సమాచారములో తప్పు ఉన్నదని తెలిస్తే దానినుండి భీమాదారుడు, తాను తెలియకుండా సంతకం చేసేను, సరిగా చూడలేదు, సరిగా అర్థంకాలేదు అని చెప్పుట చెల్లనేరదు.

Case: V.K. Srinivasa Setty V Premier Life & General Insurance Co. Ltd., (AIR 1958 MYS 53 (60))

భారతదేశంలో భీమా పాలసీలలో ప్రపోజిల్ ఫారమ్ ఇన్ కార్పొరేట్ చేశాము అని రిఫరు చేస్తున్నారు కానీ ప్రపోజిల్ ఫారమ్ కాపీ, మెడికల్ రిపోర్ట్ కాపీని భీమాదారుడుకు అందచేయడం లేదు. అయితే ప్రస్తుతం మాత్రం జీవన భీమా కార్పొరేషన్ మాత్రమే వాటి కాపీలను భీమాదారులకు అందచేస్తుంది. మిగతా ఏ భీమా కంపెనీలు ప్రపోజిల్ ఫారమ్

కాపీలను భీమాదారుడకు అందచేయుటలో పూర్తి, అశ్రద్ధతో విఫలమయినాయి.

అయితే భీమాచట్టం 1938 సెక్షన్ 51 ప్రకారం ప్రపోజల్ ఫారమ్, మెడికల్ రిపోర్టు మొదలగునవి ఒక రూపాయి రుసుము చెల్లించి సర్టిఫికేట్ కాపీలు పొందవచ్చును. అలాగే ప్రస్తుతం అమలులో ఉన్న భీమా నియంత్రణ మరియు అభివృద్ధి అథారిటీ 1999 ప్రకారం భీమా కంపెనీలు అన్నీ భీమాదారుడు ప్రతిపాదన ఫారములు మరియు డాక్టరు రిపోర్టులు కూడా అతనికి జారీచేసి, ఆ పాలసీదారులుకు తృప్తి లేనియెడల తిరిగి రద్దుకోరవచ్చునని, కట్టిన మొత్తం తిరిగి ఇవ్వాలి అని ఆజ్ఞ జారీచేసినది. కానీ ఇది అన్నిచోట్ల దాదాపుగా అమలుకావడం లేదు. ప్రస్తుతం అథారిటీని అంత విలువగా ప్రభుత్వ భీమా కంపెనీలు పట్టించుకోవడం లేదు. ఉదా: మోటారు టారిఫ్ ఆజ్ఞలు పట్టించుకోవడం లేదు.

18. జీవిత భీమా పాలసీలో ఎన్నిరకాలు కలవు? వాటిని వివరించండి?

జీవిత భీమా పాలసీలో రెండు విధాల ప్రత్యేకతలున్నాయి.

1. కుటుంబ పెద్ద ఊహించని సంఘటనలో చనిపోవుట వలన కుటుంబ సభ్యులకు అనుకొన్న మొత్తాలను చెల్లించడం.
2. పూర్తి ఆనరా భీమా ప్రీమియం గాకుండా, తీసుకున్న ప్రీమియంలో దాచిపెట్టుకొన్న మొత్తానికి కొంత బోనస్ రూపంలో కానీ ఇవ్వడం వల్ల కూడా ఒక సౌకర్యం ఉన్నది.

ఇప్పుడు భారతదేశంలో ప్రైవేటు భీమా కంపెనీలు కూడా భీమా రంగములో ఉండుటవలన కొత్తకొత్త పాలసీలు వచ్చుచున్నవి. ఏది ఏమైనా భారత జీవిత భీమా కార్పొరేషన్ వారు రూపొందించిన పాలసీలు ప్రభావం ద్వారా అన్ని కొత్త కంపెనీల పాలసీమీద ఉన్నది. అనగా అసలు కాన్సెప్ట్, కార్పొరేషన్ దిక్కుగా, కొత్త తణుకులు మెరుపులు మాత్రము ప్రైవేటు కంపెనీలవి అని మనం పరిశీలన ద్వారా చెప్పవచ్చు. వాటిని ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు.

1. పరిమితి చెల్లింపు జీవిత భీమా
2. ఎండోమెంట్ భీమా
3. జాయింట్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్
4. మల్టీపర్పస్ ఇన్సూరెన్స్
5. పిల్లల డిఫర్డు ఇన్సూరెన్స్
6. రెండు సంవత్సరాల పరిమిత భీమా

7. హోల్లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్
8. డబుల్ ఎండోమెంట్ ఇన్సూరెన్స్
9. ట్రిపుల్ బెనిఫిట్ ఇన్సూరెన్స్
10. ఎంటిసిపేటెడ్ ఎండోమెంట్ ఇన్సూరెన్స్
11. కన్వర్జబుల్ హోల్లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్
12. స్పెషల్ హోల్లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్
13. ఎన్యుటీ ఇన్సూరెన్స్
14. ఫిక్స్డ్ టరమ్ మ్యూరేజ్ ఎండోమెంట్ ఇన్సూరెన్స్

పై వాటిని ముఖ్యంగా వాటి నియమ నిబంధనల ఆధారంగా ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

1. టరమ్ ఆఫ్ టెంపరరీ ఇన్సూరెన్స్: ఒక నియమిత కాలమునకు పాలసీ తీసుకునుట లేక భీమాదారుడి యొక్క వయసు నిండువరకు చెల్లించే ప్రీమియంలను టరమ్ ఆఫ్ టెంపరరీ ఇన్సూరెన్స్ అంటారు.

ఉదా: పరిమిత టు ఇయర్ పాలసీలో ప్రతి సంవత్సరం ప్రీమియం చెల్లిస్తూ అలా సంవత్సరం లోపు మరణించేంత వరకు ఉంటుంది. అనగా దీనిలో సంవత్సరానికి ఒకసారి ప్రీమియం చెల్లిస్తారు. సంఘటన సంభవిస్తే ప్రీమియం చెల్లించరు. సంభవించకపోతే రెన్యూ చేసుకుంటూ వెళతారు.

2. హోల్లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్: దీనిలో అనుకొన్న పీరియడ్ వరకు ప్రీమియం చెల్లిస్తూ ఉంటారు. భీమా చేసిన వ్యక్తి మరణించిన తరువాత వారి వారసులకు పాలసీ తాలూకు మొత్తాలను చెల్లిస్తారు. దీనివలన భార్య పిల్లలకు, లేక ఛారిటబుల్ ట్రస్ట్ లేక ఎస్టేట్ ద్యూటీ కొరకు చెల్లిస్తారు.

3. ఎండోమెంట్ భీమా: దీనిలో భీమాచేసిన వ్యక్తి అనుకొన్న కాలంవరకు బ్రతికిఉంటే ఆ పాలసీ తాలూకు మొత్తాన్ని అతనికి చెల్లిస్తారు. లేక అతను చనిపోతే తాను సూచించిన వ్యక్తులకు ఆ మొత్తాలను చెల్లిస్తారు. ఉదా:- 1. పిల్లల ఎండోమెంట్ పాలసీ 2. ఎంటిసిపేటరీ ఎండోమెంట్ పాలసీ 3. ట్రిపుల్ బెనిఫిట్ పాలసీ 4. గ్రూపు ఇన్సూరెన్స్ పాలసీ 5. డిపాజిట్ లింక్డ్ పాలసీ.

4. లిమిటెడ్ పేమెంట్ ఇన్సూరెన్స్: దీనిలో భీమాదారుడు చనిపోయేంతవరకు లేక అనుకొన్న కాలంవరకు ప్రీమియం చెల్లిస్తాడు. దీనిలో భీమా చేసిన వ్యక్తి చనిపోయిన తరువాత వారసులకు ఆ మొత్తాన్ని చెల్లిస్తారు.

5. యాన్యుటీ: ఇవి ఖచ్చితంగా చెప్పాలంటే భీమా ఒప్పందాలుగా చెప్పలేరు. ఇవి పెన్షన్ పాలసీలు లాంటివి. దీని తాలుకా మొత్తాలను ప్రతి సంవత్సరము చెల్లిస్తూ ఉంటారు. అయితే భీమాదారుడు దాచిపెట్టుకున్న మొత్తాలనుండి మాత్రమే చెల్లిస్తారు. యాజమాన్యం రిటైర్మెంట్/డెనిఫిట్లుగా సూపర్ యాన్యేషన్ లాగా చెల్లిస్తారు.

6. జాయింట్ లైఫ్ భీమా: భార్య భర్త మీద కలసి తీసుకునే పాలసీని జాయింట్ లైఫ్ భీమా అంటారు. దీనిలో ఇద్దరిలో ఏ ఒకరు చనిపోయిన, భీమా మొత్తంను రెండవవారికి చెల్లిస్తారు. దీనిలో సరెండర్ వ్యాల్యూ ఉంటుంది. మరియు దామాషాపద్ధతిలో అమలుచేస్తారు.

7. పెయిడ్ ఆన్ ఇన్సూరెన్స్: ఏకమొత్తంగా ప్రీమియంను చెల్లించి ముందు ముందు ప్రీమియంలను చెల్లించకుండా ఒకసారి మాత్రమే చెల్లిస్తారు. దీని మొత్తాన్ని ఒక కాలం వరకు పూర్తయిన తరువాత లేక చనిపోయిన తరువాత ఏది ముందు అయితే అది అమలవుతుంది. 2. అలాగే ఇతర పాలసీలను, దీనిలోకి మార్చినట్లయితే కూడా ఆ మొత్తాలను దీనిలో చెల్లిస్తారు.

8. అడ్వాన్స్ భీమా : భీమా ప్రీమియంలను వివిధ కాలాలకు చెల్లించవలసి ఉంటుంది. వాటిని ఒకేసారి ముందుగా చెల్లిస్తారు. ఉదా:- 1. హాసింగ్ లోన్స్, ఇతర పాలసీలకు చెల్లిస్తారు.

19. సాధారణ భీమా న్యాయసూత్రాలు ఎలా అమలవుతాయి?

జీవిత భీమాలో మిగతా భీమా ఒప్పందాలలో మాదిరిగానే, ఇండియన్ కాంట్రాక్ట్ యాక్ట్ 1872 అమలవుతుంది. అంతేగాకుండా సాధారణ న్యాయసూత్రాలైన భీమా చేయు హక్కు పరిహారం మరియు అత్యంత నమ్మకం అనేవి ముఖ్యమైనవి.

1. భీమాచేయు హక్కు: దీనిలో భీమా చేయునపుడు మాత్రమే భీమాదారునికి భీమాసక్తి ఉంటుంది. నష్టం జరిగిన తరువాత తాను చెల్లించవలసిన నష్టపరిహారము మరియు ఇతర ఖర్చులు భీమా కంపెనీవారు అతని తరపున థర్డ్ పార్టీకి చెల్లిస్తారు. కావున భీమాసక్తి నష్టం జరిగే సమయంలో భీమాదారునికి ఉండవలసిన అవసరం లేదు.

2. పరిహారం : జీవిత భీమాలో చాలా ఖచ్చితంగా నష్టపరిహార సూత్రం పాటిస్తారు. దీనిలో న్యాయపరంగా ఏర్పడే చెల్లింపులను, చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఇందులో చెల్లింపులు థర్డ్ పార్టీకి చెల్లిస్తారు.

5. అత్యంత నమ్మకం: భీమాదారుడు భీమా చేయునపుడు పూర్తి సమాచారమును భీమా కంపెనీకి తెలియజేయాలి. దీనిని బట్టి భీమాకంపెనీ వారికి రిస్క్ అనుమతించాలా? వద్దా? అనే నిర్ణయం తీసుకోవడానికి వీలు పడుతుంది. అలాగే ఎంతరేటును నిర్ణయించాలి? ఎలాంటి నిబంధనలు నిర్ణయించాలి అనే నిర్ణయం తీసుకోవడానికి వీలు పడుతుంది.

వీటిని క్రింది విధంగా అంచనా వేయవచ్చు.

20. శారీరక కారణాలు :

1. వయస్సు : వయస్సు పెరిగిన కొలది మరణాల సంఖ్య పెరుగుతుంది. అందుచేత వయస్సు నిర్ధారణ చాలా ముఖ్యమైనది. ప్రామాణిక వయోనిర్ధారణ లేని చోట ఏజ్ ప్రూఫ్ ఎక్స్ ప్లటా వసూలు చేయడానికి యిదే కారణం.

2. స్త్రీలకు భీమా: భారతదేశంలో అవిద్య మొదలైన సామాజిక కారణాలవల్ల స్త్రీల ఇనూరెన్స్ తక్కువ వ్యాప్తిలో వుంది. మోరల్ హెజార్డు కూడా ఉండవచ్చును. అందుచేత జాగ్రత్త అవసరం.

3. శరీర నిర్మాణం: శరీరం ఎత్తు, బరువు, చాలా ముఖ్యమైనవి. చాలా తక్కువ బరువు లేదా చాలా ఎక్కువ బరువువల్ల రిస్కు పెరుగుతుంది. హృదయం, ఊపిరితిత్తులు, ఉదరకోశం మొదలైన ముఖ్య శరీర భాగాలు చక్కగా పనిచేస్తుండాలి. వీటికి సంబంధించిన వ్యాధులు రిస్కును పెంచుతాయి.

4. అంగవైకల్యం: అంగవైకల్యం కూడా రిస్కును పెంచుతుంది.

5. వ్యక్తిగత ఆరోగ్య చరిత్ర: గతంలో ఏదైనా అనారోగ్యంతో బాధపడినా, శస్త్ర చికిత్సలు చేయించుకున్నా వాటి ప్రభావం రిస్కు అంచన పై ఉంటుంది.

6. కుటుంబ ఆరోగ్య చరిత్ర: కుటుంబ సభ్యుల మరణ కారణం, అప్పటి వయస్సు, వంశపారంపర్యమైన జబ్బులు కూడా రిస్కు అంచనా వేసేటప్పుడు పరిశీలించవలసి ఉంటుంది.

7. వృత్తిపరమైన కారణాలు : విమానయాన పరిశ్రమ, విద్యుత్తుపరిశ్రమ, నిర్మాణ పరిశ్రమ, మొదలైన చోట పని చేసే వారు ప్రమాదాలకు గురయ్యే అవకాశాలు ఎక్కువ. రసాయన పరిశ్రమలు, లోహపరిశ్రమలు, గనులు మున్నగు పరిశ్రమలలో చాలా కాలం పనిచేస్తే వారి ఆరోగ్యం క్రమంగా చెడిపోయే ప్రమాదం ఉన్నది.

8. ప్రవర్తనా పరమైన కారణాలు : వృత్తి మరియు వ్యక్తి ఆరోగ్య కారణాలవల్ల ఏర్పడ్డ అదనపు రిస్కును అంచనావేయవచ్చు. మరియు ఎక్కువ ప్రీమియం వసూలు చేయడం ద్వారా దీన్ని అధిగమించవచ్చు. కాని సత్ప్రవర్తన, ఆదాయం, జీవిత విలువలు మున్నగునవి అనుమానాస్పదమైనపుడు రిస్కు పెరుగుతుంది. దీన్ని నివారించడం చాలా కష్టం. అందువల్ల భీమా రిస్కు అంచనాలలో యిది చాలా ప్రాధాన్యత వహిస్తుంది. (ఎ) ఇన్సూరబుల్ ఆనక్తి లేని సందర్భాలలోను, భీమా అవసరంలేని సందర్భాలు(బి) ఆదాయానికి మించిన భీమా ప్రతిపాదనలు (సి) ఎక్కువ వయస్సులో మొదటిసారి ఎక్కువ మొత్తానికి భీమా ప్రతిపాదలు (డి) పాతపాలసీల వివరాలు తెలియచేయకపోవడం (ఇ) అపరిచిత వ్యక్తి కొత్త చోట భీమా చేయటం(ఎఫ్) వృత్తి, అలవాట్లు, ఆదాయం, సామాజిక విలువలు, చట్టాలపట్ల గౌరవం, నామినీతో బాంధవ్యం మొదలైనవి మోరల్ హజార్డుకు ఉదాహరణలు.

రిస్కు అంచనా వేయడానికి ఇన్సూరెన్సు కంపెనీలు వివిధ పద్ధతులను అనుసరిస్తాయి. వైద్య నివేదికలు, ఈసిజి లాంటి ప్రత్యేక నివేదికలు, అంగవైకల్యం విషయంలో ప్రత్యేక నివేదికలు అవసరమైనప్పుడు పరిశీలించి అదనపు రిస్కును అదనపు ప్రీమియం వసూలు చేయడం ద్వారా, కొన్ని షరతులకు లోబడి భీమా మంజూరు చేయడం ద్వారా సరిచేస్తారు. జీవిత భీమా సంస్థ సరళమైన, సులభమైన న్యూమరికల్ రేటింగు పద్ధతి ద్వారా వేగంగా రిస్కు అంచనా వేసి పాలసీలను జారీ చేస్తుంది.

మొదటి రిస్కు అంచనాదారు

ప్రపోజరు గురించిన నిజమైన పూర్తి సమాచారము సంస్థకు అందేటట్లు చూడాలి. అనేక ముఖ్య విషయాలు ఏజంటు ద్వారా మాత్రమే సంస్థకు తెలిసే అవకాశం ఉన్నది. ప్రపోజరును ప్రత్యక్షంగా చూసి అతని గురించి వివరాలు తెలిసిన వ్యక్తి ఏజంటు మాత్రమే అందుచేత రిస్కు అంచనాలో అతనిక ప్రధానపాత్ర ఉన్నది. అతని సిఫారసు ఆధారంగానే ప్రపోజర్స్ భీమా సంస్థ చేత అంగీకరింపబడుతున్నాయి.

ప్రపోజర్స్లో నిజమైన సమాచారం వ్రాయడం అందరికి మంచిది. దీని వలన సంస్థ పాలసీ షరతులు హామీలు పూర్తిగా నెరవేర్చగలుగుతుంది.

క్లెయిమ్ల నిజ నిర్ధారణలో ఇబ్బందులు ఉండవు. ఇందువలన పాలసీదారుల వారసులకు క్లెయిమ్ పరిష్కారం వేగంగా జరుగుతుంది. మరియు న్యాయస్థానాలలో తగాదాలు ఏర్పడవు.

ఈ క్రింది విషయాలు చాలా ముఖ్యమైనవి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

శారీరక ప్రమాదాలు:

1. గడిచిన మరియు ప్రస్తుతమున్న వ్యక్తిగత అనారోగ్యము.
2. పుట్టుకతోనున్న మరియు తరువాత వచ్చిన అంగవైకల్యం.
3. ఆసుపత్రిపాలు మరియు శస్త్ర చికిత్సలు.
4. ప్రమాదాలు మరియు గాయాలు.
5. అనారోగ్య కారణాలపై సెలవు.

నైతిక ప్రమాదాలు

1. తగిన స్థోమతలేకపోవడం.
2. ఇన్సూరెన్స్ ఆసక్తి లేకపోవడం.
3. మోసపూరితమైన కోరికలు.
4. అనైతిక ప్రవర్తన.

2. భీమా మొత్తం-ఆర్థిక ప్రాతిపదిక

భీమా మొత్తం (పాత పాలసీలు కలిపి) యీక్రింది సంవత్సరాదాయాన్ని మించకూడదు.

	వయస్సు	భీమా మొత్తం
20 రెట్లు	18-30	సంవత్సరాదాయానికి
15 రెట్లు	31-40	సంవత్సరాదాయానికి
12 రెట్లు	41-50	సంవత్సరాదాయానికి
10 రెట్లు	51 పైబడి	సంవత్సరాదాయానికి
3 రెట్లు	.....	సంవత్సరాదాయానికి
5 రెట్లు	.....	సంవత్సరాదాయానికి
10 లక్షల భీమా మొత్తం	దాటితే	వ్యక్తిగత ఆదాయపుపన్ను రిటర్ని కాపీ జత చేయాలి.

3. వయో నిర్ధారణ

ఒక వ్యక్తికి జీవిత భీమా ఇవ్వడానికి తీసుకునే నిర్ణయంలో ఆవ్యక్తి వయస్సుకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఉంటుంది. సరైన ప్రీమియం తెలుసుకోవడానికి వ్యక్తి జీవితముపైన “రిస్క్” నిర్ణయించడానికి ఖచ్చితమైన ‘వయసు నిర్ధారణ’ అవసరం. అంతేకాక, వైద్యపరీక్ష లేకుండా భీమా ఇవ్వడానికి ప్రత్యేక వైద్య పరీక్షలకూ, కొన్ని పట్టాలకు గల కనిష్ట, గరిష్ట వయో పరిమితులకు లోబడి భీమా ఇవ్వడానికి కూడా ‘వయస్సు’ చాలా ముఖ్యం. అందుచేత ప్రపోజలు తీసుకునేటప్పుడు వ్యక్తి దగ్గర నుంచి అతని వయస్సుకు సంబంధించిన సర్టిఫికేటు తప్పనిసరిగా తీసుకోవాలి.

జీవిత భీమా

వయస్సు ధృవీకరణ సర్టిఫికేట్లు రెండు రకాలు

1. ప్రమాణికమైనవి.
2. ప్రమాణికముకానివి.

3 (సి). ప్రమాణికమైన వయోనిర్ధారణ సర్టిఫికేట్లు

1. స్కూలు లేదా కాలేజీ సర్టిఫికేట్లు
2. మునిసిపల్ ఆఫీస్ లేదా పంచాయితీ వారికిచ్చిన సర్టిఫికేట్లు.
3. ఉద్యోగస్తుని సర్వీసు రికార్డు నుంచి తీసిన నకలు.
4. క్రెస్టులకు బాప్టిజం సర్టిఫికేటు గాని లేక కుటుంబ బైబిలులో రాసిన దాని నకలు.
5. రోమన్ కాథలిక్కు క్రెస్టులకు చర్చి వారిచ్చిన వివాహపత్రము.
6. పాస్పోర్టు.
7. సైనిక భద్రతా సిబ్బందికి ఇవ్వబడిన గుర్తింపు కార్డు.

3(బి). ప్రామాణికము కాని వయోనిర్ధారణ సర్టిఫికేట్లు:

1. ఉద్యోగస్తుల సర్వీసు రికార్డులో ఆవ్యక్తి ఉద్యోగములో చేరినప్పుడు అతని వయస్సు సక్రమముగా నిర్ధారించబడి ఉండక పోయినట్లైతే, ఆ సర్వీసు రికార్డు లోని పుట్టిన తేది ప్రామాణికం కాదు.
2. ప్రభుత్వ కార్మిక ఆరోగ్య భీమా కార్డులో ఉన్న వయస్సు.
3. మున్సిలలో వివాహం సర్టిఫికేటు.

పైన పేర్కొన్న వయోనిర్ధారణ సర్టిఫికేట్లు ఇచ్చినపుడు ఆ వ్యక్తుల భీమా విషయంలో కొన్ని పరిమితులు వర్తిస్తాయి.

1. వయస్సు 65 కు మించరాదు. ఇదే మనీ బ్యాంక్ పాలసీల విషయంలో అయితే 60 కు మించరాదు. హోల్డెర్స్ పాలసీల విషయంలో ప్రీమియమ్ చెల్లించవలసిన గరిష్ట వయస్సు 60 మించరాదు.
2. గరిష్ట టరమ్ 25 సంవత్సరాలకు మించరాదు.
3. ప్రీమియం పై రూ1-50 గాని అంతకన్నా ఎక్కువ మొత్తము గాని అదనంగా వసూలు చేస్తారు.
4. పెద్దవారి డిక్లరేషన్: ప్రపోజరు కంటే వయస్సులో బాగా పెద్దవారైన బంధువులు యిస్తారు.
5. తనకు తానుగా ఒక వ్యక్తి చేసిన వయోనిర్దారణ.
6. తనంతట తానుగా ఒక వ్యక్తి చేసిన వయోనిర్దారణ.

పత్రాన్ని పార్లమెంటు లేదా శాసన సభ సభ్యులుకానీ, స్పెషల్ ఎగ్జిక్యూటివ్ మెజిస్ట్రేటు, జస్టిస్ ఆఫ్ పీస్, మునిసిపల్ కౌన్సిలర్, గెజిటెడ్ అధికారి, పంచాయితీ సెక్రటరీ, బ్లాక్ డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసరు, తాసిల్దారు, జీవిత భీమా సంస్థ మొదటి తరగతి ఆఫీసర్లు, డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసర్లు వీరిలో ఎవరైనా ధృవీకరించవలసి ఉంటుంది.

భీమా మొత్తం 50,000 దాతీనపుడు పై వయోనిర్దారణ పత్రము నోటరీ చేతగాని లేక ప్రమాణము చేయించుటకు అధికారము గల వ్యక్తి చేత గాని నిర్ధారించబడి ఉండాలి.

గరిష్ట పరివక్ష్త వయస్సు 60 సంవత్సరాలకు మించరాదు. అయితే 50 సంవత్సరాలు మించినవారికి 10 సంవత్సరముల టరమ్ మించకుండా భీమా చేయించవచ్చును. వీరి విషయంలో గరిష్ట మెచ్యూరిటీ వయస్సు 65 సంవత్సరములకు మించరాదు.

ప్రపోజలు ఫారములు :

సాధారణంగా వాడే ప్రపోజలు ఫారమ్ యిదే. స్వంత జీవితముపై భీమా కోసం యీ ఫారమ్ వాడాలి. మెడికల్, నాన్ మెడికల్ పథకాలలో దేనిలో ప్రపోజలు యిచ్చినా యిదేనా యిదే ఫారమ్ వాడాలి. అవసరమైన చోట మెడికల్ రిపోర్టు అదనంగా యివ్వాలి.

ఆథరైజేషన్ లెటర్లు: క్రింద యిచ్చిన ప్రపోజల్సులో యీ ఫారములు, రెండు కాపీలు యివ్వాలి. కేంద్ర , రాష్ట్ర యితర సంస్థల ఉద్యోగుల ప్రపోజల్స్ కు వాడవలసిన ఫారములు వేరువేరుగా ఉన్నాయి. పి.ఎ కోడ్ నంబరు,డిపార్టుమెంటు కోడునెంబరు, బ్యాడ్జి నెంబరు, మొదలగునవి స్పష్టంగా వ్రాయాలి.

5. వైద్య పరీక్ష

వైద్య పరీక్ష దాక్టరు చేత మెడికల్ రిపోర్టు చేయించాలి.

6. నాన్ మెడికల్ పథకాలు

వ్యక్తి ఆరోగ్యం భీమా పొందటానికి ముఖ్యమైనది. ఆరోగ్యం గురించి సరియైన నిర్ణయం వైద్యులు మాత్రమే తీసుకోగలరు. అయితే యిప్పుడు గ్రామీణ ప్రాంతాలలో గూడా విద్యావ్యాప్తి, వార్తాపత్రికలు, టెలివిజను, ప్రభుత్వ సాంఘిక సంక్షేమ పథకాల వల్ల ఆరోగ్య పరిరక్షణ పట్ల చైతన్యం పెరిగింది. వైద్య సదుపాయాలు నిర్ధారించడానికి రికార్డులు అందుబాటులో ఉన్నాయి.

వైద్యసదుపాయాలు అంతగాలేని పల్లెల ప్రాంతాలలో సౌకర్యం ఏర్పడుతుంది. పాలసీలు తొందరగా జారి చేయవచ్చు.

7. స్త్రీల భీమా

స్త్రీలను 3 కేటగిరీలుగా విభజించారు. కేటగిరీ 1లో స్వంత ఆదాయముగల స్త్రీలను చేర్చారు. వీరికి ఎక్కువ షరతులు విధించకనే మగవారితో సమానంగా భీమా ఇవ్వవచ్చు.

కేటగిరీ 2 లో ఆస్తినుండి మాత్రమే ఆదాయము పొందుతూ వ్యక్తిగత ఆదాయపు పన్ను చెల్లించే స్త్రీలు చేర్చబడ్డారు. వీరికి కొన్ని నిబంధనలకు లోబడి భీమా ఇవ్వవచ్చు.

కేటగిరీ 3 లో పై రెండు కేటగిరీలలో చేర్చని గృహిణులు, చిన్న చిన్న పనుల ద్వారా ఆదాయము సంపాదించువారు, భర్త విహీనులు ఒంటరిగా నున్న స్త్రీలు చేర్చబడినారు.

21. ప్రమాద భీమా మరియు అంగవైకల్యం.

పాలసీ ప్రీమియంనకు అదనంగా ప్రతి వెయ్యి భీమా మొత్తానికి రూ. 1-00 చెల్లించడం ద్వారా ప్రమాదభీమా శాశ్వత అంగవైకల్య పరిహారం పొందవచ్చు.

ప్రమాదభీమా పాలసీదారుడు పూర్తి మొత్తానికి అమలులో వున్నప్పుడు ప్రమాదం వల్ల చనిపోతే భీమా మొత్తానికి సమానమయిన సొమ్మును అదనంగా చెల్లిస్తారు. ఈ గరిష్ట మొత్తం అయిదు లక్షలు. “ప్రమాదం వల్ల మరణం” అనే దానిని మనం ఈ క్రింది విధంగా అర్థం చేసుకొనవచ్చును.

1. శరీరానికి సంబంధించిన గాయాల వల్ల జరిగినదై వుండాలి 2. మరణకారణం ప్రమాదానికి ఏకైక మరియు ప్రత్యక్ష కారణమై వుండాలి 3. మరణం బాహ్యకారణం వల్ల తీవ్రమైన కారణం వల కనబడుతున్న కారణం వల్ల జరిగి వుండాలి. ప్రమాదం జరిగిన 180 రోజులలోగా మరణం జరగాలి. ఈ క్రింది పరిస్థితులలో ప్రమాదం వల్ల మరణం జరిగితే పరిహారం లభించదు.

(1) తనంతట తాను కల్పించుకున్న గాయాల వల్ల (2) అత్యుపాత్త్యా ప్రయత్నం (3). మతిస్థిమితం లేకపోవడం (4) అనైతికత వల్ల (5) మత్తు పదార్థాల వల్ల (6) విమాన ప్రమాదంలో ప్రయాణికుడుగా కాక ఏ స్థితిలో వున్నప్పుడు జరిగినా (7) దొమ్మి, అల్లర్లు, విప్లవం, యుద్ధం, దండయాత్ర, వేట, పర్వతారోహణ, పందెములు (8) పాలసీ దారుడు చట్టాలను ఉల్లంఘించడం వల్ల జరిగినా (9) సైన్యంలో ఉద్యోగ నిర్వహణలో వుండగా యుద్ధంలో జరిగినా ఈ సందర్భంగా ఈ క్రింది విషయాలను గమనించండి

(1) పోలీసు ఉద్యోగులకు అదనపు ప్రీమియం చెల్లించి విధి నిర్వహణలో ప్రమాదాన్ని కూడా కవర్ చేయవచ్చు.

22. శాశ్వత అంగ వైకల్య పరిహారం

పాలసీ పూర్తి మొత్తానికి అమలులో నుండగా ప్రమాదం వల్ల శాశ్వత అంగవైకల్యం ఏర్పడితే భీమా మొత్తానికి సమానమైన సొమ్ము 120 నెలల వారి వాయిదాలలో చెల్లిస్తారు. ఈ లోగా పాలసీదారుడు మరణిస్తే మిగతా వాయిదాలను డెత్వైయిమ్ మొత్తం సొమ్ముతో పాటు చెల్లిస్తారు. శాశ్వత అంగవైకల్యం ఏర్పడిన తరువాత నుండి ప్రీమియంలు చెల్లించనవసరంలేదు. గరిష్టమొత్తం అయిదు లక్షల మరియు గరిష్ట వయో పరిమితి 70 సంవత్సరాలు, “ శాశ్వత అంగవైకల్యం” అనే పదాన్ని ఈ క్రింది విధంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

(1) శాశ్వత అంగవైకల్యం వల్ల పాలసీదారుడు ఎట్టి ఉపాధిని చేపట్టి డబ్బు సంపాదించగల స్థితిలో నుండరాదు. (2) వేరే ఏ యితర కారణాలతో సంబంధం లేకుండా ప్రమాదంవల్ల ఏర్పడ్డ గాయాలవల్ల 130 రోజులలోగాతిరిగి సరిచేయలేని విధంగా (1) రెండు కళ్ళలో అంధత్వంగాని (2) రెండు చేతులు మణికట్టు పైగా తెగిపోవడంగాని (3) రెండు కాళ్ళు మోకాళ్ళపైగా తెగిపోవడంగాని (4) ఒక కాలు మోకాళ్ళపైగా తెగిపోవడంగాని తీసివేయడంగాని మరియు ఒకచేయి మణికట్టు పైగా తెగిపోవడంగాని తీసివేయడంగాని జరిగితే దాన్ని శాశ్వత అంగవైకల్యంయంగా పరిగణిస్తారు.

23. పాలసీ షరతులు మరియు హక్కులు

ప్రచోజులు ఇచ్చిన తరువాత ఆఫీసు దానిని పరిశీలించి అంగీకరిస్తుంది. పాలసీ ఒడంబడికకు ఋణులైన పాలసీ బాండు ఒకటి రెండు నెలలలోపు పాలసీదారునికి రిజిష్టరు పోస్టులో పంపబడుతుంది. పాలసీబాండులో పాలసీదారుని హక్కులు పాలసీ షరతులు రాయబడి వుంటాయి. వీటిని గురించి తెలుసుకుందాం.

1. వయస్సు ధృవీకరణ:(age proof) ప్రీమియం లెక్కించడానికి ముఖ్యమైన అధారం

వయస్సే గనుక సరియైన వయో నిర్ధారణ జరగడం చాలా అవసరం. వయస్సు పాలసీలో అంగీకరించిన దానికంటే ఎక్కువని తర్వాత ఋజువైతే యీ తేడా వడ్డీతో సహా రాబట్టు కోవడానికి సంస్థకు అధికారం వుంది.

2. **ప్రీమియం చెల్లింపు** : (premium payment) ప్రీమియం చెల్లించడానికి సంవత్సర, అర్థ సంవత్సర, మూడు నెలల పాలసీలకు గడువు 30 రోజులుగాను నెలవారి పాలసీలకు 15 రోజులుగాను నిర్ణయించబడినది. గడువులోపల ప్రీమియములు చెల్లించినా పాలసీలు అమలులో వున్నట్లే భావిస్తారు. మరియు డెత్ క్లెయిమ్లు చెల్లిస్తారు. అయితే గడువు తర్వాత పాలసీలు లాప్స్ అవుతాయి. వార్షిక మోడు కాని పాలసీలలో పాలసీ ఒక సంవత్సరం తర్వాత బకాయి వున్న ప్రీమియములన్నిటినీ క్లెయిమ్ నుండి తగ్గిస్తారు.

3. **పాలసీ పునరుద్ధరణ** : (policy revival) లాప్స్ తేదీనుండి 5 సంవత్సరాలలోపు మాత్రమే పాలసీలను, సంస్థ విధించే షరతులకు అనుగుణంగా రివైవు చేయవచ్చు.

4. **నాన్ ఫీచర్ రెగ్యులేషన్లు** : (non feature regulations) కనీసం మూడు సంవత్సరాల ప్రీమియం చెల్లించని పాలసీలలో పాలసీదారునికి పెయిడ్ విలువ దామాషా (proportionate) పద్ధతిని చెల్లించబడును. అయితే ఇది సంస్థయిచ్చే తర్వాతి బోసన్లలో పాలుపంచుకోదు. 3 సంవత్సరాలు కనీసం ప్రీమియం చెల్లించిన పాలసీలలో మొదటిద్యూ తేదీ నుండి ఆరునెలలలోపు, 5 సంవత్సరాలు కనీసం ప్రీమియం చెల్లించిన పాలసీలలో ప్రీమియం ద్యూ తేదీనుండి ఒక సంవత్సరంలోపు పాలసీదారుడు మరణిస్తే పాలసీ అమలులోనున్నట్లే భావించి డెత్ క్లెయిమ్ చెల్లిస్తారు. అయితే బకాయి ప్రీమియములు క్లెయిమ్ సొమ్మునుండి మినహాయిస్తారు.

5. **కొన్ని సందర్భాలలో ఫర్ ఫీచరు** : ప్రీమియములు సరిగ్గా చెల్లించకున్ననూ, విధించిన షరతులు నెరవేర్చకున్ననూ, అవసరమైన సమాచారము దాచిపెట్టబడినదిగాని, అసత్యమైన సమాచారము తెల్పబడినదిగాని, సంస్థ నిర్ధారించిన పాలసీ రద్దగును. మరియు పాలసీదారుడు చెల్లించిన ప్రీమియంలు వాపసు ఇవ్వబడవు. అయితే ఇన్సూరెన్సు చట్టము 1938, సెక్షన్ 45 యొక్క నిబంధనలకనుగుణంగా మాత్రమే ఇది అమలు చేయబడుతుంది.

6. **ఆత్మహత్య** : (Suicide) పాలసీలలో రిస్కు ప్రారంభమైన ఒక సంవత్సరంలోపు పాలసీదారుడు ఆత్మహత్య చేసుకొన్న క్లెయిమ్ సొమ్ము చెల్లించబడదు. మూడవ వ్యక్తికి పాలసీలో ప్రతిఫలము చెల్లించి పొందిన ఆసక్తి మేరకు న్యాయముగా చెల్లించవలసిన సొమ్ముకు యీ నిబంధన వర్తించదు. అయితే చనిపోయిన తేదీకంటే ఒకనెల తేదీకంటే ఒక నెల ముందుగా నోటీసు ఇవ్వబడివుండాలి.

7. గ్యారంటీడ్ సరెండర్ విలువ : కనీసం 3 సం॥ ప్రీమియం చెల్లించినచో మొదటి సంవత్సర ప్రీమియమును మరియు అదనపు ప్రీమియంలు మినహాయించి మిగతా ప్రీమియంలపై 30% మరియు బోనసు నగదు విలువ సరెండరు విలువగ చెల్లించబడతాయి. అయితే సంస్థ ప్రత్యేక సరెండరు విలువ పేరిట ఎక్కువ సొమ్ము చెల్లిస్తుంది.

8. అప్పులు : సరెండరు విలువకు లోబడి, పాలసీ తనఖా పెట్టుకొని సంస్థ షరతులకు అనుగుణంగా అప్పులు మంజూరు చేయబడ్డాయి. కొన్ని పాలసీలలో, కొన్ని సందర్భాలలో అప్పులు ఇవ్వరు.

9. నామినేషను మరియు అసైన్మెంటు : నామినేషను మరియు అసైన్మెంట్ నోటీసు సంస్థకు ఇవ్వాలి. అయితే న్యాయపరమైన విషయాలలో సంస్థ యెట్టి అభిప్రాయము వెలిబుచ్చదు.

10. అంగవైకల్య పరిహారం (loan) : ఎట్టి అదనపు ప్రీమియం చెల్లించకుండానే మొదటి 20,000/- రు. భీమా మొత్తం వరకు సంస్థ షరతులకు లోబడి యీ సౌకర్యం లభిస్తుంది.

11. ప్రమాదభీమా మరియు అంగవైకల్య పరిహారం : ప్రతివెయ్య భీమా మొత్తానికి ఒక రూపాయి అదనంగా చెల్లించి యీ సౌకర్యం పొందవచ్చును.

12. సంస్థ పాలసీలకు ప్రయాణం, నివాసం, మరియు వృత్తికి సంబంధించిన నిబంధనలు ఏవీ వర్తించవు. అయితే ప్రమాదకరమైన వృత్తులవారికి కొన్ని నిబంధనలకు లోబడి పాలసీలు ఇవ్వబడ్డాయి.

24. పెయిడప్ విలువ (paid up value)

పెయిడప్ విలువ పాలసీదారునికి యివ్వబడ్డ హక్కు పాలసీలో ప్రీమియం నిర్ణీత వ్యవధిలో కట్టకపోతే వీటిని పెయిడప్ పాలసీలంటారు.

ఈ పాలసీలలో పూర్తి భీమారక్షణ ఉండదు. సంస్థ ప్రకటించే తదుపరి బోనస్లలో యివి పాలుపంచుకోవు. ప్రమాద భీమా, అంగవైకల్యం పరిహారం వర్తించదు. మధ్యంతర చెల్లింపులు చేయబడవు. పెయిడప్ విలువ అంటే దామాషా పర్దతిన (proportionate) తగ్గిపోయిన భీమా మొత్తం. అందువల్ల పెయిడప్ (వెంటనే బోనస్ అర్హత ఉంటే సంపాదించిన బోనస్) పాలసీ మెచ్చురిటి తేదినాడు గాని, అంతకంటే ముందే పాలసీదారుడు అకాల మరణం చెందితే వెంటనే గాని చెల్లిస్తారు.

సూత్రం (formula)

పెయిడప్ విలువను నిర్ధారించే సూత్రం ఈ విధంగా ఉంటుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

పెయిడప్ విలువ = చెల్లించిన ప్రీమియం (సంవత్సరాలలో) భీమా మొత్తం

చెల్లించవలసిన కాలం

బోనస్ (bonus)

ప్రస్తుత నిబంధనల ప్రకారం కనీసం అయిదు సంవత్సరాలు ప్రీమియం చెల్లిస్తే బోనస్ లభిస్తుంది. ఇద్దరి పాలసీలకు అప్పటివరకు సంపాదించిన బోనస్ కూడా చెల్లిస్తారు. ఇది పెయిడప్ పాలసీలకు కూడా వర్తిస్తుంది.

25. సరెండరు విలువ (surrender value)

పాలసీదారులు భీమా ఒడంబడికల నుండి గడువు కంటే ముందే అర్థాంతరంగా విరమించుకోవడంపై సంస్థ అప్పుడు వారికి ఒడంబడిక రద్దుచేసి, చెల్లించవలసిన సొమ్మునే సరెండరు విలువంటారు. సంస్థ పాలసీదారులకు చెల్లిస్తున్న సరెండరు విలువను ప్రత్యేక సరెండరు విలువ అంటారు. లెక్కించే విధానం తెలుసుకుందాం.

సరెండరు విలువ లెక్కించడం.

సరెండరు విలువలను లెక్కించడానికి ముందు పెయిడెడ్ విలువ లెక్కించి, దానికి బోనస్ (అర్హత ఉంటే) కలపాలి. సరెండరు విలువలు డ్యురేషన్

వారికి తయారు చేయబడి ఉన్నాయి. డ్యురేషన్ సరెండరు తేది నుండి పాలసీ ప్రారంభతేది తీసివేస్తే వస్తుంది. దీన్ని దగ్గర అర్థసంవత్సరంగా లెక్కించాలి. మూడు నెలల కాలాన్ని లెక్కించనవసరం లేదు. మూడు నెలల నుండి తొమ్మిది నెలల కాలాన్ని అర్థ సంవత్సరంగాను, తొమ్మిది నెలల కాలాన్ని పూర్తి సంవత్సరంగా లెక్కించాలి.

చెల్లించవలసిన ప్రీమియం (సం॥)

పెయిడప్ విలువ = ----- × భీమా మొత్తం

చెల్లించవలసిన మొత్తం ప్రీమియం (కాలం)

7

50000

×

= 17500

20

1

బోనస్ = 481 × 50

= 24050

(బోనస్ చార్జ్ పట్టిక ఆధారంగా)

మొత్తం = రు. 41550

ఈ మొత్తం రు. 41550 పెయిడప్ విలువను, పాలసీదారుడు ఈ పాలసీని యిదే స్థితిలో వదిలివేస్తే మొద్యురిటి తేది 10.5.2011 నాడుగాని, అంతకు ముందు అకాలమరణం సంభవిస్తే చెల్లిస్తారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

డ్యురేషన్=సరెండర్ తేది-పాలసీ ప్రారంభతేది

గ్యారంటీడ్ సరెండర్ విలువ(జి.ఎస్.వి)

ఇది పాలసీదారునికి ఇవ్వబడిన చట్టపరమైన హక్కు. ఇది తప్పనిసరిగా చట్టపరంగా చెల్లించవలసిన కనీసవిలువ, అయినను పాలసీదారులకు లాభసాటియైన ప్రత్యేక సరెండర్ విలువను చెల్లిస్తున్నారు.

సరెండర్ విలువ పొందే పద్ధతి: పాలసీదారుడు సరెండర్ దరఖాస్తు ఇవ్వాలి. ఆఫీసువారు అతనికి సరెండర్ విలువ తెలియచేసి కొటేషను మరియు డిశ్చార్జి వోచర్ పంపుతారు. డిశ్చార్జి వోచర్ పూర్తిచేసి పాలసీదారుడు వెంటనే ఆఫీసులో ఇస్తేవారు సరెండర్ విలువను చెక్కుద్వారా పంపుతారు.

పాలసీపై లోను ఉంటే సరెండర్ విలువనుండి వడ్డీ మరియు లోను మినహాయించి మిగిలిన సొమ్ము చెల్లిస్తారు. పాలసీ బాండు పోగొట్టుకోబడి ఉంటే ఆఫీసులో దరఖాస్తు ఇవ్వాలి. వారు పరిశీలించి తగు సలహాయిస్తారు. సరెండర్ కు డ్యుప్లికేట్ పట్టా అవసరంలేదు.

రియన్ స్టేట్ మెంట్:

సరెండర్ చేసిన పాలసీని తిరిగి యధావిధిగా అమలులో పెట్టుకోవచ్చు. ఈ క్రింది నిబంధనలు వర్తిస్తాయి.

1. దరఖాస్తు ఆరు నెలలోపు ఇవ్వాలి 2. అవసరమైన ఆరోగ్య ధృవీకరణ ఇవ్వాలి.
3. సరెండర్ విలువ మరియు బకాయి ప్రీమియం వడ్డీతో సహా చెల్లించివేయాలి. 4. పాలసీలో అప్పు తీసుకొన్నట్లయితే మొత్తం వడ్డీ చెల్లించివేయాలి.
5. రూ.100/- అదనంగా చెల్లించాలి.

ఫోరుక్లోజరు : పాలసీలో అప్పు తీసుకొని వడ్డీ మరియు ప్రీమియంలు చెల్లించకపోతే సంస్థ పాలసీదారులకు నోటీసు పంపుతుంది. వారినుండి సమాధానం రాని పక్షంలో పాలసీలను తానే సరెండర్ చేసి సరెండర్ విలువనుండి అప్పు మరియు వడ్డీ మినహాయించుకొని మిగతా డబ్బును పాలసీదారులకు చెల్లిస్తుంది. దీనినే ఫ్లోర్ క్లోజర్ అంటారు. ముఖ్యంగా పెయిడ్ పాలసీలలో ఈ చర్య చేపట్టకపోతే బోనస్ పెరుగుదల ఉండదు కాబట్టి ఎక్కువ కాలం గడిస్తే పాలసీదారులకు చెల్లించడానికి ఏమీ మిగలదు.

సరెండరు విలువ తక్కువ ఉండటానికి కారణాలు: ఇన్సూరెన్స్ చట్టం 1938 యొక్క సెక్షన్ 113(1) ప్రకారం సరెండర్ విలువలు చెల్లించబడుతున్నాయి. సరెండర్ విలువలు

తక్కువగా ఉన్నాయని తాము చెల్లించిన ప్రీమియం మొత్తం తమకు తిరిగి రాలేదని పాలసీదారుడు అభిప్రాయపడుతుంటారు.

27. పాలసీపై అప్పులు:

భీమా పాలసీలు దీర్ఘకాలిక ఒప్పందాలు. పాలసీదారుల సౌకర్యం కోసం సంస్థ సరెండర్ విలువకులోబడి, పాలసీ తనఖా పెట్టుకొని, అప్పులు మంజూరుచేస్తుంది.

లోనురాని పాలసీలు: అన్ని పాలసీలపై లోను సౌకర్యంలేదు. పాలసీలో హక్కులు నిబంధనలు శీర్షిక క్రింద పాలసీలో లోను ఇచ్చేదిలేనిది తెలియచేయబడి ఉంటుంది. అనుబంధంలో పట్టికను చూస్తే ఈ వివరాలు తెలుస్తాయి. పాలసీబాండు పోతే డూబ్లికేట్ పాలసీ పొందిన తర్వాతనే అప్పు తీసుకోవడాని వీలవుతుంది.

పాలసీపై అప్పు లెక్కించడం:

లోను కావలసిన పాలసీదారుడు ఒక దరఖాస్తు యివ్వాలి. ఆఫీసువారు లోను లెక్కించి అతనికి తెలియచేస్తారు. లోను అప్లికేషన్, పాలసీని భీమా సంస్థకు తనఖా పెట్టే ఫారం, లోను రసీదు పూర్తిచేసి, పాలసీబాండు వెంటనే ఇస్తే లోను మొత్తం చెక్కుద్వారా చెల్లిస్తారు.

నగదు పొందే విధం :

ప్రస్తుత నిబంధన ప్రకారం 1000 రూ॥ వరకు లోను నగదుగా పొందవచ్చు. 5000 రూ॥ వరకు బ్రాంచి మేనేజరు అనుమతిపై నగదుగా ఇవ్వవచ్చు.

తరువాతి అప్పులు:

రెండవసారి, మూడవసారి కూడా అప్పు తీసుకోవచ్చు. పైవిధంగానే అప్పు లెక్కించి ఆ మొత్తంనుండి పాతలోను, దానిపైవడ్డీ తగ్గించగా మిగిలిన మొత్తం మరలా అప్పుగా చెల్లిస్తారు.

క్లెయిమ్ లో అప్పు మినహాయింపు :

అదేవిధంగా క్లెయిమ్ మొత్తంనుండి గాని, సరెండర్ మొత్తం నుండి గాని అప్పు మరియు వడ్డీ మినహాయించి మిగిలిన మొత్తం చెల్లిస్తారు.

28. నామినేషన్:

పాలసీ కాలపరిమితిలో అకాల మరణం సంభవిస్తే, పాలసీ సొమ్మునుండి తీసుకోవడానికి ఒక వ్యక్తిని పాలసీదారుడు నియమించడమే నామినేషన్ అంటారు. ఇన్సూరెన్స్ చట్టం 1938యొక్క సెక్షన్ 39 అనుసరించి నామినేషన్ చేయాలి.

నామిని హక్కులు :

నామినికి పట్టాదారుని మరణం తరువాత సంస్థకు రశీదు ఇచ్చి సొమ్ము తీసుకోవడం మినహా మరి ఏ అధికారాలు లేవు. పాలసీదారుడు నామినీని సమ్మతితో అవసరంలేకుండా నామినేషన్‌ను మార్చవచ్చు. పాలసీకి సంబంధించిన అన్ని చర్యలు చేపట్టవచ్చు. నామినీ వారసులకు పాలసీమీద ఎట్టి హక్కులు సంక్రమించవు.

న్యాయస్థానాలు నామిని హక్కును గుర్తించవలసినదిగా యల్.ఐ.సి.ని ఆదేశించాయి. క్లెయిమ్ జరిగినపుడు ఎల్.ఐ.సి.ని నామినీకే డబ్బు చెల్లిస్తుంది. ఇతర వారసులకు అభ్యంతరాలుంటే వారు కోర్టుద్వారా మాత్రమే సంస్థను నిరోధించాలి. అయితే దీనివల్ల ఇతర వారసుల హక్కులకు భంగంలేదు.

ఎవరికి నామినేషన్:

నామినేషన్‌ను సాధారణంగా సమీప రక్తబంధువులైన భార్య, తల్లి, కుమారులు, కుమార్తెలు, తండ్రి లాంటి వారిలో ఒకరి పేర చేయాలి. ఒకరికంటే ఎక్కువసంఖ్యలో కూడా వ్యక్తులను నామినేట్ చేయడాన్ని జాయింట్ నామినేషన్ అంటారు. ఇట్టి నామినేషన్లు సంయుక్తంగా గాని ఎవరు జీవించి ఉంటే వారికిగాని చెల్లుబాది అవుతాయి.

మైనర్ నామినీలు :

నామినీగాని మైనర్ అయితే, పట్టాదారుని మరణం నామినీ మైనర్‌గా ఉండగా, జరిగే పక్షంలో సొమ్ము మైనర్ తరపున స్వీకరించడానికి మేజర్ అయిన వ్యక్తి అపాయింట్‌గా నియమించాలి. అపాయింట్ మైనర్ నామినీకి దగ్గర బంధువై అతనికి మేలుకోర్ వాడిగా ఉండటం అవసరం. తన సంతకం ద్వారా అతను అపాయింట్‌గా ఉండటానికి తన సమ్మతిని ప్రపోజల్ ఫారంలో తెలియచేస్తాడు.

నామినేషన్ చేయు పద్ధతులు:

నామినేషన్ చేయడం చాలా సులభం, ప్రపోజల్ రాసినపుడు ప్రపోజర్‌తో చర్చించి ఈ నామినేషన్‌ను (మైనర్ నామినీ ఉన్నప్పుడు అపాయింట్ నియామకం) ప్రపోజల్‌లోనే చేయవచ్చును. పాలసీ చేతికందిన తరువాతకూడా పాలసీపై ఎండార్స్‌మెంట్‌ద్వారా చేయవచ్చు. ఆఫీసులో తగిన ఫారం పొంది దాన్ని పూర్తిచేసి తరువాత పాలసీ బాండుపై రాసికానీ, ట్రైప్ చేసిగాని సంతకాలు, సాక్షి సంతకాలు చేయించి ఇవ్వాలి.

దీన్ని ఆఫీసువారు రికార్డులో నమోదుచేసి తిరిగి ఇస్తారు.

నామినేషన్‌ను మార్చడం:

నామినేషన్‌ను వివాహాలు, మరణాలు, ఇతర కారణాల వల్ల మార్చవలసి రావచ్చు.

ఆఫీసులో తగిన ఫారం పొంది దీన్ని పూర్తిచేసి, మరలా పాలసీ బాండుపై వ్రాసిగానీ, టైప్ చేసిగాని సంతకాలు, సాక్షి సంతకాలు చేయించి ఒక నోటీసుతో సహా ఆఫీసులో ఇవ్వాలి. సంస్థ ఈ మార్పును తమ రికార్డులో నమోదుచేసి బాండు తిరిగి ఇస్తారు.

పాలసీలో అప్పు ఉంటే:

పాలసీపై ఎల్.ఐ.సి.లోను మంజూరుచేసి, పాలసీ ఎల్.ఐ.సి.వద్ద తనఖాలో ఉన్నప్పుడు కూడా నామినేషన్ ను, నామినేషన్ లో మార్పు చేయవచ్చు. పాలసీదారుడు సాక్షి ఇద్దరూ ఆఫీసుకు వచ్చి అధికారుల సమక్షంలో నామినేషన్ ను పూర్తిచేయవచ్చు.

29. ఎసైన్మెంట్ (assignment)

పాలసీదారుడు తనకు పాలసీలోగల లాభప్రధమైన ప్రయోజనం హక్కు చట్టబద్ధమైన అధికారంను వేరొకరికి బదలాయించడమే ఎసైన్మెంట్, ఇన్సూరెన్స్ చట్టం 1938 సెక్షన్ 38కి లోబడి ఇది చేయాలి.

సాధారణంగా ఎసైన్మెంట్ బ్యాంకులు, భీమాసంస్థలు, గృహనిర్మాణానికి ఋణాలు ఇచ్చే సంస్థలు తమ అప్పుకు హామీగా పాలసీలను తమపేర ఎసైన్మెంట్ చేయమని అడుగుతాయి. దీనివల్ల పాలసీపై హక్కు వారికి బదిలీ చేయబడుతుంది. పాలసీదారుని అకాల మరణంలో పాలసీదబ్బు ఆ సంస్థకు చెల్లించబడుతుంది.

ఎసైన్మెంట్ లో రకములు:

భార్య, పిల్లల పేర చేయబడ్డ ఎసైన్మెంట్ కూడా చెల్లుతుంది. ఎసైన్మెంట్ షరతులతో కూడినది నిరాటంకమైనది అనే రెండు విధాలుగా ఉంటుంది. షరతులతో కూడిన ఎసైన్మెంట్ లో ఎసైనీ మరణం మెచ్చూరిటీ జరిగినప్పుడు హక్కులను మరలా మొదటివ్యక్తి (ఎసైనర్)కే చెందుతాయి. నిరాటంకమైన ఎసైన్మెంట్ లో హక్కులు పూర్తిగా ఎసైనీకి బదిలీ చేయబడ్డాయి. పాలసీదారునికి ఏ హక్కులు ఉండవు.

30. ప్రమాదభీమా (accident insurance)

పాలసీ ప్రీమియంనకు అదనముగా ప్రతి వెయ్యి భీమా మొత్తానికి రూ.1/- చెల్లించడం ద్వారా ప్రమాదభీమా మరియు శాశ్వత అంగవైకల్య పరిహారం పొందవచ్చు. పాలసీదారుడు పట్టా పూర్తి మొత్తానికి అమలు ఉన్నప్పుడు ప్రమాదంవలన ఏనిపోతే భీమా మొత్తానికి సమానమైన సొమ్మును అదనంగా చెల్లిస్తారు. గరిష్ఠమొత్తం రూ.5 లక్షల రూపాయలు గరిష్ఠ వయస్సు 70 సం॥ . మరణం ప్రమాదం వలన జరిగిందని సంస్థ తృప్తిమేరకు రుజువులు చూపాలి.

ప్రమాదం అంటే ఏమిటి?

ప్రమాదంవల్ల మరణం అనే పదాన్ని యీక్రింది విధంగా అర్థం చేసుకోవాలి.

- (1) శరీరానికి సంబంధించిన గాయాలవల్ల జరిగినదై ఉండాలి.
- (2) ప్రమాదం మరణానికి ఏకైక మరియు ప్రత్యక్ష కారణమై ఉండాలి
- (3) మరణం బాహ్య కారణాలవల్ల, బలమైన కారణంవల్ల, కనబడుతున్న కారణాలవల్ల జరిగినదై ఉండాలి.

పరిహారం లభించని సందర్భాలు :

1. మరణం తనంతట తాను కల్పించుకున్న గాయాలవల్ల (intentional injury)
  2. ఆత్మహత్యా ప్రయత్నం (suicide)
  3. మతిస్థిమితం లేకపోవడం (unsound mind)
  4. అనైతికవల్ల (immorality)
  5. మత్తు పదార్థాల ప్రభావంలోనున్నప్పుడు (intoxicating liquor or drug)
  6. విమాన ప్రయాణంలోప్రయాణీకుడుగాకాక వేరే ఏస్థితిలోనున్నప్పుడు జరిగినా
  7. దొమ్మి, అల్లర్లు, విప్లవం, యుద్ధం, దండయాత్ర, వేట, పర్వతారోహణ, వందెం
  8. చట్టాలను ఉల్లంఘించడంవల్ల
  9. సైన్యంతో ఉద్యోగ నిర్వహణలో నుండగా యుద్ధంలో జరిగినా పరిహారం లభించదు.
- ప్రమాదం జరిగిన తేదీనుండి మరణం 180 రోజులలోపు జరిగినప్పుడు మాత్రమే పరిహారం లభిస్తుంది.

రాయితీ:

సంస్థ పాలసీలపై 20000 రూపాయల భీమా మొత్తంవరకు శాశ్వత అంగవైకల్య పరిహారం కల్పించబడింది. ఈ రాయితీ అన్ని పాలసీలకు ప్రమాద భీమా సౌకర్యం లేకున్నా వర్తిస్తుంది.

31. పోయిన పాలసీ (Lost policy)

ఎ) పాలసీ బాండు ప్రాముఖ్యత: జీవితభీమా పాలసీలు న్యాయబద్ధమైన ఒడంబడికలు. దీనికి సాక్ష్యమే జీవితభీమా పట్టా. అప్పులు, మధ్యంతర లాభాలు, సరెండర్లు, గడువు తర్వాత డబ్బు తీసుకునేటప్పుడు, మరణానంతర వారసులు డబ్బు తీసుకునేటప్పుడు, బ్యాంకులు, గృహనిర్మాణ సంస్థలు అప్పులు మంజూరు చేసేటప్పుడు పట్టాలు అవసరం అందువల్ల జాగ్రత్తగా భద్రపరచాలి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

బి) డూప్లికేటు పట్టాపొందే విధానం :

పాలసీలు కనపడకపోయినప్పుడు జాగ్రత్తగా వెతికి పాలసీ దొరికే అవకాశం లేదని నిర్ధారించుకున్న తర్వాత.

1. పాలసీ కనపడకుండా పోయిన సందర్భం వివరిస్తూ డూప్లికేట్ పాలసీని జారీచేయవలసినది అని ఆఫీసుకు దరఖాస్తు ఇవ్వాలి.
2. డూప్లికేట్ పాలసీ జారీ ఖర్చు రూ.75
3. స్టాంపు డ్యూటీ వెయ్యి భీమా మొత్తానికి 0.40 పైసల చొప్పున పాలసీదారుడు భరించాలి.
4. ఇదికాక పాలసీదారుడు ఒక ఇండెమ్నిటీ బాండు కూడా రూ.100.00 స్టాంపు కాగితంపై రాయించి ఇవ్వాలి (ఫారం ఆఫీసులో దొరుకుతుంది.)
5. ఆర్థిక పుష్టి కలిగిన వ్యక్తి మ్యూరిటీ (surety) కూడా అవసరం కావచ్చు. మ్యూరిటీ ఆర్థిక స్థామత పట్ల సంతృప్తి చెందవలసి ఉంటుంది.
6. కొన్ని సందర్భాలలో పత్రికా ప్రకటన కూడా అవసరం కావచ్చు. ప్రకటనానంతరం ఒక నెల వేచిఉండి తరువాత డూప్లికేటు పాలసీ ఇస్తారు. పత్రికా ప్రకటన ఖర్చులు పాలసీదారుడు భరించాలి.

సి) మినహాయింపులు (exceptions):

పట్టా దొంగిలించబడిగాని, పోగొట్టుకోబడిగాని, అయి ఉండి పోలీసులకు రిపోర్టు ఇచ్చిన సందర్భాలలోను, అగ్ని ప్రమాదంలో కాల్చిపోయిన, అగ్నిమాపక దళంవారు, ధ్వంసపరిచిన సందర్భాలలోను పాలసీలు చిరిగిపోయి, చెదలువల్ల, ఎలకలవల్ల నష్టపడిన సందర్భాలలోను, ఆఫీసు పరిశీలించి ఇండెమ్నిటీ బాండు, పత్రికా ప్రకటనలు అవసరంలేదని నిశ్చయించవచ్చు.

డి) డూప్లికేటు పట్టా అవసరంలేని సందర్భాలు :

సరెండరు, మెచ్యూరిటీ సొమ్ము చెల్లించవలసిన సందర్భాలలో డూప్లికేటు పాలసీలు తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు. చెల్లించవలసిన సొమ్ము ఆధారంగా నిబంధనలు కొంత సరళంగా వుంటాయి. మరణానంతరము వారసులకు సొమ్ము చెల్లించే సందర్భాలలో కూడా సరళమైన నిబంధనలే వర్తిస్తాయి.

పాలసీలో మార్పులు (Changes)

జీవిత భీమా పాలసీలు ఒడంబడికలైనందున మార్పులు చేర్పులు సాధారణంగా చేయలేము. కానీ దీర్ఘకాలిక ఒడంబడికలూనందున పాలసీదారుల సౌకర్యాన్ని దృష్టిలో

భీమా న్యాయసూత్రాలు

వుంచుకొని కొన్ని రకాల మార్పులు చేయడానికి సంస్థ అనుమతిస్తుంది. వాటిని పరిశీలిద్దాం.

ఎ) మార్పులు ఎప్పుడు చేయబడవు ?

- 1) పాలసీ అమలులో లేకపోతే మార్పులు చేయబడవు. అమలులో తెచ్చిన వెంటనే మార్పులు చేయవచ్చు.
- 2) పాలసీ కాలపరిమితిలో పొడిగింపు,
- 3) భీమా మొత్తంలో పెంపు,
- 4) ఒకరకం పట్టానుండి వేరొక రకం పట్టాకు మార్పు
(ఉదా: 14 నుండి 88 కుగాని 75 నుండి 74కు గాని)
- 5) పాలసీ ప్రారంభ తేదీలో మార్పు,
- బి) మొదటి సంవత్సరంలో మార్పులు, సాధారణంగా మొదటి సంవత్సరంలో మార్పులు చేయబడవు. అయితే ఈ క్రింది మినహాయింపులు వున్నాయి.

- 1) తప్పులు సరిదిద్దడం,
- 2) యస్. యస్. యస్ నుండి వేరొక మోడ్‌లోకి మార్పు,
- 3) వివాహం, దత్తత వల్ల షేర్లలో మార్పు,
- 4) ప్రమాద భీమా, ప్రీమియం వేవరు బెనిఫిట్ కల్పించడం,

సి) మోడులలో మార్పు (change in mode)

సాధారణంగా పాలసీదారులు క్వార్టర్ల నుండి హాఫ్‌యర్లకి గాని, యియర్ల మోడుకు గాని, హాఫ్‌యర్ల నుండి యియర్ల మోడుకుగాని మార్పు కావాలని కోరుతారు.

పాలసీ ప్రారంభమైన నెలనుండి గాని, ప్రీమియం చెల్లించవలసిన నెల నుండి గాని యీ మార్పులు అమలు చేయవచ్చును.

ప్రమాదంలో మరణం :

పాలసీదారుడు ప్రమాదంలో మరణించి ప్రమాదభీమా సౌకర్యం అమలులోనున్న పాలసీలకు భీమా మొత్తంతో సమానమైన సొమ్ము అదనంగా చెల్లిస్తారు.

రిక్వయర్‌మెంట్లు (requirements):

1) పంచనామా రిపోర్టు (2) ఫస్ట్ ఇన్‌ఫర్‌మేషన్ రిపోర్టు (3) పోస్టుమార్టమ్ రిపోర్టు యివ్వాలి. సంబంధిత పోలీసు అధికారులచే ధృవీకరించబడి, చదవడానికి వీలైన కాపీలు సంపాదించి యివ్వాలి.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

నామినేషన్ లేకపోతే ?

పాలసీదారుడు మరణించే నాటికి పాలసీలో అమలులో వున్న నామినేషన్ లేకపోతే క్లెయిమ్ పాలసీదారుని వారసులందరికీ చెల్లించవలసివస్తుంది. దీనికి న్యాయస్థానము నుండి వారసత్వ ధృవీకరణ తేవలసివస్తుంది.

అయితే యిది వ్యయ ప్రయాసలతో కూడినదైనందున 5 లక్షలవరకు వారసత్వ ధృవీకరణము లేకుండా కూడా సంస్థ డబ్బు ఇతర షరతులకు లోబడి చెల్లించవచ్చును.

32. దావా సొమ్ము ఎవరికి చెల్లిస్తారు?

దావా సొమ్ము నామినీకి మాత్రమే చెల్లిస్తారు. వారుసులెవరికైనా ఆక్షేపణలుంటే వారు న్యాయస్థానము ద్వారా సంస్థను సొమ్ము చెల్లించకుండా నిరోధించవచ్చును.

ఈ పద్ధతి దావా పరిష్కారము సులభంగా తొందరగా జరిగి పోవటానికి ఏర్పరచబడినది. వారుసుల హక్కులకు భంగము కలిగించదు. దావా పరిష్కారము తర్వాత వారు దీనిని స్వతంత్రంగా పరిష్కరించుకోవాలి.

33. క్లెయిమ్ కన్షిషెషన్లు :

ఒప్పందము ప్రకారము ప్రీమియములు గడువు లోపల చెల్లిచేస్తేనే పాలసీ పూర్తి మొత్తానికి అమలులో వుంటుంది. అయితే క్లెయిమ్ చెల్లించే సందర్భంలో యీ రాయితీలు యిస్తారు.

1) కనీసం మూడు సంవత్సరములు ప్రీమియం చెల్లించిన పాలసీలలో పాలసీదారుడు ద్యూతేదీనుండి ఆరు నెలలలోపల ప్రీమియం చెల్లించకుండానే మరణిస్తే పాలసీ పూర్తి మొత్తానికి అమలులోనున్నట్లు భావించి భీమా మొత్తం చెల్లిస్తారు. బకాయి ప్రీమియములు వడ్డీతో సహా మినహాయిస్తారు. ప్రమాదభీమా సౌకర్యం వర్తిస్తుంది.

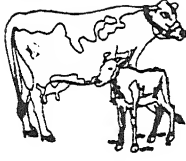
2) కనీసం అయిదు సంవత్సరాలు ప్రీమియం చెల్లించి పాలసీలలో పాలసీదారుడు ద్యూతేదీ నుండి 12 నెలలలోపు ప్రీమియం చెల్లించకుండా మరణిస్తే పూర్తి మొత్తానికి అమలులోనున్నట్లు భావించి భీమా మొత్తం చెల్లిస్తారు, బకాయి ప్రీమియములు వడ్డీతో సహా మినహాయిస్తారు. ప్రమాదభీమా సౌకర్యం వర్తిస్తుంది. పై రెండు రాయితీలు పాలసీ షరతులతో నాన్ ఫర్ ఫీచరు నిబంధనలలో భాగం.

34. ఎక్స్ గ్రేషియా క్లెయిములు (Exgratia claims)

నాన్ ఫర్ ఫీచరు నిబంధనలో భాగంగా ఇంకొక రాయితీ క్రింద సంస్థ ఎక్స్ గ్రేషియాగా క్లెయిములు చెల్లిస్తున్నది. కనీసం రెండు సంవత్సరాలు ప్రీమియం చెల్లించిన పాలసీలలో -

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1. పాలసీదారుడు ద్యూ తేది నుండి 3నెలలోపు ప్రీమియం చెల్లించకుండా మరణిస్తే భీమా మొత్తం బోనస్ తో సహా చెల్లిస్తారు. బకాయిలు వడ్డీతో సహా మినహాయిస్తారు. ప్రమాద భీమా సౌకర్యం వర్తించదు.
2. పాలసీదారుడు ద్యూ తేది నుండి 3నెలలనుండి ఆరునెలలోపు మరణిస్తే, భీమా మొత్తంలో సగం చెల్లిస్తారు. బోనస్ ఉండదు. ప్రమాదభీమా సౌకర్యం వర్తించదు. ప్రీమియములు మినహాయించరు.
3. పాలసీదారుడు ద్యూ తేది నుండి ఆరునెలలునుండి ఒక సంవత్సరంలోపు మరణిస్తే, పెయిడప్ విలువ లెక్కించి అది చెల్లిస్తారు. బోనస్ ఉండదు. ప్రమాదభీమా సౌకర్యం వర్తించదు. ప్రీమియములు మినహాయించరు.
4. ఇవన్నీ ఎక్స్ గ్రేశియాగా చెల్లిస్తారు. ఇతర నిబంధనలు వర్తిస్తాయి. సంస్థ యస్.యస్.యస్. పాలసీలలో ప్రీమియములు మినహాయంపబడనప్పుడు, కాలాతీతమయిన క్లెయిములలో, న్యాయబద్ధంగా జవాబు దారీలేని కొన్ని సందర్భాలలో, ఎక్స్ గ్రేసియా క్లెయిములు చెల్లిస్తుంది.
ఆత్మహత్య(suicide) పాలసీ తేది నుండిగాని మొదటి ప్రీమియం రసీదు జారీ తేది నుండి గాని ఒకే పాలసీదారుని వారసులకు ఏమి చెల్లింపరు. ఇది కూడా పాలసీషరతులలో భాగమే.

గ్రామీణ భీమా పథకాలు పశువుల భీమా పథకము

సాలీనా కొంత చిన్నమొత్తాన్ని భీమా ప్రీమియం క్రింద చెల్లించినచో ప్రమాదం వల్లగాని, రోగాల వల్లగాని మీ పశు సంపదకి నష్టం వాటిల్లినచో ఈ పథకం ద్వారా తగిన నష్టపరిహారం పొందవచ్చును.

1. భీమా వర్తింపు:

పశువుల భీమా ఈ క్రింది వాటికి వర్తించును.

ఎ) పాడి ఆవులు మరియు గేదెలు, బి)లేగదూడలు/సంకరజాతి ఆవుదూడలు, సి) ఆబోతులు, డి) ఎద్దులు/విత్తులు కొట్టిన ఎనుబోతులు స్వదేశీ, విదేశీ మరియు సంకరజాతి పశువులకు.

2. వయో పరిమితి:

ఎ) ఆవులు: 2 సంవత్సరముల నుండి 10 సంవత్సరముల వరకు లేదా మొదటి ఈత వయసు.

బి) గేదెలు: 3 సంవత్సరముల నుండి 12 సంవత్సరముల వరకు లేదా మొదటి ఈత వయస్సు.

సి) ఆబోతులు: 3 సంవత్సరముల నుండి 8 సంవత్సరముల వరకు

డి) ఎద్దులు/విత్తులు కొట్టిన ఎనుబోతులు: 3 సంవత్సరముల నుండి 12 సంవత్సరముల వరకు.

ఇ) స్వదేశీ/సంకరజాతి/విదేశీ ఆవుదూడలు : 4 నెలల నుండి మొదటి ఈత వయస్సు వరకు లేదా 2(ఎ), 2(బి) అనుసరించి.

ఎఫ్) ఆడదూడలు (గేదె రకం) : 4 నెలల నుండి మొదటి ఈత వయస్సు వరకు లేదా 2(ఎ), 2(బి) అనుసరించి.

గమనిక: సంవత్సర కాలపు పాలసీలలో రిస్క్ అంగీకరించు సమయంలో గరిష్ట వయస్సు నిర్దేశించబడిన వయసు పరిమితులు దాటరాదు.

3. భీమా: భీమా పాలసీ కాలంలో అగ్ని, పిడుగుపాటు, వరదలు, తుఫానులు, గాడ్పులు, భూకంపం, దుర్ఘిక్షం మొదలైన ప్రమాదముల వలనగాని, వ్యాధులు/

4. భీమా మొత్తం: మార్కెట్ ధర్మననుసరించి పశువు విలువ పశు వైద్యాధికారి నిర్ణయించును. అట్టి విలువ భీమా మొత్తంగా నిర్ణయించబడును.

5. ప్రీమియం రేట్లు :

ఎ) స్క్రీము: సమగ్ర గ్రామీణాభివృద్ధి పథకం (ఐ.ఆర్.డి.పి.) మొదలగు స్క్రీములకు సంబంధించిన పశువులకు సంవత్సరమునకు భీమా మొత్తంపై 2.25% ఐ.ఆర్.డి.పి. పథకం క్రింద దీర్ఘకాలిక పాలసీ (మూడు సంవత్సరముల)లను ఇచ్చుటకై సూచించబడినది. ఈ పాలసీల క్రింద రాయితీలు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నవి.

శాశ్వత సంపూర్ణ అంగవైకల్యం కొరకు అదనపు ప్రీమియం.

3 సం॥ల పాలసీ - 4.8 శాతం

1.80 శాతం

4 సం॥ల పాలసీ - 6.4 శాతం

2.40 శాతం

5 సం॥ల పాలసీ - 8.0 శాతం

3.00 శాతం

బి) పై స్క్రీములకు సంబంధించని (నాన్ స్క్రీమ్) పశువులకు సంవత్సరమునకు భీమా మొత్తంపై 4 శాతం.

సి) విదేశీ పశువుల భీమా కొరకు పై రేటుకన్నా (బి) 2 శాతం అదనపు ప్రీమియం చెల్లించవలెను. అనగా రేటు 6 శాతం.

డి) శాశ్వత సంపూర్ణ అంగవైకల్యము (నాన్ స్క్రీమ్): ప్రమాదం వలన గాని, జబ్బు వలన కానీ పాడి పశువులలో పూర్తిగా పాలు ఆగిపోవుట, చూలు కట్టకపోవుట, శాశ్వతంగా ఎదకు రాకపోవుట, ఆబోతులల వీర్య సేకరణకు లేదా దాటుటకు పనికిరాకపోవుట, ఎద్దులు/ఎనుబోతులు సాధారణంగా చేయవలసిన పని జబ్బువలనగాని ప్రమాదం వలనగాని చేయలేకపోవుట, శాశ్వత సంపూర్ణ అంగవైకల్యంనకు నష్టపరిహారం పొందదలచినచో అదనపు ప్రీమియం 1 శాతం (గ్రాస్) చెల్లించి భీమాచేసి ఉండవలెను.

అదనపు ప్రీమియం

3 సం॥ల పాలసీ 2.55 శాతం

4 సం॥ల పాలసీ 3.40 శాతం

5 సం॥ల పాలసీ 3.75 శాతం

ఇ) కనీస ప్రీమియం: ఒక పాలసీకు సంవత్సరమునకు రూ.50లు.

ఎఫ్) నాన్ స్క్రీం పాలసీలలో పశువులను రైలు/రోడ్డు ద్వారా రవాణా చేయుటకు (80

భీమా న్యాయసూత్రాలు

కి.మీ. కంటే ఎక్కువదూరం) 1 శాతం అదనపు ప్రీమియం (కాలినడకన కాదు).

చెల్లించవలెను.

ధీర్ఘకాలిక పాలసీల ప్రీమియం రేట్లు: సమగ్ర గ్రామీణాభివృద్ధి పథకం వంటి స్కీములకు సంబంధించిన పశువులకు 3 సం॥లకు 4.80 శాతం ఆపై సం॥లకు ప్రతి సంవత్సరమునకు 1.6 శాతం.

జి) 80 కి.మీ. కంటే ఎక్కువదూరం రోడ్డుపై రవాణా చేయుటకు అదనపు ప్రీమియం 1 శాతం.

హెచ్) రాయితీలు (నాన్ స్కిం పశువులకు):

1. 3 మరియు 4 సం॥ల ధీర్ఘకాలిక పాలసీకి 15 శాతం.
2. 5 సం॥ల ధీర్ఘకాలిక పాలసీకి మరియు ఆపైన 25 శాతం.

6. పాలసీలో ప్రధాన మినహాయింపులు:

గమనిక: ప్రభుత్వ సహాయం లేనివాటికి చెవిపోగు లేకపోతే నష్టపరిహారం చెల్లించరు.

ఎ) దుర్బుద్ధితో, ఉద్దేశ పూర్వకంగా, నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించుట, పాలసీలో చెప్పబడినట్లుగా గాక వేరేవిధంగా వాడుట.

బి) పాలసీ ప్రారంభం కాక మునుపు ఉన్న జబ్బులు/ జరిగిన ప్రమాదములు

సి) కంపెనీ వారినుండి తగిన ఉత్తర్వులు లేకనే చంపివేయుట.

డి) ఆకాశయానం లేదా సముద్రయానంద్వారా రవాణా లేదా 80 కి.మీ.కన్నా ఎక్కువ దూరం రోడ్డు/రైలుపై రవాణా.

ఇ) దొంగతనం లేదా అక్రమం విక్రయం.

ఎఫ్) పాక్షిక/ సంపూర్ణ, శాశ్వత/తాత్కాలిక అంగవైకల్యం.

జి) భీమాచేసిన 15 రోజులలో జబ్బువలన చనిపోవుట (ఇది సమగ్ర గ్రామీణాభివృద్ధి పథకంవంటి స్కీములకు వర్తించదు.

హెచ్) చెవిగుండిలు లేకుండా ఉన్న క్లెయిమ్లు.

ఐ) యుద్ధము మరియు యుద్ధ సంబంధిత రిస్కులు

జె) న్యూక్లియర్ రిస్కులు మరియు సంబంధిత రిస్కులు

కె) కాన్సీక్వెన్షియల్ లాస్ మొదలగునవి.

7. తగిన ప్రీమియంతోపాటు భీమా చేయుటకు కావలసిన పత్రములు:

ఎ) ప్రతిపాదన పత్రము(ప్రపోజల్)

భీమా న్యాయసూత్రాలు

బి) వెటరినరి డాక్టర్ సర్టిఫికేట్ (పాలసీ ఆఖరితేదీకి రెన్యువల్ చేయక మరలా రెన్యువల్ చేసినచో ఈ సర్టిఫికేట్ మరలా అవసరం)

8. వైద్య పరీక్ష నిమిత్తం: వెటరినరి డాక్టర్కు చెల్లించవలసిన రుసుం పశువు ఒక్కొంటికి రూ.15లు ఇటువంటి రుసుం స్కీముకు సంబంధించని పశువులకు ఆరోగ్య ధృవపత్రం ఇచ్చినప్పుడే చెల్లించబడును.

9. చెవిగుండీలు (ఇయర్టాగ్స్): పశువులను నిర్ధారణగా గుర్తించుటకు ఈ చెవి గుండీలను కంపెనీవారు సరఫరా చేయుదురు. చెవిగుండీ వేయుటకు చెల్లించు రుసుము.

స్కీమ్నకు సంబంధించిన పశువులకు నాన్ స్కీమ్ పశువులకు

రూ.1/- పశువు ఒక్కొంటికి

రూ.5/- (పశువు ఒక్కొంటికి)

రూ.10/- (రీ టాగింగ్ ఛార్జి)

10. క్లెయిమ్ల విధానము :

ఎ) పశువు చనిపోయిన వెంటనే కంపెనీ వారికి టెలిగ్రాము ద్వారా గాని, వ్రాత పూర్వకముగా గాని, చనిపోయిన పశువు వివరాలు, పాలసీ వివరములు, చనిపోయిన తేదీ, సమయం, కారణం తెలియపరచవలెను.

బి) పూర్తి చేసిన క్లెయిమ్ దరఖాస్తు.

సి) చెవిగుండీ

డి) అవసరమైనచో కళేబర పరీక్ష నివేదిక(నాన్ స్కీమ్ పశువులకు మాత్రమే).

ఎఫ్) ప్రమాదము వలన మరణించినచో దానికి సంబంధిత నిర్ధారణ పత్రము.

జి) స్కీమునకు సంబంధించిన పశువు క్లెయిమ్ కొరకు పైన చెప్పిన (డి) కి బదులుగా పశువైద్యుడు లేదా ఈక్రింద పేర్కొనబడిన ఏ ఇద్దరైనా కలసి సంతకము చేసిన మరణ నిర్ధారణ పత్రము

గ్రామ సర్పంచ్, సహకార సంఘము అధ్యక్షుడు లేదా అధికారి, పాలసీకరణ కేంద్రాధికారి, ఆర్థిక సహాయం చేసిన బ్యాంక్ తప్ప ఏ ఇతర బ్యాంకు పర్యవేక్షకుడు / అధికారి/ ఇన్స్పెక్టర్ /జిల్లా/ గ్రహీణాభివృద్ధి సంస్థ యొక్క అధీకృత అధికారి.

11. ఏజన్సీ కమీషన్ :

15% (నాన్ స్కీమ్ పశువుల భీమాకు మాత్రమే).

గొర్రెల మరియు మేకల భీమా పథకము

గ్రామీణ భీమా

1. భీమా వర్తింపు: దేశవాళీ, సంకర జాతి మరియు విదేశీ గొర్రెలు మరియు మేకలకు ఈ భీమా వర్తిస్తుంది.

2. భీమా : పాలసీ కాలంలో అగ్ని, పిడుగుపాటు, వరదలు, తుఫానులు, గాడ్పులు, భూకంపం, లాండ్ సైడ్, దుర్ఘిక్షం మొదలైన ప్రమాదముల వలన గాని, వ్యాధుల వలనను లేక శస్త్రచికిత్స వలన కాని పశువు మరణిస్తే భీమా మొత్తం మించకుండా తగిన నష్టపరిహారము చెల్లించబడును.

3. వయో పరిమితి: నాలుగు నెలల నుండి 7 సం॥ వరకు.

4. భీమా మొత్తం : భీమా మొత్తం విలువ వెటర్నరీ డాక్టర్ ధృవీకరించిన “మార్కెట్ విలువ ” ను మించరాదు.

5. ప్రీమియం రేట్లు:

ఎ) సమగ్ర గ్రామీణాభి వృద్ధి పథకము వంటి స్కీములకు సంబంధించిన గొర్రెలు/ మేకలకు సం॥ నకు భీమా మొత్తం పై 2.75 %

బి) నాన్ స్కీమ్ స్వదేశీ గొర్రెలు/మేకలు సం॥ నకు భీమా మొత్తం పై 4%.

సి) సంకరజాతి గొర్రెలు/మేకలు భీమా కొరకు అదనపు ప్రీమియం 1%(మొత్తం 5 శాతం)

డి) విదేశీ గొర్రెలు/మేకలు భీమా కొరకు అదనపు ప్రీమియం 2 శాతం (మొత్తం 6 శాతం)

ఇ) పాలసీకి కనీస ప్రీమియం రూ30/-

ఎఫ్) దీర్ఘకాలిక ప్రీమియం రేట్లు:

విషయం	3 సం॥లకు	4 సం॥లకు	5 సం॥లకు
స్కీములకు	7.01	9.35	10.31
నాన్-స్కీమ్	10.2	13.6	15.00

జి) 1) అదనపు ప్రీమియం లేకుండా 80 కీ.మీ. లోపల కాలినడకన రవాణా చేయవచ్చు.

2) 80 కీ.మీ. ల కంటే ఎక్కువ దూరం రోడ్డు/రైలు రవాణా (ట్రాన్స్పోర్ట్)

చేయుటకు అదనపు ప్రీమియం 1 శాతము(కాలి నడక ద్వారా కాదు)
చెల్లించవలెను.

6. పాలసీలో ప్రధాన మినహాయింపులు:

పశువులకు భీమాలోని ఈక్రింది మినహాయింపులు వర్తించును. అవిగాక గొర్రెలు/
మేకల భీమాకు ప్రత్యేక మినహాయింపు పాలసీ ఎండాప్స్ మెంటు ద్వారా జత చేయవలెను.

ఎ) దుర్బుద్ధితో, ఉద్దేశపూర్వకముగా, నిర్లక్ష్యముగా వ్యవహరించుట, పాలసీలో
చెప్పబడినట్లుగా కాక వేరే విధంగా వాడుట.

బి) పాలసీతో ప్రారంభము కాక మునుపు ఉన్న జబ్బులు, జరిగిన ప్రమాదములు.

సి) కంపెనీ వారి నుండి తగిన ఉత్తర్వు లేకనే చంపివేయుట.

డి) 1) ఆకాశయానం లేదా సముద్రయానం ద్వారా రవాణా.

2) 80 కి.మీ. లోపు కాలినడకన రవాణా.

ఇ) దొంగతనము లేదా అక్రమ విక్రయము.

ఎఫ్) పాక్షిక/సంపూర్ణ, శాశ్వత/తాత్కాలిక అంగవైకల్యము.

జి) భీమా చేసిన 15 రోజులలో జబ్బు వలన చనిపోవుట.(ఇది సమగ్ర
గ్రామీణాభివృద్ధి పథకము వంటి స్కీములకు వర్తించదు).

7. భీమా చేయుటకు కావలసిన పత్రములు : పశువుల భీమాలో మాదిరిగా

8. వెటరినరి డాక్టరుకు చెల్లించవలసిన రుసుము(టాగింగ్ ఛార్జీలతో కలిపి) :

గొర్రెలు/మేకకు ఒక్కొంటికి రూ. 5.00 ఇటువంటి రుసుము నాన్ స్కీమ్ పశువులకు
ధృవపత్రము యిచ్చినపుడే చెల్లించబడును.

9. చెవి గుండీలు(ఇయర్ ట్యాగ్స్) :

గొర్రెలు/మేకల ను నిర్ధారణ గుర్తించుటకు ఈ చెవి గుండీలను కంపెనీవారు
సరఫరా చేయుదురు. చెవి గుండీ వేయుటకు చెల్లించు రుసుము.

స్కీమ్ గొర్రెలు/మేకలకు నాన్ స్కీమ్ గొర్రెలు/మేకలకు టాగింగ్ రూ.1/- ఒక్కొంటికి
రూ.0.50 పై ఒక్కొంటికి రూ.2/- (రీ-టాగింగ్ ఛార్జీలు)

10. క్లెయిముల విధానము:

ఎ) పశువు చనిపోయిన వెంటనే కంపెనీ వారికి టెలిగ్రాము ద్వారా గాని
వ్రాతపూర్వకముగా గాని చనిపోయిన పశువు వివరాలు. పాలసీ వివరములు.
చనిపోయిన తేదీ, సమయం. కారణం తెలియబరచవలెను.

బి) పూర్తి చేసిన క్లెయిము దరఖాస్తు కంపెనీ ఫారంలో

భీమా న్యాయసూత్రాలు

సి) చెవులకు వేసిన గుండీలు.

డి) పశు వైద్యునచే కంపెనీ ఫారంలో మరణ నిర్ధారణ పత్రము.

ఇ) అవసరమైనచో కళేబర పరీక్ష నివేదిక(నాన్ స్క్రీమ్ గొర్రెలు/మేకలకు మాత్రమే).

ఎఫ్) ప్రమాదము వలన మరణించినచో దానికి సంబంధిత నిర్ధారణ పత్రము.

జి) స్క్రీమునకు సంబంధించిన పశువు క్లయిము కొరకు పైన చెప్పిన (డి)(ఇ) కి బదులుగా పశువైద్యుడు లేదా ఈ క్రింది పేర్కొనబడిన ఏ యిద్దరైనా కలిసి సంతకము చేసిన మరణ నిర్ధారణ పత్రము.

గ్రామ సర్పంచ్, సహకార సంఘం అధ్యక్షుడు లేదా అధికారి, పాల సేకరణ కేంద్రాధికారి, ఆర్థిక సహాయము చేసిన బ్యాంకు తప్ప ఏ ఇతర బ్యాంకు పర్యవేక్షకుడు/ అధికారి/ఇన్స్పెక్టర్, జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థ యొక్క అధీకృత అధికారి.

గ్రామీణ భీమా

11. ఏజెన్సీ కమీషను:

15 శాతము(నాన్ స్క్రీమ్ గొర్రెలు/మేకల భీమా కు మాత్రమే)

నాన్ స్క్రీమ్ రాయితీలు	గొర్రెలు/మేకలు వర్తించే సామూహిక భీమా రాయితీ
100వరకు	ఏమీ లేదు
100-500	5 శాతం
501-1000	7.5 శాతం
1001-5000	10 శాతం
5001-10000	15 శాతం
10001 ని మించినచో	20 శాతం

కోళ్ళ భీమా పథకము

1. భీమా వర్తింపు:

అ) భారతదేశములోని అన్ని రకముల విదేశీ మరియు సంకరజాతి కోళ్ళు గల కోళ్ళఫారములకు ఈ భీమా వర్తించును. స్వదేశీ మరియు నాన్ డిస్క్రిప్టివ్ కోళ్ళ భీమా చేయబడవు. ఫోర్స్ డ్ మౌల్టర్డ్ ఫ్లయి బర్డ్స్ కు భీమా చేయబడదు.

ఆ) ఫారములోని అన్ని కోళ్ళను భీమా చేయవలయును. భీమా పాలసీ ఇచ్చిన తరువాత అదనపు కోళ్ళను ఫారములో చేర్చి ఆ విషయము కంపెనీకి వెంటనే

భీమా న్యాయసూత్రాలు

తెలియపరచకపోతే ఈ పాలసీకి సంబంధించిన “ క్లెయిములు” తిరస్కరించబడును.

ఇ) ఈ పథకము వర్తించే కోళ్ళ ఫారములో కనీస కోళ్ళ సంఖ్య.

1. బ్యాంకు వారి ఆర్థిక సహాయము పొంది ఐ.ఆర్.డి.పి పథకమునకు సంబంధించిన ఫారంలలో 100 కోళ్ళ . డి.ఆర్.డి.పి పథకము కాకపోతే 500 కోళ్ళు.

2. బ్యాంకు వారి ఆర్థిక సహాయము పొందినచో

అ) బ్రాయిలర్స్ : బ్యాచ్ ఒక్కొక్కటికి 100 కోళ్ళు

ఆ) లేయర్స్(గుడ్లు పెట్టు కోళ్ళు) : బ్యాచ్ ఒక్కొక్కటికి 500 కోళ్ళు

ఇ) హేచరీ కోళ్ళు : బ్యాచ్ ఒక్కొక్కటికి 2000 కోళ్ళు

2. వయో పరిమితి :

లేయర్స్(గుడ్లు పెట్టు కోళ్ళు) : ఒకరోజు 72 వారములు

బ్రాయిలర్స్ : ఒకరోజు మొదలు 6 వారములు/8 వారములు

హేచరీ కోళ్ళు : ఒకరోజు మొదలు 72 వారములు

3. ప్రీమియం రేట్లు : (అత్యధిక భీమా మొత్తం పై)

అ) ఐ.ఆర్.డి.పి వంటి స్క్రీములకు సంబంధించినవి(నాన్-స్క్రీమ్)

1. లేయర్స్ : 1 రోజు నుండి 20 వారముల వరకు 3.20 శాతము

21వారము నుండి 72 వారములకు 3.50 శాతము

1 రోజు నుండి 72 వారముల వరకు 5.50 శాతము

2. బ్రాయిలర్స్ : 1 రోజు నుండి 6 వారముల వరకు 1.20 శాతము

1 రోజు నుండి 8 వారముల వరకు 1.50 శాతము

3. హేచరీ కోళ్ళు : (పేరెంట్ స్టాక్) 1 రోజు నుండి 72వారముల 5.0 శాతము

ఆ) ఐ.ఆర్.డి.పి స్క్రీములకు సంబంధించిన కోళ్ళకు(స్క్రీమ్)

1) లేయర్స్ : 1 రోజు నుండి 72 వారముల వరకు కోడి ఒక్కొక్కటికి సం॥ నకు రూ.0.80 పై.

2) బ్రాయిలర్స్ : ఒక రోజు నుండి 8 వారముల వరకు కోడి ఒక్కొక్కటికి

రూ.0.25. ఒక కోడికి ఒక బ్యాచ్ లో రూ.1.00 లు ఒక

కోడికి ఒక సం॥నకు(నెట్).

4. భీమా మొత్తము (భీమా విలువ)

ఐ.ఆర్.డి.పి. వంటి స్క్రీములకు సంబంధించిన కోళ్ళకు(నాన్ స్క్రీమ్) ఐ.ఆర్.డి.పి.

వంటి స్క్రీములకు సంబంధించిన కోళ్ళకు(స్క్రీమ్)

1. లేయర్స్ :

కోడి ఒక్కొక్కటికి అత్యధిక భీమా మొత్తం రూ.75/-లు

కోడి ఒక్కొక్కటికి అత్యధిక భీమా మొత్తం రూ.25/-

2. బ్రాయిలర్స్ :

కోడి ఒక్కొక్కటికి అత్యధిక భీమా మొత్తం రూ. 45/- లు

కోడి ఒక్కొక్కటికి అత్యధిక భీమా మొత్తం రూ. 15/- లు

3. హేచరీ కోళ్ళు : (పేరెంటు)

కనిష్ట పీక్ విలువ : రూ.200.00 లు (నెగోషియబుల్)

హేచరీ యజమాన్యంతో చర్చించి విలువల పట్టికను తయారు చేయవలెను.

5. భీమా రక్షణ :

ప్రమాదము, అగ్ని, పిడుగుపాటు, వరద, తుఫాను, సమృద్ధి, అల్లర్లు, ప్రజా సంక్షోభం, లేదా వ్యాధి వలన పాలసీ కాలములో కోళ్ళు చనిపోయినచో, క్రింది వ్రాయబడిన మినహాయింపులు, నిబంధనలను అనుసరించి నష్టపరిహారము చెల్లించబడును.

ముఖ్యమైన మినహాయింపులు :

1. సరియైన అజమాషీ లేక పోవుట(కిక్కిరిసి వుంచడముతో సహా)
2. పెరుగుదల లోపము, స్వజాతి భక్షణము, వేటాడు పక్షులు మరియు మాంసము తిను జంతువుల చర్యలు.
3. దొంగతనము, మరియు చట్ట విరుద్ధముగా రహస్యముగా అమ్ముట.
4. ఉత్పాదన లేకపోవుట.
5. అ) మరెక్స్ వ్యాధి, కొక్కార తెగులు(రినిథేట్ వ్యాధి) కోళ్ళ మశూచి (పౌల్ ఫాక్స్) మరియు ఇన్ ఫెక్షియస్ బ్రాంకైటిస్

పై వ్యాధులు రాకుండా కోళ్ళకు తప్పనిసరిగా టీకాలు ఇప్పించి, అటు ఇప్పించినట్లుగా పశు వైద్యాధికారి నుండి అవసరమైన ధృవపత్రము కంపెనీకి పంపిన యెడల పైవ్యాధులకు ఈ పాలసీ వర్తించదు.

కాక్సిడియోసిస్ మరియు ఇతర వ్యాధులు రాకుండా నివారణకు మరియు చికిత్సకు ఎప్పటికప్పుడు చర్యలు తీసుకొన్న ఎడల, ఈరోగాలకు కూడా పాలసీ వర్తించును.

అ) పోషకాహార లోపము

ఆ) పెరుగుదల లేక పోవుట

ఇ) స్వజాతి భక్షణము

ఈ) అస్తవ్యస్తంగాను మరియు/ లేదా కుప్పలుగా కోళ్ళు చేరుటవలన కలుగు నష్టము.

ఉ) ఏవియన్ ల్యూకోసిస్ కాంప్లెక్స్ (ఏ.యల్.సి) బలవంతంగా మౌలైడ్ చేయబడిన కోళ్ళు

6. క్లెయిమ్ పరిష్కార విధానము :

క్లెయిమును సమ్మతించుట : పరిమితులను మించి కోళ్ళు మరిణించిన యెడల, పాలసీ క్రింద క్లెయిమ్లు సమ్మతించబడును.

ఎక్సెస్ : (నష్టము నుండి మినహాయింపులు)ఉన్న కోళ్ళ సంఖ్యపైన చెప్పబడిన మరణశాతమునకు మించి కోళ్ళు చనిపోయిన యెడల కోళ్ళ నష్టమునుక నష్టపరిహారము ఇవ్వబడును. గుంబోరో వ్యాధికి (ఐ.బి.డి) 20 % అదనముగా ఎక్సెస్ లెక్కించవలెను.

క్యూములేటివ్ పద్ధతిలో ఎక్సెస్ వర్తించదు.

కంపెనీ యొక్క బాధ్యత : పాలసీతో కలిపి ఇవ్వబడిన ధరల పట్టికలో నూచించిన మేరకు కోడి మరిణించినపుడు కోడి విలువలో 80 % భీమా చేసిన వ్యక్తికి చెల్లింపబడును.

7. క్లెయిమ్ లేక పోయినచో రాయితీ :

1. సంవత్సరమునిండినప్పుడు క్లెయిమ్ లేకపోతే 15 శాతము.
2. సంవత్సరమునిండినప్పుడు క్లెయిమ్ లేకపోతే 20 శాతము.
3. సంవత్సరమునిండినప్పుడు క్లెయిమ్ లేకపోతే 25 శాతము.

లేయర్ల విషయంలో ఒక సం॥ అనగా పాలసీ సం॥ (పైన తెల్పిన రాయితీల కొరకు)

8. గుడ్ ఫీచర్ రాయితీ :

పాలసీలో పెర్మనబడిన ఏడు 'గుడ్ ఫీచర్' అంశాలలో ఏవైనా ఐదు అంశాలు కోళ్ళుఫారము కల్గి యున్న యెడల గరిష్ట 5 శాతం గుడ్ ఫీచర్ రాయితీ ఇవ్వబడును.

9. క్లెయిము చేయవలసిన విధానము :

కోళ్ళు మరిణించిన సందర్భములో కంపెనీకి తక్షణమే తెలియచేయవలయును. మరియు కంపెనీ వారికి దిగువ తెలిపిన పత్రములు మరియు కావలసిన సమాచారమును అందచేయవలెను.

1. సక్రమముగా పూర్తి చేయబడిన క్లెయిము ఫారము.
2. కంపెనీ వారు నిర్ణయించిన ఫారములో పశు వైద్యాధికారి నుండి మరణ ధృవీకరణ పత్రము.
3. కంపెనీ వారికి కావలసి వచ్చిన(కోరిన యెడల) కళేబర పరీక్ష.

కిసాన్ వ్యవసాయ పంపు సెట్ల భీమా పథకం

విద్యుచ్ఛక్తి లేదా డీసిల్ అయిల్ తో నడిపే అన్ని రకములైన వ్యవసాయ పంపు సెట్లను వాటి పంపు, మోటారు, స్టార్టర్లతో సహా ఈ పథకము నందు భీమా చేయవచ్చును.

1. భీమా వర్తింపు

- అ) యాంత్రిక మరియు విద్యుచ్ఛక్తి లోపాల వల్ల చెడిపోయిన
- ఆ) అగ్ని ప్రమాదము మరియు పిడుగుపాటు
- ఇ) దోపిడీ, దొంగతనము జరుగుట(దొంగతనము విషయములో పంపు సెట్లకు తగిన విధంగా రక్షణ కల్పించని యెడల ఈ భీమా వర్తించదు).
- ఈ) సమ్మెలు, దోమీ మరియు ఉద్దేశపూర్వకముగా నష్టము కల్పించుట.
- ఉ) ఉగ్రవాదము మొదలైన కారణములన్నింటికి ఈ భీమా వర్తించును.
- ఊ) విద్యుత్తు/ డీజిల్ సెంట్రీఫ్యూగల్స్ పంపు సెట్లు మరియు సబ్మెర్సిబుల్ పంపు సెట్లు 25 హెచ్.పి. వరకు.

2. భీమా మొత్తము :

మార్కెట్ విలువ ప్రతిపాదన చేసినపుడు మరియు పంపు సెట్టు వయస్సు బట్టి.

3. ప్రీమియం :

భీమా మొత్తం పై ఒకశాతం (వరదల రిస్కు లేకుండా) వరదల రిస్క్ అదనంగా కావాలంటే 0.5 శాతం అదనంగా చెల్లించాలి.

10 సం॥ వయస్సు మించిన పంపు సెట్లకు ప్రీమియం రేటు మీద 50 శాతం అదనంగా చేయాలి.

4. క్లెయిమ్ లేకున్నచో రాయితీ :

ఎ) పంపు సెట్లను మరింత జాగ్రత్తగా నడుపుటకు ప్రోత్సహించుటకై ఈ క్రింది పట్టికనుసరించి రాయితీ కల్పించెదరు. మరియు రెన్యూవల్ చేయు సమయమున ఈ క్రిందిరేట్ల ప్రకారము ఈ రాయితీ అనుమతించబడును(విడి పాలసీలకు).

1. ఒక సంవత్సరము క్లెయిమ్ లేకున్నచో 10 శాతము
2. వరుసగా 2 సం॥లు క్లెయిమ్ లేకున్నచో 15 శాతము
3. వరుసగా 3 సం॥లు క్లెయిమ్ లేకున్నచో 20 శాతము

బి) తక్కువ క్లెయిమ్ రాయితీ :

- 1) చెల్లించిన క్లెయిమ్ల శాతం 50 శాతము కంటే తక్కువైతే- 10 శాతం
- 2) చెల్లించిన క్లెయిమ్ల శాతం 50 నుండి 60 శాతము మధ్యన- 5 శాతం

3) చెల్లించిన క్లెయిమ్ల శాతం 60 శాతం పైన మరియు 70 శాతం లోపు

2.5 శాతం

5. దీర్ఘకాలిక పాలసీలు :

2 లేక 3 సం॥ ములకు దీర్ఘకాలిక పాలసీలు జారీ చేయబడును(ప్రీమియం మొత్తం చెల్లించాలి). జరిగిన సం॥లో కలిగిన పూర్తి నష్టానికి క్లెయిమ్ చెల్లించినట్లైతే పాలసీకి చెల్లించిన మిగిలిన సం॥ల ప్రీమియము తిరిగి ఇవ్వబడదు. మరియు ఈ పాలసీలలో క్లెయిమ్ లేకపోయినప్పటికీ మిగిలిన కాలానికి ప్రీమియం తిరిగి ఇవ్వబడదు.

6. దీర్ఘకాల రాయితీ :

2 సంవత్సరముల పాలసీ	15 శాతము
3 సం॥ల నుండి 5 సం॥ల వరకు	25 శాతము
6 సం॥ల నుండి 9 సం॥ల వరకు	30 శాతము

7. గ్రూపు రాయితీలు :

క్రింది తెలుపబడిన విధముగా గ్రూపు రాయితీలు అనుమతించబడును.

2,500 నుండి 5,000 పంపుసెట్ల వరకు	10 శాతము
5,001 నుండి 25,000 వరకు	15 శాతము
25,001 నుండి 50,000 వరకు	20 శాతము
50,000 పైగా	25 శాతము

8. ఎక్సెస్ : ప్రతి యొక్క మెషినరీ బ్రేక్ డౌన్ క్లెయిమ్లలో భీమా మొత్తం మీద ఒక శాతం(కనిష్టం రూ.100/-).

9. క్లెయిము విధానము:

1. పంపుసెట్లకు నష్టము, కలిగిన లేదా చెడిపోయిన తక్షణమే భీమా కంపెనీకి తెలుపవలెను.
2. దొంగతనము జరిగిన సందర్భములో పోలీసులకు ఫర్యాదు చేయవలెను.
3. భీమా క్లెయిము దరఖాస్తు/రిపేరు బిల్లులు అందిన తరువాత క్లెయిము పరిష్కారము జరుగును.
4. అన్ని కేసులయందు కంపెనీ పర్యవేక్షణ జరపదు. అవసరమని కంపెనీ తలచినప్పుడు మాత్రమే పర్యవేక్షకుని ఏర్పాటు చేయును.

10. రివైండింగ్ ఛార్జీలు :

భీమా మొత్తం 15 శాతం గరిష్టం.

వివరణ : మెటీరియల్(రాగి మొ||గు) ధర మరియు లేబర్ ఛార్జీలు రివైండింగ్ ఛార్జీలలో కలిసి వుండును. మండిపోయిన రాగి శాల్వేజి ధర మరియు ఎక్సెస్ తగ్గించబడును. పైన చెప్పిన విధంగా గరిష్ట రివైండింగ్ ఛార్జీలు, భీమా మొత్తంలో 15 శాతానికి మించకుండా చెల్లించబడుతుంది.

11. సబ్ మెర్చిబుల్ పంపు సెట్ల విషయములో పూర్తి నష్టం వాటిల్లినపుడు, అనగా పంపుసెట్టును మరమ్మత్తు చేయలేని పరిస్థితులలో లెక్కగట్టబడిన నష్టములో 50 శాతము చెల్లించబడుతుంది. పంపుసెట్టుకు పూర్తి నష్టం జరిగిన సందర్భములో(సబ్ మెర్చిబుల్ పంపుసెట్టు కానప్పుడు) 10 శాతం తరుగుదల (సం||నకు) తీసివేయవలయును. గరిష్ట తరుగుదల పంపుసెట్టు ఇరెక్టెడ్ విలువలో 75 శాతం (మోటారుతో).

12. గమనిక :

వరదలు, తుఫానులు మొదలగు వాటి నుండి రక్షణ కొరకు వరద ప్రాంతములలో ఒక శాతం మిగిలిన ప్రాంతములలో 0.5 శాతం భీమా మొత్తంపై అదనపు ప్రీమియం చెల్లించవలెను. ఈ సౌకర్యము కొరకు సబ్ మెర్చిబుల్ పంపుసెట్లకు భీమా మొత్తం పై 1 శాతం అదనపు ప్రీమియం చెల్లించవలెను.

చేపల భీమా పథకము

కోస్తా జిల్లాలో చేపల పెంపకము లాభసాటిగా ఉన్నందున ఎందరో రైతులు చేపల పెంపకమునకు ముందుకు వస్తున్నారు. ఎక్కువ ఉత్పత్తి కొరకు రకరకాల పద్ధతులు అవలంబించడము వలన చేపలు వ్యాధుల వలన మరణించడము కూడా ఎక్కువగా వున్నది. ఇక వరదలు, తుఫానుల వల్ల జరుగు నష్టము గూర్చి చెప్పనవసరము లేదు.

గ్రామీణ భీమా

1 భీమా వర్తింపు : మంచినీటి చేపల చెరువులలో పెంచు రోహు, కట్ట, మ్రిగాల్, కామన్ కార్ప్, సిల్వర్ కార్ప్, గ్రాస్ కార్ప్ వంటి జాతులకు సంబంధించిన చిన్న చేప పిల్లలను, చేప పిల్లలను, చేపలను, హేచరీలలో గల పెద్ద చేపలను చేపల భీమా పథకము నందు భీమా చేయవచ్చును.

2 భీమా కాల పరిమితి : సంవత్సర కాలము మించకుండా చేపల పెంపక కాలము ననుసరించి భీమా కాల పరిమితి నిర్ణయించడము జరుగును.

చేపల చెరువుల భీమా : ఎ). చేప పిల్లల నుండి పెద్ద చేపల వరకు (12 నెలలు మించకుండా) వాటి బరువు ఆధారంగా

చేపల హేచరీల భీమా : చేపల హేచరీలలో పెంచు పెద్ద చేపలకు 12 నెలల భీమా.

3 భీమా : చేపల చెరువులో వున్న మొత్తం చిన్నచేప పిల్లలు, చేప పిల్లలు, పెద్ద చేపలు వ్యాధి వలన గాని లేక ప్రమాదము వలన గాని చనిపోయిన లేక నష్టపోయిన ఈ భీమా ద్వారా నష్ట పరిహారము పొందవచ్చును. 80 శాతము కంటే ఎక్కువ చేపలు నష్టపోయిన/ చనిపోయిన ఈ భీమా క్రింద నష్టపరిహారము చెల్లింపబడును. చేపలు చేపల చెరువులో వేసిన ఒక నెల తరువాత ఈ భీమా యివ్వబడదు.

4 భీమా మొత్తం :

ఎ) చిన్న చేప పిల్లల చెరువుల భీమా మొత్తం చేపపిల్లల సంఖ్యపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

బి) ఎకరా ఒక్కొంటికి రూ.16,000/- నుండి అసలు పెట్టుబడిధర (యాక్చువల్ ఇన్పుట్ కాస్ట్)

సి) చేపల హేచరీల భీమాలో చేపల భీమా మొత్తం : ఎకరాలో చేపల సంఖ్య మొత్తం × ఒక్కొక్క చేప బరువు × చేపల విలువ కిలో ఒక్కొంటికి

ఉదా : ఎకరాలో చేపల సంఖ్య మొత్తం = 500 చేపలు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ఒక్కొక్క చేప బరువు = 2 కిలోలు

చేపల విలువ కిలో ఒక్కొంటికి = రూ.30/-

భీమా మొత్తం = $500 \times 2 \times 30$ = రూ. 30,000.

5. ప్రీమియం : ప్రీమియం రేటు భీమా మొత్తం పై 2.4 శాతం నుండి 3.4 శాతం వరకు.

6. ప్రధాన మినహాయింపులు :

ఎ) భీమా చేసిన వ్యక్తిగాని, కుటుంబ సభ్యులుగాని లేక ఉద్యోగులు గాని/దుర్మృద్ధితో గాని, ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా గాని, నిర్లక్ష్యంగా ప్రవర్తించిన లేక విష పదార్థములు కలిపిన,

బి) ఏ రకమైన పాక్షిక నష్టము,

సి) మేనేజ్మెంటు లోపము వలన జరుగు నష్టము లేదా హాని, చిన్న చేప పిల్లలను, చేప పిల్లలను తగిన జాగరూకతతో నిర్వహించక పోవడము.

డి) భీమా చేసిన 15రోజులలో జబ్బువలన చనిపోవుట.

ఇ) వరదలు, తుఫానులు, గాడ్పులు మొదలగు వాటి వలన నష్టము.

7. తగిన ప్రీమియంతో పాటు భీమా చేయుటకు కావలసిన పత్రములు :

ఎ) ప్రతిపాదన పత్రము

బి) ఫిషరీస్ ఇన్సెక్టర్ లేదా ఫిషరీస్ ఎక్సైటెన్షన్ ఆఫీసరు వారి సర్టిఫికేటు

సి) కంపెనీ డెవలప్మెంట్ ఆఫీసరు/బ్రాంచి మేనేజరు/వెటర్నరీ ఆఫీసరు ఇన్సెక్టర్ రిపోర్టు.

8. క్లెయిమ్ చేయు విధానము:

ఎ) చేపల చినపోయిన/ నష్టపోయిన వెంటనే 12 గంటల లోపల పాలసీదారుడు పాలసీ జారీ చేసిన భీమా కంపెనీ ఆఫీసునకు తెలియచేయాలి.

బి) అతి శీఘ్రముగా వ్యాపించేడి జబ్బు వలన చేప పిల్లలు మరియు చేపలు మరణించినచో ఇన్సూరెన్సు కంపెనీకి చెందిన ఆఫీసరు వీలైనంత వరకు వెటర్నరీ ఆఫీసరు చేపల చెరువు వద్దకు వెళ్ళి ఆవ్యాధి ఇతర చెరువులకు వ్యాపించకుండా తగిన చర్యలు పాలసీదారుడు తీసుకొను విధంగా చూడవలెను.

సి) ఈ క్రింది పత్రములు పాలసీ దారుడు ఆఫీసునకు ఇవ్వవలెను.

1. పూర్తి చేసిన క్లెయిము దరఖాస్తు

2. ఫిషరీస్ యాక్సైటెన్షన్ ఆఫీసరు లేదా ఆ హోదాకు సమానమైన హోదా

కలిగిన స్టేట్ గవర్నమెంటు వారి ఫిషరీస్ డిపార్టుమెంటు అధికారి లేదా సెంట్రల్

ఇన్‌లాండ్ ఫిషరీస్ రీసెర్చ్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ అధికారిచే కంపెనీ వారు నిర్దేశించిన ఫారములో మరణ ధృవీకరణ పత్రము.

3. ఎకౌంట్ పుస్తకములు మరియు రికార్డులు.

9. చేపల చెరువుల గట్ల భీమా :

చెరువు గట్లు, తూములు, మొదలగు వాటిని తఫానులు, వరదలు మొదలగు వాటి వలన జరుగు నష్టములనుండి రక్షణ కొరకు భీమా చేయుటకు చెరువు గట్ల మరియు తూముల విలువపై 1 శాతము ప్రీమియం చెల్లించవలెను.

రాజరాజేశ్వరీ మహిళా కళ్యాణ భీమా పథకం

వర్తింపు :

10-75 సం॥ల వయోవర్గంలోని మహిళలకు ప్రత్యేకించి ఈ పాలసీ రూపొందించబడినది. వారివారి ఆదాయ, వృత్తులతో సంబంధం లేకుండా ప్రతీ మహిళా ఈ పాలసీ పొందవచ్చు.

లక్ష్యం :

భీమా చేసిన మహిళ ప్రమాదవశాత్తు (అనగా బాహ్య హింసాత్మక స్పృష్టమైన సాధనం ద్వారా నేరుగా జరుగు సంఘటన) అంగవైకల్యం పొందిన యెడల (ప్రమాదము జరిగిన 6 నెలలలోపు) ఆమెకు ఆర్థిక తోడ్పాటు కల్పించుటకు ఈ పథకం ఉద్దేశించబడినది.

భీమా చేసిన ' అవివాహిత ' మహిళ ప్రమాదము వలన మరణించినచో, ఆమె నామినీకి గానీ లేదా చట్టపరమైన హక్కుదార్లకు ఆర్థిక తోడ్పాటు కల్పించబడుతుంది.

ఒకవేళ వివాహిత మహిళ యొక్క భర్త ప్రమాదము వలన మరణించినచో ఆర్థిక తోడ్పాటు ఆమెకు వర్తిస్తుంది.

అదనపు ప్రీమియంతో తాత్కాలిక సంపూర్ణ అంగవైకల్యం, న్యాయపరంగా విడాకుల ఖర్చు(జీవితంలో ఒకసారి మాత్రమే) మరియు అగ్ని, పిడుగుపాటు, అల్లర్లు, విద్రోహశక్తులు వల్ల, తుఫాను మరియు దాని సంబంధిత రిస్కులు మరియు భూకంపం వల్ల, ఇంటిలోని గృహోపకరణములకు నష్టం వాటిల్లడం వంటి రిస్కులు ఈ పాలసీ క్రింద భీమా చేసుకోవచ్చు.

ప్రయోజనములు:

బేసిక్ కవర్ (ప్రమాదం మూలంగా)

ఎ) శాశ్వత సంపూర్ణ అంగవైకల్యం

రూ. 25,000/- లు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

బి) ఒక కాలు / ఒక చేయి మరియు ఒక కన్ను (లేదా)

రెండు కాళ్ళు లేదా రెండు కళ్ళు లేదా

రెండు చేతులు కోల్పోవడం

రూ. 25,000/- లు

సి) ఒక కాలు / ఒక చేయి లేదా ఒక కన్ను

చూపు కోల్పోవడం

రూ. 12,500/- లు

డి) ప్రమాదము వలన అవివాహిత చనిపోవడం లేదా

ప్రమాదం వల్ల వివాహిత యొక్క భర్త చనిపోవడం

(ఆయా సందర్భాన్ని బట్టి)

రూ. 25,000/- లు

బేసిక్ కవర్తో పాటు పాలసీని విస్తరింపచేయదలచుకున్నచో :

ఎ) బేసిక్ కవర్లో తెల్పినట్లుగా ప్రమాదం వల్ల రూ.నెలకు 500/- లు తాత్కాలిక సంపూర్ణ అంగవైకల్యం కల్గి దాని మరియు గరిష్టం రూ. 1500 మూలంగా ఇన్‌పేషెంట్‌గా హాస్పిటల్‌లో చేరితే (మూడు నెలలకు గరిష్టం).

బి) న్యాయపరంగా విడాకుల ఖర్చు (భీమా చెల్లుబాటులో వున్నకాలంలో ఖర్చుపెట్టినది) విడాకుల డిక్రీని కంపెనీకి దాఖలు చేసినచో జీవితంలో ఒకసారి మాత్రమే ఈ రిలిఫ్ రు. 2000/- (అయిన అసలు ఇవ్వబడుతుంది ఖర్చు మించకుండా)

సి) అగ్ని, పిడుగుపాటు, అల్లర్లు, విద్రోహశక్తుల వల్ల, తుఫాను, తుఫాను సంబంధిత రిస్కులు మరియు భూకంపం వల్ల ఇంటిలోని గృహోపకరణములకు నష్టం వాటిల్లినపుడు రూ. 2000/- లు గరిష్టం.

ప్రీమియం రేట్లు :

1) బేసిక్ కవర్

రూ. 15/- లు ఒక మహిళకు / ఒక సం॥నకు

2) బేసిక్ కవర్+విస్తరించిన కవర్

రూ. 23/-లు ఒక మహిళకు/ఒక సం॥నకు

సామూహిక రాయితీలు :

మహిళల సంఖ్య

రాయితీ శాతం

101 - 1000

10

1001 - 10000

15

10001 నుంచి 100000 వరకు

20

1 లక్ష పై నుండి రు. 2.5 లక్షల వరకు

30

రు. 2.5 లక్షల పై నుండి రు. 5 లక్షల వరకు	40
రు. 5 లక్షల పై నుండి రు. 10 లక్షల వరకు	50
రు. 10 లక్షల పైన	60

దీర్ఘకాలిక రాయితీ :

కాలము	రాయితీశాతం
1 సంవత్సరము	0
2 సంవత్సరములకు	5
3 సంవత్సరములకు	10
4 సంవత్సరములకు	15
5 సంవత్సరములకు	20

గ్రామీణ భీమా

దీర్ఘకాలిక మరియు సామూహిక పాలసీ రాయితీల పరిధిలు 60 శాతం మించకూడదు.
ఏజన్సీ కమీషన్ : 15శాతం

భాగ్యశ్రీ బాలికల సంక్షేమ వధకం

అర్హత :

0-18 సంవత్సరాల లోపు వయోవర్గంలోని ఒక కుటుంబంలోని ఒకే ఒక బాలికకు ఈ పథకము క్రింద భీమా పాలసీ ఇవ్వబడుతుంది. వ్యక్తిగతంగానే కాకుండా, సామూహిక పాలసీలు కూడా ఇవ్వబడతాయి. దీనికి కనిష్టంగా 250 మంది బాలికలు ఒక గ్రూపు క్రింద వుండాలి.

భీమా వర్తింపు ప్రయోజనములు :

భీమా చేయబడిన బాలిక యొక్క తండ్రి గాని లేదా తల్లిగాని లేదా ఇద్దరూ గానీ ప్రమాదవశాత్తూ మరణిస్తే (ప్రమాదము జరిగిన సమయం నుండి 6 నెలలోపు) కంపెనీ రు. 25,000/- లను బాలిక పేరు మీద జి.ఐ.సి అస్సెట్ మేనేజ్మెంట్ కం.లి., ముంబాయిలో జమ చేయుదురు. సంవత్సరమునకు 11 శాతం చొప్పున ఈ ఫండ్ అక్యుములేట్ అవుతుంది.

డిపాజిట్ ద్వారా వచ్చిన కార్పస్ నుండి, బ్రతికి వున్న పేరెంట్ కు గానీ, నామినేట్ చేయబడిన సంరక్షకుడు (గార్డియన్) లేదా బాలికకు గానీ ఫండ్ నుంచి ఈ క్రింది విధంగా చెల్లింపు జరుగుతుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

1) 1 నుండి 5 సం॥ల వరకు మెయింటెనెన్స్ అవసరాల నిమిత్తం	రు. 1200-00 లు సంవత్సరమునకు
2) 6 నుండి 11 సం॥ల వరకు బాలిక యొక్క రు. విద్య నిమిత్తం స్కాలర్‌షిప్	1200-00 లు సంవత్సరమునకు
3) 12 నుండి 17 సం॥ల వరకు బాలిక యొక్క విద్య నిమిత్తం స్కాలర్‌షిప్	రు. 2400-00 లు
4) బాలికకు పూర్తి 18 సం॥ల వయస్సు నిండునప్పటికి మినహాయించి మిగిలిన భాగపు డబ్బు పొందుటకు అర్హురాలు.	

ప్రీమియం రేటు :

రు. 15/- లు ఒక బాలికకు, ఒక సంవత్సరమునకు సామూహిక రాయితీ

బాలికలు సంఖ్య	రాయితీశాతం
250 - 1000	5
1001 - 10000	10
10001 - 100000	15
1,00,000 పైన మరియు 2,50,000 లోపు	30
2,50,000 పైన మరియు 5,00,000 లోపు	35
5,00,000 పైన మరియు 10,00,000 లోపు	40
10,00,000 పైన	45

వృక్షముల/ఫల వృక్షముల భీమా పథకములు

భీమా చేయుటకు ఆదేశాలు :

భీమా వర్తింపు :

ఎ) హార్టి కల్చరల్ క్రాప్స్

1. ద్రాక్ష
2. నిమ్మ, నారింజ మరియు బత్తాయి
3. సపోటా.
4. దానిమ్మ.
5. అరటి.

బి) ప్లాంటేషన్ క్రాప్స్.

1. రబ్బరు.
2. యూకలిప్టస్.
3. పాపిలర్.
4. టేక్ చెట్లు.
5. ఆయిల్ పామ్.
6. పూలతోటలు.
7. తమలపాకుల తోటలు.
8. టేకు చెట్లు.
9. కొబ్బరి చెట్లు
10. తేయాకు.

సి) చెరకు

భీమా రక్షణ పరిధి :

పైన తెలుపబడిన ఫల వృక్షములు లేక వృక్షములు ఈ క్రింది ప్రమాదముల వలన చనిపోయిన లేక నష్టము వాటిల్లినచో తగిన నష్ట పరిహారము పొందవచ్చును.

- ఎ. అగ్ని
- బి. పిడుగుపాటు
- సి. తుఫాను, గాడ్పులు
- డి. వరదలు

భీమా న్యాయసూత్రాలు

ఇ. సమ్మె మరియు దొమ్మి
యఫ్. తీవ్రదాదుల చర్య

ప్రీమియం రేట్లు :

ఫల వృక్షములకు 5శాతము (నికరం)

ద్రాక్షకు అదనపు భీమా రక్షణకు 1.5 శాతం (భీమా మొత్తంలో)

వృక్షములకు : 1.25 శాతము భీమా మొత్తంలో

చెరకుకు : 1.25 శాతము భీమా మొత్తంలో

టేకు చెట్లు : 1.25 శాతము భీమా మొత్తంలో

అయిల్ పామ్ : 1.50 శాతము (మొక్కలు) మరియు

3.00 శాతము (ఫలములు)

ప్రీమియం రూ.20కి తగ్గకుండా వుండవలెను.

భీమా రక్షణ పరిధి : భీమా పరిధి కాలములో సంక్రమించిన ప్రమాదములు /

వ్యాధుల వలన మరణించిన తగు నష్టపరిహారము పొందవచ్చును.

కార్పొరేట్ సంస్థల క్రింద వున్న తోటల పెంపకందార్లకు అదనపు భీమా వర్తింపుతో
మరియు అతి తక్కువ ప్రీమియంతో ప్రత్యేక భీమా పదకము కలదు.

పూలతోటలు : 1.50 శాతము (మొక్కలు) మరియు

3.00 శాతము (ఫలములు)

క్రిములు మరియు తెగుళ్ళ వలన జరిగే నష్టలకు సంపూర్ణ భీమా వర్తింపు కొరకు
అదనపు ప్రీమియం.

తమలపాకుల తోటలు : 7 నుండి 10శాతము వరకు

కొబ్బరి తోటలు : ఎ) పాలసీ ఎ : 0.60 శాతం(3వ నెల నుండి 3వ సం॥ వరకు)

0.50 శాతం (4వ సం॥ నుండి 7వ సం॥ వరకు)

బి) పాలసీ బి : 1.50శాతం (8సం॥ నుండి మరియు ఆ పైన).

తేయాకు : 1.50 శాతము

గ్రామీణ భీమా

కుక్కల భీమా పథకము

భీమా వర్తింపు : అన్ని స్వదేశీ, విదేశీ, సంకరజాతికి చెందిన పెంపుడు కుక్కలు,

కాపలా కుక్కలు, పీప్ డాగ్స్ మరియు వేటకుక్కలు.

వయో పరిమితి : 8 వారాల నుండి 8 సంవత్సరముల వరకు.

ప్రీమియం రేటు : భీమా మొత్తం సంవత్సరమునకు 6శాతం.

గ్రామీణ భీమా

5. ఇన్సురెన్సు రంగంలో వినియోగదారుల చట్టం

నేడు ప్రపంచంలో అన్ని రంగాలలో మార్పులు వస్తూన్నాయి. ముఖ్యంగా ఆర్థికరంగంలో ఈ మార్పు ఎక్కువగా వస్తున్నది. వ్యాపార రంగంలో పోటీతత్వం పెరిగిపోయింది. సరళీకృత, ప్రైవేటీకరణ, ప్రపంచీకరణ దిశగా ఆర్థికరంగం పయనిస్తున్నది. బహుళజాతి సంస్థల ఆధిక్యం పెరుగుచున్నది.

అలాగే వినియోగదారుల ప్రవర్తన, ఆలోచనా సరళిలో కూడా మార్పులు చోటు చేసుకుంటున్నాయి. నేటి కొనుగోలుదారుడు వస్తువు కొనుగోలులో చాలా మెళకువలు పాటిస్తున్నాడు. సమాచార రంగంలో పురోభివృద్ధివల్ల ముఖ్యంగా ప్రపంచంలోని విషయాలన్నీ వెంటనే తెలుసుకొనగలుగుతున్నాడు. ప్రతి విషయాన్ని పూర్తిగా తెలుసుకున్నతరువాత గాని వస్తువు కొనుగోలు చేయుటకు యిష్టపడుటలేదు. ధరలో, కొలతలో, నాణ్యతలో లేదా ప్రయోజనంలో కాని అన్యాయం జరిగినట్లు భావిస్తే ప్రతిఘటిస్తున్నాడు. తన హక్కులకోసం పోరాటాన్ని సాగిస్తున్నాడు. వినియోగదార్ల సంఘాల ద్వారా ఉద్యమిస్తున్నాడు. ఈ ఉద్యమాల ఫలితంగా, వినియోగదారులకు కొన్ని హక్కులు సంక్రమించినవి. అవి క్లుప్తంగా

1. వినియోగదార్ల భద్రత హక్కు
2. పూర్తి సమాచారాన్ని పొందే హక్కు .
3. వస్తువు నిర్ణయించుకొనే హక్కు .
4. సమస్యల పరిష్కార హక్కు .

పట్టాదారులలో అసంతృప్తికి గల ముఖ్య కారణాలు

- 1) క్లెయిమ్ పరిష్కారములో జాప్యం,
- 2) క్లెయిమ్ చెల్లించక పోవడము లేదా తిరస్కరించడము,
- 3) క్లెయిమ్ చెల్లించు మొత్తములో అసంతృప్తి,
- 4) పాలసీలో పట్టాదారులకు అసౌకర్యం, మున్నగునవి.

భారతదేశంలో వినియోగ దారుల హక్కుల పరిరక్షణకు (Consumer Protection Act, 1986) లో ప్రవేశపెట్టబడింది. వీటిద్వారా వినియోగదారులకు కొన్ని హక్కులు సంక్రమింపబడినవి. ఈ చట్టం క్రిందకు వస్తువిక్రయదారుతోపాటు, సర్వీసులు అందించు సంస్థలు కూడా వస్తాయి. వస్తు విక్రయంలో గాని, సర్వీసులు అందించుటలోగాని అన్యాయం లేదా లోటు వున్నట్లయితే వినియోగదారుడు తనకు జరిగిన నష్టానికి నష్టపరిహారం కోసం

1. జిల్లా ఫోరములు (District Forums): వస్తువు విలువ లేదా నష్టము వాటిల్లిన విలువ రు. 20 లక్షలకు తక్కువయున్న వినియోగదారుల వివాదములను ఇది పరిష్కరిస్తుంది.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

2. రాష్ట్ర కమీషనులు(State Commission) : రూ. 20లక్షల పైన రూ. 1 కోటిలోపు వున్న వినియోగదారుల వివాదములను ఇది పరిష్కరిస్తుంది. జిల్లా ఫోరములు ఇచ్చిన తీర్పులపై వచ్చిన అప్పీళ్లను కూడా ఇది విచారిస్తుంది.

3. జాతీయకమీషను(National Commission) : ఈ చట్టం క్రింద నెలకొల్పబడిన అత్యున్నతస్థానము. రాష్ట్ర కమీషనులు ఇచ్చిన తీర్పులపై వచ్చిన అప్పీళ్లను కూడా ఇది విచారిస్తుంది. 1 కోటి రూపాయలు మించి వున్న వివాదములను ఇది పరిష్కరిస్తుంది.

భీమా సంస్థలో భీమా పట్టాదారులు వినియోగదారుల చట్టం (consumer Act) క్రింద వినియోగదారులుగా పరిగణింపబడుతారు. ఈ చట్టం ప్రకారం వినియోగదారులకు లభ్యమయ్యే హక్కులు పట్టాదారులకు కూడా సంక్రమిస్తాయి.

అంబుడ్స్మన్

భారత కేంద్ర సర్కారు గెజిట్ నోటిఫికేషన్ ద్వారా 11.11.98 న ప్రకటించింది. దీని ముఖ్యోద్దేశం పట్టాదారుల నుంచి ఇన్సూరెన్సు క్లెయిమ్లు చెల్లింపులలో వచ్చు ఫిర్యాదులను తక్కువ ఖర్చులో సమర్థవంతంగా, నిష్పాక్షికంగా పరిష్కరించటం. దీని ప్రకారం ఒక అంబుడ్స్మెన్ ను నెలకొల్పబడుతుంది. ప్రతి ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ నుంచి ఒక ప్రతినిధి ఇందులో సభ్యుడుగా వుంటారు. ఇందుకోసం ఏర్పరచబడిన కమిటీ తయారుచేసిన ప్యానల్ నుంచి గవర్నర్ బాడీని నియమిస్తుంది.

మీరు తన పదవిలో 3 సంవత్సరములు కొనసాగుతాడు. గరిష్ట వయస్సు 65 సంవత్సరములు. హైకోర్టు జడ్జికి సమానమైన జీతభత్యములు ఇస్తారు. కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన విధంగా ఇతర అలవెన్సులు ఇస్తారు. అవసరమైన కార్యాలయ సిబ్బందిని సమకూరుస్తుంది. అంబుడ్స్మెన్ అవసరమని తలచిన భీమా వృత్తిలోని నిపుణులను తనకు సహాయంగా వుపయోగించుకొనవచ్చును. దీని ఖర్చులను భరిస్తుంది. ప్రస్తుతానికి సమానంగా భరిస్తున్నాయి.

అంబుడ్స్మెన్ విధులు

అంబుడ్స్మెన్ క్రింద చెప్పబడిన ఫిర్యాదులను స్వీకరించి పరిశీలించవచ్చును.

పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా నిరాకరించిన క్లెయిమ్లు,

పాలసీలకు సంబంధించిన చెల్లించిన లేదా చెల్లించవలసిన క్లెయిమ్ల విషయంలో తలెత్తిన వివాదములు,

క్లెయిమ్లు చెల్లించుటలో జాప్యం,

పాలసీ బాండు జారీ చేయని పరిస్థితులు మున్నగునవి.

అంబుడ్స్మెన్ ఒక కౌన్సిలర్ గా మరియు మధ్యవర్తిగా వ్యవహరించును. కోర్టులో గాని, వినియోగదారుల ఫోరమ్ లో గాని లేదా ఆర్బిట్రేటర్ వద్ద విచారణలో వున్న వివాదములు పరిశీలించబడవు.

అంబుడ్స్మెన్ తన వద్దకు వచ్చిన ఫిర్యాదులు విచారించి, సమంజసమైన నిర్ణయములు చేయును. ఆ నిర్ణయములు ఫిర్యాదుదారునకు ఇన్సూరెన్సు కంపెనీకి నెలరోజులలోగా పంపబడును. ఫిర్యాదుదారుడు వాటిని అంగీకరించిన తన సమ్మతిని 15

రోజులలోగా అంబుడ్స్మెన్కు తెలియజేయవలెను. అంబుడ్స్మెన్ ఫిర్యాదుదారుని సమ్మతి పత్రమును తన నిర్ణయ కాపీతో ఇన్స్పూరెన్సు కంపెనీకి పంపును. అంబుడ్స్మెన్ నిర్ణయం అంగీకారము కాని యెడల ఇతర మార్గములను ఎంచుకొనవచ్చును.

సి.యస్. రావ్

ఆఫీస్ ఆఫ్ ఇన్స్పరెన్సు

ఆమ్బుడ్స్ మెన్

6-2-47, ఏటూరు టవర్సు,

ఆపోజిట్ సలీం ఫక్షన్ హాల్

ఏ.సి గ్రౌడ్స్

లకిడి-క-పూల్

హైదరాబాదు- 500004.

పాలసీ హోల్టర్స్ సర్వీసు గురించి :

1. ప్రపోజల్ ఫారం ఇవ్వకపోతే, దానిలోని అంశాలను పూర్తిగా వివరించాడు అని, దానిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నాను అని తెలిపే కాంట్రాక్టు ఫారంను భీమా కంపెనీ, సంబంధిత వ్యక్తినుండి పొందవలెను.
2. సముద్రపు భీమా తప్ప మిగతా భీమా కాంట్రాక్టులు అన్నింటికీ రాతపూర్వకంగా ప్రపోజల్స్ భీమాకంపెనీ పొందవలెను.
3. భీమా కంపెనీ, అనుమతించిన ప్రపోజల్ ఫారంను తప్పనిసరిగా పాలసీదారుడుకు అందజేయాలి.
4. సముద్రభీమాలో భీమా కంపెనీ అనుమతించిన ఇన్ ఫర్మేషన్స్ 15 రోజులలోపు తప్పనిసరిగా భీమాదారునికి అందజేయాలి.
5. సమోరుచేయని ఇన్ ఫర్మేషన్ గొర్ని, భీమా కంపెనీ మాత్రమే నిరూపించుకొనవలెను.
6. భీమా కంపెనీ తన ప్రాస్పెక్టస్ లో భీమా కాంట్రాక్టులో పూర్తి వివరాలతో తెలియచేయాలి. ఏ విధమైన ఊహలు ఉండకూడదు.
7. వినియోగదారునికి పూర్తి వివరాలతో కూడిన సమాచారమును భీమా కంపెనీ అందజేయాలి.

క్లెయిమ్ విధానం

- (ఎ) జరిగిన నష్టాన్ని సాధ్యమైనంత తొందరగా భీమా కంపెనీకి తెలియచేయాలి.
  - (బి) అయితే క్లెయిం పరిష్కరించే పద్ధతిని భీమాదారునికి తెలియచేయవలసిన బాధ్యత భీమాకంపెనీపై ఉంది.
  - (సి) పాలసీదారునుండి క్లెయిమ్స్ ఇంటిమేషన్ తీసుకున్న 72 గంటలలోపు సర్వేయర్స్ నియమించాలి.
  - (డి) క్లెయిమ్ కు సంబంధించిన వివరాలను భీమా కంపెనీ సర్వేయర్ గానీ, భీమాదారునికి రాతపూర్వకంగా తెలియచేసి, వివరాలను రాబట్టుకోవలసిన బాధ్యత ఉన్నది.
  - (ఇ) సర్వేయర్స్ నియమించిన 30 రోజుల లోపు సర్వేరిపోర్టును భీమా కంపెనీకి తెలియజేస్తూ, దానికాపీని పాలసీదారునికి తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (యఫ్) బాగా ఇబ్బందికర కేసులలో మాత్రమే సర్వేయర్ 6 నెలలలోపు తన రిపోర్టును తప్పనిసరిగా అందచేయాలి.
- (జి) భీమా కంపెనీ సర్వేరిపోర్టులోని క్లారిఫికేషన్స్ 15 రోజులలోపు మాత్రమే సర్వేయర్ దగ్గరనుండి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (హెచ్) భీమా కంపెనీ అడిషనల్ సర్వేరిపోర్టును ఒకే ఒక్కసారి మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (ఐ) అలా అడిషనల్ రిపోర్టు తీసుకుంటే మూడునెలలలోపు మాత్రమే తీసుకోవాలి.
  - (జె) సర్వేరిపోర్టు అందిన 30 రోజులలోపు క్లెయిమ్ పరిష్కారము గురించి పాలసీ హోల్టర్ కు తప్పనిసరిగా తెలియచేయాలి.
- కామెంట్:- అంటే ప్రస్తుతం భీమా కంపెనీ వాళ్ళు అనుసరిస్తున్న కాలయాపన పద్ధతులు చాలా చట్టవిరుద్ధము అని అర్థము.
- (కె) క్లెయిమ్ పరిష్కారమునకు పాలసీదారుడు అనుమతించిన 7 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ పేమెంట్ చేయాలి.
- (యల్) అలా పేమెంట్ చేయకపోతే అవ్యాపార సంవత్సర ప్రారంభంలో వున్న బ్యాంకు వడ్డీ రేట్లకు అదనముగా 2% కలిపి ఇవ్వాలి.
- (యమ్) భీమా కంపెనీ/ ఏజంటు / మద్యవర్తులు ఈ పైన తెల్పిన వాటికి విరుద్ధంగా ఉంటే, భీమా యాక్ట్ మరియు ఐ.ఆర్.డి.ఎ యాక్ట్ 1999 క్రింద శిక్షకు బాధ్యులు అవుతారు.

భీమా న్యాయసూత్రాలు

పాలసీ హోల్డర్స్ సర్వీసు గురించి :

పాలసీదారుడు తాను అడిగిన అన్ని రకాల సమాచారము గురించి, 10 రోజులలోపు భీమా కంపెనీ, తప్పనిసరిగా తమ సమాధానాన్ని వ్రాత పూర్వకంగా తెలియచేయాలి.

అవసరమైన సమాచారము అందించాలి అనేది భీమా కంపెనీ మరియు పాలసీదారుని బాధ్యత అని గుర్తించాలి. కేవలము పాలసీదారునికి కాదు అని గుర్తించాలి.

భీమా కంపెనీల సేవలు వివిధ పాలసీల ప్రారంభములో సూచికలు గురించి.

సూచికలు

ప్రస్తుతం

1. క్లెయిమ్ ఇంటిమేషన్ ఇచ్చిన వెంటనే, వినియోగదారునికి క్లెయిమ్ ఫారమ్ ఇస్తున్నారా? లేదు
2. సప్లము జరిగిన వెంటనే ఆఫీసు వారుకాని లేదా సర్వేయర్ వచ్చిసూచిస్తున్నారా? లేదు
3. ఆఫీసువారుని వినియోగదారుడు సర్వేకోసం ఎన్ని సార్లు అడగవలసి వస్తుంది. సుమారుగా 10 సార్లు
4. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం వినియోగదారుడు ఎన్ని సార్లు ఆఫీసు చుట్టూతిరుగుచున్నాడు? 100 సార్లు
5. సర్వేయర్ రిపోర్టు కోసం ఫోలోఅప్ పాలసీదారుడు చేయాలా? భీమా కంపెనీ చేయాలా? భీమా కంపెనీ మాత్రమే చేయాలి.
6. పాలసీదారునికి అందించవలసిన సేవల గురించి ఐ.ఆర్.డి.ఎ ఇచ్చిన రూల్స్ ప్రకారం ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలు పాటిస్తున్నాయా? నిజంగా పాటించడం లేదు.
7. ప్రభుత్వభీమా కంపెనీలలో గ్రీవెన్స్ సెల్లు పనిచేస్తున్నాయా ? సేవభావంతో పనిచేయడం లేదు.

With Best Compliments From ....

**Sri Mathaji
Haranath
Chillies
Trading Co.**

Mg. Partner :

RAYALA APPA RAO

Chillies Merchants &
Commission Agents
H.O. Gudivada - 521 301
Ph.243567, 244801

Guntur Ph : 2355531, 2231830

With Best Compliments From ....

**Sri Kusumaharnadha
Cold Storage (P) Ltd.,**

Near Chillies Market Yard
Ankireddy palem,

GUNTUR -4, ☎ 2241067

Regd. Office :

11/198 Eluru Road,

GUDIVADA (Post)

☎ 244801, 243567

With Best Compliments From ....

**Sri Rayala
Apparo
Nagaratnamma
Cold Storage
(P) Ltd.,**

Near Chillies Market Yard,
Ankireddy Palem,

GUNTUR - 4

☎ 2235412

With Best Compliments From ....

**Sri Kusumahara
Kishore Chillies Co.,**

EXPORTERS & IMPORTERS

Door. No. 11/198,
Eluru Road,
GUDIVADA - 521 301,
Krishna Dt. (A.P.)

Phones :

244801, 243567, 245832

